

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ – ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΔΕΛΤΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Ώρα να Διεκδικήσουμε την Επίλυση Θεμάτων Ισότητας που Εκκρεμούν

της Λιής Κουράκου

Η Ισότητα των φύλων διακηρύσσεται, καθιερώνεται, προωθείται, προάγεται, από πάμπολλα νομοθετικά κείμενα και μέτρα, ελληνικά και διεθνή. Από τα Ελληνικά Συντάγματα του (1975 άρθρο 4, ρητή διακήρυξη της ισότητας των φύλων, του 2001, άρθρο 116 παρ. 2, που αναθέτει στην Πολιτεία την πραγματοποίηση της ουσιαστικής ισότητας), από τη Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεων σε βάρος των γυναικών, γνωστή ως CEDAW του ΟΗΕ, από το Πρόγραμμα Δράσης της Διάσκεψης του 1995 του ΟΗΕ στο Πεκίνου για την ισότητα, από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρώπης, από Διεθνείς Συμβάσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, και από άλλα.

Όλα αυτά, και βέβαια οι μακρόχρονοι αγώνες των γυναικών παγκοσμίως και στην Ελλάδα, βοήθησαν ώστε η ισότητα να κάνει βήματα μπροστά, πολλές διακρίσεις να πάψουν να υπάρχουν, πολλές ανισότητες να εξαλειφθούν. Είναι γεγονός ότι η ουσιαστική ισότητα πουθενά δεν κατακτήθηκε πλήρως, όμως η θέση των γυναικών βελτιώθηκε σημαντικά.

Και τότε ήρθε η κρίση.

Εδώ και λίγα χρόνια διαπιστώνουμε με θλίψη ότι το θέμα της ισότητας στη χώρα μας, λόγω κυρίως της κρίσης, δεν θεωρείται πια θέμα προτεραιότητας. Η οικονομική κρίση έχει παραμερίσει κάθε άλλο θέμα από την ημερήσια διάταξη όσων έχουν την ευθύνη για τη δη-

μοκρατία, την ευημερία και την πρόοδο της χώρας. Και όμως, όπως διακηρύσσει τόσο ο ΟΗΕ όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση, η ουσιαστική ισότητα των φύλων είναι συστατικό της Δημοκρατίας, της προόδου και της ευημερίας των κοινωνιών.

Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι, όχι μόνο δεν υπάρχει πια πρόοδος προς την κατεύθυνση της ουσιαστικής και πλήρους ισότητας, αλλά αντιθέτως υπάρχει σαφής οπισθοδρόμηση. Τα οικονομικά και δημοσιονομικά θέματα κυριαρχούν τόσο στην ατζέντα των κυβερνήσεων όσο και στο ενδιαφέρον του κοινού. Διαρκώς διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει χώρος για συζήτηση υπέρ της ισότητας.

Εμείς στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας λέμε ότι συνεπώς τώρα υπάρχει ανάγκη για αγώνα. Το λέμε με επίγνωση της πραγματικότητας. Με γνώση των δυσκολιών που περνά η χώρα τούτη την ώρα. Γιατί πολλά από τα θέματα που στέκονται εμπόδιο στη ισότητα θα μπορούσαν χωρίς κόστος να επιλυθούν. Είναι χρέος των γυναικείων οργανώσεων να βάλουν ξανά τα θέματα της ισότητας στην ημερήσια διάταξη της Πολιτείας. Για παράδειγμα, γιατί δεν θα μπορούσε να επιλυθεί τώρα το θέμα του επωνύμου της γυναίκας μετά το γάμο, που νόμος του 2008 κατήργησε τη σωστή ρύθμιση του Α.Κ. του 1983 που καθιστούσε υποχρεωτικό η γυναίκα να διατηρεί το οικογενειακό της επώνυμο; Γιατί να μην επαναφέρουμε την ανάγκη κύρωσης από την

Ελλάδα της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης για τη βία κατά των γυναικών; Ή μέτρα υπέρ της μητρότητας; Ή να ζητήσουμε την επαναφορά της εφαρμογής των ποσοστώσεων στα ψηφοδέλτια των βουλευτικών εκλογών σύμφωνα με την αρχική ρύθμιση (1/3 των υποψηφίων από κάθε φύλο σε κάθε ψηφοδέλτιο, και όχι 1/3 ανά την Επικράτεια), ή των ποσοστώσεων στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές με το 1/3 των υποψηφίων κατά φύλο να υπολογίζεται πάνω στο αριθμό των υποψηφίων του ψηφοδέλιου και όχι πάνω στον αριθμό των συμβούλων; Θα μπορούσαμε να απαριθμήσουμε πάρα πολλά τέτοια παραδείγματα που χρειάζονται απλώς διόρθωση και επαναφορά στην αρχική ρύθμιση. Θα μπορούσαμε ακόμη να προσθέσουμε και νέα αιτήματα, πάντα χωρίς κόστος.

Οι Γυναικείες Οργανώσεις πέτυχαν στο παρελθόν πολλά υπέρ των γυναικών, όταν ενωμένες υπέβαλαν μετά από μελέτη αιτήματα δίκαια και σωστά. Είναι βέβαιο ότι και σήμερα, αν μοιραστούμε τις εμπειρίες μας, αν ενώσουμε τις φωνές μας, μπορούμε να καταλήξουμε σε μια λίστα με αιτήματα προς την Πολιτεία, τα οποία θα μπορούσαν να γίνουν δεκτά εφ' όσον δεν θα συνεπάγονταν σημαντικό κόστος, και τα οποία θα βοηθούσαν στο τερματισμό κάποιων ανισοτήτων, κάνοντας τη ζωή της σύγχρονης Ελληνίδας, ειδικά της εργαζόμενης, καλύτερη. Γιατί να μην το επιχειρήσουμε;

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου για τα Δικαι-

ώματα της Γυναίκας πιστεύει ότι είναι σκόπιμο να γίνει επί τέλους μια τέτοια προσπάθεια. Ειδικά την ώρα που στην Ευρώπη οι Γυναικείες οργανώσεις κερδίζουν τη μια μάχη μετά την άλλη για την ισότητα, εμείς θα μείνουμε αδρανείς; Θα περιοριστούμε στη σιωπή και στη μεμψιμοιρία; Η γυναικεία ανεργία, ειδικά των νέων γυναικών, έχει φτάσει στο 60% με τρομακτικές συνέπειες. Η άνεργη γυναίκα επιστρέφει στα παραδοσιακά καθήκοντα του νοικοκυριού και της φροντίδας των μελών της οικογένειας, δηλαδή στην απλήρωτη εργασία. Χάνει όχι μόνο την οικονομική της ανεξαρτησία, αλλά και την ασφάλιση υγείας, καθώς και συνταξιοδοτικά δικαιώματα. Τα στερεότυπα φύλου ξανακάνουν την εμφάνισή τους διαστρέφοντας τις αντιλήψεις για το ρόλο και τη θέση της γυναίκας. Η μητρότητα δεν προστατεύεται επαρκώς. Οι βρεφονηπιακοί σταθμοί δεν επαρκούν για να καλύψουν όλα τα παιδιά των εργαζόμενων γυναικών. Έχουμε το δικαίωμα να μείνουμε αδρανείς;

Πρέπει όλες μαζί να μελετήσουμε τα προβλήματα που εκκρεμούν, και με τη βοήθεια των πιο έμπειρων και σοφών γυναικών που υπάρχουν στο γυναικείο κίνημα, να καταρτίσουμε ένα πρόγραμμα δράσης και να ξαναβάλουμε τα θέματα της ισότητας στην ατζέντα. Με επίγνωση των δυσκολιών της χώρας μας και του καιρού μας. Με σωφροσύνη, αλλά και με πίστη στο σκοπό μας. Κάποιοι παράγοντες φαίνονται ευνοϊκοί για μια τέτοια κίνηση. Οφείλουμε να το επιχειρήσουμε.

Η επικοινωνία με τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας γίνεται μέσω:

Τηλεφώνου: 210-36.26.460

Φάξ: 210-36.16.236

Email: L.Women-rights@otenet.gr

Ιστοσελίδας: <http://www.leagueforwomenrights.gr>

Facebook: <http://goo.gl/misZX3>

Γραφεία του Συνδέσμου: Σκουφά 60, Αθήνα 10680, 1ος όροφος.

Τα γραφεία του Συνδέσμου λειτουργούν καθημερινά 11:00 - 15:00

Σούλα Παναρέτου

**Αφιέρωμα
στη μνήμη της**

ΣΟΥΛΑ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΣΕΜΝΗ ΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ ΚΑΙ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΗ ΦΙΛΗ

Στα αρχές Αυγούστου, απροσδόκτα, έφυγε από κοντά μας η Σούλα Παναρέτου. Ξέραμε ότι είχε κάποια προβλήματα υγείας, αλλά κανείς δεν περίμενε το τέλος τόσο γρήγορα. Όσοι και όσες είχαμε την τύχη να συμπορευτούμε μαζί της σε ωραίους και δίκαιους αγώνες, όσοι και όσες γνωρίσαμε από κοντά το πνεύμα, την αλάνθαστη κρίση, τη βαθειά καλλιέργεια, τη μεγάλη ψυχή, την ήπια δύναμη που έκρυβε η σκέψη, ο λόγος και η πένα της, την αποχαιρέτησαμε με βαθειά θλίψη, με επίγνωση της μεγάλης απώλειας.

Η Σούλα Παναρέτου ήταν από νωρίς στη ζωή της δοσμένη στον αγώνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδιαίτερα των Γυναικών. Αγωνίστηκε για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών και για την επίτευξη της πλήρους και ουσιαστικής ισότητας από όλα τα μετερίζια. Από τις κοινωνικές οργανώσεις που μετείχε, από την πολιτική παράταξη στην οποία ήταν ενταγμένη, και από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Στο Σύνδεσμο εντάχθηκε το 1995, και εκλέχθηκε αμέσως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου. Κέρδισε αμέσως την αγάπη, την αναγνώριση και την εκτίμηση όλων μας. Τον Νοέμβριο του 2000 εκλέχθηκε αντιπρόεδρος και τον Ιανουάριο του 2007 ανέλαβε την Προεδρία του Συνδέσμου, θέση από την οποία παραιτήθηκε για λόγους υγείας το Δεκέμβριο του 2011. Ανήκει στη σειρά των μεγάλων γυναικείων μορφών που μέσα από το Σύνδεσμο προήγαγαν την ισότητα ανδρών και γυναικών και έφεραν μεγάλες αλλαγές στη ζωή των Ελληνίδων. Η Σούλα Παναρέτου ήταν μια γυναίκα που τίμησε το φύλλο της.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ, θέλοντας να τιμήσει τη μνήμη της Σούλας Παναρέτου, κάλεσε όσες και όσους τη γνώρισαν μέσα σε πολύπλευρους αγώνες, την αγάπησαν και την εκτίμησαν, να μιλήσουν γι' αυτήν. Πιστεύουμε ότι είναι ο καλλίτερος τρόπος για να τη θυμόμαστε, ίσως και για να τη γνωρίσουμε καλλίτερα μέσα από το αποτύπωμα που άφησε σε πολλούς ανθρώπους αυτή η χαρισματική προσωπικότητα.

Μέσα από τον παρόν αφιέρωμα, θέλουμε να επικοινωνήσουμε και με τη σκέψη της. Γι' αυτό παραθέτουμε δύο άρθρα της δημοσιευμένα στην Εφημερίδα «ΑΥΓΗ», όπου έγραφε τακτικά στη στήλη «Χρειττον σιγάν» με το ψευδώνυμο «Μελίνα Βοθιώτη». Παραθέτουμε επίσης αποσπάσματα από ομιλίες της σε εκδηλώσεις για την Ημέρα της Γυναίκας. Τέλος, το αφιέρωμα αυτό κλείνει με μια ενδιαφέρουσα μελέτη για το έργο και τη φιλοσοφία της Σούλας Παναρέτου στο πλαίσιο της εποχής της.

Το τελευταίο μήνυμά της Σούλας το πήραμε στις 8 Μαρτίου 2014, και μας ζητούσε να το διαβάσουμε στη διάρκεια της εκδήλωσης για την Ημέρα της Γυναίκας, όπου δεν μπορούσε να παραστεί. Το μήνυμά αυτό καταχωρείται στη σελίδα που αφιερώνεται στην Ημέρα της Γυναίκας – 2014.

Θα τη θυμόμαστε πάντα και για πάντα θα μείνει στην καρδιά μας.

Επικήδειοι αποχαιρετισμοί

Νίκος Α. Κωνσταντόπουλος

Δικηγόρος, τ. Πρόεδρος του Συνασπισμού

Η Σούλα Παναρέτου, η ξεχωριστή κι αγαπημένη ύπαρξη, η ακέραιη και αδρή παρουσία, συνταύτιζε πάντοτε την προσωπικότητά της με την επιμονή της να δίνει περιεχόμενο ζωής στις αξίες της, με τη λαχτάρα της να συναντά τους άλλους συνυπάρχοντας σε συλλογικότητες αλληλεγγύης, με τη δύναμη να δουλεύει σε βάθος για να αξιοποιεί ευκαιρίες ριζικής αλλαγής, με την αγωνία ενδυνάμωσης κι ανανέωσης της Αριστεράς και του κινήματος για τα δικαιώματα των γυναικών.

Η ζωή της υπήρξε μια διαρκής κι αδιάσπαστη βιωματική σχέση με τα οράματά της. Αυτά τα οράματα τα στήριζαν και τα έθρεφαν τα έργα και οι ημέρες της. Γι' αυτό και δεν ήταν δογματική ούτε αυτοαναφορική, σε σχέση με τις προσπάθειές της. Έναντι των άλλων, με αυστηρή κι απαιτητική κριτική, αλλά και με αλτρουισμό και συντροφικότητα. Και έναντι του εαυτού της, με βασανιστικό αυτοέλεγχο και λογοδοσία. Αναδείχτηκε σε αναπαλλοτρίωτο ηθικό κεφάλαιο, σωστό μέτρο κοινωνικής και συνειδησιακής ευθύνης, που χωρίς αυτές δεν καταξιώνεται καμιά πολιτική δράση, ιδίως των κοινωνικών κινημάτων και της Αριστεράς.

Δεν αισθανόταν ανασφαλής από έλλειμμα εαυτού ούτε εξεδήλωνε καμιά οίηση, γιατί πίστευε ότι διαθέτει πλεόνασμα εαυτού. Κατανοούσε, απολύτως, αυτές τις στρεβλές νοοτροπίες, που αναζητούσαν στήριγμα στην παραγοντιστική επιβεβαίωση και στην επικοινωνιακή ανάληψη. Πικραινόταν και θύμωνε, όταν οι εξελίξεις και τα πρόσωπα την διέψευδαν, αλλά προχωρούσε, δεν χανόταν σε μεμψίμοιρες μικρολογίες και παρεϊστικούς ανταγωνισμούς. Η καρτερικότητά της ήταν δείγμα βαθειάς επίγνωσης της ιστορικότητας των προσπαθειών και συγκροτημένης συνειδητοποίησης της δημιουργικής δυναμικής τους.

Το γέλιο κι ο θυμός της Σούλας, με πλησμονή ανθρωπιάς, αυτοεκτίμησης και σεβασμού των δικαιωμάτων των άλλων, επέβαλαν στους γύρω να νοιώθουν οικεία την προσπάθειά της και να εσωτερικεύουν γόνιμα τις σκέψεις και τις προσεγγίσεις της, για θεμελιακά προβλήματα της ζωής και της δημοκρατίας, της κοινωνίας και της ανθρωπότητας. Ήταν κάτι περισσότερο από τον εαυτό της, ήταν δημιουργός συλλογικής δράσης, συλλογικής συνειδητοποίησης, κριτήριο υπεύθυνου κι ανοικτού προβληματισμού.

Δεν της έλλειψαν η μοναξιά και η σιωπή της Σούλας. Κι οι απογοητεύσεις από γεγονότα και πρόσωπα την καταπλήθισαν. Αλλά οι χαρές της δικαίωσης, που την αρνήθηκαν, οι

κοινοί αγώνες που από πολλούς εγκαταλείφθηκαν, οι φίλοι που ξεστράτισαν, δεν την ερήμωσαν, δεν στέρεψαν με τίποτε τη δύναμή της να νοηματοδοτεί τους αγώνες και τον κόσμο, με το δικό της τρόπο. Να κατακτά την εμβληματική οντότητα ενός πρωτοπόρου, που ανοίγει και δείχνει δρόμους, αντίστασης και αμφισβήτησης, ανατροπής κι αναδημιουργίας, απελευθέρωσης κι ανανέωσης.

Θέλοντας να μιλήσει κανείς για τη Σούλα Παναρέτου, μνημονεύει αυθόρμητα τον στίχο του Νικηφόρου Βρεττάκου: «Τα λόγια δεν είναι παρά μάταιη σκόνη». Γιατί η Σούλα δεν έζησε με τα λόγια ούτε για τα λόγια. Ήταν η ζωή της σκληρός αγώνας με πολυπληθές κόστος, ένας αγώνας για προσφορά, χωρίς ποτέ να λογαριάζει τι θα κέρδιζε όταν στα χρηματιστήρια της πολιτικής αγοράς οργιάζαν οι αργυραμοιβοί και μεταπράτες της ψευδώνυμης προσαρμογής.

Και σήμερα που η Ελλάδα ζει υπό επιτήρηση, που άλλαξαν οι συνθήκες και η ελληνική κοινωνία μεταλλάσσεται, σήμερα που η δημοκρατία ευτελίζεται και ακρωτηριάζονται τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα, που ξεπέφτουν οι συνταγματικοί θεσμοί των ελευθεριών και του ανθρωπισμού, **σήμερα** δεν είναι η Σούλα Παναρέτου «η συμπαθής ηττημένη των ανοηλοκλήρωτων αγώνων», που επέμενε άγωνα στη διαχρονική κι αναπαλλοτρίωτη δυναμική των αξιών της, σταθερά αντίθετη στο ρεύμα της δυναμικής μεταπολιτευτικής Κίρκης, με τους πολλούς αυτάρεσκους ή ιδιοτελείς Ελήνηρες. Ηττημένοι είναι όλοι αυτοί, που τότε, με εκφυλιστικές πρακτικές διαμόρφωσαν τη σημερινή τραγωδία, την οποία πολλοί εκ των υστέρων αφορίζουν, χωρίς να αναλαμβάνει κανείς τους, καμιά ευθύνη, για τίποτε.

Η Σούλα Παναρέτου φεύγει ηθικά δικαιωμένη, κοινωνικά καταξιωμένη, αφού μας χάρισε την ευεργεσία της αυθεντικής συντροφικότητας. Καθώς ξεμακραίνει, την ακούω μονολογώντας να λέει του Ναζίμ Χικμέτ την αποστροφή:

«Μου απομένουν ακόμα κάποια πράγματα να κάνω: Συναντήθηκα με τα άστρα, αλλά δεν πρόλαβα να τα μετρήσω. Έβγαλα νερό από το πηγάδι, αλλά δεν πρόλαβα να το προσφέρω».

Αυτή ήταν η Σούλα Παναρέτου. Φληγόμενη αγωνία αγωνιστικής προσφοράς.

Σούλα, σ' ευχαριστώ, για την φιλία σου και την αγάπη σου, για όσα έδωσες, κι' όσα πάντα θα δείχνεις .

Λιλή Κουράκου

Πρόεδρος Συνδέσμου
για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Με μεγάλη συγκίνηση και βαθύτατη θλίψη ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας αποχαιρέτά την αθλημόνητη Πρόεδρο και αγαπημένη φίλη Σούλα Παναρέτου.

Η Σούλα από πολύ νωρίς, ήδη από το 1977, εντάσσεται στο γυναικείο φεμινιστικό κίνημα και υπηρετεί με πίστη και επιτυχία τις ιδέες της για την ισότητα των φύλων από κάθε μετερίζι, κυρίως από τη θέση της Προέδρου του Τμήματος Γυναικών του Συνασπισμού. Με τη δράση και τις εμπειρίες της κέρδισε από πολύ νωρίς την αναγνώριση και την εκτίμηση των μαχόμενων γυναικών όλων των πολιτικών παρατάξεων, πράγμα που την έφερε στη θέση της Αντιπροέδρου του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών. Έλαβε μέρος σε πολλές αποστολές και συνέδρια στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, αποκτώντας τεράστια πείρα πάνω στα γυναικεία προβλήματα. Συνεργάζεται αρμονικά με κάθε οργάνωση ή παράταξη. Έρχεται σε επαφή με την τότε Πρόεδρο του Συνδέσμου Αλίκη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου, και οι δυο τους συνδέονται με αμοιβαία εκτίμηση, και συνεργάζονται συχνά για θέματα δικαιωμάτων γυναικών.

Η Σούλα έρχεται στο Σύνδεσμο το 1989 και εκλέγεται μέλος του Δ.Σ. και αργότερα Αντιπρόεδρος. Αμέσως διακρίνεται για το ήθος, τη συνέπεια, τη σεμνότητα, την αντικειμενικότητα και τη βαθειά γνώση των θεμάτων. Με σπουδές στην κλασική φιλοσοφία στην Αθήνα και στο εξωτερικό, με σπάνια καλλιέργεια, με δημοσιογραφική εμπειρία, προσφέρει στο Σύνδεσμο πολύτιμες υπηρεσίες.

Τον Ιανουάριο του 2007 αναλαμβάνει την Προεδρία του Συνδέσμου, αρχίζει δράση και κερδίζει το θαυμασμό και την αγάπη όλων μας. Ηγείται της Συντακτικής Επιτροπής για την έκδοση του Περιοδικού «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ». Εκπροσωπεί το Σύνδεσμο στην Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα Γυναικών και Ανδρών του Υπουργείου Εσωτερικών. Μετέχει στη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή της Γεν. Γραμματείας Ισότητας των Φύλων για την ουσιαστική ισότητα. Διοργανώνει ημερίδες για γυναικεία και κοινωνικά θέματα, συχνά σε συνεργασία με τις άλλες γυναικείες οργανώσεις. Διοργανώνει μεγάλη εκδήλωση

για τα 90 χρόνια του Συνδέσμου, και σε άρθρο της στον ειδικό τιμητικό τόμο αναλύει με όρους ιστορικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, φεμινιστικούς τα παράλληλα βήματα Συνδέσμου και Φεμινιστικού κινήματος, ένα βαθυστόχαστο, σοφό κείμενο.

Όμως η Σούλα, εκτός από τα γυναικεία θέματα, ενδιαφέρεται και αγωνίζεται και για όλα τα εκάστοτε φλέγοντα κοινωνικά προβλήματα. Έγκαιρα και σωστά αντιλαμβάνεται και αντιδρά για κάθε αλλαγή προς το χειρότερο από τις πολλές που μας βρήκαν τελευταία, και δεν αφήνει ευκαιρία να μην υποστηρίξει τα ανθρώπινα δικαιώματα υπό την ευρύτερή τους έννοια. Στις ομιλίες της στις εκδηλώσεις του Συνδέσμου, από τις στήλες του Περιοδικού «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ», από την εβδομαδιαία στήλη της «ΚΡΕΙΤΤΟΝ ΣΙΓΑΝ» στην ΑΥΓΗ, υψώνει φωνή για την καταβράθρωση των εργασιακών σχέσεων, για την κατάργηση του κοινωνικού κράτους, για τη χειροτέρευση της θέσης της γυναίκας λόγω της κρίσης, και για τα τόσα άλλα δεινά που επεσώρευσε η κρίση, τα μνημόνια και τα μέτρα. Τα άρθρα της στην ΑΥΓΗ του τελευταίου καιρού, γιατί η Σούλα έγραφε σχεδόν μέχρι το τέλος, η Αλίκη Μαραγκοπούλου τα χαρακτήρισε «εβδομαδιαίο σάλπισμα».

Ο Σύνδεσμος δεν θα λησμονήσει ποτέ τη Σούλα. Με το μελίσσυτο λόγο της, την απaráμιλλη πέννα της, με το ήθος, το κοφτερό μυαλό, την πραότητα, τη γλυκύτητα, την καλοσύνη της καρδιάς της, θα μείνει για πάντα στις καρδιές όλων μας. Θα κρατήσουμε την εικόνα της στη θέση της Προέδρου, να προτείνει δράσεις, γεμάτη ιδέες και ήρεμη αποφασιστικότητα, να διευθύνει τις συζητήσεις με αντικειμενικότητα και χωρίς αιχμές. Την αγαπήσαμε για όλα αυτά, και έτσι θα τη θυμόμαστε.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, σε σύμπραξη με το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, θα εκδώσει ειδικό τεύχος του ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ αφιερωμένο στην προσωπικότητα και τη δράση της Σούλας Παναρέτου.

Συλλυπούμεθα θερμά τους δικούς της ανθρώπους, που με τόση αγάπη της παραστάθηκαν μέχρι το τέλος.

Δημήτρης Βίτσας

Γραμματέας Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής ΣΥΡΙΖΑ

Αποχαιρετούμε σήμερα τη συντρόφισσα Σούλα Παναρέτου, μια από τις πιο σπουδαίες μορφές του αριστερού και του γυναικείου κινήματος της σύγχρονης εποχής, όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για όλη την Ευρώπη.

Η συντρόφισσα Σούλα γεννήθηκε στον Βόλο από γονείς αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης.

Σπούδασε Φιλολογία στην Αθήνα και από τα νεανικά της χρόνια εντάχθηκε στο αριστερό κίνημα, που υπηρέτησε με αφοσίωση από διάφορες θέσεις.

Υπήρξε στέλεχος του ΚΚΕ, του οποίου αναδείχθηκε μέλος

της ΚΕ στο 13ο Συνεδριό του. Εργάστηκε για πολλά χρόνια ως Γραμματέας του Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου.

Από τα ιδρυτικά μέλη του Συνασπισμού, μέλος της Κεντρικής Πολιτικής Επιτροπής του ΣΥΝ από το ιδρυτικό του Συνέδριο και για πολλά χρόνια μέλος της Πολιτικής και της Εκτελεστικής Γραμματείας. Υποψήφια βουλευτής και δημοτική σύμβουλος.

Αφοσιωμένη στην υπόθεση της ενότητας της Αριστεράς, στήριξε με όλες τις δυνάμεις της, την συγκρότηση του ΣΥΡΙΖΑ, τον οποίο υπηρέτησε πιστά και με αριστερή ανιδιοτέλεια ως την τελευταία στιγμή.

Κορυφαίο στέλεχος, ψυχή του γυναικείου κινήματος, υπεύθυνη και στέλεχος του Τμήματος Ισότητας των δύο Φύλων του ΣΥΝ και του ΣΥΡΙΖΑ. Ακόμη και όταν την χτύπησε η βαριά ασθένεια, πρόσφερε με έργο και με λόγο. Η σκέψη της συχνά αποτυπωνόταν με άρθρα της στην Αυγή με το ψευδώνυμο Μελίνα Βοδιώτη.

Για την ενεργή προσφορά της στο γυναικείο κίνημα αναδείχθηκε Πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας.

Συγχρόνως υπήρξε στέλεχος των Τμημάτων Εξωτερικής πολιτικής, Ευρωπαϊκής πολιτικής, και Διεθνών Σχέσεων, προωθώντας πάντα την υπόθεση της ειρήνης, ως ενεργό μέλος των αντιπολεμικών κινήσεων και των δράσεων για τη φιλία των λαών.

Όμως τα βιογραφικά στοιχεία ποτέ δε φανερώσουν την πραγματικότητα. Όλοι και όλες που την γνωρίσαμε, που παλέψαμε μαζί της, έχουμε μόνο καλά να θυμηθούμε. Η τεράστια ευγενική ψυχή της, η ψυχραιμία αντιμετώπισης και του πιο δύσκολου ζητήματος, έδενε με μια ασάβλητη αποφασιστικότητα και μια τόλμη σκέψης και πράξης που δύσκολα συναντά κα-

νείς. Αν θα 'θελε κανείς να μιλήσει με δυο λόγια για τη Σούλα, οι λέξεις είναι: ήθος, ευγένεια, αποφασιστικότητα, τόλμη, βαθιά γνώση. Μόνιμη σκέψη της, πώς η ισότητα θα γίνει πράξη. Καλούσε πάντα τις γυναίκες να ενωθούν, να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους στο σπίτι, στη δουλειά, να παίρνουν όλο και πιο ενεργητικό μέρος στην πολιτική δραστηριότητα. Και δεν ήταν λίγες οι φορές που μας μάθωνε μέσα στο κόμμα γιατί παρσαυρόμαστε στο καθημερινό και χάνουμε κάποτε τον πολιτικό στόχο που μας θέλει να διαφωνούμε διαφυλάσσοντας την ενότητα, να παλεύουμε έχοντας ανοιχτό το μυαλό και την καρδιά μας, να στηριζόμαστε στις δυνάμεις τις δικές μας και του λαού μας, να αγωνιζόμαστε με **επιμονή**, και αυταπάρνηση.

Η ίδια, ακατάβλητη, υπήρξε πάντα παρούσα, με πνεύμα ελεύθερο, συντροφικό, προωθητικό συνθετικό.

Θα είναι παρούσα και τώρα, στο μυαλό και την καρδιά μας, τώρα που ο αγώνας μας έχει παρόντα στόχο, τώρα που η τόλμη μας έχει άμεσο αντίκρισμα, τώρα που τοημούμε να νικάμε.

Γεια σου Σούλα Παναρέτου. Μαζί με τη βαθιά θλίψη, νιώθουμε μεγάλη περηφάνια που δώσαμε τα χέρια και πιαστήκαμε στην ίδια αλυσίδα.

Νίκος Φίλης

Διευθυντής Εφημερίδας «ΑΥΓΗ»

Παράδειγμα αγωνιστικής σεμνότητας, που σπανίζει στην εποχή μας, χαρακτήρισε ο διευθυντής της «Αυγής» Νίκος Φίλης τη Σούλα Παναρέτου. «Ήξερε να δίνει, να δίνεται, να συνθέτει, να διατυπώνει με θάρρος και με συνείδηση συλ-

λογικής δράσης τη γνώμη της. Κάθε Παρασκευή η Μελίνα Βοδιώτη με το «Κρείτον Σιγάν», με αριστερή και φεμινιστική ευαισθησία σχολίαζε, οραματιζόταν, μιλούσε με τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες».

Συνεργάτες, φίλες και φίλοι γράφουν για τη Σούλα Παναρέτου

Αίλικη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Επίτιμη Πρόεδρος Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Το **Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΙΜΔΑ)** εκφράζει βαθύτατη θλίψη για την απώλεια της μεγάλης και συνεπούς αγωνίστριας **ΣΟΥΛΑΣ ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ**, μιας εκ πεποιθήσεως ιδεολόγου, αριστερής και φιλοκοινωνικής αγωνίστριας, που είχε αναλάβει πολλά πολιτικά καθήκοντα στην εκπλήρωση των οποίων εντυπωσίασε με την, πάντα υπεράνω υλικού συμφέροντος ή φιλοδοξίας προσωπικής προβολής της, στάση της.

Το ΙΜΔΑ και προσωπικά η Πρόεδρός του συνεργάστηκαν συχνά μαζί της σε μια συνεργασία ευχάριστη και αποδοτική. Επειδή οι σωστές, φιλοκοινωνικές και προοδευτικές αντιλήψεις της, καθώς και η σπάνιου ήθους προσωπικότητά της,

δεν πρέπει να ξεχαστούν, το Ίδρυμά μας αποφάσισε να συμβάλει στην έκδοση ειδικού τεύχους του περιοδικού «Ο Αγώνας της Γυναίκας», αφιερωμένου στην προσωπικότητα και δράση της. Μακάρι να αποτελέσει πρότυπο για αναμειγνυόμενους και αναμειγνυόμενες σήμερα σε πολιτικές δραστηριότητες στη χώρα μας.

Τα άρθρα της, τα οποία έγραφε κάθε εβδομάδα στην «ΑΥΓΗ» με το ψευδώνυμο «Μελίνα Βοδιώτη» και με τη μορφή επιστολής προς τη φανταστική φίλη της Ευγενία, αποτελούν «σάβησμα» για την κοινωνική δικαιοσύνη, την ουσιαστική ισότητα και την ελευθερία όλων των ανθρώπων χωρίς διακρίσεις.

Ρένα Δούρου

Περιφερειάρχης Αττικής

Για τη Μελίνα Βολιώτη...

Όχι, δεν έχει νόημα να αθροίσει κανείς σε παρατακτική ή όποια άλλη σύνδεση τους λόγους και δη τους πολιτικούς για τους οποίους η απώλεια της Σούλας Παναρέτου μας βαραίνει όλους μας τούτες τις μέρες.

Τους λόγους αυτούς τους ξέρουμε όλοι.

Γιατί ήταν πρόσωπο δημόσιο, που δεν δίσταζε να πει τη γνώμη της, έστω κι αν γνώριζε ότι αυτή δεν «βόηθε» ή δεν ήταν πλειοψηφική.

Εκείνο όμως που πολλοί – όσοι δηλαδή είχαμε την τύχη να γνωρίσουμε και να αγωνιστούμε παρέα με τη Σούλα-, έχουμε πραγματικά ανάγκη όχι μόνο να μην ξεχάσουμε αλλά και να «γαντζωθούμε» πάνω του, ως σχεδία σωτηρίας, στους τρικυμισμένους μας καιρούς, είναι η γενναιοψυχία της.

Η γενναιοδωρία της απέναντι στους νέους ήταν το σήμα κατατεθέν της.

Γιατί η Σούλα με την παρουσία της, την αξιοπρέπεια, την ευγένεια και τη σεμνότητα που απέπνεε καθώς και το ήθος της, είχε καταφέρει να γίνει σημείο αναφοράς.

Χωρίς ποτέ να διεκδικήσει δάφνες αναγνώρισης. Χωρίς στόμφο. Έδινε μαθήματα μετριοφροσύνης, εκείνη που γνώριζε σε βάθος τη διεθνή σκηνή και τα τεκταινόμενά της καθώς και τα ζητήματα του φεμινιστικού κινήματος. Έδινε μαθήματα συμπεριφοράς. Μαθήματα που δεν διδάσκονται σε καμία πανεπιστημιακή σχολή. Γιατί η ίδια είχε θητεύσει στο πολυτιμότερο σχολειό. Εκείνο της διδασκαλίας δια του παραδείγματος.

Από αυτή την πάστα ανθρώπινου χαρακτήρα ήταν φτιαγμένη η Παναρέτου.

Από την πάστα εκείνων που δεν λειτουργούν ωφελιμιστικά. Που είναι ανεπιφύλακτα ανιδιοτελείς και δοτικοί.

Ευθείς και ντόμπροι, όπως αναπνέουν.

Χωρίς να επιδιώκουν ποτέ την αυτοπροβολή ή την επίδειξη των γνώσεών τους.

Και η διακριτικότητα της, η αδιαφορία για τη διεκδίκηση κομματικών ή άλλου είδους οφισίων, που της είχαν προταθεί κατά καιρούς, δεν ήταν «πόζα» ή αδυναμία. Ήταν επιλογή. Συνειδητή επιλογή. Κι ως ξένιζε εκείνους που μετράνε τα πράγματα με τίτλους και θέσεις...

Γιατί η Παναρέτου νοιαζόταν για την ουσία και το σημαντικό – όπως άλλωστε φαίνεται και από την αρθρογραφία της. Και πάντα κατάφερνε να πηγαίνει στην ουσία των πραγμάτων, χωρίς αυτό να το προβάλλει ως «επίτευγμα». Είτε όταν ανέλυε γιατί ο «σεξισμός δεν είναι συγκυριακό φαινόμενο» είτε όταν, επιστρέφοντας από τη Διάσκεψη του Πεκίνου μας εξηγούσε, με τον απλό αλλά μεστό τρόπο εκείνων που κατέχουν σε βάθος ένα θέμα, τις παρεμβάσεις της. Είτε, μόλις πριν από λίγους μήνες, όταν ως «Μελίνα Βολιώτη» από τις στήλες της «Αυγής» αναφερόταν, έχοντας πάντα την έγνοια της νέας γενιάς, στο μέλλον της Αριστεράς. Της Αριστεράς που νοιάζεται για τον άνθρωπο και την αξιοπρέπειά του. Της Αριστεράς που καθορίζεται από τις σπουδαίες και σοβαρές προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα ο ΣΥΡΙΖΑ.

«Όλοι και όλες εμείς, που μετά την πτώση του παρκοτού και την απότομη μεταβολή των παγκόσμιων συσχετισμών βρεθήκαμε να διασχίζουμε την πολιτική έρημο, κρατήσαμε παρ' όλα αυτά έστω και μισοαναμμένη τη φλόγα, που τώρα έγινε ολόκληρος πυρσός. Μακάρι να καταυγάσει τα ερέβη της σημερινής πρωτοειδίωτης κατάστασης. Τουλάχιστον, ως έχουμε αυτήν την ικανοποίηση ότι εξασφάλισαμε τη συνέχεια, κάνοντας χώρο για την ταλαντούχα νέα γενιά».

Αριστερά, νέοι, συνέπεια, ήθος, αξιοπρέπεια, αγώνας.

Μαριέττα Γιαννάκου

τ. Υπουργός, τ. Ευρωβουλευτής

Η Σούλα Παναρέτου υπήρξε διακεκριμένο στέλεχος της κοινωνίας των πολιτών με αγώνες και επιτυχίες στα θέματα ανθρωπίνων και κοινωνικών δικαιωμάτων, ιδιαίτερα δε με εξαιρετική δράση στον τομέα ισότητας των φύλων. Τόσο ως Πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, όσο και ως Αντιπρόεδρος του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών έδωσε εξαιρετικά δείγματα πολιτικής ωριμότητας αλλά και μεταρρυθμιστικής διάθεσης. Η προσφορά της χαρακτηρίστηκε από την κοινή γνώμη διαλόγου και συνεργασίας την οποία θεωρούσε βασική αξία για την κοινωνική και πολιτική της δράση. Αυτό φάνηκε στον Πολιτικό Σύν-

δεσμο Γυναικών, όπου συμμετείχαν γυναικείες προσωπικότητες από διαφορετικά πολιτικά κόμματα. Εκεί απέδειξε ως Αντιπρόεδρος την ικανότητά της στη σύνθεση και τη διαβούλευση με στόχο πάντα το καλύτερο αποτέλεσμα.

Η απώλειά της θα κοστίσει στην κοινή προσπάθεια ιδιαίτερα στους καιρούς της κρίσης όπου παρατηρείται οπισθοδρόμηση στην υποστήριξη αρχών και αξιών που αφορούν στην ισότητα των φύλων και στη δίκαιη συμμετοχή τους στα κέντρα λήψεως αποφάσεων. Θα κοστίσει όμως και σ'εμάς η απώλεια του ανθρώπου με το σπινθηροβόλο πνεύμα, το σταθερό χαρακτήρα και την καλή καρδιά.

Ευγενία Τσουμάνη

τ. Βουλευτής Επικρατείας,
τ. Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων

Είναι αλήθεια ότι πολλές φορές αναγνωρίζουμε τους ανθρώπους και την αξία τους αφού φύγουν από τη ζωή. Και τότε πολλὰ ωραιοποιούνται και φαντάζονται πιο σημαντικά!

Στην περίπτωση της Σούλας Παναρέτου, φίλης αγαπητής, δεν ισχύει τίποτα από τα παραπάνω. Κι αυτό γιατί η Σούλα έζησε, έδρασε και αξιώθηκε να βιώσει την πρόοδο και τα αποτελέσματα των αγώνων της όσο ζούσε κι αυτό της αναγνωριζόταν κάθε φορά και άμεσα. Αναγνώριση από το γυναικείο κίνημα, αναγνώριση από το φιλικό και κοινωνικό της περιβάλλον, αναγνώριση – πιστεύω – από τον πολιτικό και κομματικό χώρο που ανήκε και έδρασε.

Τη Σούλα την γνώρισα σε δύσκολες εποχές, τότε που ξεκινήσαμε την προσπάθεια για την δημιουργία του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών όπου η ίδια ήταν από τα ιδρυτικά του μέλη. Υποστήριξε τότε οτι πολιτικό ρόλο δεν έχουν μόνο οι γυναίκες πολιτικοί αλλά και όσες από την θέση επαγγελματικής ή και άλλης ευθύνης συμβάλλουν στη διαμόρφωση κανόνων, θεσμών, ευρύτερων συναινέσεων και εν γένει στη βελτίωση και πρόοδο της κοινωνικής και οικονομικής πορείας του τόπου. Αυτή την άποψη εκτίμησα ιδιαίτερα προσωπικά γιατί έτσι έφερνε στο προσκήνιο και δέσμευε πολλές γυναίκες της δράσης όχι απαραίτητα πολιτικής. Την εκτίμησα γιατί ήταν άποψη προοδευτική, χωρίς αγκυλώσεις και κυρίως γιατί έτσι << ζυμώθηκε >> καλύτερα ο γυναικείος αγώνας. Σ' αυτήν άληθως την άποψη που συμμερίστηκε με την Φωτεινή Σιάνου, οφείλω και την δική μου τότε πρώτη συμμετοχή στα γυναικεία δρώμενα και γι' αυτό της είμαι ευγνώμων.

Γυναίκα με οξύνοια, βαθεία παιδεία, κριτική σκέψη και χαμηλούς τόνους που της επέτρεψαν να εργαστεί αρμονικά, να πείσει, να επιβάλει εντέλει αυτό που πίστευε και επεδίωκε. Η προεδρία της στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της

Γυναίκας δεν ήταν μόνο δική της καταξίωση σε μια σοβαρή και ιστορική οργάνωση αλλά ένα μεγάλο συν για την ίδια την οργάνωση που επί των ημερών της έπαιξε σημαντικό ρόλο. Μαζί με την προσωπικότητα και την κατεύθυνση της Αλίκης Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου επιτ. Προέδρου του Συνδέσμου και Προέδρου του Ιδρύματος Ι. Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου αποτέλεσαν ένα εκρηκτικό και «έπι της ουσίας» δίδυμο.

Εκτίμησα ιδιαίτερα και σεβάστηκα, ως Γενική Γραμματέας Ισότητας, τις ιδέες και προτάσεις της νιώθοντας πάντα μια αόρατη αλλά παρούσα σύμμαχο στο πολιτικό και αγωνιστικό έργο για την ισότητα των φύλων παρά την διαφορετική ιδεολογία μας. Τελικά στο βάθος οι ιδεολογίες ταυτίζονται όταν μέλημα και στόχος είναι ο άνθρωπος, οι γυναίκες, η κοινωνία. Είχε άληθως την ικανότητα και την προσωπική ελευθερία να αναγνωρίζει και να στηρίζει την πρόοδο απ' όπου κι αν προέρχεται.

Πολυγραφότατη και κριτική παρενέβαινε συχνά σε καιρία θέματα μέσα από την στήλη "Κρείτον Σιγάν" στην εφημερίδα ΑΥΓΗ όπου η συνήθης προσφώνηση της στην "Αγαπητή Ευγενία" με έκανε να νιώθω προσωπικά οτι μιλούσε και σε εμένα. Την παρακολουθούσα σ' αυτό πολύ συχνά.

Τέλος, συγχωρώντας στον εαυτό μου τις πολύ προσωπικές συναισθηματικές αναφορές μου για τη Σούλα κλείνω αυτό το σημείωμα με την βεβαιότητα οτι το όνομα και η προσωπικότητα της θα διατηρούν πάντα μια σταθερή αξία, θα εμπνέουν τις νεότερες γυναίκες, θα διατηρούν σε εμάς που την γνωρίσαμε και συνεργαστήκαμε μαζί της άσβεστη την φλόγα της δράσης για νέες κατακτήσεις στους αγώνες των γυναικών και το καλό της κοινωνίας.

Ο Σύνδεσμος για τα δικαιώματα της γυναίκας είχε την πολύ καλή τύχη να έχει τη Σούλα Παναρέτου στην ιστορία του.

Μαρία Στρατηγάκη

Αντιδήμαρχος Αθηναίων, τ. Γενική Γραμματέας Ισότητας των φύλων

Τι να μπορώ να γράψω για την Σούλα Παναρέτου που να μην είναι ήδη γνωστό, να μην έχει ήδη γραφτεί, να βρίσκεται στο ύψος της προσωπικότητάς της, της απλότητας αλλά και της ουσιαστικής συμβολής της σε όσα ζήσαμε στο γυναικείο κίνημα τα τελευταία 30 χρόνια σε αυτή τη χώρα;

Θα περιοριστώ μόνο σε μια πλευρά της σκέψης της για τα θέματα της ισότητας των φύλων για τα οποία τόσο εργάστηκε σε όλη της ζωή: την κριτική στάση με την οποία αντιμετώπισε, ανέλυσε και αξιοποίησε τις διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές.

Η Σούλα Παναρέτου πίστεψε στην αναγκαιότητα και χρησιμότητα των διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών, στην διεθνή διάσταση του γυναικείου κινήματος, στην ανάγκη της συνεργασίας των χωρών για την ειρήνη, την ευημερία και την κοινωνική πρόοδο. Η Σούλα είχε καταλάβει ότι δεν μπορούσε να περιμένει «την έλευση του σοσιαλισμού» (όπως

ισχυριζόταν ο τότε πολιτικός της φορέας) για να προωθηθεί η ισότητα των φύλων.

Σε κάθε περίπτωση, οι διεθνείς πολιτικές πρόσφεραν την ευρύτητα της προσέγγισης που δεν είχαν οι εγχώριες (λόγω της έντονα πατριαρχικής κοινωνικής δομής), πρόσφεραν μια ολιστική προσέγγιση που απουσίαζε στην Ελλάδα λόγω του αποσπασματικού χαρακτήρα των κοινωνικών δημόσιων παρεμβάσεων, πρόσφεραν έναν αέρα διεθνικότητας που έλειπε στην εθνοκεντρική χώρα μας.

Η θεσμική ένταξη της Ελλάδας στη διεθνή και ευρωπαϊκή κοινότητα ήταν για την Σούλα μια ευκαιρία για βελτίωση των δημόσιων πολιτικών, έδινε στο γυναικείο κίνημα την ευκαιρία να διατυπώσει συγκεκριμένα και ρεαλιστικά αιτήματα χωρίς να απεμπολήσει την μαχητικότητα και ριζοσπαστικότητα του φεμινιστικού προσανατολισμού.

Η αξιοποίηση της αρχής της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά και της αρχής της ισότητας των φύλων που αναδείχτηκαν από τον ΟΗΕ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, υπήρξαν για την Σούλα Παναρέτου βασικό όχημα για την κοινωνική αλλαγή. Οι θεσμοί του κράτους έπρεπε να μπουκ στην υπηρεσία της κοινωνίας, στην υπηρεσία των στόχων του γυναικείου κινήματος, έπρεπε να εξαντλήσουν την χρησιμότητά τους, να συμβάλουν στην βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών και μάλιστα των γυναικών. Για το λόγο αυτό η συμμετοχή της Σούλας ήταν αναντικατάστατη σε θεσμικά όργανα όπως η Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα των Φύλων το 2008 ή η Νομοπαρασκευαστική

Επιτροπή για την ουσιαστική ισότητα των φύλων το 2011.

Με αυτές τις πεποιθήσεις, η Σούλα ήταν πάντα αρωγός σε όσες από εμάς εργαζόμαστε για την ισότητα των φύλων μέσα από θεσμικούς οργανισμούς, σε όσες από εμάς προσπαθούμε να αξιοποιήσουμε τα παράθυρα ευκαιρίας που προσφέρουν οι διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών, και την προώθηση της έμφυλης ισότητας.

Σούλα σε ευχαριστώ για την συμπαράσταση και την αγωνιστικότητά σου όλα αυτά τα χρόνια που συνεργασθήκαμε στον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα των Γυναικών αλλά και σε άλλες φεμινιστικές συλλογικές προσπάθειες.

Εφη Μπέκου

Γενική Γραμματέας του Υπουργείου Εργασίας,
τ. Γεν. Γραμματέας Ισότητας των Φύλων

Νωρίς, και χωρίς να μπορούμε να το συνειδητοποιήσουμε, βιώσαμε την απώλεια της αγαπημένης Σούλας Παναρέτου, μιας εμβληματικής και «κορυφαίας» του χορού αγώνων για τα ευγενέστερα ιδανικά της δημοκρατίας, της ισότητας, των δικαιωμάτων των γυναικών, της δικαιοσύνης.

Η Σούλα μας, με τη βαθεία της γνώση, την παιδεία, την καλλιέργεια ψυχής και την απαράμιλλη προσήλωση στην αξία της συλλογικότητας είναι μια από τις σπάνιες προσωπικότητες, που γνώρισα, με το μεγαλειώδες ταλέντο να συνδυάζει την αυστηρότητα και τη σταθερότητα στο στόχο, χωρίς να προκαλεί τα ελάχιστα ψήγματα έντασης, θυμού ή άκαρπης αντιπαράθεσης.

Σε κάθε θέση ευθύνης, στον Πολιτικό Σύνδεσμο Γυναικών, στο Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, στα πολιτικά κινήματα, στις ανθρώπινες συναστροφές, η σφραγίδα της ανεξίτηλη, ως μια «μαγική» συνταγή θάρρους, μαχητικότητας, γλυ-

κύτητας, ανιδιοτέλειας, ανωτερότητας, αποτελεσματικότητας.

Πάντα θα θυμόμαστε τις φωτισμένες και τεκμηριωμένες αναλύσεις της, τον πλούσιο φεμινιστικό της λόγο, την αγώγιμη δράση της σε κάθε πρωτοπορία και πρωτοβουλία.

Η διακριτική της αποχώρηση στο τελευταίο διάστημα, μνη ανακοινώνοντας στιδήποτε βαρύ την ταλαιπωρούσε, ήταν η τελευταία πράξη επιβεβαίωσης της ακεραιότητας της, της ουσιαστικής ευγένειας και διακριτικότητας που την χαρακτήριζε.

Αποτελεί πρότυπο για όλες, νεότερες και μεγαλύτερες, λείπει ήδη καθοριστικά, σε μια από τις πιο δύσκολες συγκυρίες, που όσο ποτέ, η συναίνεση, η συλλογικότητα και η ενεργός συμμετοχή είναι αναγκαία για το ξεπέρασμα της πολύπλευρης κρίσης που βιώνουμε.

Σούλα μας, έχεις το θαυμασμό και την ευγνωμοσύνη μας, σε αγαπάμε και κρατάς μια σταθερή και ανεξίτηλη θέση στην καρδιά μας.

Πάνος Τρυγάζης

Συντονιστής Τμ. Διεθνών Σχέσεων και Θεμάτων Ειρήνης, ΣΥΡΙΖΑ

ΠΟΛΥΤΑΛΑΝΤΗ ΚΑΙ ΒΑΘΕΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ

Στις 4 Αυγούστου 2014, έφυγε από τη ζωή η Σούλα Παναρέτου, συντρόφισσα και φίλη εδώ και δεκαετίες, ύστερα από σοβαρά προβλήματα υγείας που την ταλαιπωρούσαν χρόνια, τα οποία όμως αντιμετώπιζε με γενναιότητα.

Κορυφαίο γυναικείο και οργανωτικό στέλεχος, με θητεία τόσο στην Κ.Ε. του ΚΚΕ όσο και στα κεντρικά όργανα του ΣΥΝ (Πολιτική Γραμματεία και Κεντρική Επιτροπή), η αγαπημένη συντρόφισσα διακρινόταν για την ιδεολογική της επάρκεια και το ανοιχτό πνεύμα της, αλλά και για το σπάνιο πολιτικό και κομματικό ήθος της. Είχε υπηρετήσει και το μαζικό γυναικείο κίνημα από υψηλές θέσεις, όπως η θέση της προέδρου του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, και είχε τιμηθεί για τη δράση της αυτή.

Τόσο στον ΣΥΝ όσο και στον ΣΥΡΙΖΑ, η Σούλα είχε συνεισφέρει με την πείρα και τη γνώση της και στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής και διεθνών σχέσεων, ασχολούμενη συ-

στηματικά και υπεύθυνα με τις εξελίξεις στη Ρωσία και στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ. Πάντοτε κατέθετε τις σκέψεις της γραπτά και τεκμηριωμένα.

Μετά το ιστορικό 1989, η Σούλα Παναρέτου ταυτίστηκε πλήρως με τις ιδέες της κομμουνιστικής ανανέωσης αρχικά και στη συνέχεια με τις ιδέες της σύγχρονης ριζοσπαστικής Αριστεράς. Εμπνεόταν από ένα σύγχρονο διεθνισμό και οραματιζόταν μια κοινωνική, δημοκρατική, ειρηνική, οικολογική και φεμινιστική Ενωμένη Ευρώπη, συμμετέχοντας ενεργά και στο Ευρωπαϊκό Λόμπι Γυναικών καθώς και στα νέα διεθνή κοινωνικά κινήματα, ιδιαίτερα όμως στο αντιπολεμικό κίνημα, είτε επρόκειτο για το κίνημα κατά του πολέμου στη Γιουγκοσλαβία, είτε για το κίνημα κατά του πολέμου στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ.

Δεν απουσίαζε όσο ήταν υγιής, από μαζικές κινητοποιήσεις για την ειρήνη, τη διεθνή αλληλεγγύη και την καταπολέμηση του ρατσισμού.

Διακρινόταν και για τις συγγραφικές της επιδόσεις η συντρόφισσα Σούλα, αρθρογραφώντας με ζωντανό και τεκμηριωμένο τρόπο, έχοντας απορρίψει πλήρως τον ξύλινο λόγο.

Δύσκολα θα βρεθεί κάποιος, σύντροφος ή αντίπαλος,

που να έχει πει κακό λόγο για τη Σούλα. «Ήταν άνθρωπος με άλφα κεφαλαίο», μου είπε μια συντρόφισσα, εργαζόμενη στην Κουμουνδούρου, όταν της μετέφερα τη θλιβερή είδηση. Τα λόγια αυτά από μια απλή εργαζόμενη τα λένε όλα για τη Σούλα.

Άννα Καραμάνου,

τ. Γεν. Γραμματέας Ισότητας των φύλων, τ. Ευρωβουλευτής

Η Σούλα ηττήθηκε σε έναν αγώνα, όπου κανένας άνθρωπος, δυστυχώς, δεν βγαίνει νικητής. Η χαμογελαστή μορφή της, το ήρεμο, γεμάτο ευγένεια ύφος της, η ευπρέπεια, η αγωνιστικότητα, η εργατικότητα, η σεμνότητα και ο καλός της λόγος θα μείνουν πάντοτε στη μνήμη και την καρδιά μας.

Ο θάνατος της Σούλας ξαναζωντάνεψε στη μνήμη μου τους κοινούς μας αγώνες: από τη διεκδίκηση της ποσοστιαίας του 35%, με τη Συντονιστική Επιτροπή των γυναικών ΜΚΟ, το 1989, μέχρι τη Διακομματική Επιτροπή του 1992 και τη θεσμοθέτηση του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών, το 1998, για διεκδίκηση ισόρροπης συμμετοχής των φύλων, 50/50, στους δημοκρατικούς θεσμούς. Παρά το γεγονός ότι ανήκαμε σε διαφορετικά πολιτικά κόμματα, μας ένωνε η κοινή αγωνία και οι δημοκρατικοί αγώνες για έμφυλη ισότητα, κοινωνική δικαιοσύνη και αλληλεγγύη. Η Σούλα έδωσε ψυχή, χρόνο, γνώσεις και ενέργεια για την επίτευξη των στόχων που συλλογικά είχαμε θέσει. Πάντα με το χαμόγελο, με πνεύμα συναίνεσης και κα-

τανόησης, με τον καλό της λόγο για όλους και όλες, πάντα αισιόδοξη και μάχιμη. Οι όποιες επιτυχίες και κατακτήσεις των γυναικών εμπεριέχουν και τη δική της σημαντική συμβολή.

Η τελευταία παράγραφος, του τελευταίου άρθρου της, τον περασμένο Ιούλιο, λίγες μέρες πριν από την οριστική αναχώρησή της, νομίζω πως συμπυκνώνει την πολιτική της φιλοσοφία και την ηθική της συγκρότηση. Μια πολύ καλή παρακαταθήκη για όλους και όλες μας.

«Οι πολίτες να θεωρήσουν μέρος της ανάταξης της χώρας, την ανάταξη και του εαυτού τους. Για να κερδίσεις μεγάλες μάχες, χρειάζεσαι υψηλό φρόνημα. Με ηττοπάθεια και μοιρολατρία δεν κάνεις τίποτα. Η Ιστορία μας διαθέτει αρκετά παραδείγματα. Οι δημοκρατικοί πολίτες, άνδρες και γυναίκες, οφείλουν να αντιστέκονται σε φαινόμενα εκπεσμού της προσωπικότητας και του δημόσιου βίου. Αυτή δεν είναι και η ουσία του εκδημοκρατισμού;» (Η Αυγή, Μελίνα Βοδιώτη, «Αδρές Πινελιές της Επικαιρότητας», 11/07/2014).

Δρ. Τέτα Διαμαντοπούλου

Πρόεδρος του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών
Εθνική Συντονίστρια Για την Αντιμετώπιση των Ναρκωτικών

Ήταν φθινόπωρο του 1994, όταν στην Ελλάδα συγκροτήθηκε η πρώτη διακομματική επιτροπή γυναικών, με σκοπό την υλοποίηση Ευρωπαϊκής Καμπάνιας με τίτλο "ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών στο ευρωκοινοβούλιο". Σημειώτεον ότι την εποχή εκείνη, η συμμετοχή των Ελληνίδων στο Ευρωκοινοβούλιο ήταν μηδενική. Έτσι βρεθήκαμε γυναίκες από όλα τα πολιτικά κόμματα του ελληνικού κοινοβουλίου, με διαφορετικές ιδεολογικές προελεύσεις, καθισμένες γύρω από ένα τραπέζι ώστε να διαχειριστούμε το συγκεκριμένο πολιτικό θέμα.

Σε αυτή την επιτροπή γνώρισα τη Σούλα τη Παναρέτου. Ήρεμη, γλυκιά με καθαρό βλέμμα, με συνεπήρε ο χειμαρρώδης σαφής και μεστός λόγος της. Εντυπωσιάστηκα από την άριστη εκφορά της ελληνικής γλώσσας και τη βαθιά της γνώση της σε αυτό που λέμε «Γυναικείο Ζήτημα». Έκτοτε απλόχερα χωρίς κομματικές αγκυλώσεις ήταν παρούσα σε όλη τη διακομματική μας πορεία.

Σαν μέλος του ΔΣ του Πολιτικού Συνδέσμου Γυναικών Ελλάδας κέρδισε την εκτίμηση και την αγάπη όλων των γυναικών, αφήνοντας ανεξίτηλο το στίγμα της. Πίστευε στις γυναίκες, τις δίδασκε και υποστήριζε με πάθος τη γυ-

ναικεία αλληλεγγύη. Η Σούλα έγραψε χρυσές σελίδες στη σύγχρονη ιστορία του γυναικείου ελληνικού κινήματος. Σαν γνήσια αρχόντισσα, στο λεξιλόγιό της δεν υπήρχε παράπονο. Δεν της χαρίστηκε τίποτα από κανέναν ούτε από την πολιτεία, εξάλλου πιστεύω πως δεν θα ήθελε τίποτα να της χαριστεί. Πήρε λιγότερα από όσα της άνηκαν. Σε μια εποχή που η επιτυχία μετράται με την ύλη, η Σούλα ακολούθησε το δρόμο των αξιών. Ήταν άνθρωπος ανοιχτών οριζώντων με απλότητα στους τρόπους και ελεύθερο λαμπερό πνεύμα. Εύχομαι η σκέψη της, ο λόγος της, οι αρχές της να καθοδηγούν την πορεία των νέων γυναικών που έρχονται.

Σαν γυναίκα θέλω να την ευχαριστήσω για το προνόμιο που είχα να συμπορευτώ μαζί της στο ταξίδι που εμείς οι γυναίκες λέμε «Γυναικείο Ζήτημα» στο οποίο υπήρξε δασκάλα μου. Η σοφία της, ο τρόπος που έβλεπε τα πράγματα μου έμαθε πολλά.

Πιστεύω ότι το γυναικείο κίνημα, χωρίς τη Σούλα Παναρέτου, είναι φτωχότερο πνευματικά, και ότι η απώλεια της θα αφήσει μεγάλο κενό στις γυναίκες κυρίως σε αυτή την εποχή της κρίσης των θεσμών και των αξιών.

Λίλιαν Ζέλου,

τ. Πρόεδρος Σοροπτιμιστικής Ένωσης Ελλάδος

Τη Σούλα Παναρέτου την γνώρισα πριν από πολλά χρόνια σαν μαχητικό στέλεχος του γυναικείου κινήματος και συνεργαστήκαμε αρμονικότερα εκτιμώντας ιδιαίτερα η μία την άλλη, παρά το γεγονός ότι είχαμε διαφορετικές αφετηρίες και διαδρομές. Μας έφερε κοντά η Πλατωνική Ηθική και το Αριστοτέλειο «πράττειν». Δεν μας άρεσε και δεν μας ταίριαζε ο κόσμος που μας περιέβαλε και ο τρόπος που λειτουργούσε. Η ευτέλεια και η κοινωνική αδικία δεν ήταν στο πνευματικό μας δυναμικό. Ήταν κοινή η διαπίστωση, ότι η πολιτική χωρίς ηθική λειτουργεί το ίδιο αρνητικά, όπως μία αρρώστια και έπρεπε να επιδιώξουμε και να επιμείνουμε στην αναζήτηση θεραπείας για το καλό όλων.

Το γυναικείο κίνημα είχε ήδη επιτύχει πολλά, αλλά είναι

εμφανές ότι πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη βήματα για την επίτευξη της ουσιαστικής ισότητας των φύλων. Η από διετίας υφιστάμενη οικονομική κρίση, καθώς και η από πολλά χρόνια διαφαινόμενη και καθημερινά διαπιστούμενη οπισθοδρόμηση στα ζητήματα της θέσης της γυναίκας, η αναποτελεσματικότητα του αγώνα για την προστασία και το σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οι πρόσφατες βαρβαρότητες σε παγκόσμιο επίπεδο οι οποίες θα ενταθούν, όπως όλοι περιμένουν, δίνουν μεγαλύτερο βάρος στην απώλεια ιδεολόγων και μαχητικών στελεχών, όπως η Σούλα Παναρέτου, που με συνέπεια και ειρηνικά μέσα (απόσταγμα παιδείας και ήθους), πολέμησαν την κοινωνική αδικία και την περιφρόνηση του Δικαίου.

Λίτσα Δουδούμη,

πρ. Υπεύθυνη Τμήματος Γυναικών Συνασπισμού

Με τη Σούλα Παναρέτου είχαμε κοινή μακρόχρονη πορεία στην Αριστερά και στο Φεμινιστικό κίνημα. Παρόλο που είχαμε ως επί το πλείστον κοινές απόψεις, θαύμαζα την φιλολογική γραφή της και ιδίως την διορατικότητα που διέκρινε γραπτά της

Το 2008 που γράφαμε ορισμένες προγραμματικές απόψεις για το ΣΥΡΙΖΑ, στο ειδικό κεφάλαιο "Ζητήματα Φύλου" έγραψε μεταξύ των άλλων:

«Ο κίνδυνος που συνεπάγεται η επικράτηση του νεοφιλελευθερισμού έχει να κάνει με τα εξής:

-την ιδιωτικοποίηση σημαντικών τομέων του κράτους που αποτελούν τη βάση για την ουσιαστική ισότητα/ σύστημα υγείας, παιδείας, κοινωνικής ασφάλισης, παιδική φροντίδα, φροντίδα ηλικιωμένων/.

-την εμπορευματοποίηση, ως ύπατης αξίας και αρχής, δύναμει της οποίας και το σώμα και τα όργανά του είναι προϊόν συναλλαγής /ιδέ trafficking, πορνεία κλπ/.

-την απαξίωση της κοινωνικά ωφέλιμης εργασίας, ως μέσον βιοπορισμού, κοινωνικοποίησης και οικονομικής αυτοδυναμίας των γυναικών, που είναι το θεμέλιο της εν γένει κοινωνικής αυτοδυναμίας τους.

-την απορρύθμιση της ήδη προβληματικής αγοράς εργασίας με την ελαστικοποίηση εργασιακών σχέσεων και ωραρίων

-την απαξίωση της πολιτικής, ως μέσον επίλυσης των προβλημάτων και ιδίως ως συμμετοχή στα κοινά. Υπονόμευση κάθε συλλογικής δράσης, μαζί με την υπονόμευση των συλλογικών αγαθών. Αποθέωση του ατομισμού και της ατομικής διαπραγμάτευσης με την εργοδοσία. Μετατροπή της πολιτικής σε θεραπευτική του πιο επιθετικού κεφαλαίου, του χρηματιστηριακού-πιστωτικού, σε εξάρτημα της μιντιοκρατίας.

-την υπόθαλψη συνεχών συγκρούσεων στο πλαίσιο του "προληπτικού" πολέμου και του "πολέμου κατά της τρομοκρατίας".

Να γιατί η ανάγκη ανατροπής αυτής της πολιτικής και η χρεοκοπία της συναφούς ιδεολογίας είναι άμεση και επιτακτική. Δεν κινδυνεύουμε από μερική απώλεια των όσων με αγώνες σκληρούς και μακρόχρονους έχουμε πετύχει. Κινδυνεύουμε με γενική εκθμελίωση και των αποτελεσμάτων των αγώνων μας και των αρχών πάνω στις οποίες οι κατακτήσεις μας στηρίχτηκαν».

Στο τεύχος 88-2010 Του Αγώνα της Γυναίκας είχε γράψει το άρθρο «Μπήκαμε σε μια νέα εποχή».

Λόγω περιορισμένου χώρου παραθέτουμε λίγα χαρακτηριστικά αποσπάσματα: « Η νέα συγκυρία χαρακτηρίζεται από πρωτοφανή στα μεταπολιτευτικά χρονικά περισοτή έως κατάργηση οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, που οι πολίτες κατέκτησαν μετά από αγώνες δεκαετιών...». «..Οι έλληνες και οι ελληνίδες δοκιμάζονται σκληρά αυτές τις μέρες και θα κληθούν από πολύ δύσκολότερες συνθήκες να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους, που είναι τώρα λιγότερα και αναιμικότερα. Και πρώτα από όλα το θεσμικό πλαίσιο έγινε δυσμενέστερο. Και χωρίς τα πρόσθετα μέτρα, οι απολήψεις π.χ. εγκύων εργαζομένων ήταν συχνό φαινόμενο, που κρυβόταν επιμελώς κάτω από το μανδύα της εθελούσιας αποχώρησης. Τώρα που το όριο απολήψεων διπλασιάζεται και τα πράγματα στις εργασιακές σχέσεις γίνονται πιο χαλαρά οι εργαζόμενες έγκυες- και όχι μόνο- θα έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα. Η άνιση αμοιβή για ίση αξία εργασία, εμβληματικό χαρακτηριστικό της ανισότητας των φύλων, γενικεύεται, εγκαθίσταται και στην επικράτεια της ανδρικής εργασίας». « Η ήττη των πόρων θα γίνει ιδιαίτερα αισθητή την τριετία που εί-

να μπροστά μας, θα πρέπει επομένως να δοθούν μάχες για να μην κλείσουν, η ιδιωτικοποιηθούν οι παιδικόι σταθμοί, όσοι υπάρχουν, να διατηρηθεί και να επεκταθεί το πρόγραμμα «βοήθεια στο σπίτι», τα ΚΑΠΗ, τα κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιού κλπ».

«Δεν διανύσαμε τόσο δρόμο για να επιστρέψουμε στην κοινωνική προϊστορία, στην ανυπαρξία θεσμών προστασίας. Δεν δώσαμε τόσους αγώνες ως φεμινιστικό- γυναικείο κίνη-

μα για να συμφιλιωθούμε με την ιδέα μιας εξαρτημένης ημιανεξάρτητης ζωής. Έχουμε δικαίωμα στην βιώσιμη ανάπτυξη, στην καλλιέργεια των ενδιάθετων κλίσεων και ταλέντων, στην ίση συμμετοχή στα κέντρα αποφάσεων και ευθύνης.

Ζητείται πολιτική φιλική στον/στην Άνθρωπο, φιλική στο περιβάλλον».

Προφητικά γραπτά που επαληθεύτηκαν πλήρως.

Ιλέανα Σακκά

Φίλη και συναγωνίστρια της Σούλας Παναρέτου,
Μέλος Δ.Σ. του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Το "κρείττον" σιγάν σίγησε.

Η βδομαδιάτικη στήλη της Μελίνας Βοδιώτη κάθε Παρασκευή στην Αυγή, που όλες την περιμέναμε για να «μωρωθούμε», ήδη κάνει αισθητή την απουσία της.

Όπως τεράστια είναι και η απουσία της γυναίκας που την υπέγραφε.

Μιας σπουδαίας γυναίκας, μιας πληθωρικής, αυθεντικής, οξυδερκούς και διορατικής προσωπικότητας, που κύριο γνώρισμά της ήταν το ολοκληρωτικό δόσιμο στην υπόθεση της αριστεράς και στα κινήματα.

Την 4 Αυγούστου 2014 έφυγε από τη ζωή η Σούλα Παναρέτου, ανεκτίμητος θησαυρός για την αριστερά, τα κινήματα, το γυναικείο κίνημα.

Έφυγε από τη ζωή αθόρυβα, όπως αθόρυβα πορεύτηκε, παρά την τεράστια συμβολή της στην ενδυνάμωση των ιδεών της αριστεράς, στην ανάδειξη των γυναικείων δικαιωμάτων ως ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σύμφωνα και με την πλατφόρμα του Πεκίνου του ΟΗΕ.

Το εννοώ το αθόρυβα. Γιατί ενώ δουλεύαμε για αρκετά χρόνια μαζί στην Κουμουνδούρου σε διαφορετικές χρεώσεις καθηκόντων και ενώ διάβαζα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον το κρείττον σιγάν, μόνο όταν βραβεύθηκε από τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, διαπίστωσα ότι το Μελίνα Βοδιώτη ήταν ψευδώνυμο και αντιστοιχούσε στο πρόσωπο της Σούλας Παναρέτου.

Το ίδιο αθόρυβα και διακριτικά πορεύτηκε σε όσα καθήκοντα της ανατέθηκαν, είτε στον πολιτικό της χώρο είτε στο κίνημα.

Μάλιστα στον πολιτικό της χώρο για πολλά χρόνια υπήρξε γραμματέας της Νομαρχιακής Επιτροπής της Β' Αθήνας του Συναπισμού, συγχρόνως με τη συμμετοχή της στο τμήμα γυναικών, στο τμήμα εξωτερικής και ευρωπαϊκής πολιτικής και παντού παρήγαγε έργο.

Έχω την γνώμη, ότι οι άνθρωποι, είτε άνδρες είτε γυναίκες, δεν πρέπει να μνημονεύονται μόνο με τις θέσεις που κατείχαν ή κατέχουν αλλά και με μία ουσιαστική αξιολόγηση για την αποτελεσματικότητα στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Με βάση αυτό το στοιχείο, η Σούλα υπήρξε αποτελεσμα-

τική απ' όπου και αν πέρασε και αφήνει τεράστιο έργο για να ενσκήψουν, να το μελετήσουν και να διδαχτούν οι νέες γυναίκες, που, όμηρες του λιάψ σταίϊλ, νομίζουν ότι όλα είναι δεδομένα και ότι δεν χρειάζεται αγώνας για να κρατηθούν τα κεκτημένα και να προχωρήσουμε παραπέρα.

Διακριτική και αθόρυβη υπήρξε και στην προσωπική της ζωή. Επέλεξε μόνη της να αντιμετωπίσει την απώλεια του επί 30 χρόνια συντρόφου της, μόνη της και την πορεία της αρρώστιας της.

Περίπου 10 μέρες πριν το τέλος οι πιο κοντινές της φίλες και συντρόφισσες πληροφορηθήκαμε τα άσχημα νέα της υγείας της.

Δυστυχώς ήμουν η πρώτη που το πληροφορήθηκα από τα ανίψια του συντρόφου της Αλέκο και Βικτωρία και ήταν κεραυνός εν αιθρία.

Μετά το πρώτο σοκ άρχισα να φτιάχνω ένα κατάλογο κοντινών της ανθρώπων που θα έπρεπε να το μάθουν και να βοηθήσω αυτά τα δύο νέα παιδιά να οργανώσουν την αποδημία της.

Αισθάνομαι την ανάγκη να αναφερθώ στο συγκινητικό ενδιαφέρον του πρώην προέδρου του ΣΥΝ Ν. Κωνσταντόπουλου, της γεν. γραμματέως πρόνοιας Έφης Μπέκου, της υφυπουργού υγείας Κατ. Παπακώστα, του διευθυντή της Αυγής Ν. Φίλη, του σ. Δημ. Αδαμοπούλου.

Μέσα στα προβλήματα υγείας της ευτύχησε να έχει δίπλα της αυτά τα νέα παιδιά με τα δύο αγοράκια τους και την πιστή της Ντάρλιν να τις ομορφαίνουν όσο γινόταν τη ζωή.

Η αφοσίωση του Αλέκου και της Βικτωρίας ήταν τόσο βαθιά ανθρωπινή και ολοκληρωτική, που σπάνια συναντάται σήμερα. Ας είναι καλά που στάθηκαν δίπλα στην πολύτιμη φίλη μου μέχρι το τέλος.

Στην εξώδιο ακολουθία την κατευόδωσαν δεκάδες φίλες και μέλη του γυναικείου κινήματος.

Ανάμεσά τους η γεν. γραμματέας πρόνοιας Έφη Μπέκου, οι καθηγήτριες πανεπιστημίου Ν. Καητσόγια, Ντ. Βαΐου, Μ. Στρατηγάκη, Μαρ. Καραμεσίνη, Θεοδ. Παπαδοπούλου, Μαρ. Γκασούκα, ο πρ. βουλευτής Θαν. Λεβεντής, η Μιλένα Αποστολάκη, η Νατ. Θεοδωρακοπούλου μέλος της Ε. Ε. του ΚΕΑ, ο Π. Τρυγάκης υπευθ. Του τμήμ. Διεθνών Σχέσε-

ων του ΣΥΡΙΖΑ, ο Ν. Παππάς, διευθ. του γραφ. του Αθ. Τσίπρα, αντιπροσωπία του τμήματος φεμινιστικής πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ, τα μέλη του Δ. Σ. του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της γυναίκας, η Εφη Καλιγα, η Αθ. Παπαδομιχελάκη, η

Ζωή Σβώλου, η Λουτσα. Κεφαλωνίτου, η Καίτη Νικολάτου, η Ηβη Ρόκου, ο Δημ. Αδαμόπουλος, κλπ.

As με συγχωρήσουν κάποιες φίλες, φίλοι αν, μέσα στη θλίψη μου, δεν συγκράτησα την παρουσία τους.

Δείγματα Γραφής της Σούλας Παναρέτου

Από την αρθρογραφία της
στη στήλη «Κρείττον Σιγάν;»
στην Εφημερίδα «ΑΥΓΗ»

ΚΡΕΙΤΤΟΝ ΣΙΓΑΝ; (Στις 9 Ιουνίου 2014)

As μην χαρίσουμε την Ευρώπη στους εχθρούς της!

Αγαπητή Ευγενία,

Και να θέλεις να αγιάσεις, δεν σε αφήνουν οι διαβόλοι... Εχουμε απλωμένο τραχανά με τις εκλογές, όπου χάνει η μάνα το παιδί, ζούμε το δικό μας οικονομικό δράμα, αγωνιούμε για την Ουκρανία, και όμως πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας και στη Νιγηρία και να καταδικάσουμε το έγκλημα. Η απαγωγή εκατοντάδων κοριτσιών από την ισλαμιστική οργάνωση ΜΠΟΚΟ ΧΑΡΑΜ μας έχει συγκλονίσει. Τη μεγάλη επιχείρηση ακολούθησαν κι άλλες δύο μικρότερες τις τελευταίες μέρες. Δηλαδή οι επιθέσεις και οι απαγωγές συνεχίζονται παρά τη διεθνή κατακραυγή και κινητοποίηση. Εκείνο που πρέπει να προσεχθεί είναι ότι η απαγωγή των ανήλικων κοριτσιών έγινε από το σχολείο-οικοτροφείο τους, όχι τυχαία. Είναι γνωστό το μίσος των ακραίων ισλαμιστών για τη μόρφωση των γυναικών. Αλλωστε ΜΠΟΚΟ ΧΑΡΑΜ σημαίνει «η δυτική παιδεία είναι απαγορευμένη». Και το κορυφαίο σημείο στην όλη υπόθεση, ο κυνισμός και το απύθμενο θράσος του επικεφαλής, που δεν δίστασε να απειλήσει, ότι θα πουλήσει τα κορίτσια στα σκλαβοπάζαρα η θα τα ωθήσει σε αναγκαστικούς γάμους!

Αναρωτιέσαι, ποιοί είναι αυτοί που αισθάνονται τόσο σιγουριά με τις απαίσιες ιδέες και πρακτικές τους. Που δεν δεσμεύονται από κανένα κανόνα ηθικής και δικαίου, διεθνώς αναγνωρισμένου. Που έχουν ανακηρύξει τη βία και τρομοκρατία σε ύπατη αρχή. Που κατορθώνουν να μένουν ατιμώρητοι, όταν διαπράττουν βαρύτατα εγκλήματα. Υπάρχουν νομικά εργαλεία για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. As ενεργοποιηθούν.

Η απόλυτη φρίκη, λοιπόν, με τους φονταμενταλιστές-ιντεγκριστές. Βέβαια, η σεξουαλική βία και δουλεία, η διακίνηση ανθρωπίνων όντων, ιδίως γυναικών και παιδιών, δεν είναι κάτι ασύνηθες. Όμως συνήθως οι επαγγελματίες διακινητές έχουν επίγνωση, ότι δρουν εκτός νομιμότητας και φρο-

ντίζουν να καλύπτουν τα ίχνη τους, μεταξύ άλλων και με τον χρηματισμό σειράς υπηρεσιακών παραγόντων. Η ΜΠΟΚΟ ΧΑΡΑΜ επαίρεται για τις πράξεις της, τις διαλαλεί και θέλει να τις επιβάλει στην κοινωνία.

Σήμερα είναι η Ημέρα της Ευρώπης. Πρωτίστως, είναι η Ημέρα της Αντιφασιστικής Νίκης! Και είναι τόσο επίκαιρο το θέμα της αναβίωσης του φασισμού-ναζισμού, που πλήρωσαν με τη ζωή τους εκατομμύρια άνθρωποι. Είναι δε αξιοπερίεργο, που πολλοί και πολλές τείνουν να λησμονήσουν τη ναζιστική κόλλασση.

Πολλά λέγονται για την Ευρώπη, το σημερινό συσχετισμό και την αδιανόητη πολιτική του νεοφιλελευθερισμού. Όμως δεν είναι μόνο αυτή η πλευρά. Η Ευρώπη υπήρξε από παλιά εργαστήριο ιδεών, προοδευτικών ρευμάτων, επαναστατικών παραδόσεων, αντιφασιστικής πάλης. Αυτή η Ευρώπη οφείλει να βγει στην επιφάνεια. Σήμερα μοιάζει να έχει ταφεί κάτω από ένα παχύ στρώμα αλαζονείας, κυνισμού των ιθυνόντων κύκλων, έλλειψης αλληλεγγύης. Αυτό το πρόσωπο που βλέπουμε είναι απεχθές. Αλλά δεν πρέπει να τη χαρίσουμε στους εχθρούς της. Στους σωβινιστές, τους φασίστες.

Ιδιαίτερα, θέλουμε την Ευρώπη γιατί έχει τις πιο προωθημένες θέσεις για την ισότητα των φύλων. Παρά την κρίση που ενέσκηψε τα τελευταία χρόνια και το δυσμενές πολιτικό συσχετισμό, οι θέσεις αυτές υπάρχουν και τουλάχιστον τις υπερασπίζονται τα κινήματα, ζητώντας παράλληλα περισσότερη δημοκρατία του φύλου. Πράγματι, όταν βλέπουμε τι γίνεται σε άλλες χώρες, τότε εκτιμούμε την ευρωπαϊκή κουλτούρα.

Μάλιστα, στο θέμα της βίας και της σεξουαλικής δουλείας δεν μπορεί να θεωρηθεί αμελητέα η προσπάθεια κινήματων και θεσμών, όπως του Συμβουλίου της Ευρώπης.

As συνεκτιμηθούν όλα αυτά.

ΜΕΛΙΝΑ ΒΟΛΙΩΤΗ

ΚΡΕΙΤΤΟΝ ΣΙΓΑΝ; (Στις 23 Ιουνίου 2014)

Καλημέρα Ευρώπη, καλημέρα Ελλάδα!

Αγαπητή Ευγενία,

Μου έκανε εντύπωση που στο τελευταίο ντιμπέιτ των υποψηφίων για την Κομισιόν μπήκαν στο τραπέζι και θέματα, που συνήθως δεν αξιολογούνται ως τόσο σοβαρά, όπως η οικονομική κρίση ή η κρίση στην Ουκρανία. Λέω για τα θρησκευτικά σύμβολα σε δημόσιους χώρους, την παραδοσιακή αμφίεση των γυναικών, τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Είναι από τις καλές στιγμές της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Με αφορμή αυτήν τη συζήτηση θέλω να κάνω ένα σχόλιο. Ποιά είναι τα όρια του σεβασμού στην παράδοση; Μέχρι ποιού σημείου μπορεί να γίνουν ανεκτές πρακτικές και έθιμα, ιδιαίτερα εθνικών και θρησκευτικών μεταναστευτικών μειονοτήτων που μένουν στις ευρωπαϊκές χώρες; Βλέπεις, μαζί με τα μεταναστευτικά ρεύματα μεταφέρθηκαν και στην ήπειρό μας βαρβαρικά έθιμα, όπως η κλιτεριδεκτομή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Μεγάλη Βρετανία, όπου τα θύματα της εκτομής των γεννητικών οργάνων των γυναικών αριθμούνται σε 66.000. Από το 2009 δε έχουν νοσηλευθεί σε νοσοκομεία της Βρετανίας 4000 κορίτσια και γυναίκες. Μπορούμε να κλείσουμε τα μάτια σε όλο αυτό; Να παραβλέψουμε τις τραγωδίες γύρω από το γάμο των ανηλίκων ή τα εγκλήματα τιμής;

Επειτα έχουμε τις μπουργκες και τα συναφή καλύμματα της κεφαλής και του προσώπου. Συγγνώμη, είναι ανώδυνα όλα αυτά; Δεν είναι σύμβολο του απαρχαίνωτων γυναικών, της κοινωνικής τους περιθωριοποίησης; Όταν σε ισλαμικές χώρες η δυτική αμφίεση είναι λόγος επίθεσης κατά της समाτικής ακεραιότητας των γυναικών, δεν φαίνεται η εμμονή στην παράδοση να είναι τόσο αθώα. Και όταν οι γυναίκες στις ισλαμικές χώρες δίνουν τον αγώνα τους για να απαλλαγούν από τα δεσμά τους, εμείς θα δεχθούμε τα ιστορικά κατάλοιπα του αναχρονισμού; Δεν είναι από ευρωκεντρισμό που υποστη-

ρίζουμε αυτές τις θέσεις. Υπάρχει μια κόκκινη γραμμή, πέρα από την οποία η παράδοση βλάπτει τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών. Να το πούμε για πολλοστή φορά: Οι παραδόσεις, τα έθιμα, οι ιστορικές ιδιομορφίες είναι ανεκτές, εφόσον δεν παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αλλιώς, είναι απέναντί μας. Και υπάρχει και το άλλο. Όσο συντηρούνται αυτά τα φαινόμενα στην ευρωπαϊκή ήπειρο, υπάρχει κίνδυνος να κατέβει και η στάθμη των ευρωπαϊκών κατακτήσεων στον τομέα της ισότητας. Δεν είναι απλά τα ζητήματα αυτά.

Αυτές τις σημαδιακές μέρες είδαμε και ακούσαμε πολλά. Δεν είναι η ώρα της ανάληψης και του απολογισμού. Όμως μετά τις εκλογές πρέπει να ανοίξουμε και να συντηρήσουμε έναν κοινωνικό διάλογο. Να επιστημονούμε τα νέα στοιχεία της πραγματικότητας, να ζυγίσουμε που βρισκόμαστε και από την άποψη της ισότητας των φύλων. Αλλά δεν αρκεί να σταθούμε μόνο στο έδαφος της χώρας. Πολλά πράγματα θα κριθούν στο ευρωπαϊκό πεδίο. Αν έχουμε καλά αποτελέσματα και ηττηθούν οι δυνάμεις της συντήρησης και αντίδρασης, υπάρχει προοπτική να συνεχιστεί με επιτυχία η προσπάθεια για την ίση συμμετοχή των φύλων στα πολιτικά πράγματα και τη δημόσια ζωή. Αλλιώς θα δυσκολευτούμε πολύ, χωρίς να σημαίνει, ότι εγκαταλείπουμε τον αγώνα. Ο αγώνας είναι η αρχή και όχι το τέλος. Είναι η προϋπόθεση για προοδευτικές λύσεις στα προβλήματα του κόσμου. Αυτό είναι το μέγα δίδαγμα που οι παλιότερες γενιές μας εμπιστεύθηκαν!

Τελευταίο, μα όχι σε σημασία. Το Ποτάμι μπήκε κι αυτό στο χορό των σεξιστικών επιθέσεων της τελευταίας περιόδου. Εύγε!

ΜΕΛΙΝΑ ΒΟΛΙΩΤΗ

Αποσπάσματα από ομιλίες σε εκδηλώσεις του ΣΔΓ

Απόσπασμα από ομιλία την Ημέρα της Γυναίκας (8 Μαρτίου 2006)

Ο Σύνδεσμος αποδίδει την πρόπευσα σημασία στην Ημέρα της Γυναίκας και εξαίρει το αγωνιστικό της περιεχόμενο. Για να γνωρίζουν οι νεότερες γενιές, η 8η Μαρτίου είναι Ημέρα αγώνων για την ισότητα δύο φύλων, που είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.

Σημαδεύτηκε από τον απεργιακό αγώνα των Κλωστοϋφαντουργιών της Ν. Υόρκης, στις 8 Μαρτίου του 1857 και σε ανάμνηση αυτού του γεγονότος προτάθηκε η καθιέρωσή της, από την Κλάρα Τσέκιν, στη Συνδιάσκεψη των Σοσιαλιστριών του 1910, στην Κοπεγχάγη. Από το 1977, που υιοθετήθηκε από τον ΟΗΕ, απέκτησε πλέον έναν επίσημο οικουμενικό χαρακτήρα.

Με αφορμή, λοιπόν, αυτήν την Ημέρα ο ΟΗΕ, οι άλλοι διεθνείς οργανισμοί, οι κυβερνήσεις, τα κόμματα, οι κοινωνικοί εταίροι, οι φεμινιστικές, γυναικείες οργανώσεις, κάνουν – οφείλουν να κάνουν – τον απολογισμό τους και την αξιολόγηση των μέτρων για την προώθηση της ισότητας. Σχεδιάζουν, επίσης, τα περαιτέρω βήματα για την ουσιαστικοποίησή της.

Σήμερα η προσοχή συγκεντρώνεται στην ισότητα στην πράξη, στην εξάλειψη της ανισότητας, πράγμα ακόμα πιο σύνθετο από τη νομική απαγόρευση των διακρίσεων λόγω φύλου (σεξισμός). Στο παρόν στάδιο απαιτείται η ένταξη της ισότητας στο σύνολο των πολιτικών που εφαρμόζονται. Κα-

λείται συνεπώς, η πολιτική να θεωρήσει το «γυναικείο ζήτημα» ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα, ως πολιτική προτεραιότητα, οι διακρίσεις που εδράζονται στο φύλο είναι ο μαζικότερος ρατσισμός. Κι' εφόσον η ισότητα κατανοείται πλέον ως παράγων κοινωνικής συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης. Με άλλα λόγια, η επίτευξη της ισότητας θα απελευθερώσει τεράστια θετική ενέργεια για την ανάπτυξη, θα δώσει ώθηση στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα εξανθρωπίσει τις κοινωνικές σχέσεις, θα προσδώσει νέα ποιότητα στη δημοκρατία και τον πολιτισμό.

Η αναγνώριση της ισότητας ως παγκόσμιου οράματος, ως στόχου της διεθνούς κοινότητας και των κυβερνήσεων των κρατών, δεν αίρει τη σημασία του αυτόνομου φεμινιστικού κινήματος. Το αντίθετο. Η ανάγκη παρέμβασης του τελευταίου είναι αναγκαία όσο ποτέ άλλοτε. Άλλωστε, αποτελεί το φυσιολογικό παρατηρητήριο της πορείας της ισότητας, προτείνει πολιτικές, ασκεί κοινωνικό έλεγχο και πίεση στα κέντρα των αποφάσεων.

Διαπαιδαγωγεί τα μέλη του και διαχέει ευρύτερα το μήνυμά της αγωνιστικής στάσης απέναντι στη ζωή, της μέριμνας για το συλλογικό καλό και την κοινωνική πρόοδο. Από το βήμα αυτό, νοιώθω την ανάγκη να αποτίσω φόρο τιμής σε όλες εκείνες τις πρωτοπόρες γυναίκες, που προηγήθηκαν ημών, τις αγωνίστριες για τα δικαιώματα των γυναικών, που συνέβαλαν με τη δράση τους στο να επιτύχουμε αυτά που έχουμε επιτύχει.

Έχει πολύ μεγάλη σημασία το παράδειγμα. Μάλιστα ο Σύνδεσμος, εκτιμώντας την πρωτοπόρα δράση, συνδέει την 8η Μαρτίου με την εκδήλωση απονομής του «Βραβείου Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου». Με το Βραβείο τιμώνται γυναίκες που με το έργο και με τη δράση τους και προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο, και αποτελούν παράδειγμα και απόδειξη, ότι οι γυναίκες μπορούν να τα καταφέρουν εξ ίσου καλά με τους άνδρες στο δημόσιο χώρο.

Απόσπασμα από ομιλία την Ημέρα της Γυναίκας (8 Μαρτίου 2009)

Το 1977 η ΓΣ του ΟΗΕ αποφάσισε ότι τα κράτη μέλη θα αφιέρωναν μία ημέρα το χρόνο στα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών. Για τον ΟΗΕ αυτή η ημέρα είναι η 8η Μαρτίου.

Ενδιαφέρον είναι και το σκεπτικό με το οποίο ο διεθνής οργανισμός συνόδευσε την απόφασή του. Δύο λόγους ανέφερε: η διασφάλιση της ειρήνης και της κοινωνικής πρόοδου, η πλήρης απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών προϋποθέτει, απαιτεί, την ενεργή συμμετοχή, την ισότητα και ανάπτυξη των γυναικών. Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με την αναγνώριση της σημασίας της προσφοράς των γυναικών στην εδραίωση της ειρήνης και ασφάλειας στον κόσμο.

Πράγματι, η θέση και ο ρόλος των γυναικών στην κοινωνία είναι ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα, που συνδέεται με την ειρήνη, τη δημοκρατία, την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Δεν είναι τυχαίο που η επίτευξη της ισότητας των φύλων συγκαταλέγεται στους οκτώ στόχους της χιλιετίας. Η επίλυση του γυναικείου ζητήματος είναι το κλειδί για τα περαιτέρω βήματα κοινωνικής πρόοδου. Και είναι πολύ σημαντικό, που η διεθνής κοινότητα έχει κατανοήσει τη νευραλγική σημασία της ισότητας στην επίλυση των σύνθετων προβλημάτων και ανισοτήτων του κόσμου τούτου. Και δεν πρόκειται μόνο για διακήρυξη αρχών, πρόκειται για ένταξη της ισότητας στο πολιτικό σχέδιο του 21ου αιώνα!

Το θέμα της ίσης συμμετοχής των γυναικών στα κέντρα των πολιτικών αποφάσεων γίνεται επίκαιρο ξανά, καθώς στις 7 Ιουνίου τ. έ. θα διενεργηθούν στη χώρα μας εκλογές για το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο. Ο Σύνδεσμος εργάστηκε σκληρά προκειμένου να καθιερωθούν ποσοτώσεις στις δημοτικές και νομαρχιακές, καθώς και στις εθνικές εκλογές κατά το 1/3 τουλάχιστον. Δικαιούται, συνεπώς, να ομιλεί για την εκπροσώπηση των γυναικών στα όργανα, που παρ' τις

εργώδεις προσπάθειες, εξακολουθεί γενικά να είναι μικρή και κάτω του ενός τρίτου, δηλ. κάτω από την κρίσιμη μάζα.

Καλύτερα είναι τα πράγματα στη σύνθεση της ελληνικής αντιπροσωπείας στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο (6 στους 24, δηλ. 25%), ύστερα από μεγάλες και επίμονες κινητοποιήσεις των ελληνικών φεμινιστικών γυναικείων οργανώσεων. Και επειδή στις ευρωεκλογές ισχύει η λίστα, την οποία προτείνει ο πρόεδρος και το ηγετικό επιτελείο του κάθε κόμματος, είναι μια ευκαιρία για να δοκιμασθεί η πολιτική βούληση της ηγεσίας και κατά πόσο αυτή κατανοεί τον στόχο της ισότητας των φύλων ως ένα στόχο προτεραιότητας στον αιώνα μας.

Είναι γεγονός, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση – 27 διανύει μια δύσκολη περίοδο. Η κρίση εκμηδενίζει την ανάπτυξη, που θα κυμανθεί σε χαμηλότερα επίπεδα, η ανεργία εμφανίζει ανιούσα φορά και οι μορφές επισφαλούς εργασίας, το λεγόμενο προεκαριότο, επεκτείνονται συνεχώς. Οι νέοι ευρωβουλευτές-ίνες θα κληθούν να υπερασπίσουν τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, ιδιαίτερα το δικαίωμα στην εργασία. Γνωρίζουμε εκ πείρας, ότι σε τέτοιες εποχές τα δικαιώματα των γυναικών πλήττονται περισσότερο, καθώς αυτές απωθούνται στο περιθώριο. Γι' αυτό υπογραμμίζουμε τη σημασία της πολιτικής και αγωνιστικής επάρκειας των γυναικών – και ανδρών – που θα εκλεγούν. Καμία γυναίκα δεν πρέπει να επιτρέψει επιδείνωση της θέσης των γυναικών ως φύλο, είτε μέσα από κάποια νομοθετική πρωτοβουλία ή από υιοθέτηση μέτρων πολιτικής. Χρειαζόμαστε την συνηγορία της, αν όχι την αγωνιστική της διάθεση, υπέρ της ισότητας. Απόδειξη αυτής της θετικής στάσης είναι πάντοτε η γόνιμη συνεργασία με τις φεμινιστικές – γυναικείες οργανώσεις, δίκτυα, ομίλους των γυναικών, επιτροπές των συνδικαλιστικών οργανώσεων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, άλλων φορέων.

Τις τελευταίες δεκαετίες επικρατούσε και στην ΕΕ το ιδεολόγημα ότι οι κοινωνικές δαπάνες είναι βαρίδια στα πόδια του κράτους., ότι υπονομεύουν τον ανταγωνισμό. Η δική μας αντίληψη είναι ότι οι κοινωνικές δαπάνες είναι κοινωνικές επενδύσεις. Προειδοποιούσαμε για τα αδιέξοδα της θεοποίησης των αγορών, τις χρηματιστηριακές φούσκες, την περιφρόνηση των πραγματικών αναγκών της κοινωνίας. Σήμερα, αυτά τα αδιέξοδα φαίνονται πλέον διαγυμνού οφθαλμού. Ότι πρέπει να προταθούν οι άξονες: ειρηνική επίλυση των διαφορών, βιώσιμη ανάπτυξη, κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη, αυτό γίνεται ευρύτατα αντιληπτό. Άρα προς αυτές τις απαιτήσεις πρέπει να αντιστοιχ-

θεί και η πολιτική αντιπροσώπευση, η ποιότητα του πολιτικού προσωπικού. Η αρχή της αλληλεγγύης δεν είναι πλέον μια έννοια ηθικής και μόνο, είναι όρος για τη συνέχιση της ζωής στον πλανήτη. Δεν υπάρχει περιθώριο για την εφαρμογή εκείνου του ρητού που λέει «ο άνθρωπος για τον άνθρωπο λύκος». Η συνεργασία για το κοινό όφελος είναι μονόδρομος.

Άρα η κλίμακα των αξιών πρέπει επειγόντως να αλλιάξει. Το χρήμα και ο εξουσιασμός, πρέπει να αντικατασταθούν από τον ανθρωπισμό, τη φιλαλληλία, τον αλτρουισμό, την αλληλοβοήθεια. Το μέτρον των αξιών οφείλει να είναι η απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από όλους και όλες. .

Και μία μελέτη: Σούλα Παναρέτου στη δίνη της σύγχρονης φεμινιστικής ιδεολογίας

της Νίκης Κατσόγια Τουρναβίτη,
Ομότιμης Καθηγήτριας Συνταγματικού Δικαίου
Παντείου Πανεπιστημίου

Είναι πλέον γενικά αποδεκτό ότι έχουμε περάσει σε μια νέα περίοδο του πολιτισμού μας, που άρχισε να διαφαίνεται από τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα, την εποχή της μετανεωτερικότητας. Εποχή που οικοδομήθηκε πάνω στις μεγάλες επιστημονικές ανακαλύψεις και κυρίως την τεχνολογία, με άμεσες επιπτώσεις στην οργάνωση της οικονομίας και των σχέσεων παραγωγής, το γκρέμισμα του μεγάλου γραφειοκρατικού κράτους, που οικοδόμησε τις δομές κοινωνικής προστασίας και την αντικατάστασή του από το «μικρό και ευέλικτο κράτος», που συντέλεσε καταλυτικά στην κυριαρχία του φιλελευθερισμού και την αποδυνάμωση της ιδεολογίας που στήριζε τις δομές αυτές. Κύριο γνώρισμα εξ' άλλου της νέας αυτής εποχής είναι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, της επικράτησης του φιλελευθερισμού και του καπιταλισμού, με απόλυτη κυριαρχία της αγοράς. Εξελίξεις που καλλιέργησαν το φαινόμενο του άκρατου ατομικισμού. Η προβολή με κάθε μέσον της ιδεολογίας του φιλελευθερισμού και του ατομικισμού επηρεάζουν άμεσα και τις αντιλήψεις για το σύγχρονο φεμινισμό. Δεν αμφισβητούνται οι αγώνες του φεμινιστικού κινήματος από τα μέσα του 19ου αιώνα μέχρι και το τέλος του 20ού για τη χειραφέτηση των γυναικών και την εξάλειψη θεσμών και δομών που την κρατούσαν στο περιθώριο της ιστορίας. Η διεθνοποίηση εξάλλου του κινήματος υπό την αιγίδα του ΟΗΕ και οι μεγάλες παγκόσμιες διασκέψεις, που περιβλήθηκαν με το κύρος της CEDAW, έβαλαν τα μεγάλα θεμέλια της απελευθέρωσης των γυναικών και της αναγνώρισης της ανάγκης για τη θέσπιση θετικών μέτρων για την εξάλειψη των ανισοτήτων σε βάρος τους. Και δεν πρέπει να λησμονείται ότι όλα αυτά έγιναν δυνατά με θυσίες και αγώνες, για να μπορούν οι

σημερινές νέες γυναίκες να αισθάνονται απελευθερωμένες.

Στη νέα εποχή όμως που έχουμε εισέλθει τείνει να επικρατήσει μία νέα φεμινιστική αντίληψη. Είναι η μεταμοντέρνα φεμινιστική ιδεολογία. Η κλασική διάκριση σε άνδρα και γυναίκα εμπλουτίζεται ή τείνει να κυριαρχηθεί από τη διάκριση μεταξύ κοινωνικού φύλου, που εκφράζει ο όρος *gender*, με το βιολογικό φύλο, που εκφράζεται με τον όρο *sex*. Βασικές εκπρόσωποι των θεωριών αυτών, η Donna Haraway (1989) και η Judith Butler (1990). Οι νέες ιδεολογικές τάσεις στις θεωρίες αυτές για το φεμινισμό και το αίσθημα της απελευθέρωσης, οδηγούν και σε συγκεκριμένες συμπεριφορές, τις οποίες παρουσιάζει με πληρότητα, αλλιά και έντονα κριτικό τρόπο, η Ariel Levy στο βιβλίο της, σε ελληνική μετάφραση, *θηλυκές φαλλοκρατίσες. Οι γυναίκες και η ανερχόμενη κουλτούρα του ξέκωλου* (2011)

Σ' αυτή τη δίνη των φιλοσοφικών και ιδεολογικών αντιπαραθέσεων αυτών πώς τοποθετείται η Σούλα Παναρέτου (Σ.Π.);

Η Σ. Π. γεννήθηκε στο Βόλο, πόλη με βιομηχανικό χαρακτήρα και από γονείς αγωνιστές της εθνικής αντίστασης. Σπούδασε φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Υπήρξε στέλεχος του ΚΚΕ και εργάστηκε για χρόνια ως γραμματέας του Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου και μέσω αυτού σπούδασε στη Μόσχα στο Ινστιτούτο Πούσκιν. Αυτές οι καταβολές της συντέλεσαν στην ευαισθητοποίησή της και στον αγώνα της για τα δικαιώματα του ανθρώπου. Και πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα, ότι στρατεύτηκε στον αγώνα των γυναικών από το 1977 για ισότητα δικαιωμάτων, και αυτό το τονίζω, παρά το γεγονός ότι η κομμουνιστική ιδεολογία έβλεπε την απελευθέρωση των γυναικών όχι σαν ξε-

χωριστό ζήτημα στον αγώνα για την απελευθέρωση του ανθρώπου από την καταπίεση. Το 1995 έγινε μέλος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, μέλος του Δ.Σ. και το 2007 εκλέχτηκε Πρόεδρος του. Αρθρογραφούσε κυρίως στην εφημερίδα Αυγή όπου είχε και δική της στήλη, υπογράφοντας με το ψευδώνυμο Μελίνα Βολιώτη, και στο περιοδικό «Ο αγώνας της γυναίκας» του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, που υπήρξε, από τα πρώτα χρόνια της έκδοσής του το 1923 και εξακολουθεί να παραμένει, το σημαντικότερο περιοδικό επιστημονικού προβληματισμού και πληροφόρησης για θέματα ισότητας των φύλων και δικαιωμάτων των γυναικών. Για την αρθρογραφία της τιμήθηκε το 1980 με το βραβείο «Παύλου Παλαιολόγου» από το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας αλλά και στη συνέχεια με επαίνους.

Η Σ. Π. δεν υπήρξε θεωρητικός του φεμινισμού. Στρατευμένη στο φεμινιστικό κίνημα ως δυναμική παρουσία της οργάνωσής του, πρόβαλε παράλληλα με την πέννα της τα προβλήματα των γυναικών, υπηρετώντας μέχρι τέλους της ζωής της τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας. Πίσω από μια ήρεμη παρουσία κί' ένα λόγο χωρίς εντάσεις και ακρότητες ή φανατισμό, άφησε το στίγμα της στην πολιτική ζωή του τόπου και στο γυναικείο κίνημα. Η κλασική παιδεία της συντέλεσε στη διαμόρφωση ενός τεκμηριωμένου λόγου, που δύσκολα μπορεί να αντικρουστεί.

Ο μεγάλος αριθμός των άρθρων της επιτρέπει μόνο την αναφορά στα θέματα που ιδιαίτερα πρόβαλε. Τα θέματα που την απασχόλησαν ήταν κατ' εξοχήν:

α. Θέματα ισότητας των φύλων στη συμμετοχή στην πολιτική, όπου πρόβαλε την αξία της γυναικείας συμμετοχής, όχι μόνο από πλευράς ουσιαστικής ισότητας δικαιωμάτων, αλλά και δυνατότητας προώθησης των δικαιωμάτων των γυναικών. Υπερασπίζεται τις ποσοτώσεις και τη λειτουργία τμημάτων γυναικών στα πολιτικά κόμματα. Επέκρινε άηλιωστε έντονα το σεξισμό που παρατηρείται και στη Βουλή. «Αξιοπρέπεια κυρίες και κύριοι» τιτλοφορούσε σχετικό άρθρο της.

Τονίζει εξάλλου έντονα τη δράση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, στις οποίες η συμβολή των γυναικών δεν αμφισβητείται.

β. Μεγάλο μέρος της αρθρογραφίας της αναφέρεται σε ζωτικά θέματα που αφορούν τις γυναίκες: Η θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι από τα κύρια θέματα που αναδεικνύει. Ανεργία, ανασφάλεια, ευέλικτες μορφές εργασίας, σεξισμός, ελλιπής κοινωνική μέριμνα για την εργαζόμενη μητέρα και τα παιδιά και προστασία οικογένειας. Χωρίς να υποτιμά την αξία του ανθρώπου, αντίθετα μάλιστα, υποστηρίζει το δικαίωμα στην άμβλωση, ενώ θεωρεί αναγκαία τη σεξουαλική αγωγή, την αντισύλληψη. Τοιμά να καταδικάσει την ανίερη συμμαχία Βατικανού και των 77 κυρίως ισλαμικών αλλά και άλλων κρατών στο Πεκίνο το 1995 κατά των αμβλώσεων σε άρθρο της με τίτλο: «Να πούμε αντί στον Διαφωτισμό;» (Αυγή 29.4.2011)

Η βία κατά των γυναικών είναι από τα σημαντικότερα θέματα που θίγει. Και ως βία θεωρεί και την πορνεία, τη σεξουαλική εκμετάλλευση, την εμπορία γυναικών (trafficking). Στην ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής, στις 25

Νοεμβρίου 2010 την Ημέρα αφιερωμένη στη βία κατά των γυναικών καταγγέλλει: «Η έμφυλη βία είναι θέμα σχέσεων εξουσίας ανάμεσα στα φύλα. Καταδικάζει τη νομιμοποίηση της πορνείας, την εμπορία γυναικών, το trafficking, αλλά και την ενδοοικογενειακή βία. Αλλά μορφή βίας είναι και όταν μπαίνουν κριτήρια ομορφιάς για τις προσλήψεις τηλεπαρουσιατριών: «Ανάγκη ρύθμισης με νόμο, αφού επιμένουν να ληηλατούν τις ζωές των γυναικών».

Δεν θα μπορούσε να λείπει από τη φεμινιστική συνείδησή της η καταδίκη της θέσης των μεταναστριών. Ζητεί να γίνουν ορατές σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και τονίζει την αξία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μεταναστριών.

Στους αγώνες της όμως περιλαμβάνει και τα δικαιώματα ομοφυλοφίλων γυναικών και ανδρών.

γ. Όμως ο αγώνας με την αρθρογραφία της αλλά και τη συμμετοχή της σε παγκόσμιες διασκέψεις ως εκπρόσωπος του Σ.Δ.Γ. δεν αφορά μόνο τη γυναίκα της Δύσης. Ειδικά καταγγέλλει το θεσμό της προίκας, όπου υπάρχει, τη θανάτωση γυναικών στην πυρά και φυσικά καταδικάζει τους βιασμούς και τους γάμους ανηλίκων, την κλητερεκτομή. Προβάλλει με πάθος το θέμα των δικαιωμάτων των γυναικών των μουσουλμανικών χωρών. Μεγάλες ελπίδες της έδωσε, όπως άηλιωστε σε όλες τις φεμινίστριες του κόσμου και τον πολιτισμένο κόσμο, η έκρηξη της Αραβικής Άνοιξης, στην Αίγυπτο και την Τυνησία. «Γυναίκες στη μετα-αυταρχική εποχή» τιτλοφορούσε άρθρο της στην Αυγή (14.5.2011): Αναγνωρίζει ότι «Ο δρόμος είναι μακρύς. Δεν πρέπει ν' αφήσουμε τις γυναίκες μόνες εκεί. Πρέπει να θεωρήσουμε την υπόθεση και δική μας, γιατί εκεί αν απελευθερωθούν κοινωνικά, αυτό θα είναι και για μας όφελος.»

Η απογοήτευση όμως δεν άργησε να φανεί, όταν το δράμα απελευθέρωσης των γυναικών γκρεμίστηκε από την άνοδο των ακραίων ισλαμιστών στη Συρία και άλλες χώρες του Ισλάμ. Καταδικάζει έντονα το φονταμενταλισμό, και την έξαρση της θρησκευτικής βίας των τζιχαντιστών, με αφορμή την απαγωγή των κοριτσιών από τη Μπόκο Χαράμ, που σήμερα πλέον πήρε εφιαλτικές διαστάσεις απάνθρωπες, μετά τις εγκληματικές πράξεις των τζιχαντιστών στη Συρία και αλλού. Ευτυχώς δεν έζησε για να δει την εν ψυχρώ δολοφονία των σκιτσογράφων της σατυρικής εφημερίδας *Charlie Hebdo* στο Παρίσι, στις 7 Ιανουαρίου, που θα την ένιωθε μέχρι τα βάθη της ψυχής της, γιατί και η ίδια υπερασπίστηκε με πάθος την ελευθερία του τύπου. «Ας μη χαρίσουμε την Ευρώπη στους εχθρούς μας», είναι τίτλος άρθρου της στην Αυγή, το Μάιο του 2014,

Η παράθεση έστω και με τον επιγραμματικό αυτό τρόπο των αξιών που υπηρέτησε με την όλη δράση της στο φεμινιστικό κίνημα και την πνευματική της κατάθεση η Σούλα Παναρέτου δεν αφήνει αμφιβολία ότι υπερασπίστηκε δυναμικά τις κλασικές αντιλήψεις του φεμινισμού. Αντιλήψεις που είδαν την απελευθέρωση των γυναικών και την ισότητα με τον άνδρα θέση τους στις κοινωνίες μέσα από τον αγώνα για την κατάκτηση ίσων δικαιωμάτων. Ακολούθησε πιστά και εξέφρασε μέσα από το δικό της ψυχισμό δυναμικά τον αγώνα για τα δικαιώματα της γυναίκας όλου του κόσμου, στη γραμ-

μή που χάραξε η μεγάλη Ελληνίδα φεμινίστρια Αθήκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, κάτω από την ηγεσία της οποίας πορεύεται μέχρι σήμερα και στο μέλλον ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας. Και αυτές είναι οι αξίες που το φεμινιστικό κίνημα και σήμερα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και των οργανισμών του ΟΗΕ επιδιώκει να γίνουν σεβαστές.

Όμως στη νέα μετανεωτερική εποχή, του φιλελευθερισμού και του άκρατου ατομικισμού που απλά σκιαγραφήσαμε, η σύγχρονη ευρωπαϊά γυναίκα ασπάζεται και η ίδια τις αξίες αυτές. Η γυναίκα ως μονάδα και όχι ως κοινωνική κατηγορία. Γι' αυτό και οι κλασικές φεμινιστικές αντιλήψεις για την πατριαρχία υποχωρούν και ένα ενδυναμωμένο "εγώ" χαρακτηρίζει και την ίδια, όπως γενικά αναφέραμε στις θεωρίες του μετα-φεμινισμού. Όμως είναι πλέον γε-

γονός ότι η οικονομική κρίση που βιώνει σήμερα η Ευρώπη κάνει ορατή την επιστροφή σε καταστάσεις υποδούλωσης ανθρώπου από άνθρωπο. Και οι ευθύνες, αλλά και οι δυνατότητες αντίδρασης, στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης χάνονται, γιατί τα κέντρα εξουσίας, και αυτά είναι πλέον διεθνή και είναι *ασόρατα*. Ας κλείσουμε με τα λόγια αγωνίας της ίδιας:

«Φοβάμαι ότι εκτός από την οικονομική, καρδοκεί και η πνευματική πτώχευση και πενία. Ο ηθικός αμοραλισμός... Μεταβαίνουμε σε μια κατάσταση πολιτισμικής παλινδρόμησης, εξαχρέιωσης των ηθών, υπονόμησης των νομικών εγγυήσεων της δημοκρατίας.. Οι βασικοί μοχλοί άσκησης πολιτικής πέρασαν στα χέρια των ιδιωτών, ομίλων και πολυεθνικών. Τα εργαλεία πολιτικής για τους πολίτες, ...θυσιάστηκαν στο βωμό της φιλελεύθερης ορθοδοξίας....»

Από τις δραστηριότητες της αείμνηστης Προέδρου του ΣΔΓ Σούλας Παναρέτου

Λιλή Κουράκου, Πρόεδρος ΣΔΓ

Το γεγονός που πέρασε στην ιστορία, και έκτοτε καθιερώθηκε ως ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ήταν μια εξέγερση υφάντριών το 1857 στη Ν. Υόρκη. Οι υφάντριες δούλευαν με απάνθρωπες συνθήκες, με ωράρια πολύ μεγαλύτερα από εκείνα των ανδρών συναδέλφων τους, με δουλειά σκληρή, με γλήσκρα μεροκάματα, και με όλα τα βάρη της οικογένειας στις πλάτες τους όταν θα γύριζαν στο σπίτι. Εξεγέρθηκαν λοιπόν και βγήκαν στους δρόμους σε μια αιματηρή δυναμική διαμαρτυρία, για να ζητήσουν ίση μεταχείριση με τους άνδρες. Δεν το πέτυχαν αμέσως, άναψαν όμως τη φλόγα.

Έκτοτε οι γυναίκες δεν έπαψαν να ζητούν το ίδιο αυτόνοτο πράγμα. Ισότητα. Σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο δυναμικές, αποφασισμένες γυναίκες πήραν τη σκυτάλη. Βγήκαν στους δρόμους (ας θυμηθούμε τις σουφραζέτες), πήγαν στην πρώτη γραμμή στους δύο Παγκόσμιους Πολέμους, ανέλαβαν όλους τους ρόλους στη διοίκηση, στη γεωργία, στη βιομηχανία, στις επιχειρήσεις, στην περίθαλψη, στην οικογένεια, παντού, όσο οι άνδρες έλλειπαν στον πόλεμο. Παντού τα κατάφεραν, και απέδειξαν ότι δεν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες τέτοιες, που να δικαιολογούν την ανισότητα και τις διακρίσεις. Οι γυναίκες οργανώθηκαν και πρωτοστάτησαν στην αλλαγή νόμων και στη δημιουργία διεθνών συμβάσεων μέσα από τον ΟΗΕ. Η απελευθέρωση της γυναίκας που έτσι ξεκίνησε, θεωρείται ως μια από τις πλέον σημαντικές εξελίξεις στον κόσμο. Απελευθέρωσε τη γυναικεία δημιουργικότητα, και αυτό έφερε περισσότερη δικαιοσύνη δημοκρατία και ευημερία, διπλάσιο δυναμικό στην παραγωγή, στις επιστήμες, στις τέχνες, ισορροπία και ευτυχία στην οικογένεια.

Και στην Ελλάδα το γυναικείο κίνημα υπήρξε εξ ίσου δυναμικό και άξιο, Σκεφτείτε μόνο ποια ήταν η θέση της Ελληνίδας πριν από 100 χρόνια, όταν περίπου ιδρύθηκε ο Σύνδεσμός μας. Η καλή τάξη θεωρούσε τη γυναίκα στολήδι και ωραίο φύλο, αλλά δεν την αναγνώριζε, εκτός εξαιρέσεων, ως άνθρωπο με μυαλό, με γνώμη, με γνώσεις, με ταλέντα, ικανό να βγει στη ζωή και να την κερδίσει. Οι πιο φτωχές δούλευαν σε εργοστάσια, σε υποβαθμισμένες δουλειές έξω από το σπίτι, και μέσα στο σπίτι όλα τα βάρη δικά τους. Το ελληνικό γυναικείο κίνημα ήταν αυτό που άλλαξε τα πράγματα και εδώ, με το ΣΔΓ στην πρωτοπορία. Ο ΣΔΓ ιδρύθηκε το 1920 από τη μεγάλη Ελληνίδα Αύρα Θεοδωροπούλου, και αμέσως διασυνδέθηκε με τα διεθνή φεμινιστικά κινήματα. Την ίδια την ημέρα της ίδρυσής του ζήτησε δικαίωμα ψήφου για τις Ελληνίδες. Η ψήφος ήρθε 35 χρόνια αργότερα, αλλά ο σπόρος έπεσε τότε.

Ο ΣΔΓ πρωτοστάτησε σε όλες τις μετέπειτα εξελίξεις. Τα τελευταία χρόνια, με την εμπνευσμένη και ποικιλόμορφη συμβολή της μεγάλης Αθήνης Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου στο τιμόνι του ΣΔΓ, σήμερα επιτίμου Προέδρου μας, οι εξελίξεις στον τομέα της ισότητας είναι ραγδαίες. Ίσα πολιτικά δικαιώματα, είσοδος των γυναικών σε όλα τα επαγγέλματα και δημόσια λειτουργήματα, ίση αμοιβή, καταπολέμηση σωματεμπορίας, εξώγαμα τέκνα, η ισότητα κατοχυ-

ρώνεται στο Σύνταγμα. Ακόμη, το Οικογενειακό Δίκαιο εκσυγχρονίζεται, η γυναίκα διατηρεί το επώνυμό της και μετά το γάμο, αναγνωρίζεται η ισότητα των ρόλων των δύο συζύγων στην οικογένεια, καταργείται η προίκα. Ρυθμίζονται θέματα εργασιακών σχέσεων, ασφάλισης, συνταξιοδότησης, γονικής άδειας, ιθαγένειας εγγάμων γυναικών. Αποποινικοποιείται η μοιχεία και η άμβλωση. Οι γυναίκες κατακλύζουν τα Πανεπιστήμια, επιδίδονται με επιτυχία στις επιστήμες, στις τέχνες, στα γράμματα, στον αθλητισμό. Μεγάλο σταθμό αποτελεί η εισαγωγή στο Σύνταγμα κατά την αναθεώρηση του 2001 του άρθρου 116 παρ. 2, που εισάγει θετικά μέτρα υπέρ των γυναικών (ποσοστώσεις) και αναθέτει στην Πολιτεία την πραγματοποίηση της ουσιαστικής ισότητας για την Ελληνίδα. Και στην κατάκτηση αυτή σημαντική ήταν η συμβολή της Αθήνης Μαραγκοπούλου, που έκανε τη μελέτη, τη διατύπωση του άρθρου, και συνέβαλε ποικιλοτρόπως για να προωθηθεί η ουσιαστική ισότητα στο Σύνταγμα.

Με την κρίση που πλήττει τη χώρα τα τελευταία χρόνια τα πράγματα αλλάζουν. Η ισότητα παύει να έχει προτεραιότητα. Νόμοι, συνταγματικά δικαιώματα, και αρχές θεσπισμένες από διεθνείς οργανισμούς και συμβάσεις που αφορούν την ισότητα των φύλων παραβιάζονται. Προ παντός αγνοούνται τα οικονομικά δικαιώματα της γυναίκας. Η ανεργία, που σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία φτάνει το εφιαλτικό 64% στις νέες γυναίκες, διώχνει τη γυναίκα από τη δουλειά, την ξαναστέλνει σπίτι χωρίς ατομικό εισόδημα, χωρίς δικαίωμα σε περίθαλψη, πιθανόν και χωρίς σύνταξη. Την ξαναρίχνει στο μεσαίωνα της απλήρωτης ή της άτυπης εργασίας, τη φροντίδα νοικοκυριού και μελών της ευρύτερης οικογένειας. Ο συντηρητισμός και τα παλιά στερεότυπα αναβιώνουν. Μας παίρνουν πίσω πολλή από αυτά που με αγώνες κατακτήσαμε, παραβιάζονται εργασιακά δικαιώματα ως προς την αμοιβή, την απόλυση, την προστασία της μητρότητας. Η γυναίκα δεν διατηρεί πια το επίθετό της υποχρεωτικά μετά το γάμο, το σύστημα εφαρμογής των ποσοστώσεων στα ψηφοδέλτια των εκλογών και στα υπηρεσιακά συμβούλια νοθεύεται, και πολλά άλλα.

Ποιο είναι τώρα το χρέος μας; Πρώτον, ανυποχώρητος αγώνας. Δεν παραιτούμεθα από τίποτα. Με υπομνήματα, παρεμβάσεις, διαμαρτυρίες, με νύχια και με δόντια θα υπερασπιζόμαστε όσα έχουμε κατακτήσει και όσα ακόμη μας ανήκουν σύμφωνα με τη δικαιοσύνη, τη δημοκρατία και τον ανθρωπισμό. Η γυναίκα πρέπει να έχει ίσες ευκαιρίες στα επαγγέλματα, στις αμοιβές, στην πρόσβαση στην κορυφή της ιεραρχίας. Ίση συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Η βία κατά των γυναικών πρέπει να καταπολεμηθεί, όπως και η σωματεμπορία και η πορνεία. Τα στερεότυπα πρέπει να εκλείψουν. Αυτό τον καιρό ο Σύνδεσμος υλοποιεί ένα πρόγραμμα ΕΣΠΑ ακριβώς για την καταπολέμηση των στερεοτύπων, με συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Να πάψουν οι σεξιστικές αναφορές στον τύπο και τα ηλεκτρονικά μέσα και τις διαφημίσεις, που παρουσιάζουν τη γυναίκα απαξιωτικά και διαστρεβλώνουν τους ρόλους των φύλων. Και να γίνει επί τέλους συνείδηση ότι και μέσα στο σπίτι οι ρόλοι μοιράζονται στις δουλειές του νοικοκυριού, στην φροντίδα των παι-

διών, στις αποφάσεις, στις χαρές και στα προβλήματα της οικογένειας.

Πέραν αυτών πρέπει ακόμη να αγωνιστούμε για να ανατρέψουμε το μύθο της γυναίκας ως δεύτερου φύλου, υποδεέστερου του άνδρα. Η γυναίκα πρέπει να είναι αυτοδύναμη, να βγαίνει στη ζωή και να κάνει τις επιλογές της και όχι να επιλέγεται, να είναι ελεύθερη να διαθέτει το σώμα, τις δυνατότητες, το χρόνο και τα ταλέντα της όπως εκείνη θέλει και όχι όπως επιτάσσουν ο συντηρητισμός, τα στερεότυπα, οι παραδοσιακές αξίες του παρελθόντος, και τα ξεπερασμένα έθιμα.

Και έρχομαι στη σημερινή βράβευση. Η οργάνωση «ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΓΚΑΛΙΑ, ΦΙΛΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ/ΙΑΤΡΙΚΗΣ», που απόψε βραβεύεται, δραστηριοποιείται στους τομείς της υγείας και ανάπτυξης των παιδιών, και της προληπτικής Ιατρικής σε παιδιά και ενήλικες σε ακριτικές και υποβαθμισμένες περιοχές. Είναι μια μεγάλη και εντυπωσιακή κοινωνική προσφορά, που γίνεται εθελοντικά, σεμνά, με πνεύμα βοήθειας και αγάπης προς το συνάνθρωπο που έχει ανάγκη ιατρικών υπηρεσιών και δεν έχει εύκολη πρόσβαση σε κέντρα περίθαλψης, και που γίνεται σε δύσκολες συνθήκες χωρίς άλλη ανταμοιβή εκτός από την αναγνώριση και την ευγνωμοσύνη των ανθρώπων που δέχονται αυτή τη προσφορά.

Κυρία Πρόεδρε της Ανοιχτής Αγκαλιάς, αξιότιμα μέλη, είμαστε ιδιαίτερα ευτυχείς που σας υποδεχόμαστε απόψε, για να γνωρίσουμε περισσότερο το θεάρεστο έργο σας από εσάς τους ίδιους, να σας συγχαρούμε, και να επιβραβεύσουμε το έργο αυτό με την ηθική αναγνώριση που ενσωματώνει το «Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ».

Το θέμα της δημόσιας συζήτησης απόψε είναι: «Ιατρική και Κοινωνική υποστήριξη σε παιδιά και ενήλικες. Από τα Πομακοχώρια της Θράκης ως τα νησιά του Νοτίου Αιγαίου». Θα μας μιλήσουν γι' αυτό διακεκριμένοι επιστήμονες, και είναι τιμή μας η αποψινή συμμετοχή τους στο δημόσιο αυτό διάλογο. Εστιάζοντας περισσότερο στο παιδί, έχουμε περιλάβει στο πρόγραμμα τη διερεύνηση δύο σημαντικών και ευαίσθητων όψεων αυτού του θέματος, το παιδί στην εποχή της κρίσης, και τη συμβολή του σχολείου στην υποστήριξη του. Είναι τιμή μας να έχουμε και στο θέμα αυτό τις απόψεις εξαιρετικών ομιλητών με ειδικές γνώσεις στο θέμα.

Μήνυμα της πρώην Προέδρου του ΣΔΓ Σούλας Παναρέτου

Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι, αγαπητές φίλες

Λόγοι που υπερβαίνουν την θέλησή μου με αναγκάζουν να μην είμαι κοντά σας στη σημερινή βραδιά. Ελπίζω να έχω την ευκαιρία να σας συναντήσω σύντομα. Επιτρέψτε μου μόνο να πω δυο λόγια με αφορμή την παγκόσμια ημέρα της Γυναίκας.

Η πολύμορφη και πολύπλευρη κρίση προκάλεσε τη συντηρικοποίηση της κοινωνίας. Φασιστικά μορφώματα εμφανίστηκαν τριγύρω καλλιτεργώντας διαθέσεις και πρακτικές

δυσανεξίας απέναντι σε κάθε τι το διαφορετικό. Ο ρατσισμός και η ξενοφοβία, ο σεξισμός και η ομοφοβία, εγκαθίστανται στην κοινωνία. Σε αυτό το πλαίσιο επανήλθαν στο προσκήνιο απηρηκωμένες ιδέες, για τη θέση και το ρόλο των γυναικών και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Δεν είναι τυχαίο που βάλλονται κατ' εχθρότητα τα γενετήσια και αναπαραγωγικά δικαιώματα των γυναικών, που οι Ελληνίδες βουλευτές δέχονται σεξιστικές επιθέσεις από άνδρες συναδέλφους τους. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που οργιάζουν τα κυκλώματα εμπορίας και πορνείας. Η πορνεία μάλιστα υποδεικνύεται ως επαγγελματική διεξόδος στην υψηλή ανεργία των γυναικών.

Αλλά ο νέος αυτός πόλεμος, από το βιολογικό επίπεδο περνάει φοβάμαι και στο πρακτικό. Αρχίζουν να αμφισβητούνται οι δομές της ισότητας των φύλων, στα κόμματα, στην κυβέρνηση και στους άλλους θεσμούς. Το φεμινιστικό γυναικείο κίνημα έχει μπει στο στόχαστρο. Δηλαδή όλα τα εργαλεία της δουλειάς μας δέχονται επίθεση.

Όλα αυτά σημαίνουν ότι πρέπει να περιφρουρήσουμε τις οργανώσεις μας ως κόρη οφθαλμού. Να ενισχύσουμε τη συνεργασία μας, τη συντονισμένη δράση στη χώρα μας, στην Ευρώπη, στον κόσμο. Να μην επιτρέψουμε να καταρρεύσει το οικοδόμημα για την ισότητα των φύλων, που με τόσο κόπο κτίστηκε μεταδικτατορικά. Και αν δεν υπήρχε το κίνημά μας, έπρεπε να εφευρευθεί. Ένα ήταν το μυστικό των διαχρονικών κατακτήσεών μας. Ο ανυποχώρητος αγώνας επί τη βάσει αρχών. Αυτό παραμένει. Καλούς αγώνες.

Σούλα Παναρέτου.

Γιολάντα Βλάχου,

Πρόεδρος του Σωματείου «Ανοιχτή Αγκαλιά, Φίλοι κοινωνικής παιδιατρικής Ιατρικής».

Χαιρετισμός

Κατ' αρχήν θα ήθελα να σας ευχαριστήσω εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου και εκ μέρους όλης της εθελοντικής ομάδος για την τιμή που μας κάνετε απόψε. Εγώ προσωπικά δεν αισθάνομαι ότι έκανα κάτι περισσότερο από αυτό που μου υπαγόρευε η συνείδησή μου. Αυτή είναι η στάση της ζωής μου, να είμαι εθελόντρια.

Θέλω να μου επιτρέψετε να αναφερθώ σε ένα οδοιπορικό. 1986-2014. Πέρασαν 37 χρόνια, όταν μια μικρή ομάδα γυναικών, μέλη της Εταιρίας Ατομικής Ψυχολογίας, ανεβήκαμε τα σκαλοπάτια του Νοσοκομείου Π. & Α. Κυριακού, για να πλαισιώσουμε σαν εθελόντριες το Τμήμα Παιγνιοθεραπείας, το οποίο δημιουργήθηκε από μια Σουηδέζα με τα Σουηδικά πρότυπα. Ένα πολύ σημαντικό Τμήμα για τα νοσηλευόμενα παιδιά, σε όλα τα παιδιατρικά νοσοκομεία θα έπρεπε να υπάρχει. Επτά χρόνια μετά, το 1993, η εθελοντική αυτή ομάδα, βιώνοντας τις ανάγκες που υπήρχαν στο Νοσοκομείο, απέτελεσε τον πυρήνα για ένα επίσημο φορέα. Το Σωματείο «Φίλοι Κοινωνικής Παιδιατρικής ΑΝΟΙΧΤΗ ΑΓΚΑΛΙΑ». Είναι μη κερδοσκοπικός οργανισμός, με έδρα το Νοσοκομείο Παίδων Π. & Α. Κυριακού.

Ένας από τους βασικούς στόχους μας ήταν η υποστήριξη του νοσηλευόμενου παιδιού και της οικογένειάς του σε όλη τη παιδιατρικά νοσοκομεία της χώρας. Ξεκινήσαμε από το ΑΓΛΑΪΑ, επεκταθήκαμε σε όλα τα παιδιατρικά και στη Θεσσαλονίκη και Πάτρα και Γιάννενα και όπου μας ζητούνε, και όπου μπορούμε βέβαια.

Το 1998, ενστερνιζόμενοι τη διακήρυξη της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας «Υγεία για όλους», και γνωρίζοντας τα κενά που υπήρχαν στην πρωτοβάθμια υγεία, ξεκινήσαμε ένα πιλοτικό πρόγραμμα προληπτικής ιατρικής, για όλο τον πληθυσμό στα ακριτικά νησιά. Πάντα με υποστήριξη του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού, το οποίο και συνεχίζει να μας υποστηρίζει. Αργότερα, αυτές οι εκστρατείες έγιναν θεσμός και επεκταθήκαμε στους νομούς Ροδόπης και Ξάνθης, και στην Ήπειρο.

Το πρόγραμμα αυτό, έγινε όπως σας είπα θεσμός. Κάθε χρόνο, με εθελοντές γιατρούς, νοσηλευτές από τα νοσοκομεία του ΕΣΥ κατά κανόνα, ολοκληρώνουμε οκτώ με εννέα εκστρατείες το χρόνο. Πριν από επτά χρόνια ιδρύθηκε το κέντρο υγείας για παιδιά με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές στο Δήμο Κορωπίου, ένα κέντρο το οποίο είναι ένα day clinic, φιλοξενεί αυτή τη στιγμή 50 παιδιά και εξυπηρετεί όλη την Ανατολική Αττική. Αυτό είναι ένα πρόγραμμα το οποίο χρηματοδοτείται από το Υπουργείο, αλλά είναι υπό τη δική μας επίβλεψη και ευθύνη.

Υποστηρίζουμε τη ζωή. Αυτός είναι ο διακριτικός τίτλος των δράσεών μας. Γιατί αυτό ακριβώς κάνουμε. Υποστηρίζουμε με κάθε τρόπο τα παιδιά και την οικογένεια. Υποστηρίζουμε τους κατοίκους των ακριτικών περιοχών, υποστηρίζουμε τη δημιουργική συνεργασία και ανάπτυξη μεταξύ των ανθρώπων. Υποστηρίζουμε τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.

Υποστηρίζω ότι εμείς οι απλοί, οι ευαίσθητοι κοινωνικά άνθρωποι, και ο ιδιωτικός τομέας, και η πολιτεία, στο μέτρο του δυνατού που αφορά τον καθ' ένα μας, πρέπει να δώσουμε περισσότερα στον τομέα της κοινωνικής προσφοράς και πρόληψης, να γίνουμε ενσυνείδητοι υποστηρικτικοί και αλληλέγγυοι απέναντι στα κοινά προβλήματα της ζωής, και ιδιαίτερα αυτή την εποχή που η χώρα μας περνάει μια μεγάλη κρίση. Ευχαριστώ πολύ.

Απόστολος Κουρτσίδης,

Παιδίατρος, Αιματολόγος, Ογκολόγος, Δ/ντής ΕΣΥ στο Νοσοκομείο Παίδων ΑΓΛΑΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥ.

Προληπτικές παρεμβάσεις στην ανάπτυξη και υγεία των παιδιών σε ακριτικές περιοχές.

Κατ' αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω το ΣΔΓ γι' αυτή την τιμητική πρόσκληση, και θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι η επιλογή σας στο πρόσωπο της Προέδρου μας είναι πάρα πολύ σημαντική για όλους εμάς τους αφοσιωμένους εθελοντές της ανοιχτής αγκαλιάς, που βλέπω πολλούς στο ακροατήριο, αλλά ειδικότερα για μένα, γιατί είναι μεγάλη η τιμή

που είμαι ένας αφοσιωμένος εθελοντής για είκοσι χρόνια της Ανοιχτής Αγκαλιάς, και ένας αφοσιωμένος συνεργάτης και φίλος της κ. Βλάχου. Ήτανε πολύ επιτυχής η επιλογή σας.

Η Ανοιχτή Αγκαλιά κλείνει είκοσι χρόνια. Πάντα με προσοχή τον άνθρωπο, είτε ενήλικα, είτε παιδί. Η αρχή βέβαια, πριν από είκοσι χρόνια, όταν ξεκινήσαμε με την κ. Βλάχου δεν ήτανε εύκολη. Αντίθετα ήτανε πάρα πολύ δύσκολη όπως καμιά αρχή δεν μπορεί να είναι εύκολη. Οι στόχοι που είχε βάλει η Ανοιχτή Αγκαλιά ήταν η βελτίωση και ενίσχυση των υποδομών υγείας και συνθηκών νοσηλείας και αποθεραπείας των παιδιών, οι εκστρατείες της προληπτικής ιατρικής, και οι εκστρατείες ενημέρωσης και στήριξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Από το όραμα λοιπόν αυτό, από τους στόχους αυτούς, ήρθαμε στα αποτελέσματα. Βελτιώσαμε και ενισχύσαμε τις υποδομές υγείας, τις συνθήκες νοσηλείας και αποθεραπείας των παιδιών, σε όλα τα μεγάλα παιδιατρικά νοσοκομεία της χώρας. Διαχρονικά αυξάνονται οι δράσεις και οι παρεμβάσεις της Ανοιχτής Αγκαλιάς. Στο φυλλάδιο για τα είκοσι χρόνια της Ανοιχτής Αγκαλιάς, θα δείτε πάρα πολλές από αυτές τις δράσεις, θα αναφέρω απλώς, ασθενοφόρα για πάρα πολλές περιοχές, αναπλάσεις του Ογκολογικού στο Αγγλία Κυριακού, παιδικές χαρές, ενδεικτικά στα Ψαρά και στους Φούρνους, Οδοντιατρείο στα Ψαρά, αναπλάσεις στη Θεσσαλονίκη, στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο στις παιδιατρικές κλινικές, αναπλάσεις πάρα πολλές, και όλα αυτά από ένα όραμα που μπήκε από την κ. Βλάχου και από τους φίλους και συνεργάτες εθελοντές. Διότι για μας που ασχοληθήκαμε με την Ανοιχτή Αγκαλιά, εθελοντισμός σημαίνει συνέπεια, ευθύνη, και πάνω απ' όλα βέβαια αγάπη για τον συνάνθρωπο. Εξοπλισμός επίσης στη μονάδα εγκαυμάτων στο Αγγλία Κυριακού, στις χειρουργικές κλινικές. Περισσότερα από 2 εκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν από την Ανοιχτή Αγκαλιά μέσα από χορηγίες, με καμία κρατική βοήθεια, καμία απολύτως, για ολοκληρωμένες δράσεις και έργα. Είναι πάρα πολύ μεγάλος ο αριθμός σημαντικών ιατρικών πράξεων.

Και ερχόμαστε στις εκστρατείες προληπτικής ιατρικής. Είναι ένα πρόγραμμα προληπτικής εκτίμησης που κάνουμε σε ακριτικές περιοχές, για τον παιδικό πληθυσμό. Ουσιαστικά βέβαια η Ανοιχτή Αγκαλιά είναι μια ανοιχτή αγκαλιά και για τα παιδιά και για τους ενήλικες που έχουν μεγάλες ανάγκες. Ξεκινήσαμε από ορισμένα μέρη, σταδιακά μέσα στα είκοσι χρόνια στη Θράκη, στη Σαμοθράκη, τη Σύμη, τη Νίσυρο, την Ήπειρο, Ψαρά, Αγ. Ευστάθιο, Χάλκη, Κύθηρα, Κάσο, Καστελλόριζο, Φούρνους, Λειψούς, Αγαθονήσι, Αστυπάλαια, Γαύδο και Κυκλάδες. Και γιατί το κάναμε αυτό; Το κάναμε γιατί είχαμε στόχο να αντιμετωπίσουμε φαινόμενα αδυναμίας πρόσβασης του εξυπηρετούμενου πληθυσμού, σε υπηρεσίες και υποδομές πρωτοβάθμιας υγείας, είτε γιατί δεν υπήρχαν εκεί που πηγαίναμε τέτοιες υποδομές, είτε γιατί υπήρχε μια ανεπαρκής ενημέρωση που να πάνε οι άνθρωποι να βρουν την πρόληψη και την υγεία τους, αλλά και τα τελευταία χρόνια πολύ περισσότερο λόγω της κρίσης και των μνημονίων. Θέλαμε να αναγνωρίζουμε έγκαιρα τα προβλήματα υγείας, στους

ενήλικες και τα παιδιά, διότι ξέρουμε ότι η πρόληψη είναι το παν στην υγεία, να καθοδηγούμε και να δρομολογούμε υπεύθυνα τα περιστατικά που χρειάζονται εξειδικευμένη ιατρική φροντίδα. Να στηρίζουμε ψυχολογικά παιδιά και οικογένειες από ομάδες ειδικών, να προωθούμε το θεσμό της προληπτικής ιατρικής, και βέβαια πάνω από όλα να σασφίγγουμε τις σχέσεις μας με τους κατοίκους των ακριτικών περιοχών, που έχουν μεγάλη ανάγκη για δημιουργία σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Στα παιδιά, ο προληπτικός έλεγχος περιλαμβάνει την κλινική εκτίμηση αλλά και εξειδικευμένες εξετάσεις, που γίνονται σε καθορισμένα χρονικά διαστήματα, από τη γέννηση μέχρι την ηλικία των 15 χρόνων, και βέβαια έχουν ως στόχο να διατηρήσουν μια καλή υγεία για τα παιδιά. Ευτυχώς, σε σύγκριση με την Αττική, τα παιδιά μας στις ακριτικές περιοχές, με τις παρεμβάσεις και με τη βοήθεια όλων μας, έχουν πάρα πολύ καλή υγεία. Λείπουν ορισμένα πράγματα, όπως η οδοντιατρική φροντίδα, όμως η υγεία τους είναι σε πολύ καλά επίπεδα. Εξειδικευμένη παρακολούθηση, για να διακρίνουμε ορισμένα προβλήματα πρώιμα στη βρεφική και νηπιακή ηλικία, ούτως ώστε να μπορέσουμε να παρέμβουμε, παρακολουθήση, πολύ σημαντικό, των απαραίτητων για κάθε ηλικιακή ομάδα εμβολίων. Εδώ θα πρέπει να σας πω ότι οι εμβολιασμοί τα τελευταία χρόνια είναι το σημαντικότερο πρόβλημα στην περιοχή της Αττικής. Δηλαδή, αυτή τη στιγμή, στην περιοχή της Αττικής, υπάρχουν και καθημερινά αυξάνονται τα ανεμβολίαστα παιδιά λόγω της οικονομικής κρίσης. Παιδιατρικές εξετάσεις, με βάση ένα ερωτηματολόγιο, κοινωνικό ιστορικό, οικογενειακό ιστορικό, ορθοπεδική εκτίμηση όλων των παιδιών, ούτως ώστε να ανακαλύψουμε πρώιμα ορισμένες διαταραχές στην αύξηση και στην ανάπτυξη των παιδιών για να παρέμβουμε, κυρίως όσον αφορά τα κορίτσια, από 4η Δημοτικού και πάνω, για τη σκολίωση και την κύφωση, οφθαλμολογική εκτίμηση, που ξεκινάει από πάρα πολύ νωρίς, από πάρα πολύ εξειδικευμένους συναδέλφους οφθαλμιάτρους και τους ευχαριστούμε πολύ, διότι έχουν βοηθήσει πάρα πολύ στη σωστή οφθαλμολογική κάλυψη όλων των ακριτικών περιοχών. Πάρα πολλά παιδιά αυτή τη στιγμή κυκλοφορούν με γυαλιά στις περιοχές που πάμε χάρις στις δικές μας παρεμβάσεις. Έλεγχο της ακοής, καρδιολογική εξέταση, οδοντιατρική εξέταση. Ένα από τα πλέον σημαντικά προβλήματα, ιδιαίτερα δυστυχώς στα Πομακοχώρια, είναι το επίπεδο οδοντικής υγιεινής και προστασίας, που είναι πάρα πολύ χαμηλό. Παιδοχειρουργική εκτίμηση για να αναζητήσουμε και να επιδιορθώσουμε έγκαιρα όλα τα προβλήματα που χρήζουν χειρουργικής παρέμβασης, όχι να τα ανακαλύπτουμε όταν ήδη έχουν δημιουργηθεί συνέπειες που δεν επιλύονται πλέον. Ψυχοκοινωνική εκτίμηση παιδιών και οικογενειών, πάρα πολύ σημαντικό, γι' αυτές τις περιοχές που βέβαια ούτε μπορούν να φανταστούν ψυχολόγο ψυχίατρο στα μέρη τους. Επίσης παρεμβαίνουμε σε ειδικές ομάδες, αφού κάνουμε το κατάλληλο screening, την κατάλληλη επιλογή σε κάθε περιοχή, ποιο είναι το πιο σημαντικό πρόβλημα, για να παρέμβουμε με ειδικές ομάδες, όπως είναι η παχυσαρκία, που δυστυχώς στην Ελλάδα καθημερι-

νά συνεχώς αυξάνεται το ποσοστό των παχύσαρκων παιδιών, λόγω και της διατροφής που δυστυχώς αρχίζει και γίνεται μόνο ταχεία διατροφή. Για τα παιδιά το βρογχικό άσθμα είναι επίσης ένας άλλος κύκλος παρέμβασης. Στα βρέφη και στα νήπια γίνεται πάρα πολύ σωστή εξέταση διότι πάρα πολλά προβλήματα θα πρέπει να ανακαλύπτονται στην ηλικία κάτω των τριών χρόνων, για να παρεμβαίνουμε. Έχουμε φροντίσει για τα προ-νήπια και νήπια με σωστές παιδικές χαρές, με σωστά νηπιαγωγεία για να περνάνε πάρα πολύ καλά το χρόνο τους. Στην Α΄ τάξη του Δημοτικού και στα νήπια, κάτι πάρα πολύ σημαντικό είναι αυτό που λέμε το ατομικό δελτίο υγείας, που στη χώρα μας δυστυχώς όπως όλα, ξεκινά μόνο με ένα ΦΕΚ, από κει και πέρα το ξεχνάμε. Και στις ακριτικές περιοχές που πάμε, τα παιδιά και οι γονείς, έχουν την τύχη, έχουν όλες τις κατάλληλες συνθήκες για να πάρουν ένα σωστό Δελτίο Υγείας από το Κλημάκιο της Ανοιχτής Αγκαλιάς, με εξέταση όλων των γιατρών. Όχι ένας Παιδίατρος να γράφει μόνο, αλλά θα το δει και ο Οφθαλμιάτρος, Καρδιολόγος, Οδοντίατρος, τα πάντα.

Και για να καταλάβετε πόσο σημαντική, μου επιτρέπετε να το πω αυτό, είναι αυτή η παρέμβαση, θα πω ότι ένας γονιός με ένα παιδί για να κάνει αυτό το πράγμα στην Αθήνα, εάν μεν λόγω οικονομικών προβλημάτων θέλει να το κάνει σε ένα Δημόσιο Νοσοκομείο, θα πρέπει να διαθέσει το λιγότερο ένα μήνα, για να κλείσει τα ραντεβού και να πάει να κάνει αυτό που κάνουμε εμείς στις εκστρατείες μας. Εάν δε, θέλει να το κάνει ιδιωτικά, θα πρέπει να διαθέσει το λιγότερο 500€. Άρα λοιπόν η προσφορά αυτή είναι πάρα πολύ σημαντική. Γίνονται εξετάσεις από ειδικότητες, υπάρχει όλος ο εξοπλισμός, πολύ καλός εξοπλισμός για τον Οφθαλμιάτρό μας, ικανός εξοπλισμός για τους καρδιολόγους, υπάρχουν υπερηχογραφήματα. Δηλαδή με λίγα λόγια θα ήθελα να σας πω ότι εγώ όταν πηγαίνω στις εκστρατείες της Ανοιχτής Αγκαλιάς, αισθάνομαι ότι προσφέρω υψηλού επιπέδου παρέμβαση στα παιδιά των ακριτικών αυτών περιοχών, που η μέγιστη πλειοψηφία των παιδιών στην Αθήνα δεν μπορεί να έχει.

Σε όλες τις τάξεις γίνονται παρεμβάσεις, μέχρι την 1η Γυμνασίου, αλλά και στη 2α και 3η Γυμνασίου όπου γίνονται και παρεμβάσεις εκπαιδευτικού περιεχομένου, μιλάμε για τα νέα εμβόλια που χρειάζονται οι ενήλικες, για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, διότι ξεκινάει η εφηβεία, για πρόληψη σεξουαλικά μεταδιδόμενων νοσημάτων, για τέτοια πράγματα, δηλαδή έχουμε προχωρήσει στην επαφή μας. Είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη που υπάρχει και έχει δημιουργηθεί, διότι δεν είναι και λίγο πράγμα να βλέπεις τους ίδιους γιατρούς να σε επισκέπτονται κάθε χρόνο. Γίνεται και μία φιλία. Μας περιμένουν. Φροντίζουμε για τη διασκέδαση, με το Γιατρό Κλόουν που έχουμε. Φροντίζουμε επίσης μέσω των ΜΜΕ στις ακριτικές περιοχές να μεταδίδουμε αυτό το νόημα της προληπτικής παρέμβασης, που είναι πάρα πολύ σημαντικό, είτε με συνεντεύξεις μας στα ραδιοφωνικά τηλεοπτικά δίκτυα, είτε ακόμη και στις εφημερίδες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω το Πολεμικό Ναυτικό για τη φροντίδα του να μας μετακινεί από μέρος σε μέρος, και θα πρέπει να σας πω ότι οι μετακινήσεις αυτές δεν είναι πά-

ντοτε εύκολες, εμείς προσωπικά με την κ. Βλάχου και άλλους φίλους εδώ έχουμε ταξιδέψει και με 9 και 10 μποφόρ στο Καρπάθιο. Κάτι που μόνο πολεμικό πλοίο θα μπορούσε να το κάνει.

Λοιπόν εμείς συνεχίζουμε, και μια και δίνεται η ευκαιρία, θέλουμε την αρωγή σας και τη συμπαράστασή σας στη μετάδοση αυτού του σημαντικού έργου.

Η ανταμοιβή μας τώρα. Γιατί τα κάνουμε όλα αυτά. Μία και μοναδική. Οι ζωγραφιές των παιδιών, και τα μηνύματα που μας στέλνουνε. Αγαπημένη Ανοιχτή Αγκαλιά, σε ευχαριστούμε που όλα αυτά τα χρόνια είσαι κοντά μας. Μη σταματήσεις να είσαι κοντά μας.

Νεκτάριος Αλεβιζόπουλος.

Παθολόγος, ογκολόγος, Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών
"Ο Ευαγγελισμός"

Προληπτική Ιατρική σε παιδιά και ενήλικες σε οικονομικά ευάλωτες περιοχές.

Ευχαριστώ πάρα πολύ το ΣΔΓ γι' αυτή την επιλογή που κάνει γι' αυτή την ομάδα που τόσα χρόνια, όλοι εμείς εθελοντικά υποστηρίζουμε με περίσσειμα ψυχής, με ότι μπορούμε παραπάνω με τις δυνάμεις μας, διαθέτοντας και από τον προσωπικό μας χρόνο, για να δείξουμε ένα άλλο πρόσωπο σε όλες αυτές τις περιοχές που βρίσκονται σε ένα πλήγμα, σε μια κοινωνική αδιαφορία, από τους εκάστοτε ιθύνοντες και όλους αυτούς που παίρνουν αποφάσεις γι' αυτούς.

Για να δείξω ακριβώς πόσο σοφή είναι η επιλογή σας και ποιά είναι το μέγεθος του προβλήματος που αντιμετωπίζουμε σε όλες αυτές τις περιοχές, και τι σημαίνει να ζεις σε νησιωτική παραμεθόριο περιοχή, επιτρέψτε μου δύο κουβέντες ακριβώς για τη χαρτογράφηση της κατάστασης της ακριτικής, της νησιωτικής, αλλά και της παραμεθορίου περιοχής που συχνά επισκεπτόμαστε.

Το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού ξέρουμε ότι κατοικεί σε νησιά, σε μια επιφάνεια που δεν ξεπερνά το 1,9% της συνολικής επιφάνειας της γης. Τα νησιά και οι απομακρυσμένες ορεινές περιοχές, έχουν χαρακτηριστικά μοναδικότητας κατά πολλούς, χαρακτηριστικά διάκρισης από τις άλλες γεωγραφικές περιοχές, που όμως αποτελούν και την αιτία που τα καταδικάζουν σε αναπτυξιακά προβλήματα. Η έννοια της νησιωτικότητας έχει εκληφθεί και έχει συμπεριληφθεί πια σαν όρος για να χαρακτηρίσουμε την παραμεθόριο. Σε ένα ιστό που συνυφαίνει το μικρό μέγεθος των τόπων αυτών, την περιφερειακότητα της εντόπισής τους, την απομόνωσή τους από το Κέντρο και από τις κεντρικές υπηρεσίες, το ιδιόμορφο και εύθραυστο φυσικό περιβάλλον που αποτελεί μια πρόσθετη δυσκολία στην οποιαδήποτε επικοινωνία και συγκρισιμότητά τους με όλους τους άλλους μικροτόπους, υπάρχει ένας ιδιαίτερος αντίκτυπος στην ιδιαίτερη πολιτισμική και βιωματική ταυτότητα. Αν δε, συμπεριλάβει κανένας και τις εποχιακές πληθυσμιακές διακυμάν-

σεις που έχουμε κατά καιρούς με μετακινήσεις πληθυσμών λόγω χειμώνα ή λόγω καλοκαιριού και εργαζομένων στην περιοχή, καταλαβαίνει ότι αυτή η έννοια της νησιωτικότητας και της παραμεθορίου δεν ξέρω τελικά αν είναι μειονεξία ή αξιοποίηση γι' αυτούς τους τόπους.

Σ' αυτές λοιπόν τις ακριτικές περιοχές, οι υπηρεσίες υγείας βρίσκονται σε μια διαρκή κρίση. Το εισηπάρτουμε καθημερινά από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, από τα πρωτοσέλιδα, από τις αιτιάσεις και τα αιτήματα τόσων και τόσων μικροτόπων που βγαίνουν στα κανάλια για να ζητήσουν τι; Το απλούστερο. Την κοινωνική μέριμνα, την πρόνοια, να μην κινδυνεύει η ζωή τους, να μπορούν να έχουν και αυτοί εξασφαλισμένο το πρωταρχικό και μοναδικό δικαίωμα της πρόσβασης αλλά και της υγειονομικής περίθαλψης. Και όλα αυτά βρίσκονται στη διάθεση τόσων και τόσων πολιτικών υγείας που προσπαθούν να εφαρμοστούν.

Η δημιουργία κοινωφελών υπηρεσιών επιφορτίζεται με υψηλό κόστος λόγω των κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων, λένε οι ιθύνοντες και οι αποφασίζοντες. Η δε περιορισμένη κλίμακα μόνιμου πληθυσμού γεννά ζητήματα ανταποδοτικότητας κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή τέτοιων υπηρεσιών. Όσο δε για την απομόνωση που διαμαρτύρονται οι νησιώτες έχουν δίκιο. Το ίδιο και οι παραμεθόριοι. Κατακερματισμένος ο χώρος τους, δεν ευνοεί την επικοινωνία και τη συμπληρωματικότητα των περιοχών. Μειωμένη η δυνατότητα πρόσβασης σε δευτεροβάθμιες υπηρεσίες υγείας, αποδυναμωμένος ο τομέας τριτοβάθμιας φροντίδας υγείας, χωρίς γιατρούς, ούτε καν αγροτικούς. Όσο δε για τα επείγοντα προβλήματα που τίθεται σε κίνδυνο η ίδια η ζωή τους, περιμένουν όλοι με τα μάτια στραμμένα στον ουρανό, την επείγουσα ραδιοκομιδή, να έρθει το super puma, να έρθει το πολεμικό ναυτικό τη νύχτα, και αν έρθει το σούρουπο και δεν πετάξει το ένα, μήπως είναι πολύ δαπανηρή, έχει ασφαλιστικό φορέα ο ασφαλισμένος, δεν έχει; Πιστέψτε με, σαν αγροτικός γιατρός έχω ζήσει στο πετσί μου τι σημαίνει οι άνθρωποι να σε κοιτούν στα μάτια και να μην έχεις να τους προσφέρεις ούτε τα στοιχειώδη. Πολλοσχιδείς και πολυδάπανες τέτοιες ραδιοκομιδές. Κάτω από αυτές τις συνθήκες ποιάς από τους επαγγελματίες ιδιώτες υγείας να προσεγγιστεί για να πάει εκεί για να δώσει τις υπηρεσίες του και οτιδήποτε έχει μάθει. Έτσι λίγα στοιχεία μόνο και μόνο από το τι έχει μαζέψει η Ανοιχτή Αγκαλιά από τη συχνή επισκεψιμότητα αυτών των περιοχών. Στα μικρονήσια των Κυκλάδων, μόνο το 73% των θέσεων είναι καλυμμένο από αγροτικούς γιατρούς. Τα άλλα δεν έχουν. Κάθε αγροτικός γιατρός καλύπτει και δύο και τρία μικρονήσια. Περιφέρεται ανά 15 μέρες από νησί σε νησί, αφήνοντας ακάλυπτα τα νησιά. Αν μιλήσει δε κανένας για ειδικούς, ακόμα χειρότερα. Το 71% των θέσεων είναι κενές. Δεν υπάρχουν ειδικοί γιατροί. Υπάρχουν μόνο οι αγροτικοί, με όση εκπαιδευτική εμπειρία και αν έχουν για να μπορούν να παρέχουν το καλύτερο. Όσο δε για ειδικότητες, εκεί πραγματικά και αν είναι η τραγωδία. Τι να πει κανένας; Για καρδιολόγους, για παιδίατρος; Από αυτό το 21% ούτε το 6% δεν είναι ψυχολογίατροι που θα πρέπει να στηρίξουν τέτοιους πληθυσμούς.

Μέσα λοιπόν σ' αυτή τη ζοφερή πραγματικότητα των πο-

λιτικών υγείας, όπως ακριβώς τη σκιαγραφούμε με τις επισκέψεις μας σε όλα αυτά τα νησιά, διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχουν παρά κάποια ιατρεία, αγροτικά μιν, άλλα μπορεί να είναι σε κάποια παλιά κτήρια, σε κάποια καφενεία, στον πλάτανο από κάτω, σε μια πλατεία, οπουδήποτε μπορείτε να φανταστείτε, και όχι σε δομημένο ιατρείο. Σε αυτούς λοιπόν τους χώρους όχι διαγνωστικά εργαλεία δεν θα βρεις, όχι εργαστηριακούς εξοπλισμούς, όχι απεικονιστικά μηχανήματα, αλλά ακόμα και αυτά αν τα βρεις θα είναι ενταφιασμένα και κουκουλωμένα χωρίς να έχεις τη δυνατότητα ούτε εσύ να τα χρησιμοποιήσεις που πας σαν επισκέπτης για να κάνεις μια παροχή υγείας. Γι' αυτό και κουβαλάς μαζί σου ένα τεράστιο εξοπλισμό. Αλλά ούτε και οι άλλοι εκεί έχουν την επαρκή εμπειρία για να μπορέσουν να τα διαχειριστούν. Αυτή λοιπόν είναι η πραγματικότητα που αντιμετωπίζουμε κάθε φορά που επισκεπτόμαστε αυτές τις περιοχές. Και πάνω σ' αυτήν δουλέψαμε, και αυτήν χαρτογραφήσαμε, και αυτή αποτέλεσε το αγκάθι στην ψυχή μας, για να μπορέσουμε να οργανώσουμε ότι παραπάνω μπορούμε να κάνουμε μέσα στη σταθερή και συνεχή παρουσία αυτής της ομάδας σ' αυτές τις περιοχές.

Στόχος βέβαια όπως για κάθε πολιτική υγείας οι αγροτικές περιοχές. Να εδραιώσουν το αίσθημα ασφάλειας στους κατοίκους, να επιδιώξουν τη θεσμική κατάτμηση ή την άμβλυση της γεωγραφικής ιδιαιτερότητας. Να εξασφαλίσουν την ισότιμη πρόσβαση. Να απαλείψουν τις γεωγραφικές ανισότητες. Καταγράφουν τα νοσήματα του πληθυσμού, προσπαθούν να συμβάλουν στην επισήμανση των μη καλυπτόμενων αναγκών, αλλά τίποτα. Έλλειψη πραγματικά αξιόπιστων στοιχείων. Και αν καμιά φορά κάτι φτάσει στα κανάλια ή στον αέρα, τότε έχουμε κάποιες βραχυπρόθεσμες λύσεις και χαρακτήρα πολιτικών πρακτικών, και τελικά προσωρινή αντιμετώπιση των αναγκών και των προβλημάτων.

Μέσα λοιπόν σ' αυτό το τεράστιο και ζοφερό τοπίο της έλλειψης κοινωνικής ιατρικής φροντίδας υγείας και υγειονομικής θωράκισης αυτών των μικροτόπων, που όλα αυτά τα χρόνια καθημερινά ζούνε και βλέπουν τι σημαίνει και τι είναι να αισθάνεσαι την κοινωνική αδιαφορία και το μη υπαρκτό πρόσωπο πρόνοιας και ιατρικής φροντίδας από την κοινωνία που θεωρείς ότι στηρίζεται σε σένα, χωρεί πραγματικά η δραστηριότητα και η δράση από πάρα πολλές οργανώσεις, άτυπες ή τυπικές, σωματεία, μη κυβερνητικές οργανώσεις, που στις μέρες μας λόγω της εποχής κρίσεως με τα τεράστια οικονομικά προβλήματα στους ανασφαλιστούς, διαπιστώνουμε ότι γιγαντώνεται ακόμα περισσότερο η δράση τους. Και αυτό το βλέπει κανένας από τον τρόπο που αναζητούν όλο και περισσότερο την προσέγγιση με την ομάδα. Να τηλεφωνούν στην ομάδα τώρα που βρίσκεται στην Αθήνα και να ζητούν τη διαμεσολάβηση, να ζητούν τη βοήθεια, να ζητούν την υγειονομική κάλυψη για το πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, γιατί εκεί δεν βρίσκουν λύση. Γιατί αυτά τα δίκτυα κοινωνικής αλληλεγγύης, όπως είναι τέτοιου είδους σωματεία, παρέχουν συμπληρωματικές υπηρεσίες. Προσεγγίζουν και τις περιθωριοποιημένες ομάδες. Η ειδική ομάδα είναι εκεί με το καρδιολογικό σύνδρομο στα παιδιά της Κερασιάς, στα παιδιά των Φούρνων, ειδικές

ομάδες της πρόνοιας, για διάφορους ηλικιωμένους σε κάποια γηροκομεία που υπάρχουν σε διάφορα μικρονήσια που δεν τα επισκέπτεται κανένας. Βεβαίως οι οργανώσεις και οι ομάδες αυτές έχουν μεγαλύτερη ευελιξία για να ανταποκριθούν στις κοινωνικές ανάγκες τέτοιων χωρικών ενότητων που με τη συνεχή παρουσία βρίσκονται πιο κοντά στην τοπική κοινότητα για να πείσουν για τη λύση. Δεν υπάρχουν γραφειοκρατικές διαδικασίες. Εξουδετερώνεται το στίγμα του ρουσφετιού και του γνωστού που χρειάζεται για να μπορέσεις να μπει μέσα στο νομαρχιακό νοσοκομείο ή μέσα στο Νοσοκομείο των Αθηνών για να μπορέσεις να κάνεις το χειρουργείο σου και να μη μπει σε μια λίστα εκεί που δεν σε ξέρει κανένας. Βοηθάει λοιπόν η οργάνωση και διαμεσολάβει σε όλα αυτά τα οποία κατά καιρούς έχει μάθει μέσα από τη συνεχή παρουσία σ' αυτές τις περιοχές.

Τέτοιες οργανώσεις λοιπόν όπως είναι η Ανοιχτή Αγκαλιά, είναι οι άνθρωποι που πραγματικά φέρνουνε την ελπίδα, κοντά σε όλους αυτούς τους ανθρώπους που νοιώθουν ότι δεν έχουν πρόσβαση. Φτάνουν εκεί έχοντας μία και μοναδική έμπνευση. Την αξία του εθελοντισμού, και έχουν στο νου τους την αλληλεγγύη, την προσφορά, τον ίδιο τον άνθρωπο. Το Πολεμικό Ναυτικό είναι πολύτιμος αρωγός. Πραγματικά μας βοηθά, παντός καιρού, γιατί μόνο χειμώνα γίνονται οι εκστρατείες, το καλοκαίρι δεν συμφέρει, δεν μπορείς να βρεις κατάλυμα να μείνουν οι εθελοντές, ούτε καν δωμάτια δεν παρέχονται. Αλλά ακόμα και το χειμώνα όπως και να είναι, και με καιρό, και με μποφόρια, και χωρίς μποφόρια, και με τη μία διασδρομή και την άλλη φροντίζεις να είσαι εκεί, ακόμα και ξημέρωμα να φύγεις στις 3 η ώρα, γιατί αλλιάζει ο καιρός για να βρεθείς στο άλλο μικρονήσι, να είσαι εν τάξει στην αποστολή σου και στο χρονοδιάγραμμα που εσύ έχεις σκιαγραφήσει και χαρτογραφήσει πριν ξεκινήσεις την εκστρατεία. Η αμνησία των προβλημάτων λοιπόν από τους αρμοδίους φέρνει μια απελπισία στους ξεχασμένους και λησμονημένους αυτούς ανθρώπους. Όμως ο καθ' ένας από όλους αυτούς πρέπει να έχει πρόσβαση στην ελπίδα, την οποία η Ανοιχτή Αγκαλιά της αγάπης και της φροντίδας προσφέρει στους συνανθρώπους της άγονης αυτής ζώνης. Αποτελεί δέσμευση ζωής, και ο κοινός όρκος και δεσμός ανάμεσα σε όλους αυτούς τους εθελοντές τους ενώνει για να πάνε παρακάτω.

Έτσι λοιπόν, με πυξίδα τη θεμελιωμένη αυτή αρχή της υγείας, την πρόληψη, εγκαινιάστηκαν οι εκστρατείες προληπτικής ιατρικής. Με το σύνθημα υποστηρίζουμε τη ζωή. Και μέχρι σήμερα ταξιδεύουμε απ' άκρη σε άκρη της ηπειρωτικής και της νησιώτικης πατρίδας. Για να δώσουμε φάρμακα, βιβλία, περιοδικά, και να υπάρξουν εθελοντές γιατροί δίπλα σε όλους αυτούς, προσωπικό ασφαλείας, ομάδες ψυχαγωγίας, άνθρωποι, ειδικοί γιατροί. Διασχίζουμε χιλιάδες χιλιόμετρα για να συναντήσουμε χιλιάδες παιδιά, γονείς και ενήλικες. Προορισμοί πολλοί Η Θράκη, Σάπες, Οργάνη, Κέχρος, Αχίνος, Σταυρούπολη και πολλοί άλλοι, με πληθυσμούς συγκεκριμένους, με Πομάκους, με ιδιαίτερα κοινωνικά ταμπού, κλειστές ομάδες, δύσκολο να τους πείσεις και να τους ενημερώσεις για την προληπτική ιατρική. Για να φτάσει η γυναίκα των Πομάκων στο Γυναικολόγο ή στον Κυταρολόγο να της πάρει

δείγμα για ένα τεστ Παπανικολάου, να πείσεις τον άνδρα ότι θα πρέπει να τον εξετάσεις για τον προστάτη. Να τους δώσεις οδηγίες για τη στοματική υγιεινή των παιδιών και γιατί πρέπει να τηρούν τακτικό το πρόγραμμα εμβολιασμών, και το τι σημαίνουν όλα αυτά. Και όχι μόνο. Συνεχίζουμε, στο Βορειοανατολικό Αιγαίο, Ικαρία, Φούρνοι, Αηστράτης, Ψαρά, και ακόμα παραπέρα, φτάνουμε στην Κάσο, τη Χάλκη, τους Λειψούς, την Αστυπάλαια, το Ελαφονήσι. Στην Ήπειρο τώρα πια, και σε άλλες Ηπειρωτικές περιοχές, που μας μάθανε και ζητούν την έγκαιρη και σταθερή βοήθειά μας. Και όλα αυτά μας έχουν γεμίσει με εικόνες εύγλωττες και με ευφράδεια. Εικόνες που αντιπροσωπεύουν τις μηνίες μας και δίνουν έμπνευση σε μας αλλιά και σε όλους εκείνους που μας περιμένουν. Γιατί ξέρουν ότι δεν είναι αποσπασματική παρουσία μας, συνδρομή για το διάκοσμο των εορτών. Αλλιά είναι μια πιο μεθοδική και αποτελεσματική συσπείρωση δυνάμεων προσφοράς αγάπης και ελπίδας.

Οι εκστρατείες αυτές της προληπτικής ιατρικής είναι αυτές που πετυχαίνουν να ενημερώσουν, ή προσπαθούν να ενημερώσουν, να ευαισθητοποιήσουν σε διάφορα θέματα ιατρικής και πρόληψης. Να δώσουν τη δυνατότητα σε ευπαθείς ομάδες που πρέπει να έχουν συνεχή φροντίδα και μέριμνα, όχι μόνο εκεί επί τόπου, αλλιά να τους πάρουμε από το χέρι, να ακουμπήσουν επάνω μας για να τους διασυνδέσουμε με τα κέντρα ή της Θεσσαλονίκης ή των Αθηνών ή όποιο άλλο ειδικό κέντρο ξέρουμε. Και ακόμα παραπέρα προχωρά η Ανοιχτή Αγκαλιά. Αναπτύσσει περιφερειακά και δράσεις εφαρμογής προγραμμάτων όπως στοματικού ελέγχου, παίρνει αίμα για τον έλεγχο του PSA για τους άνδρες, μετρά την οστική πυκνότητα για την οστεοπόρωση και την πρόληψη, μιλάει ανοιχτά για το τι σημαίνει test Παπανικολάου και πείθει το γυναικείο πληθυσμό να υποβληθεί στα βασικότερα. Τώρα σε λίγο θα αρχίσει και η προληπτική μαστογραφία, σε όλες αυτές που διστάζουν ή φοβούνται να φτάσουν μέχρι το γιατρό.

Οργάνωση και υποστήριξη ιατρικών συγκεκριμένων με ειδικότητες, για την παχυσαρκία, για το νεανικό διαβήτη, για την οστεοπόρωση, για την πρόληψη της ψυχικής υγείας, βιωματικά εργαστήρια για να μπορείς να μπαίνεις μέσα στα σχολεία και να δώσεις τα μηνύματα που θέλεις. Οργάνωση και εφαρμογή προγραμμάτων εμβολιασμού, και πραγματικά είχαν ξεκινήσει προγράμματα και για τον εμβολιασμό κατά του τραχήλου του μήτρας τότε που κάποιοι άλλοι έλεγαν ότι δεν χρειάζεται και οι ασφαλιστικοί φορείς το είχαν απ' έξω. Και παροχή συμβουλευτικής αγωγής σε άτομα και σε ομάδες, και προχωρούν και ακόμα παραπέρα. Ασχολούνται με τους πρόσφυγες και τους οικονομικούς μετανάστες που υπάρχουν σε αυτούς τους τόπους. Γιατί έτσι θα προασπίσεις και τη δημόσια υγεία. Συμβουλευτικές ημερίδες, που αφορούν τη στοματική υγεία, την πρόληψη του καπνίσματος στους εφήβους, τη διατροφή, και τόσα άλλα πραγματικά σημαντικά θέματα. Και όλα αυτά, μέσα από τη συνεχή προσπάθειά μας να διατηρούμε σταθερούς δεσμούς συνεργασίας με φορείς και ντόπιους συλλόγους της περιοχής που θα διευκολύνουν το έργο μας και θα μας δεχθούν

πάλη. Έτσι ώστε στη χώρα της αλληλεγγύης, με τη βοήθεια της Ανοιχτής Αγκαλιάς, κανένα χωριό δεν νοιώθει ότι είναι μακριά, κανένας συνάνθρωπος δεν νοιώθει ότι είναι μόνος του. Όλη η πορεία των τόσων ετών της Ανοιχτής Αγκαλιάς έχει να δείξει έργο. Εκστρατείες προληπτικής ιατρικής, που διενεργούνται πάνω από 130.000 ιατρικές πράξεις σε παιδιά και ενήλικες. Έχουμε φτάσει σε πάνω από 153 προορισμούς σε όλη την Ελλάδα. Έχουν διενεργηθεί πάνω από 8.200 υπερηχογραφήματα, 13.000 ηλεκτροκαρδιογραφήματα, και δεν ξέρω πόσες χιλιάδες test Παπανικολάου. Και έχουν ελεγχθεί απόλυτα όλες οι κάρτες εμβολιασμού παιδιών και έχουν ένα σταθερό ιατρικό ετήσιο έλεγχο από μια εξαιρετική ομάδα ιατρών.

Και όλα αυτά με τη βοήθεια των εθελοντών. Γιατί πιστέψτε με, πολλές φορές και οι ντόπιοι ιδιωτικοί γιατροί προσπαθούν με κάθε τρόπο να μας δυσχεράνουν στο έργο μας. Μας βλέπουν σαν να είμαστε ξένοι, σαν να ήρθαμε να πάρουμε κάτι, χωρίς να επεξεργαστούν παραπάνω την πληροφορία. Κανένας δεν διστάζει από τους εθελοντές να κατεβάσει το υγειονομικό υλικό στις πλάτες του, δεν τον βαραίνει το φορτίο, ξέρει ότι πρέπει να φτάσει στον προορισμό του. Δεν μας απασχολεί με τι τρόπο θα φτάσουμε, αν θα φορτωθούμε στις καρότσες ή θα πάμε με τα πόδια. Θα φτάσουμε και στην απομακρυσμένη περιοχή, και στο πάνω Κουφονήσι, παρά το ότι ο δρόμος εκείνη την ημέρα δεν λειτουργούσε, γιατί είχαν γίνει διάφορες ασφαλιστικές. Και υπάρχουν και μικρονήσια, οι Αρκοί, το Μαραθονήσι, το Μαράθι, όπου δεν μπορείς να πιάσεις με το Πολεμικό Ναυτικό. Εκεί επιστρατεύονται οι λάντζες. Βγαίνεις έξω και κατεβαίνεις με την ανεμόσκαλα. Μεταφέρεται το υγειονομικό υλικό και μεταφέρεται και όλος ο πληθυσμός, για να φτάσεις τελικά και να δεις αν μπορείς να προσφέρεις όλη σου την ιατρική υπηρεσία, όλο σου το λιτούργημα που θα σε κάνει να νοιώσεις και εσένα ότι πραγματικά πρόσφερε, και ότι ήσουν εκεί το πρόσωπο που κάποιοι άλλοι απέστρεψαν από κάποια μεγαλύτερα γραφεία και μεγαλύτερους οργανισμούς. Είναι ένα δύσκολο έργο. Στα Πομακοχώρια, η Πρόεδρος προσπαθεί να μιλήσει και να τους πείσει, να μην καθίσουν στον προθάλαμο, να περάσουν μέσα, να εξεταστούν, τι σημαίνει πρόληψη, τι σημαίνει έλεγχος, γιατί πρέπει να το κάνουν, πριν δειλιάσουν και φύγουν έξω. Η μικρομάνα εδώ στα Πομακοχώρια πρέπει να μπει μέσα, όχι μόνο να δει το παιδί της, αλλιά να πάρει και την κατάλληλη συμβουλευτική για το πώς θα το προσέχει, στην ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη, στη διατροφή του, για τον εμβολιασμό του, και να ευαισθητοποιηθεί σε όλα εκείνα τα θέματα που κανένας δεν πρόκειται να της μιλήσει. Και προχωρούν ακόμα περισσότερο οι εξετάσεις. Υπάρχει ειδικό πρόγραμμα. Μελετώνται οστικές πυκνότητες. Με ειδικά μηχανήματα που κουβαλούμε εκεί, με καταγραφές σε κάρτες, στην ετήσια παρακολούθησή μας βλέπουμε αν υπάρχουν απώλειες ή όχι, έτσι ώστε τελικώς να μπορέσουμε να αποφύγουμε και τη λύση με θεραπεία διασυνδέσεων με ειδικότερα κέντρα.

Δεν λείπουν και κείνες οι ομάδες των γηριατρικών. Στην

Κίμωλο ένα Γηροκομείο έχει γύρω στους 40 με 50 γέρους. Δεν τους επισκέπτεται όμως κανείς. Ούτε καν ο αγροτικός γιατρός. Αποσπασμένος 15 μέρες από τη Μήλο δεν έχει καν το χρόνο να φτάσει μέχρι εκεί. Η Ανοιχτή Αγκαλιά όμως είναι ακόμα και εκεί. Θα τους μελετήσει, θα τους εξετάσει, θα τους δείξει ότι τους δίνει την αξία που πρέπει. Κρατάει ένα ολόκληρο φάκελο για όλους αυτούς και ξέρει ποιόν πρέπει να εξετάσει την επόμενη χρονιά και γιατί. Και αν διαπιστώσει κάτι, θα επικοινωνήσει με τους τόπιους παράγοντες για να δώσει την κατάλληλη ιατροφαρμακευτική αγωγή. Και ακόμα περισσότερο, να πείσει τον κύριο ότι πρέπει να υποβληθεί σε κάτι απλό, στην εξέταση αίματος. Για να δεις, έχει πρόβλημα με τον προστάτη του; Έχει πρόβλημα με τα λιπίδιά του; Χρειάζεται κάτι άλλο παραπάνω να του συστήσεις; Και ακόμα παραπέρα. Πας και στα σπίτια, σε όλους αυτούς που με τα κινητικά προβλήματα δεν μπορούν να πάνε στον αγροτικό, και ο αγροτικός δεν μπορεί πάντα να φτάσει μέχρι το σπίτι τους. Και να δείξεις ότι και γι' αυτόν είσαι εκεί και δεν τον αφήνεις απ' έξω λόγω του φόρτου εργασίας και των τόσων ατόμων που σε περιμένουν έξω από το Ιατρείο, γιατί ξέρουνε ότι θα πας. Ειδικά κλιμάκια, με οδοντίατρος, με καρδιολόγους, είναι αυτοί που θα δουν με τον υπέρηχο αν όντως υπάρχει κάποιο πρόβλημα με την καρδιά. Μπορεί όλοι αυτοί οι ασθενείς που είναι υψηλού κινδύνου να χρειάζονται κάτι παραπέρα που έχουν αμελήσει για οικονομικούς ή άλλους λόγους να βρεθούνε μέχρι το κέντρο; Και δεν λείπουν και οι περιπτώσεις που έχουμε να αντιμετωπίσουμε και οξεία συμβάντα. Ένας καρδιοπαθής έπαθε ένα έμφραγμα μια νύχτα, και τον ξενυχτήσαμε, πραγματικά σας το λέω, περιμένοντας να έρθει την άλλη μέρα το καράβι, γιατί δεν μπορούσε να υπάρχει άλλου είδους προσέγγιση. Ήταν μαζί μας και ένας καρδιολόγος για καλή μας τύχη. Πολύτιμη η βοήθειά του.

Τα ορθοπεδικά προβλήματα. Χρόνια προβλήματα. Ποιος από όλους αυτούς να φτάσει μέχρι το κέντρο για να ασχοληθεί. Περιμένει εμάς, για να του δώσουμε μια σημασία, να του δώσουμε μια αγωγή, να του δώσουμε μια συμβουλή. Και δεν λείπουν και οι περιπτώσεις των μικροεπεμβάσεων. Όλα αυτά που δεν μπορεί ο άλλος οικονομικά να καλύψει για να φτάσει στο κέντρο που θα του δώσουν ένα ραντεβού δεν ξέρω εγώ πότε για να βγάλει το μικρό γάγγλιο από το χέρι του. Και όμως στην ωραία Ανάφη, ένας συνάδελφος είπε, εγώ παίρνω το ρίσκο. Θα το κάνω. Και το έκανε. Παντού βλέπετε λοιπόν, υπάρχει απόγνωση. Αυτή η απόγνωση σταματά. Γιατί αρχίζει η γνώση και η πρόληψη που η Ανοιχτή Αγκαλιά έρχεται να παρέχει. Παρέχει το χέρι βοήθειας για να γίνει η αδυναμία δύναμη και να μπορούμε και εμείς να πιστεύουμε ότι μπορούμε να διατηρήσουμε το χαμόγελο στο πρόσωπο ενός παιδιού. Και φωτεινή την ελπίδα ότι δεν το έχουμε ξεχάσει. Γι' αυτό ειλικρινά σας λέω, ευχαριστώ απόψε που επιλέξατε την Ανοιχτή Αγκαλιά. Ευχαριστώ που επιλέξατε στο πρόσωπο της Προέδρου να επιβραβεύσετε όλη αυτή την προσπάθεια που δεν κοστίζει όσο αξίζει, και θα πρέπει να ενθαρρύνεται για να συνεχίσει. Σας ευχαριστούμε πολύ.

Γιώργος Μόσχος,

Βοηθός Συνηγόρου του Πολίτη για τα δικαιώματα του παιδιού.

Τα δικαιώματα του παιδιού σε περίοδο κρίσης

Από το 2003 υπηρετώ το ρόλο του Συνηγόρου του Παιδιού. Είμαι Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε ένα νέο ρόλο που ανατέθηκε στην Ανεξάρτητη Αρχή, με βάση τη διεθνή πρακτική και με βάση απόφαση του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Ο Συνήγορος του Πολίτη έγινε επίσημος προασπιστής των δικαιωμάτων του παιδιού, όχι μονάχα σε ειδικές περιπτώσεις που κάποιος θα φέρει μια καταγγελία, ένα παιδί, ένας γονιός, ένας επαγγελματίας, αλλά έχει αναλάβει την αποστολή της παρακολούθησης και αποτύπωσης του τι γίνεται σε αυτή τη χώρα σε σχέση με τα δικαιώματα του παιδιού. Πώς εφαρμόζεται, πώς υλοποιείται ή Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, πού υστερούμε, πού χρειάζεται να δώσουμε μεγαλύτερη έμφαση.

Θα μοιραστώ μαζί σας ορισμένες από τις διαπιστώσεις μας όλη αυτά τα χρόνια, που και εμείς γυρνάμε την Ελλάδα. Την περασμένη εβδομάδα ήμουν και εγώ πάνω στα Πομακοχώρια, και πραγματικά ξέρω τι σημαίνει αποκλεισμένος πληθυσμός Ελλήνων πολιτών, που δυστυχώς πολλοί προσπαθούν να προσεγγίσουν με αλλότριους σκοπούς.

Έρχομαι στο θέμα που κλήθηκα να παρουσιάσω απόψε, τα δικαιώματα του παιδιού στην περίοδο της κρίσης. Θα μου επιτρέψετε κατ' αρχάς να σας πω ότι η άποψή μου, θεσμική και προσωπική, είναι ότι τα δικαιώματα του παιδιού, ουδέποτε έλαβαν σ' αυτή τη χώρα τη θέση που τους αξίζει. Βέβαια, αυτές τις τελευταίες χρονιές η κρίση έχει χτυπήσει τον πυρήνα, ορισμένες από τις υπηρεσίες και τις παροχές, δυστυχώς απειλούνται όλο και περισσότερο, αλλά αν πάμε και κάμποσα χρόνια πίσω, θα δούμε ότι σ' αυτή τη χώρα, δυστυχώς, έχουμε σοβαρότατες ελλείψεις στο πεδίο των δικαιωμάτων του παιδιού. Και αν και, από το 1992, έχουμε υιοθετήσει τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ως νόμο αυξημένης τυπικής ισχύος, φαίνεται ότι δεν το έχουμε καταλάβει ώστε να υιοθετήσουμε εθνικό σχέδιο δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, στο να συντονίσουμε τα Υπουργεία μεταξύ τους, που το καθ' ένα έχει μια άλλη είδους παρέμβαση, και να βάλουμε σε προτεραιότητα την πολιτική για τα δικαιώματα του παιδιού. Σε αυτή τη χώρα, έχουμε νόμο δυστυχώς, για παράδειγμα, του 1996, τον 2497 για το Οικογενειακό Δικαστήριο, στον οποίο αναφερόμαστε μονάχα στη διάρκεια των συνεδριάσεων και των συνεδρίων. Σε αυτή τη χώρα έχουμε μια υποτιθέμενη δέσμευση για ποιοτική ιδρυματική φροντίδα, που στην πράξη, όχι μόνο τα τελευταία χρόνια, αλλά εδώ και πάρα πολλά χρόνια, στην πραγματικότητα συνιστά συχνά συστημική κακοποίηση των παιδιών. Έχουμε παιδιά που παραμένουν στα ιδρύματα κατά ένα μέσο όρο σχεδόν 7 χρόνων, τη στιγμή που στην Ευρώπη θεωρείται ένας αποδεκτός χρόνος παραμονής στα ιδρύματα οι 6 μήνες ή έστω το πολύ ένας χρό-

vos. Έχουμε ιδρύματα περίθαλψης παιδιών, τα οποία δυστυχώς μπαίνουν σε μια μικρή ηλικία διότι οι οικογένειά τους δεν μπορεί να τα φροντίσει, παιδιά με αναπηρίες, και που παραμένουν σε όλη τους τη ζωή μέχρι το θάνατό τους στο ίδιο ίδρυμα, μακριά από την προσοχή και τη φροντίδα ανθρώπων, με προσωπικό που παλεύει πολλές φορές να ανταποκριθεί στις ανάγκες τους αλλά με τελείως πεπαλαιωμένα συστήματα και σχήματα φροντίδας. Εκεί που, διεθνώς η πρακτική από την Ευρώπη και από όλο τον κόσμο, μας λέει φύγετε από τα ιδρύματα, δώστε έμφαση στο θεσμό της αναδοχής, δώστε έμφαση στα κέντρα ημέρας, δώστε έμφαση στην υποστήριξη των οικογενειών, δώστε έμφαση εκεί που πρωτογεννιέται το πρόβλημα, αντί να απομακρύνετε τα παιδιά υποστηρίξτε τα εκεί με κατάλληλα μέτρα. Έχουμε μια πολιτεία που έχει βελτιώσει το νομοθετικό πλαίσιο για το παιδί, εκεί ίσως είναι ένα από τα πεδία που μπορούμε να πούμε ότι έχουμε κάνει κάποια βήματα, αλλά το νομοθετικό πλαίσιο ατυχώς έχει ένα σχεδόν φανταστικό χαρακτήρα για ορισμένα ζητήματα που τα προβλέπουμε στο νόμο μας, αλλά δεν εφαρμόζονται στην πράξη. Η κακοποίηση για παράδειγμα. Ήμαστε συνέχεια στα σχολεία και ακούμε τους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών. Τι κάνω; Τι θα κάνω στην πράξη; Έχω τις κοινωνικές υπηρεσίες στο πλάι μου; Πώς μπορώ να παραπέμψω; Πώς μπορώ να ζητήσω μια κοινωνική έρευνα; Πώς δεν θα βάλω το παιδί σε μια δεύτερη ταλαιπωρία, σε μια κακοποίηση, μέσα από τα συστήματα, αν καταγγείλω μια πράξη, ή μια πληροφορία που έχω; Γιατί να μην μπορώ να κάνω προληπτική, έγκαιρη παρέμβαση; Γιατί να μην μπορώ να βοηθήσω την οικογένεια που αντιμετωπίζει πολλαπλά προβλήματα, δηλαδή τόσο στη λειτουργία της, στην οικονομία της, στην υγεία της, σε θέματα για πολλές οικογένειες μετακίνησης, μετανάστευσης, διαζυγίων και πολλά άλλα.

Λέω λοιπόν ότι δυστυχώς, σ' αυτή τη χώρα, ενώ από το 1992 έχουμε τη Σύμβαση σαν νόμο αυξημένης τυπικής ισχύος, δεν έχουμε πάρει εγκαίρως, και τον καιρό που τα χρήματα ήταν κάπως περισσότερα, την απόφαση να βάλουμε σε προτεραιότητα τα δικαιώματα του παιδιού. Και τα τελευταία χρόνια τι γίνεται; Φυσικά, οι πόροι συρρικνώνονται, υπάρχει ένας πανικός στη διοίκηση για το τι θα κάνουμε με τα παιδιά, οι εμβολιασμοί είναι ένα από τα θέματα, αλλά προβληματίζει περισσότερο όλους αυτούς που ασχολούνται με την προληπτική ιατρική γιατί ξέρουμε ότι η μείωση των εμβολιάσεων πιθανώς να σημάνει σε λίγα χρόνια τη διάδοση ασθενειών που έχουμε χάσει πλέον από την ορατότητά μας. Αλλά δεν είναι μόνο οι εμβολιασμοί, είναι γενικότερα η περίθαλψη των ανασφαλίστων, η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Πρέπει να ομολογήσω ότι παρά τις διατάξεις και την αυστηρότητα του νόμου, πάρα πολλοί γιατροί και νοσηλευτές υπερβαίνουν εαυτόν, μερικές φορές παραβιάζουν την ίδια τη νομοθεσία προκειμένου να μπορέσουν να παράσχουν τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία υπηρεσίες υγείας.

Θα ήθελα να κλείσω λέγοντας ότι στις μέρες μας, τις τελευταίες χρονιές μας απασχολούν και οι υπηρεσίες που

φαίνεται να μειώνονται, και τα προβλήματα των παιδιών που σχετίζονται με σίτιση, με διαβίωση, με διασφάλιση των απαραίτητων. Και η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Φαίνεται ότι στην πράξη, ευτυχώς τελευταία λήφθηκαν ορισμένα μέτρα ώστε αυτά να διασφαλίζονται για όλα τα παιδιά. Αλλά και συμπεριφορές, που αναγκαστικά υπάρχουν πολύ περισσότερο διαδεδομένες σήμερα στις οικογένειες. Βία, ενδοοικογενειακή βία, σχολική βία, την ξέρετε, ρατσισμός, συμπεριφορές που σχετίζονται με τα νέα φαινόμενα και τις νέες δυσκολίες της ελληνικής κοινωνίας, που οπωσδήποτε θα συμβεί οι αδύναμοι να ψάξουν κάποιον άλλο αδύναμο να στραφούν εναντίον του. Τα παιδιά που έχουν εισπράξει βία, που έχουν εισπράξει παραμέληση, να ψάξουν κάποιον αλλού να ασκήσουν την ισχύ τους, να ασκήσουν τη δική τους μικρή εξουσία για να νοιώσουν ότι είναι κάποιοι, ότι έχουν μια αναγνώριση και προσωπικότητα, ανάμεσα τουλάχιστον σε συνομηλίκους τους. Εδώ λοιπόν, τι χρειάζεται να κάνουμε; Εμείς, στο σχολικό έργο στις παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και του Παιδιού, προσπαθούμε να χτυπήσουμε όσο πιο δυνατά το καμπανάκι προς την Πολιτεία, να λάβει μέτρα ώστε να διασφαλίσει τουλάχιστον ορισμένες λειτουργίες στην κοινωνία μας που είναι απαραίτητες για τα παιδιά.

Δεν αναφέρθηκε αρκετά μέχρι στιγμής ένα ζήτημα, που για μας είναι κλειδί, και το οποίο πρέπει να καταλάβουμε όλοι μας. Το ζήτημα αυτό είναι η λειτουργία του σχολείου. Είναι η τελευταία ελπίδα θεσμού, κοινοτικού θεσμού, που πρέπει να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε. Εμείς πιστεύουμε πάρα πολύ στο κοινοτικό σχολείο. Τι σημαίνει κοινοτικό σχολείο; Σημαίνει ένα σχολείο που δεν είναι μόνο στους βαθμούς και στην απόδοση, αλλά είναι και στη σχέση, στις βιωματικές δραστηριότητες, και στη σύνδεση με την κοινότητα. Στο να μάθω τι υπάρχει γύρω μου. Να βγουν τα παιδιά να περπατήσουν. Να γνωρίσουν τις υπηρεσίες, να γνωρίσουν τις οργανώσεις, να γνωρίσουν τα μνημεία, την ιστορία του τόπου τους, να βρεθούν στις αυλές, να φύγουν από τις αίθουσες. Πιστεύουμε πάρα πολύ ότι χρειάζεται τα παιδιά να έχουν καλά πρότυπα ενηλίκων με τα οποία να επικοινωνούν ελεύθερα, τα οποία συναντώνται μαζί τους, διδάσκουν στην πράξη την έννοια των δικαιωμάτων, όχι στη θεωρία, η θεωρία δεν αρκεί, με τον αλληλοσεβασμό, με το να βοηθούν τα παιδιά να επιλύουν τις διαφορές μεταξύ τους με ειρηνικό τρόπο, με το να προχωράνε μέσα στο σχολείο διαδικασίες αλληλοκατανόησης και ενεργητικής ακρόασης.

Το δεύτερο που θέλω να πω είναι η δικτύωση των σχολείων και η ενίσχυση των υπηρεσιών, η ενίσχυση των επαγγελματιών, με το να γνωρίσουν τις υπηρεσίες, να επιμορφωθούν πώς τις αξιοποιούν, και να μάθουν πώς φεύγουν από το στενό δικό τους ο καθ' ένας επαγγελματικό ρόλο. Ο κοινωνικός λειτουργός από την κοινωνική του υπηρεσία, ο γιατρός από την ιατρική του υπηρεσία, ο καθ' ένας να μάθει να δικτυώνεται, να παραπέμπει και να αξιοποιεί τις άλλες υπηρεσίες.

Το τρίτο και πάρα πολύ σημαντικό είναι το κομμάτι της αλληλεγγύης που φαίνεται και από το έργο των μη κυβερ-

ντικών οργανώσεων, που δυστυχώς πλήττονται στις μέρες μας από αυτή την απαξία λόγω κάποιων κακών πρακτικών, αλλά και λόγω της εύκολης λειτουργίας των media να πάρουν κάποιες περιπτώσεις και να λένε οι μη κυβερνητικές είναι αυτοί που βγάζουν χρήματα και να σπιλώνουν πραγματικά έργο που έχει γίνει αξιολογότερο στην κοινωνία μας. Ο εθελοντισμός, η αλληλεγγύη, και η έμπρακτη προσφορά στον άλλο, είναι σήμερα, μαζί με τη λειτουργία του κοινωνικού σχολείου, και την ενίσχυση των υπηρεσιών για τους αδυνάτους και τους ευάλωτους, η τελευταία ελπίδα για να πούμε ότι κρατιέται η ελληνική κοινωνία.

Και κλείνω με την εξής πρόταση. Έχοντας ταξιδέψει σε όλη την Ευρώπη, και κυρίως στη Βόρεια Ευρώπη, όπου έχουμε ένα ευρύτατο φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών και καλές και ποιοτικές υπηρεσίες, πάρα πολλές φορές ακούω τους Βορειοευρωπαίους να λένε, εμείς ζηλεύουμε ότι εσείς έχετε κοινότητες. Που αυτοί δεν έχουν. Ότι εσείς έχετε κοινότητες αξίες, που αυτοί δεν έχουν. Αυτές πρέπει να τις προσαστούμε. Αυτές πρέπει να τις κρατήσουμε γερά. Αυτές είναι που και το έργο της Ανοιχτής Αγκαλιάς, αλλά νομίζω και όλοι μας, νομίζω και ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, πρέπει να προωθήσουμε, να υπερασπιστούμε, και να απαιτήσουμε από το κράτος, το δημόσιο, να τις ενσωματώσει στις εθνικές πολιτικές. Ευχαριστώ πολύ.

Αθηνά Δάντη,

Δ/ντρια του 23ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών.

Το σχολείο ως φορέας υποστήριξης.

Είναι μεγάλη τιμή που βρίσκομαι ανάμεσα σε άτομα και ομάδες που αγωνίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Πράγματι πιστεύω ότι το σχολείο αποτελεί την κατακλείδα στην εποχή μας, για όλες τις αλλαγές που οραματιζόμαστε.

Είμαστε ένα σχολείο στην Πλατεία Κολιάτσου, ένα σχολείο πολυπολιτισμικό σε μη ευνοημένο περιβάλλον, αλλά πολύ ευνοϊκό για κάθε δράση ανθρωπιστική. Έχουμε μετανάστες από Βαλκανικές χώρες κυρίως, αλλά και μετανάστες από χώρες της Ασίας και της Αφρικής, κατά ένα 75% σε επίπεδο μαθητικού πληθυσμού.

Στην προσπάθειά μας να λειτουργήσουμε ως φορέας υποστήριξης, στηριζόμαστε σε δύο βασικές παραδοχές-αφετηρίες, οι οποίες θεωρούμε ότι αποτελούν και στόχους, γιατί τα πάντα αποτελούν ένα συνεχές γίγνεσθαι.

Πρώτη λοιπόν αρχή μας είναι να προσπαθούμε να λειτουργήσουμε σαν ένα σχολείο που προσσίζεται ή λειτουργεί με βάση τα δικαιώματα του παιδιού.

Δεύτερη αρχή μας είναι ότι αντιμετωπίζουμε το σχολείο σαν μία ενιαία μονάδα που αποτελείται από διάφορες ομάδες, μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς. Για να έχει οποιαδήποτε παρέμβασή μας ή εκπαιδευτική επιλογή ή παιδαγωγικό πρόγραμμα αποτελέσματα, θα πρέπει να μάθουν όλοι και οι γονείς, και οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να εργά-

ζονται σε κοινές δράσεις, να λειτουργεί δηλαδή το σχολείο σαν ένα ενιαίο σύνολο.

Η εμπειρία μας έδειξε ότι για να ευωδωθούν οι παραπάνω στόχοι χρειάζεται να τεθούν και κάποιες συγκεκριμένες αρχές λειτουργίας.

Πρώτη και θεμελιώδης αρχή της λειτουργίας της σχολικής κοινότητας είναι η επικοινωνία και η ενημέρωση. Είδαμε ότι οι γονείς, τα παιδιά, η περιοχή μας, απαιτεί πάρα πολλή ενημέρωση. Γίνονται πάρα πολλά πράγματα τα οποία πρέπει να τα θέσουμε υπόψη τους, να τα γνωρίσουν. Οι εκάστοτε πληροφορίες που αφορούν την σχολική κοινότητα, την περιοχή, το πολιτιστικό και κοινωνικό γίγνεσθαι της πόλης στην οποία ζούν πρέπει να μεταδίδονται σε όλους.

Δεύτερη αρχή λειτουργίας που εφαρμόζουμε είναι η αξιοποίηση ανθρώπινου δυναμικού και πόρων. Αξιοποιούμε ό,τι μέσα, ό,τι πόρους, ό,τι ενδιαφέροντα και ανάγκες των εκπαιδευτικών, των μαθητών ή των γονέων παρουσιάζονται στη σχολική κοινότητα. Αξιοποιούμε τον εθελοντισμό στη δράση.

Τρίτον, λειτουργούμε με βάση την αλληλεγγύη και τη συμμετοχικότητα και προσπαθούμε να δημιουργήσουμε σχέσεις αμοιβαίας εμπιστοσύνης ανάμεσα σε όλες τις σχολικές ομάδες.

Το τελευταίο στο οποίο στηριζόμαστε είναι το εξής: για να είμαστε αποτελεσματικοί, χρειάζεται ένα μόνιμο σχέδιο δράσης στο σχολείο, ένα έτοιμο σχέδιο δράσης το οποίο ενεργοποιείται για την επίλυση κρίσεων, συγκρούσεων, προβλημάτων, αιφνιδίων γεγονότων. Είχαμε ως πούμε το θάνατο μιας μητέρας, το θάνατο αδελφού μαθητού πρώτης δημοτικού ή παρουσιάστηκε η ανάγκη να αποκτήσουμε κάποια νέα γνώση, για παράδειγμα για τον σχολικό εκφοβισμό, καθώς είχαμε ένα περιστατικό στο σχολείο. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις είχαμε προετοιμαστεί ήδη ως σχολείο, αναζητήσαμε πληροφορίες και σχετικό υλικό, συζητήσαμε με τους γονείς, ζητήσαμε τη συνεργασία φορέων ειδικών και υποστηρικτικών δομών, ετοιμάσαμε ημερίδα, ευαισθητοποιήσαμε τους μαθητές και τις οικογένειές τους, είμαστε έτοιμοι εμείς πριν φράσουμε στο δια ταύτα.

Οι βασικοί τομείς στους οποίους έχουμε ενεργοποιηθεί την τελευταία τριετία θα παρουσιαστούν στη συνέχεια.

Πρώτα στον τομέα της υγείας, της σίτισης, των ιατρικών εξετάσεων, της άθλησης, της διατροφής. Διαθέτουμε καθημερινά γεύματα για όλα τα παιδιά, μικρογεύματα, πλήρη, από μία Εταιρία η οποία χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Νιάρχου. Έχουμε καθημερινά γεύματα για 20 οικογένειες από το Βρεφοκομείο Αθηνών, και 10 γεύματα από το 6ο Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων, στο οποίο ανήκει το σχολείο και 10 οικογένειες παίρνουν τρόφιμα από το Ναό του Αγ. Νικολάου.

Στις ιατρικές εξετάσεις, έχουμε κάθε χρόνο ετήσιο υγειονομικό έλεγχο, οδοντιατρικό, παιδιατρικό, καρδιολογικό, σωματικές μετρήσεις αναπτυξιακές, οφθαλμολογικό, έλεγχο εμβολίων από τον Ερυθρό Σταυρό, και καρδιολογική εξέταση με συμπλήρωση των δελτίων που απαιτούνται για το μάθημα της γυμναστικής από τους Γιατρούς του Κόσμου.

Σε συνεργασία με το Σύλλογο Προστασίας Μητέρας Παι-

διού και Εφήβου, στέλνουμε γονείς και μαθητές για αντιφυματικά εμβόλια, γιατί έχουμε και πάρα πολλούς μετακινούμενους μαθητές και οικογένειες.

Επίσης έχουμε ένα πρόγραμμα άθλησης τρεις φορές την εβδομάδα στο σχολείο, προσφέρεται από το Δήμο Αθηναίων, με αθλήματα βόλλευ, μπάσκετ, ποδόσφαιρο για όλους τους μαθητές της Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεων, εντελώς δωρεάν.

Προσπαθούμε να ενημερώνουμε συνέχεια για τον τομέα της υγείας τους γονείς, αλλά και την κοινότητα για τις υπάρχουσες δυνατότητες στην περιοχή μας. Έχουμε συστήσει ένα ολόκληρο υλικό, με λίστες φορέων, υποστηρικτικών δομών, με έντυπα, φυλλάδια και ανακοινώσεις. Αυτά μοιράζονται στους μαθητές, αναρτώνται έξω από το σχολικό κτίριο σε πίνακες ανακοινώσεων, ώστε να είναι προσβάσιμες οι πληροφορίες σε όλη την τοπική κοινότητα, καθώς έχουμε πολλούς ανασφάλιστους, πολλές οικογένειες που χρήζουν βοήθειας, και πολλούς άνεργους. Παρακολουθούμε και εξασφαλίζουμε τη ροή των πληροφοριών.

Στο δεύτερο τομέα που τον ονομάζω έτσι συμβατικά, ψυχοκοινωνικός, συμμετέχουμε σε διάφορα προγράμματα για την αντιμετώπιση της κρίσης, τη στήριξη των μαθητών και των οικογενειών τους, την προώθηση της ελληνομάθειας για αλλοδαπούς μαθητές. Έτσι έχουμε συμμετάσχει σε ένα πρόγραμμα από το ΕΚΠΑ, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε ένα άλλο πρόγραμμα εδώ και 3 χρόνια από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με δράσεις που περιελάμβαν επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, προγράμματα συναισθηματικής αγωγής για μαθητές, μαθήματα ελληνικής γλώσσας για γονείς μαθητών, συμβουλευτική γονέων, σχολικό ψυχολόγο στο σχολείο, που έβλεπε και ατομικά τους γονείς και σε ομάδες εργασίας, έμπαινε στις τάξεις και έκανε βιωματικές εργασίες με ψυχολογικό ενδιαφέρον, επίσης δούλεψε και με το Σύλλογο Διδασκόντων σε 15/νθήμερη ή μηνιαία βάση.

Έχουμε πολύ καλή συνεργασία με το Ανοιχτό Κέντρο υποστήριξης αλλοδαπών BABEL, πάλη σε τέσσερα επίπεδα, εφαρμογές προγραμμάτων μέσα στην τάξη, από τους εκπαιδευτικούς με βιωματικές μεθόδους που αφορούσαν στα συναισθήματα, τις συγκρούσεις, την απόκτηση δεξιοτήτων ζωής, την ανάπτυξη του σεβασμού της διαφορετικότητας.

Επίσης στο πλαίσιο αυτής της δικτύωσης με το Κέντρο είχαμε παροχή εξωσχολικών δραστηριοτήτων -δυστυχώς έπαψε να λειτουργεί από φέτος- δωρεάν για παιδιά με ειδικές μαθησιακές και συναισθηματικές δυσκολίες, όπως ψυχοκινητική και θεατρική αγωγή. Και το πιο σημαντικό, σημαντικό από πλευράς μου, γιατί οραματίζομαι την ύπαρξη δικτύων σχολείων, κάναμε με όλα τα όμορα σχολεία ομάδες διευθυντών, πάρα πολύ χρήσιμες στην προώθηση του κοινωνικού σχολείου.

Υπάρχει δικτύωση του σχολείου με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων και με το ΚΕ.ΕΘΕ.Α, με τα οποία συνεργαζόμαστε για την εφαρμογή του θεσμού των σχολίων και ομάδων γονέων ανά 15/θήμερο κατά την τελευταία τριετία.

Επιπλέον δεχόμαστε γονείς κάθε 15ήμερο για ψυχολογική υποστήριξη από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Έχουμε στελεχώσει ομάδες κρίσεων.

Προχωρήσαμε, σε συνεργασία με το Κέντρο Ψυχικής Υγείας Σωτηρία, που δραστηριοποιείται στην περιοχή μας και το Κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας των Παιδικών Χωριών ΣΟΣ στη στήριξη γονιών και παιδιών με ειδικές δυσκολίες.

Τώρα στον πολυπολιτισμικό τομέα, που δεν είναι διάφορος, τον διακρίνουμε περισσότερο για να μιλήσουμε για δράσεις διαπολιτισμικού ενδιαφέροντος. Αξιοποιήσαμε όλες τις δράσεις του προγράμματος Διάπολις για Παλινοστούντες & Αλλοδαπούς Μαθητές, όπως ο θεσμός του θετού γονέα, η στελεχωση τάξεων υποδοχής με προσωπικό -όταν η πολιτεία δε διέθετε κατάλληλο προσωπικό-, η προμήθεια έντυπου διαπολιτισμικού υλικού για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, ο εμπλουτισμός της σχολικής βιβλιοθήκης με βιβλία διαπολιτισμικού περιεχομένου. Κάναμε μεταφράσεις των εντύπων και των προσκλήσεων σε διαφορετικές γλώσσες για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πληθυσμού από διαφορετικές χώρες.

Εφαρμόσαμε το θεσμό του διαμεσοληβητή γονέα για την ένταξη των νέων οικογενειών του σχολείου στην τοπική κοινότητα και στην κοινωνία. Κάθε φορά που έχουμε μια καινούργια οικογένεια που φτάνει στο σχολείο, ένας γονέας υποδέχεται, δίνει πληροφορίες για τη σχολική ζωή, για την πρόσβαση στην τοπική κοινωνία. Οι ίδιοι οι γονείς κάνουν τις διερμηνείες και τις μεταφράσεις όταν και όπου απαιτείται.

Φροντίζουμε επίσης τον καλλιτεχνικό τομέα και δραστηριοποιούμαστε εκεί γιατί πιστεύουμε ότι παρέχει αντισταθμιστική αγωγή για μαθητές που έχουν προβλήματα, δίδει ευκαιρίες για να εμφανίζονται ταλέντα, προσφέρει αισθητική και δημιουργική απόλαυση, ψυχαγωγία και καλλιέργεια.

Αξιοποιούμε δημόσιες συγκοινωνίες και τρόλεϊ για δωρεάν μεταφορά μαθητών σε χώρους παιδαγωγικών επισκέψεων.

Οργανώνουμε μία πολιτιστική εκδήλωση ανά δίμηνο για μαθητές, γονείς, αλλά και την τοπική κοινότητα με χορωδίες Πολιτιστικών Κέντρων, Ορχήστρες Ωδίων ή τη Φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων και εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας.

Συμμετέχουμε σε διάφορα προγράμματα πολιτιστικού ενδιαφέροντος, όπως στο Μονομήντα, το 'φτιάξε μόνος σου το σχολείο', και σε άλλα προγράμματα που προωθούν αυτό το ανθρωπιστικό όραμα που έχουμε για ένα σχολείο θεμελιωμένο στα δικαιώματα του παιδιού.

Έχουμε φτιάξει βιβλιοθήκες ειδικού ενδιαφέροντος με προσφορές από διάφορες εκδόσεις με την εθελοντική εργασία γονέων που έφτιαξαν τα ράφια κλπ. μέσα στο σχολείο και έχουμε δικτυωθεί με μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς. Προσφέρουμε διάφορες διαλέξεις και ημερίδες για να ευαισθητοποιήσουμε την κοινωνία αλλά και για να έρθουμε σε επαφή με τους γονείς των μαθητών του σχολείου μας.

Οι δράσεις μας υλοποιούνται με την εφαρμογή του εθελοντισμού, από εθελοντές εκπαιδευτικούς, εθελοντές γονείς, εθελοντές φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Παράλληλα προσφέρουμε εργασία σε ανέργους γονείς της περιοχής ή του σχολείου, καθώς αξιοποιούνται για τη συντήρηση των μόνιμων εγκαταστάσεων του σχολικού κτιρίου και χώρου.

Αθήνη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου Προσφώνηση

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμότητα το ΣΔΓ για την ιδέα να κάνει την αποψινή συγκέντρωση με αυτό το θέμα, και για τη βράβευση που έκανε σε τόσο επάξια εργαζόμενους κοινωνικά ανθρώπους, των οποίων, δεν ντρέπομαι να το πω, ούτε εγώ δεν ήξερα το έργο τους το τόσο σημαντικό. Όταν ίδρυσα εγώ αυτό το Βραβείο, το οποίο δεν λεγόταν «Αθήνη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου», απλώς ήταν Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς για την Ημέρα της Γυναίκας, ομολογώ ότι δεν φανταζόμουν ότι θα λάβει τέτοιες διαστάσεις και θα μας δίνει ευκαιρία να γνωρίζουμε τόσο σπουδαία κοινωνική δράση που γίνεται σε τούτο τον τόπο, και που μένει σχεδόν άγνωστη. Συγχαίρω όλους τους πρωταγωνιστές για όλη αυτή τη δράση και εύχομαι καλή επιτυχία στο έργο τους. Όχι μόνο ως πρώην Πρόεδρος του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας, αλλά και ως Ίδρυμα Μαραγκοπούλου θα ήμαστε κοντά σας, θα κάνουμε ότι μπορούμε για να προβάλλουμε και να ενισχύσουμε το έργο σας.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Ίσα Δικαιώματα ίσες Υποχρεώσεις

Έτος Ίδρυσης 1920

ΒΡΑΒΕΙΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΑΛΙΚΗ ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Απονέμεται στο Σωματείο «Ανοιχτή Αγκαλιά,
Φίλοι Κοινωνικής Παιδιατρικής και Ιατρικής»

για το σημαντικό έργο που επιτελεί στους τομείς της προληπτικής ιατρικής και της υγείας,
και της ανάπτυξης των παιδιών σε ακριτικές και οικονομικά ευάλωτες περιοχές.

Επιδίδεται στην κ. Γιοιάντα Βλάχου, Πρόεδρο του Σωματείου

Ημέρα της Γυναίκας, 8 Μαρτίου 2014

Η Πρόεδρος

Λιλή Κουράκου

Η Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. Λιλή Κουράκου απονέμει το βραβείο στην Πρόεδρο της "Ανοιχτής Αγκαλιάς" κ. Γιοιάντα Βλάχου

Η Επ. Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. Αθήνη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου συγχαίρει την Πρόεδρο της "Ανοιχτής Αγκαλιάς" κ. Γιοιάντα Βλάχου

Η εφαρμογή των νόμων της βιολογίας σε κοινωνικά θέματα

Ελένη Κούστα, Δρ. Ιατρικής, Ενδοκρινολόγος
Νίκος Φακιολάς, Δρ. Κοινωνιολογίας

Η φύση μπορεί να μας υποδειξει σοφές λύσεις σε διάφορα κοινωνικά ζητήματα, αρκεί να ερμηνεύεται με τον κατάλληλο τρόπο. Η ανθρώπινη ύπαρξη οφείλει πολλά στη μητέρα, όμως το επώνυμο και των δύο φύλων συνήθως κληρονομείται αποκλειστικά από τον πατέρα, κυρίως για κοινωνικούς λόγους με την επικράτηση της ανδροκρατίας. Οι μητέρες συχνά αποφεύγουν να διεκδικήσουν το δικαίωμά τους να δώσουν στα παιδιά τους το επώνυμό τους, αφενός για να αποφύγουν την σύγκρουση με τον πατέρα του παιδιού και την ευρύτερη οικογένεια, αφετέρου διότι οι ίδιες θεωρούν το θέμα ήσσονος σημασίας. Προσπαθώντας να υποτιμήσουν τη σημασία του επωνύμου, αναφέρουν χαρακτηριστικά ότι τους αρκεί τα παιδιά να είναι υγιή και ας έχουν το επώνυμο του πατέρα. Το επώνυμο όμως του κάθε ατόμου είναι σημαντικό, διακρίνει το κάθε άτομο από τα άλλα πρόσωπα, θεωρείται προστατευόμενο αγαθό και αποτελεί μέρος του δικαιώματος της προσωπικότητας του ατόμου. Επίσης αποτελεί μέρος της ιστορίας και της γενεαλογίας της οικογένειας.

Η πρόοδος στη μοριακή βιολογία έχει δώσει στους ερευνητές καινούργια εργαλεία με τα οποία μπορούν να μελετήσουν την ιστορία μας. Τα τελευταία χρόνια οι αρχαιολόγοι και οι ανθρωπολόγοι χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που υπάρχουν στο γενετικό μας υλικό (DNA) για να μελετήσουν την ιστορία και την μετακίνηση των λαών. Είναι ενδιαφέρον ότι το μελετώντας το γενετικό μας υλικό μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες για την ιστορία των λαών και της οικογένειάς μας.

Το γενετικό μας υλικό είναι οργανωμένο σε χρωμοσώματα, τα οποία περιέχουν τα γονίδια που μας χαρακτηρίζουν. Τα χρωμοσώματα αποτελούνται από 22 ζευγάρια. Τα 22 ζευγάρια από αυτά λέγονται αυτοσωματικά και το 23^ο ζευγάρι απαρτίζει τα χρωμοσώματα του φύλου (X και Y). Αν το ζεύγος των χρωμοσωμάτων του φύλου είναι XX, τότε το φύλο είναι θηλυκό και, αν το ζεύγος των χρωμοσωμάτων του φύλου είναι XY, τότε το φύλο είναι αρσενικό. Το ένα χρωμόσωμα του φύλου το κληρονομούμε από τη μητέρα μας και το άλλο από τον πατέρα μας. Εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, το παιδί κληρονομεί από τη μητέρα ένα X χρωμόσωμα, ενώ από τον πατέρα μπορεί να κληρονομήσει είτε X (και να γεννηθεί κορίτσι) είτε Y (και να γεννηθεί αγόρι). Το DNA υπάρχει και στα μιτοχόνδρια, τα οποία είναι οργανίδια μέσα στο κυτταρόπλασμα. Το κυτταρόπλασμα προέρχεται αποκλειστικά από το ωοκύτταρο της μη-

τέρας, συνεπώς το μιτοχονδριακό DNA και στα δύο φύλα έχει μητρική προέλευση. Η μητρική σφραγίδα στο παιδί είναι καθοριστική και ισχυρή. Όχι μόνον η μητέρα είναι αυτή που κυοφορεί, αλλά επιπροσθέτως όλο το κυτταρόπλασμα όλων των κυττάρων του παιδιού προέρχεται από το ωοκύτταρο της μητέρας.

Το DNA που βρίσκεται στον πυρήνα του γονιμοποιημένου ωαρίου προέρχεται και από τους δύο γονείς και αναμιγνύεται. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο με δύο τμήματα του γενετικού υλικού τα οποία κληρονομούνται (σχεδόν) αυτούσια από το γονέα από τον οποίο προέρχονται, πράγμα που τα καθιστά χρήσιμα εργαλεία μελέτης σε ανθρωπολογικές και γενεαλογικές έρευνες. Το Y χρωμόσωμα κληρονομείται από πατέρα σε γιο, ενώ το μιτοχονδριακό DNA κληρονομείται αποκλειστικά από τη μητέρα και στα κορίτσια και στα αγόρια. Τα τμήματα αυτά του DNA επειδή δεν αναμιγνύονται με την αναπαραγωγή, αλλά κληρονομούνται σχεδόν αυτούσια από γενιά σε γενιά, αποτελούν εργαλεία μελέτης της καταγωγής για τους βιολόγους και τους ανθρωπολόγους. Μελετώντας το μιτοχονδριακό DNA και το Y χρωμόσωμα μπορούμε να μελετήσουμε την καταγωγή, την μετανάστευση και τον τόπο προέλευσης των λαών.

Το μιτοχονδριακό DNA ενός παιδιού, ανεξαρτήτως φύλου, προέρχεται μόνο από τη μητέρα του, έτσι ένα κορίτσι θα το μεταφέρει σχεδόν αυτούσιο στα παιδιά του, ενώ ένα αγόρι δεν θα το μεταφέρει στους απογόνους του. Επομένως, ένα κορίτσι έχει κληρονομήσει το μιτοχονδριακό DNA αποκλειστικά από τη μητέρα του και αυτή με τη σειρά της από τη μητέρα της και ούτω καθεξής. Ένα αγόρι έχει κληρονομήσει το μιτοχονδριακό DNA αποκλειστικά από τη μητέρα του και το Y χρωμόσωμα αποκλειστικά από τον πατέρα του (όπως ακριβώς συμβαίνει με το επώνυμο). Άρα, ενώ κάθε κορίτσι φέρει ένα διαχρονικό γενετικό αποτύπωμα (το μιτοχονδριακό DNA) που μεταφέρεται από μάνα σε κόρη, κάθε αγόρι φέρει δύο γενετικά διαχρονικά αποτύπωμα: το μιτοχονδριακό DNA που μεταφέρεται από τη μάνα στο γιό και το Y χρωμόσωμα που μεταφέρεται από τον πατέρα στο γιό. Αυτό σημαίνει ότι η μελέτη του μιτοχονδριακού DNA που βρίσκεται στα κύτταρα ενός άνδρα ή μιας γυναίκας μπορεί να δώσει πληροφορίες για τη γενιά των γυναικών από την πλευρά της μητέρας, ενώ η μελέτη του Y χρωμοσώματος μπορεί να δώσει πληροφορίες για τη γενιά των ανδρών μόνον στους άνδρες. Δηλαδή

στους άνδρες διατηρείται το διαχρονικό γενετικό αποτύπωμα και της μητρικής και της πατρικής γραμμής, ενώ στις γυναίκες μόνον το γενετικό αποτύπωμα της μητρικής γραμμής. Αν λοιπόν ακολουθήσουμε τους νόμους της βιολογίας και συσχετιστούν αυτές οι πληροφορίες με τα επώνυμα, τα κορίτσια θα ήταν λογικό να έχουν ένα επώνυμο, το επώνυμο της μητέρας (αντίστοιχα με το μιτοχονδριακό DNA), ενώ τα αγόρια 2 επώνυμα (αντίστοιχα με το μιτοχονδριακό DNA και το Y χρωμόσωμα), το επώνυμο του πατέρα και της μητέρας, αλλά να μεταφέρουν μόνο στους γιους το επώνυμο του πατέρα. Έτσι, τα αδέρφια θα έχουν ένα κοινό επώνυμο, το προερχόμενο από τη μητέρα, όπως ακριβώς συμβαίνει με το μιτοχονδριακό DNA.

Αυτή η άποψη είναι σύμφωνη με τη φυσική δικαιοσύνη. Το υπάρχον σύστημα κληρονομιάς των επωνύμων παραβιάζει και αγνοεί την μητρική γραμμή και υποδηλώνει και άγνοια των βιολογικών νόμων. Είναι βιολογικά αφύσικο να παίρνουν τα παιδιά μόνον το επώνυμο του πατέρα. Είτε την αγνοούμε είτε όχι, η μητρική γραμμή υφίσταται στα κύτταρά μας. Με δεδομένο ότι τα αγόρια κληρονομούν το μιτοχονδριακό DNA της μητέρας τους, ενώ τα κορίτσια δεν κληρονομούν το Y χρωμόσωμα του πατέρα τους, ακολουθώντας τη φύση θα έπρεπε, τα κορίτσια όχι μόνο να κληρονομούν το επώνυμο της μητέρας τους, αλλά τα αγόρια να κληρονομούν και τα δύο επώνυμα και να μεταφέρουν στους γιούς μόνο το επώνυμο του πατέρα. Το σύστημα αυτό έχει το πλεονέκτημα ότι τα παιδιά και των δύο φύλων θα έχουν ένα κοινό επώνυμο, το επώνυμο της μητέρας, οπότε θα είναι προφανές ότι είναι αδέρφια, αλλά μοιάζει κοινωνικά άδικο, διότι τα κορίτσια δεν θα κληρονομούν το επώνυμο του πατέρα, οπότε δεν θα είναι προφανές ποιος είναι ο πατέρας τους.

Είναι ενδιαφέρον ότι πριν αρκετά χρόνια ο κ. Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος, Ακαδημαϊκός, Ομ. Καθηγητής ΕΚΠΑ, τ. Πρύτανης Παντείου Παν/ου είχε προτείνει ένα σχεδόν παρόμοιο σύστημα κληρονομιάς των επωνύμων: Πρότεινε οι

άνθρωποι να έχουν 2 επίθετα, τα κορίτσια να κληρονομούν ως πρώτο, το πρώτο επώνυμο της μητέρας και ως δεύτερο το πρώτο επώνυμο του πατέρα και τα αγόρια αντιστοίχως να κληρονομούν ως πρώτο, το πρώτο το επώνυμο του πατέρα και ως δεύτερο το πρώτο επώνυμο της μητέρας. Έτσι, εξασφαλίζεται ότι τα παιδιά κληρονομούν ένα επώνυμο και από τους δύο γονείς, και τα αδέρφια έχουν κοινό επώνυμο, αλλά με άλλη σειρά, δηλαδή τα κορίτσια ως πρώτο το προερχόμενο από την μητέρα και ως δεύτερο το προερχόμενο από τον πατέρα και τα αγόρια αντιστρόφως. Η άποψη αυτή είναι κοινωνικά δίκαιη, και δεν παραβιάζει τον βιολογικό νόμο, διότι εξασφαλίζει την μητρική και πατρική σειρά σχεδόν όπως συμβαίνει στην φύση και πιστεύουμε ότι θα έπρεπε να επικρατήσει.

Η κοινωνία έχει επιτρέψει στους άνδρες να δημιουργήσουν γενεές μέσω της κληρονομιάς του επωνύμου, αλλά δεν έχει δώσει το ίδιο δικαίωμα στις γυναίκες. Στη φύση, όμως, δεν συμβαίνει αυτό. Η μη διατήρηση του επωνύμου και ο αποκλεισμός της δυνατότητας των γυναικών να κληρονομούν το επώνυμο στα παιδιά τους, όπως συμβαίνει έως τώρα, όχι μόνο είναι μια κοινωνική διάκριση κατά των γυναικών, αλλά έρχεται και σε αντίθεση με τους νόμους της φύσης. Δίνοντας στα παιδιά μόνον το επώνυμο του πατέρα, παραβιάζουμε φυσικούς νόμους και αυτό συχνά, οδηγεί σε τριβές και δυσαρέσκειες αλλά κυρίως σε παρανοήσεις όσον αφορά την αληθινή μας ταυτότητα και προέλευση.

Μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι, αν δινόταν στις γυναίκες η δυνατότητα να μεταφέρουν το επώνυμό τους στις κόρες τους, θα υπήρχε μεγαλύτερη ισορροπία στις κοινωνικές σχέσεις και περισσότερη κοινωνική δικαιοσύνη. Θα ήταν σκόπιμο οι νομοθέτες για το θέμα της κληρονομιάς των επωνύμων να συμβουλευτούν βιολόγους ή γιατρούς, διότι η δομή των κυττάρων μας δίνει σημαντικές και κρίσιμες πληροφορίες που αποδίδουν πραγματική δικαιοσύνη στην συνύπαρξη των φύλων.

Το υπάρχον σύστημα κληρονομιάς των επωνύμων, αποκλειστικά από τον πατέρα, παραβιάζει τους φυσικούς νόμους. Με βάση την βιολογία θα έπρεπε τα κορίτσια να κληρονομούν μόνον το επώνυμο της μητέρας τους και τα αγόρια να κληρονομούν το επώνυμο και των δύο γονέων και να μεταφέρουν μόνον στους γιούς το επώνυμο του πατέρα. Η παλαιότερα εκφρασμένη άποψη από τον κ. Κων. Δεσποτόπουλο, ότι οι άνθρωποι θα έπρεπε να έχουν 2 επίθετα, τα κορίτσια να κληρονομούν το πρώτο επώνυμο της μητέρας και το πρώτο επώνυμο του πατέρα και τα αγόρια αντιστοίχως να κληρονομούν το πρώτο επώνυμο του πατέρα και το πρώτο επώνυμο της μητέρας, είναι κοινωνικά δίκαιη και επιπλέον δεν παραβιάζει τον βιολογικό νόμο.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
ΙΣΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ - ΙΣΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1920

Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου
όπως παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΑ ΛΟΓΩ ΦΥΛΟΥ:

Βοηθούν τα Μέσα

Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ)

στην εξάλειψή τους, ή τα αναπαράγουν;

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ε.Π.
**ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ**
ΜΕΤΕΥΒΛΩΝΙΣΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στερεότυπα λόγω φύλου: Βοηθούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) στην εξάλειψή τους ή τα αναπαράγουν;

Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη

Δρ Κοινωνιολογίας, Β΄ Αντιπρόεδρος του ΣΔΓ

Εκδήλωση/Δημόσιος Διάλογος, Κηφισιά 19/11/2014

Σύντομη παρουσίαση και κείμενα εισηγήσεων

Στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης που υλοποιεί ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας με τίτλο: «Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας-ΜΜΕ», έργο που συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Ελληνικούς πόρους και εντάσσεται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» περιλαμβάνονται και ενέργειες ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης του ευρύτερου κοινού τόσο στην Αθήνα όσο και σε περιφερειακούς δήμους. Έτσι, ο ΣΔΓ πραγματοποίησε την Τετάρτη 19 Νοεμβρίου 2014 στην Κηφισιά μια ενδιαφέρουσα Εκδήλωση /Δημόσιο διάλογο με θέμα «Στερεότυπα λόγω φύλου: Βοηθούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) στην εξάλειψή τους ή τα αναπαράγουν;». Η εκδήλωση έγινε στην πολύ φιλόξενη Αίθουσα της Πινακοθήκης Κουβουτσάκη που γέμισε από Κηφισιώτες και Κηφισιώτισες κάθε ηλικίας, εκπροσώπους του Δήμου καθώς και μέλη τοπικών φορέων και συλλόγων.

Το Πρόγραμμα περιελάμβανε τέσσερις εισηγήσεις και στη συνέχεια παρεμβάσεις από δημοσιογράφους. Το συντομισμό της εκδήλωσης είχε η κ. **Ευγενία Τσουμάνη-Σπέντζα**, τ. Γενική Γραμματέας Ισότητας και τ. Βουλευτής Επικρατείας. Η Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. **Λιλή Κουράκου**, μίλησε πρώτη, και απευθύνοντας σύντομο χαιρετισμό, καλωσόρισε τους παρισταμένους και ευχαρίστησε όλους του συντελεστές της εκδήλωσης. Στη σύντομη ομιλία της αναφέρθηκε στο μεγάλο έλλειμμα ισότητας που εξακολουθεί να υπάρχει στον τομέα των ΜΜΕ, στις δυσκολίες που υφίστανται σχετικά με τη μεταβολή των στάσεων και των συμπεριφορών που αναπαράγουν τις ανισότητες των δυο φύλων στα ΜΜΕ και στο ρόλο του ΣΔΓ τόσο στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με το ζήτημα αυτό όσο και στις συνεχείς προσπάθειες για την εξάλειψή τους.

Αρχικά η κ. **Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη**, παρουσίασε συνοπτικά τους στόχους και τις προβλεπόμενες δράσεις του Σχεδίου Δράσης που υλοποιεί ο ΣΔΓ¹. Ειδικότερα ανέφερε ότι κατά τη σύγχρονη περίοδο τα ΜΜΕ ακολουθώντας τους κανόνες της αγοράς και τις πρακτικές της υψηλής ακροαμα-

κότητας δεν προωθούν τον πλουραλισμό και την ποιότητα, αλλά συνήθως επιβάλλουν τις δικές τους απόψεις, κανόνες, αξίες και έμφυλα πρότυπα, αναδεικνύοντας τη γυναίκα ως κατώτερη, ενώ το γυναικείο σώμα γίνεται συχνά αντικείμενο εμπορευματοποίησης. Αυτό έχει σαν συνέπεια οι στερεοτυπικές αναπαραστάσεις, διακρίσεις και προκαταλήψεις για τα δυο φύλα να προβάλλονται και να αναπαράγονται μέσα από μηνύματα στα οπτικοακουστικά μέσα μαζικής ενημέρωσης καθώς και στα δημοσιεύματα στον ημερήσιο τύπο».

Ακόμη, επεσήμανε ότι ο ΣΔΓ θέλοντας να συμβάλει ενεργά στον προβληματισμό, στην ανάδειξη των έμφυλων διακρίσεων στα ΜΜΕ και των νομοθετικών ελλείψεων στη χώρα μας, ανταποκρίθηκε στην Πρόσκληση της ΓΓΙΦ και υλοποιεί σήμερα αυτό το πρόγραμμα, στο οποίο προβλέπονται ποικίλες δράσεις που επικεντρώνονται κυρίως στην πληροφόρηση, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση νέων επιστημόνων (φοιτητών και αποφοίτων Σχολών Δημοσιογραφίας), νέων δημοσιογράφων εργαζόμενων και ανέργων, διαφημιστών καθώς και του ευρύτερου κοινού. Επίσης, στη δημιουργία ενός «Οδηγού Καλών Πρακτικών» που θα περιλαμβάνει σαφείς οδηγίες το για πως θα αποφεύγονται οι έμφυλες διακρίσεις στον έντυπο και στον ηλεκτρονικό τύπο, ο οποίος αναμένεται να βοηθήσει στην καταπολέμηση του φαινομένου αυτού στη χώρα μας².

Στη συνέχεια, η κ. **Χαρά Καραγιαννοπούλου**, Λέκτορας του Παντείου Παν/μίου, Ειδ. Γραμματέας του ΣΔΓ αναφέρθηκε στις κοινωνικές αναπαραστάσεις του φύλου στα ΜΜΕ αναλύοντας ειδικότερα το ρόλο και τα είδη της διαφήμισης ενώ προβάλλοντας σχετικά παραδείγματα επεσήμανε ότι οι διαφημίσεις μιλούν από μόνες τους και εξακολουθούν να απεικονίζουν τα στερεότυπα κοινωνικά χαρακτηριστικά για τον άνδρα και για την γυναίκα αντίστοιχα. Η κ. **Ιωάννα Βώβου**, Επ. Καθηγήτρια του Παντείου Παν/μίου, αναλύοντας στη συνέχεια τα ζητήματα των έμφυλων αναπαραστάσεων στην τηλεόραση, μας παρουσίασε θεωρητικές προσεγγίσεις που έχουν διατυπωθεί για το ζήτημα αυτό και στη συνέχεια μας έδειξε ζωντανά παραδείγματα, αποσπάσματα από πρωινές ψυχαγωγικές εκπομπές της τηλεόρασης με υψηλή ακροαματικότητα. Έτσι είδαμε πως προβάλλονται οι άνδρες και πως αντίστοιχα οι γυναίκες στις πρωινές

1. Βλ. Λ. Μαράτου-Αλιπράντη, (2014), «Σύντομη παρουσίαση του Σχεδίου Δράσης», *Ο Αγώνας της Γυναίκας*, Τεύχος 91, σελ.39-40.

2. Το ίδιο

σειρές, πράγμα που έχει σαν αποτέλεσμα την αναπαραγωγή των στερεοτυπικών-παραδοσιακών προτύπων, ενώ είπε ότι παρατηρείται μια σχετική στροφή προς πιο συντηρητικά σχήματα κατά τη σύγχρονη περίοδο. Κηλεύοντας την ενότητα των εισηγήσεων η ομ. Καθ. Παντείου Παν/μίου κ. **Νίκη Καητσόγια-Τουρναβίτη**, αγωνίστρια και με μεγάλη εμπειρία στα θεματα ισότητας των δυο φύλων, με πολύ ζωντανό και άμεσο λόγο ανέπτυξε το θέμα: «*Οι ακροατές/τηλεθεατές ως αποδέκτες μηνυμάτων των ΜΜΕ*».

Στη δεύτερη ενότητα τρεις Δημοσιογράφοι, ο κ. **Γεώργιος Ανδρουτσόπουλος** (από τον Τύπο της Κηφισιάς), η κ. **Ιωάννα Φωτιάδη** (από την Καθημερινή) και ο κ. **Γεώργιος Ιγνατίου** (από τον Λόγο) έκαναν παρεμβάσεις σχετικά με τα ζητήματα της εκδήλωσης και αναφέρθηκαν στις δυσκολίες και στα εμπόδια άρσης των στερεοτύπων αλλά και στις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα των ΜΜΕ. Ήταν μια ενδιαφέρουσα και πολύ σημαντική εκδήλωση που ανέδειξε επίκαιρα ζητήματα σχετικά με τον ρόλο των ΜΜΕ στη σύγχρονη κοινωνία.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι χαιρετισμοί της Προέδρου του ΣΔΓ και της συντονίστριας, τα κείμενα των εισηγήσεων των τριών ομιλητριών καθώς και οι παρεμβάσεις των τριών Δημοσιογράφων

Ευγενία Τσουμάνη

τ. Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων

τ. Βουλευτής Επικρατείας

Συντονίστρια

Με ιδιαίτερη χαρά και τιμή βρίσκομαι σήμερα μαζί σας για την συζήτηση ενός καίριου θέματος που σχετίζεται και επηρεάζει βαθιά την θέση και τον ρόλο των γυναικών στην σημερινή κοινωνία και όχι μόνο.

Είναι γεγονός ότι τα ΜΜΕ διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο, ρόλο διαμορφωτή της κοινής γνώμης και αναπαραγωγού απόψεων και αντιλήψεων. Και βέβαια αναπαράγουν, συντηρούν ή και δημιουργούν στερεότυπα τα οποία συνήθως ασυνείδητα δεν αμφισβητούνται. Τα δε στερεότυπα, όπως γνωρίζουμε, αποτελούν την βαθύτερη αιτία των ανισοτήτων σε βάρος των γυναικών που επιμένουν ακόμη στην κοινωνία μας.

Το ζήτημα είναι πολυδιάστατο. Η ευθύνη αφορά όλες και όλους μας και πρωτίστως την πολιτεία που έχει υποχρέωση να παρεμβαίνει με τις πολιτικές της και κυρίως με θεσμικές ρυθμίσεις.

Εκτιμώ ότι η σημερινή συζήτηση με τις εκλεκτές ομιλήτριες θα φωτίσει πολλές πλευρές του ζητήματος με στόχο την ενημέρωση και την αντιμετώπισή του. Άλλωστε τα ΜΜΕ πέραν του συχνά αρνητικού ρόλου τους μπορεί να προσφέρουν και ευκαιρίες βελτίωσης της εικόνας και του ρόλου των γυναικών. Η σημερινή εκδήλωση είμαι βέβαιη ότι συμβάλει σ' αυτό.

Συχαίρω τον Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας για την τόσο ουσιαστική παρουσία και δράση του στο γυναικείο κίνημα και εύχομαι επιτυχίες στο έργο του.

Λιλή Κουράκου

Πρόεδρος του Συνδέσμου

για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας καλωσορίζει όλες και όλους που παρευρίσκαστε απόψε στην εκδήλωση και σας ευχαριστεί για την παρουσία σας. Ευχαριστεί θερμά την Πινακοθήκη Κουβουτσάκη, που φιλοξενεί την εκδήλωσή μας στον υπέροχο αυτό χώρο, τον γεμάτο πολιτισμό. Θέλω ακόμη να ευχαριστήσω τις ομιλήτριες της αποψινής εκδήλωσης, και ιδιαίτερα την κ. Ευγενία Τσουμάνη που προσφέρθηκε ευγενώς να συντονίσει την παρουσίαση.

Απόψε συζητούμε ένα θέμα που θεωρούμε σημαντικό: Καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά εμφανίζονται στα ΜΜΕ. Η ευκαιρία να ασχοληθούμε με το θέμα αυτό μας δόθηκε από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, η οποία διαχειρίζεται ένα πρόγραμμα σχεδίων δράσης για την ισότητα, που συγχρηματοδοτούνται από ελληνικούς και ευρωπαϊκούς κοινωνικούς πόρους.

Η λίστα αυτή περιελάμβανε μια σειρά θεμάτων, όλα ενδιαφέροντα. Εμείς επιλέξαμε να ασχοληθούμε με τα στερεότυπα λόγω φύλου, γιατί θεωρούμε ότι οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για τη θέση και το ρόλο τις γυναίκας είναι σοβαρό εμπόδιο στην επίτευξη της πλήρους και ουσιαστικής ισότητας, όπως την επιβάλλει και το Σύνταγμά μας, και όχι μόνο. Όπως την κάνει αναγκαία και η δημοκρατία, η δικαιοσύνη, ακόμη και αυτή η τόσο αναγκαία στον καιρό μας ανάπτυξη, που δεν επιτυγχάνεται χωρίς τη συμβολή και του γυναικείου δυναμικού.

Δεν ήλιε ότι δεν έχει γίνει μεγάλη πρόοδος στην εξάλειψη τέτοιων αντιλήψεων, πρόοδος που την πέτυχαν οι γυναίκες με τις επιδόσεις τους στις επιστήμες, στα επαγγέλματα, στην κοινωνική δράση, ακόμη και στον πολιτικό στίβο. Όμως υπάρχουν ακόμη στερεότυπα που επιμένουν, και τα ΜΜΕ διαδραματίζουν ένα σοβαρό ρόλο στη διαίωσή τους. Τα μηνύματα που προβάλλονται μέσα από ορισμένες εκπομπές, ιδιαίτερα τις μεσημεριανές ώρες, από τη διαφήμιση, από τα σίριαλ, τα αστειάκια μεταξύ εκφωνητών στο ραδιόφωνο, τα δήθεν αστεία ανέκδοτα, τις γελοιογραφίες, ακόμη και τα δελτία ειδήσεων, συχνά υποβαθμίζουν τη γυναίκα, την παρουσιάζουν σαν δεύτερο ή ασθενές φύλο, κάποτε είναι σεξιστικά, παραμορφώνουν το χαρακτήρα και τη συμπεριφορά της, παραγνωρίζουν τη συμβολή της στην οικογένεια και στον κοινωνικό στίβο, και διαίωνίζουν στην κοινωνική συνείδηση αντιλήψεις παλιών εποχών.

Ανυπομονούμε συνεπώς να ακούσουμε τι έχουν να πουν πάνω στο θέμα αυτό οι αποψινές ομιλήτριες, όλες ειδικές επιστήμονες με γνώση και πείρα στα θέματα ισότητας.

Κοινωνικές Αναπαραστάσεις του φύλου στα ΜΜΕ: Η περίπτωση της Διαφήμισης

Χαρά Καραγιαννοπούλου

Λέκτορας Πολιτικών Συστημάτων και Διπλωματίας στη ΝΑ Ευρώπη,
στο Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών
του Παντείου Πανεπιστημίου.

Κοινωνικές Αναπαραστάσεις των Φύλων στα ΜΜΕ

Το φύλο είναι μια κοινωνική κατασκευή, μια ταυτότητα ιστορικοπολιτισμικά προσδιορισμένη, που υπαγορεύει κοινωνικούς ρόλους, αναμενόμενες συμπεριφορές, προσδοκώμενη εμφάνιση, σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Η θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων ασχολείται, μεταξύ άλλων και με το φύλο ως κοινωνική κατασκευή και παρέχει έναν τρόπο κατανόησης των εννοιών που σχετίζονται με τη διαμόρφωση της ταυτότητας του φύλου, η οποία εξαρτάται σημαντικά από τις παρούσες και παρελθούσες υπαγωγές του ατόμου. Έτσι, η υπαγωγή της οικογένειας στο ταξικό σύστημα, η εθνική καταγωγή ή, ακόμη, ο καταμερισμός της εργασίας ανάλογα με τα φύλα, είναι διαστάσεις που ορίζουν το αποδεκτό και το θεμιτό για τους άντρες και τις γυναίκες επηρεάζοντας τη διαμόρφωση της αντρικής και γυναικείας ταυτότητας.

Οι κοινωνικές αναπαραστάσεις της ταυτότητας του φύλου παράγονται, διαχέονται και ενεργοποιούνται μέσω των δραστηριοτήτων της καθημερινής ζωής, στις συζητήσεις, στους διαλόγους και στις δράσεις σε ένα ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο. Οι απεικονίσεις των φύλων στα ΜΜΕ μετατρέπονται σε προσωπικές ταυτότητες των μελών μιας κοινωνίας μέσω της επιρροής που ασκούν τα ΜΜΕ στους ανθρώπους.

Παρόλα αυτά οι κοινωνικές αναπαραστάσεις δεν είναι απλά προϊόντα των ΜΜΕ, καθώς υπάρχει μια διαδραστική σχέση μεταξύ του κοινού και των οπτικοακουστικών μέσων. Σχετική έρευνα αποδεικνύει ότι στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες οι αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας έχουν αλλιάξει σε σχέση με τις προηγούμενες δεκαετίες. Είναι πλέον πιο ρευστές και αμφιλεγόμενες. Συγκεκριμένα, τα επιστημονικά ευρήματα υποστηρίζουν ότι οι ταυτόχρονα και πολλαπλές αναπαραστάσεις της αρρενωπότητας -ο οικογενειάρχης άντρας, ο σύγχρονος άντρας, ο μοντέρνος, ο ερωτικός και ευαίσθητος, κ.ά.- αντανακλούν την ποικιλομορφία της σύγχρονης δυτικής κοινωνίας. Ενώ όσον αφορά για τις κοινωνικές αναπαραστάσεις της θηλυκότητας στα ΜΜΕ καταγράφονται παρόμοιες αλλαγές όσον αφορά τις γυναικείες εικόνες στα ΜΜΕ, όπου οι γυναίκες παρουσιάζονται συγχρόνως ως μητέρες και σύζυγοι, αντικείμενα του πόθου και εργαζόμενες, ανεξάρτητες και δυναμικές.¹

Η ιδιαιτερότητα της οπτικοακουστικής γλώσσας

Εδώ και αρκετές δεκαετίες έχει γίνει αποδεκτό ότι οπτικοακουστική έκφραση χρησιμοποιεί μια ιδιαίτερη γλώσσα που η «ανάγνωσή» της παρουσιάζει δυσκολίες. Είναι δύσκολο δηλαδή να αναγνώσουμε μια εικόνα (τηλεοπτική ή κινηματογραφική εικόνα, σχέδιο, φωτογραφία, αφίσα, κ.ά.), να αποκρυπτογραφήσουμε και να ερμηνεύσουμε το οπτικοακουστικό υλικό. Γι αυτό το λόγο και έχει αναπτυχθεί μια ολόκληρη επιστήμη που ασχολείται με αυτά τα ζητήματα, η Σημειολογία, η οποία επί σειρά ετών μελετά τη γλώσσα της εικόνας και του ήχου, που έχει την ιδιαίτερη γραμματική της, τους δικούς της κανόνες και κώδικες επικοινωνίας.

Η σημειολογία έδειξε επίσης ότι στη διαδικασία επικοινωνίας ανάμεσα στον πομπό και το δέκτη, το μήνυμα δεν αποτελεί ένα «καθαρό» στοιχείο που μεταδίδεται δίχως μεταβολές, αλλοιώσεις, ακόμη και παραμορφώσεις. Αυτό σημαίνει ότι ο δέκτης δεν είναι απλώς ένας παθητικός θεατής αλλά ένα υποκείμενο που επεξεργάζεται το μήνυμα με το δικό του τρόπο. Η γνώση, επομένως, ορισμένων βασικών στοιχείων της οπτικοακουστικής γλώσσας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργική χρήση των οπτικοακουστικών μέσων.

Η «Ανάγνωση» της εικόνας

Κάθε μεμονωμένη εικόνα επιτελεί μια διπλή λειτουργία: εκφραστική και πληροφοριακή. Κάθε εικόνα καλεί το δέκτη να τη «διαβάσει» σε τρία διαφορετικά αλλά στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους επίπεδα:

α) Περιγραφικό επίπεδο: Πρόκειται για το φανερό περιεχόμενο της εικόνας, αυτό που βλέπει ο θεατής, αυτό που δηλώνεται ρητά και ο καθένας μπορεί να το περιγράψει με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια (π.χ. ένα πλοίο, ένας σταθμός, ένα παιδί, κ.λπ.).

β) Ερμηνευτικό επίπεδο: Πρόκειται για αυτό που η εικόνα εκφράζει ή ο δέκτης νομίζει ότι εκφράζει (π.χ. θλίψη, χαρά, απογοήτευση, κ.λπ.). Σε αυτό το επίπεδο ο «ανάγνωνος» ο δέκτης αποδίδει στην εικόνα συμβολικά, ιδεολογικά, κοινωνικά ή ψυχοσυναισθηματικά στοιχεία. Το υποκείμενο προβαίνει, δηλαδή, σε ερμηνείες.

Απρίλιο του 2006 από την Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης/
Πρωτοβουλία Γυναικών Ενάντια στην Κακοποίηση.

1. Για την συγκεκριμένη διαφήμιση υπήρξε Καταγγελία του

γ) **Τεχνικό επίπεδο:** Πρόκειται για τεχνικής φύσεως παρατηρήσεις τις οποίες επιχειρεί και ο πλέον αμύητος θεατής. Ο καθένας μπορεί να παρατηρήσει αν έχουμε ένα γενικό ή κοντινό πλάνο, αν η εικόνα είναι φλού ή καθαρή, ποιος είναι ο φωτισμός, ποια η γωνία λήψης, το χρώμα, κ.ά. Αυτού του είδους οι παρατηρήσεις δεν είναι άνευ σημασίας, αφού τα τεχνικά χαρακτηριστικά μιας εικόνας παίζουν σημαντικό ρόλο στην ερμηνεία της.

Η Διαφήμιση

Η διαφήμιση είναι ένα από τα είδη των οπτικοακουστικών μηνυμάτων και αποτελεί το συνδυαστικό κρίκο ανάμεσα στον παραγωγό ενός προϊόντος και τον καταναλωτή του. Τα τελευταία χρόνια οι τεχνικές της διαφήμισης γίνονται όλο και πιο εκλεπτυσμένες, με αποτέλεσμα η διαφήμιση να αναγορεύεται σε υψηλή τέχνη με κύριο χαρακτηριστικό την αποσύνδεση του προϊόντος από την εικόνα. Ο καταναλωτής δεν επιλέγει πλέον με βάση τις πραγματικές του ανάγκες και την πραγματική υπόσταση του προϊόντος, αλλά με βάση τις συνειδητές και ασυνειδητές (κυρίως ασυνειδητές) επιθυμίες του και το «όνειρο» που κατασκευάζεται γύρω από το προϊόν.

Διαφήμιση σημαίνει «*να τραβάς την προσοχή σε κάτι*», να γνωστοποιείς κάτι σε κάποιον ή να τον πληροφορείς γι' αυτό. Υπάρχουν πολλά είδη διαφήμισης και ανάλογα με το περιεχόμενό τους θα μπορούσε κανείς να κάνει λόγο για : εμπορικές καταναλωτικές διαφημίσεις, επαγγελματικές και τεχνικές διαφημίσεις, διαφημίσεις κύρους, επιχειρηματικές – οικονομικές διαφημίσεις, μικρές αγγελίες και διαφημίσεις πολιτικών ή κοινωνικών μηνυμάτων. Πέρα όμως από τον παραπάνω διαχωρισμό θα μπορούσε κανείς να ταξινομήσει τις διαφημίσεις και με βάση τις λειτουργίες και τις τεχνικές τους. Έτσι θα μπορούσαμε να αναφερόμαστε σε: πληροφοριακές διαφημίσεις, απλές διαφημίσεις, σύνθετες διαφημίσεις, πολύπλοκες διαφημίσεις, και περίτεχνες διαφημίσεις.

Οι αναπαραστάσεις των φύλων στη διαφήμιση

Τα διαφημιστικά μηνύματα εκπέμπουν μια «παραμορφωμένη» εικόνα των δύο φύλων, η οποία ωστόσο είναι αρκετά κοντινή στους αντρικούς και γυναικείους ρόλους τους οποίους κάθε κοινωνία αποδέχεται, προωθεί ή επιδιώκει να επιβάλει. Ένα ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι σε σύγκριση με το παρελθόν οι σημερινές συνθήκες ευνοούν τη σύλληψη και την παρουσίαση ενός προϊόντος σε παγκόσμια κλίμακα. Σε αυτό το κοινωνικό πλαίσιο η διαφήμιση, απομακρυνόμενη όλο και περισσότερο από την πραγματικότητα, γίνεται ένας καθρέφτης, έστω παραμορφωτικός, των κοινωνικών ρόλων των φύλων. Συγχρόνως όμως είναι και ένας φορέας ιδεολογίας που άλλοτε αναπαράγει και άλλοτε δημιουργεί στερεότυπα, τα οποία επιβάλλονται και διαμορφώνουν τα άτομα σύμφωνα με τα κριτήρια και το αξιακό σύστημα των σύγχρονων δυτικών κοινωνιών.

Οι παραδοσιακές εικόνες

Είναι εμφανές ότι τα γυναικεία πρότυπα της διαφήμισης είναι στην πλειονότητά τους παραδοσιακά. Οι γυναικείες εικόνες των διαφημιστικών μηνυμάτων αναφέρονται στους αρχετυπικούς ρόλους της γυναίκας, αυτούς δηλαδή που εύκολα και άνετα αναγνωρίζει η κοινωνία: η μητέρα, η σύζυγος, η ερωμένη. Οι γυναίκες εμφανίζονται ως προς τον άντρα, παρόντα (ορατό) ή απόντα (αόρατο) αλλά πάντα ισχυρό, και τοποθετούνται σε ένα χώρο παραδοσιακά γυναικείο: το σπίτι. Η παραδοσιακή εικόνα είναι αυτή που δείχνει τη γυναίκα σχεδόν πάντα διαθέσιμη ερωτικά, προκλητική, τροφοδότρια μύχιων σεξουαλικών φαντασιώσεων ή άκρως ναρκισσιστική, μια γυναίκα που πάνω από όλα αρέσει στον ίδιο τον εαυτό της.

Στο επίπεδο της αρχετυπικής μητρικής εικόνας, η γυναίκα είναι αυτή που εξασφαλίζει τη συνέχεια της οικογενειακής οντότητας: είναι πρωτίστως τροφός και μαγείρισσα. Οι διαφημιστικές εικόνες ποντάρουν ιδιαίτερα στο «καθήκον» της καταναλώτριας που φέρει την ευθύνη για τη σωστή διατροφή της οικογένειας και κυρίως των παιδιών. Συχνά φαίνεται η ικανοποίηση που αντλεί ολόκληρη η οικογένεια από την κατανάλωση προϊόντων μέσω της μητέρας που αγρυπνά και φροντίζει, πιστή στις παραδοσιακές αξίες της ελληνικής οικογένειας. Σιγά σιγά καθώς νέες αξίες έρχονται στο προσκήνιο, όπως για παράδειγμα η ευκολία και η ταχύτητα παρασκευής του φαγητού η γυναίκα εμφανίζεται πιο οργανωτική και αποτελεσματική εκμεταλλευόμενη τις ανέσεις που προσφέρει ο σύγχρονος τρόπος ζωής και η τεχνολογία.

Μια άλλη σημαντική κατηγορία διαφημιστικών μηνυμάτων αφορά τα προϊόντα καθαρισμού και υγιεινής του σπιτιού και των προσώπων. Εδώ η φαντασία των δημιουργών χρησιμοποιεί ασυνειδητούς φόβους ή φοβίες που πλανώνται με στόχο την προώθηση μια παρορμητικής αγοράς του προϊόντος και όχι μιας σκεπτόμενης ορθολογικής αγοράς. Η διαφήμιση στηρίζεται στην ανάπτυξη της αγωνίας καταπολέμησης των μικροβίων που συχνά καταλήγει σε μια νεύρωση καθαριότητας από την οποία υποφέρουν πολλές γυναίκες.

Όταν το μήνυμα αναφέρεται όχι στη νοικοκυρά αλλά στη γυναίκα που γοητεύει, τότε αυτή πρέπει να είναι καθαρή και όλα τα προϊόντα της προσωπικής σωματικής υγιεινής τίθενται στην υπηρεσία της: από τα μαλλιά μέχρι την περιποίηση των ποδιών, περνώντας από την υγιεινή του σώματος, η διαφήμιση εκμεταλλεύεται το ασυνείδητο άγχος. Το να αρέσεις προϋποθέτει να είσαι καθαρή και λαμπερή, ένα αντικείμενο έτοιμο για κατανάλωση, αναπαράσταση που η κοινωνία αναγνωρίζει και αποδέχεται.

Οι μοντέρνες εικόνες

Παράλληλα με τις παραδοσιακές εικόνες εμφανίζονται όλο και συχνότερα εικόνες σύγχρονες που σχετίζονται κυρίως με τη γυναικεία εργασία. Η σύγχρονη τεχνο-

λογία (αυτοκίνητα, οικιακές συσκευές, συσκευές περιποίησης, κινητή τηλεφωνία...) τίθεται στην υπηρεσία της γυναίκας για να κερδίσει χρόνο. Επίσης, σε κάποια μηνύματα, ο άντρας εμφανίζεται να εκτελεί οικιακές εργασίες πάντα με την παρουσία της γυναίκας (βάζει πλυντήριο, πλένει τα πιάτα ή μαγειρεύει). Βέβαια, τα επαγγέλματα που εμφανίζονται είναι σε μεγάλο βαθμό στερεοτυπικά και αναπαράγουν τον στερεότυπο έμφυλο εργασιακό καταμερισμό. Όσον αφορά δε τη χρήση του ελεύθερου χρόνου, σ' αυτή την περίπτωση η γυναίκα μετατρέπεται σε μια μυθική φιγούρα που καλεί στο όνειρο και τη φυγή από την πραγματικότητα. Η γυναίκα απολαμβάνει το χρόνο της και συγχρόνως αφήνει ανοικτή τη φαντασία για όλες τις απολαύσεις που συνοδεύουν τη φυγή από την καθημερινότητα.

Οι υπερσύγχρονες εικόνες

Ο άντρας και η γυναίκα δεν εμφανίζονται πλέον σε διχοτομικούς στερεοτυπικούς ρόλους, αλλά ως το σύγχρονο ζευγάρι της μετανεωτερικής κοινωνίας, κατασκευάζοντας, έτσι, ένα νέο στερεότυπο.

Η κλασική φαντασίωση του άντρα που συνέδεε την κατοχή ενός αυτοκινήτου με την ερωτική κατάκτηση και τη σεξουαλική κατοχή της γυναίκας, η ερωτικοποίηση ενός μηχανικού αντικειμένου ικανού να ικανοποιήσει κάθε βαθύτερη επιθυμία, παραχωρεί τη θέση της σε μια ορθολογικοποίηση των πραγμάτων, όπου το κυρίαρχο δεν είναι πια ο άντρας και το αυτοκίνητό του, αλλά το ζευγάρι και τα παιδιά του στο αυτοκίνητό τους. Έτσι, το αυτοκίνητο γίνεται μια οικογενειακή υπόθεση. Η γυναίκα, επίσης, έχει και αυτή δικαίωμα στην ιδιοκτησία του μέσου. Το όνειρο της κατοχής αφορά και τους δύο για να ζήσουν μια παλιά περιπέτεια που η διαφήμιση ξέρει να την αποθεώνει: την περιπέτεια της κατάκτησης του χώρου και του χρόνου.

Συμπερασματικά

Η συνύπαρξη παραδοσιακών, μοντέρνων και υπερσύγχρονων εικόνων δεν καταργεί τα παραδοσιακά στερεότυπα των φύλων. Έτσι, μοιλονότι οι γυναίκες κατέκτησαν σε ένα μεγάλο βαθμό δικαιώματα, μια θέση στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, οι διαφημιστικές εικόνες εξακολουθούν να προβάλλουν κυρίως παραδοσιακές εικόνες. Ίσως επειδή, ακόμη κι όταν η γυναίκα εργάζεται, εξακολουθεί να καταναλώνει και να αγοράζει με βάση τις παραδοσιακές λογικές. Η μεταμόρφωση της οικονομικής της θέσης δεν σήμανε και μια αλλαγή των ψυχολογικών στάσεων και των καταναλωτικών συμπεριφορών. Με αυτή την έννοια, δεν είναι στα διαφημιστικά μηνύματα που πρέπει να αναζητήσουμε τις εικόνες μιας απελευθερωμένης γυναίκας, αλλά στην ίδια την κοινωνική πραγματικότητα.

Και ένα παράδειγμα ανάγνωσης και αποδόμησης του στερεότυπου μηνύματος

ύχη του μήνα, στο σαλόνι του περιοδικού *Επιλογές* της Εφημερίδας *Μακεδονία* τον Οκτώβριο του 2005, ποζάρει ένα μοντέλο το οποίο στολίζεται με διαμάντια, χρυσό και ασήμι για τις ανάγκες της διαφήμισης γνωστών κοσμηματοπωλείων της πόλης.¹

Η «ανάγνωση» της διαφήμισης προχωρά σταδιακά από το περιγραφικό στο ερμηνευτικό επίπεδο δίνοντας απαντήσεις στα ερωτήματα που διαμορφώνονται γύρω από την εικόνα.

A. Περιγραφικό Επίπεδο

- τι βλέπετε στο τρίπτυχο αυτής της διαφήμισης; (αναμενόμενη απάντηση: μια γυναίκα με/και κοσμήματα)
- είναι νέα ή ηλικιωμένη η εικονιζόμενη; (είναι....)

B. Τεχνικό Επίπεδο

- ποιο το καδράρισμα της εικόνας;
- είναι γενικό ή κοντινό το πλάνο;
- είναι φθου ή καθαρή η εικόνα;

Γ. Ερμηνευτικό Επίπεδο

- 1) ποιά πιστεύετε πως είναι το διαφημιζόμενο προϊόν;
- 2) πιστεύετε πως τα κοσμήματα που φορά η γυναίκα που απεικονίζεται στην διαφήμιση είναι φτηνά ή ακριβά;
- 3) σε ποιά κοινωνική τάξη θα κατατάσσατε τη γυναίκα της διαφήμισης φτωχή, μεσοαστή, πλούσια (μεγαλοαστή);
- 4) ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που παραπέμπουν στην κοινωνική της θέση;
- 5) ποιος νομίζετε πως αγόρασε τα κοσμήματα που εκείνη φορά; η ίδια, η μητέρα της, ο σύζυγός της;
- 6) ποια πιστεύετε πως είναι τα συναισθήματα της γυναίκας που φορά αυτά τα κοσμήματα; είναι ευτυχισμένη, χαρούμενη, θλιμμένη;
- 7) που πιστεύετε πως οφείλεται η διάθεσή της;
- 8) ποιος πιστεύετε πως είναι ο λόγος που το πρόσωπό της είναι μωλωπισμένο και ματωμένο;

Ακολουθώντας την ίδια διαδρομή ερωταπαντήσεων μπορεί κανείς να «διαβάσει», να ερμηνεύσει και κυρίως να αποδημήσει τις αντιλήψεις που κρύβονται πίσω από τις εικόνες.

1. Για την συγκεκριμένη διαφήμιση υπήρξε Καταγγελία τον Απρίλιο του 2006 από την Ομάδα Γυναικών Θεσσαλονίκης/Πρωτοβουλία Γυναικών Ενώτια στην Κακοποίηση.

Έμφυλες αναπαραστάσεις στην παρουσίαση των τηλεοπτικών εκπομπών

Ιωάννα Βώβου

Επίκουρη Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο,
Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού
Centre d'Études sur les Images et les
Sons Médiatiques, (Laboratoire
Communication, Information, Médias),
Université Paris III-Sorbonne Nouvelle

Τα τελευταία χρόνια, η θέση των γυναικών στο δημόσιο γίνεται αποτελεί σημαντικό άξονα των λόγων που αρθρώνονται σε θεσμικό, κοινωνικό, πολιτικό, αλλά και επιστημονικό επίπεδο. Το φύλο ή, πιο ορθά, η κοινωνική κατασκευή του, αποτελεί βασικό κριτήριο αντίληψης του κοινωνικού κόσμου και της λειτουργίας του. Η ταξινόμηση -και η κατανόηση- του κόσμου με βάση τη διχοτομία "θηλυκό/αρσενικό" σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής (οικογένεια και κατανομή καθημερινών εργασιών, σχολείο, εργασιακοί τομείς, ένταξη στη δημόσια ή πολιτική σφαίρα...) λειτουργεί ως συμβολικός κώδικας, ο οποίος παράγει κανόνες που σημασιοδοτούν όλες τις στιγμές της ζωής μας.¹

Αν αποδεχτούμε την ιδέα ότι οι έμφυλες ταυτότητες και οι αντίστοιχες συμπεριφορές αναπτύσσονται σε σχέση με τη διαμόρφωση κοινωνικών ρόλων, η μελέτη του τρόπου με τον οποίο γίνεται η διαπραγμάτευση αυτών στα μέσα μαζικής επικοινωνίας αποκτά ενδιαφέρον εφόσον τα τελευταία αποτελούν *συμπωματική* κοινωνική και πολιτισμική έκφραση. Με άλλα λόγια, τα ΜΜΕ δεν αποτελούν διάφανο καθρέφτη της κοινωνίας αλλά *σύμπτωμα* αυτής.

Θεωρητικές παρατηρήσεις

Η κοινωνική κατασκευή του φύλου μας ενδιαφέρει εδώ στο πλαίσιο που αυτό χρησιμοποιείται ως κριτήριο ταξινόμησης και, κατά συνέπεια, αντίληψης του κόσμου.² Η Judith Butler³ υποστηρίζει ότι η κατασκευή της έμφυλης ταυτότητας έπεται της ιδεολογίας (και όχι αντίστροφα) και γίνεται αντικείμενο κοινωνικής διαπραγμάτευσης, επιτελώντας κοινωνικές λειτουργίες. Άλλωστε, όπως υπενθυμίζει και ο Brian McNair «το περιεχόμενο των ρόλων του κοινωνικού φύλου σε οποιαδήποτε κοινωνία αλλάζει με την πάροδο του χρόνου, ενώ παράλληλα

ληθα διαφοροποιείται από κοινωνία σε κοινωνία».⁴

Το έργο του Bourdieu, *La domination masculine* (1998) ["η ανδρική κυριαρχία"], μας δίνει ένα από τα πιο ολοκληρωμένα παραδείγματα των κατηγοριών με βάση τις οποίες ταξινομούμε τον κόσμο και -με αυτό τον τρόπο- δημιουργούμε μία ορισμένη αντίληψη του κόσμου αυτού. Στην περίπτωση της θεώρησης του φύλου ως κριτηρίου ταξινόμησης του κόσμου και της κοινωνικής δράσης, εκείνο που χαρακτηρίζει την εν λόγω διαδικασία είναι μία κοινωνική κατασκευή που παρουσιάζεται ως 'φυσική' (τα φύλα ως *habitus sexuels*, σαν μία «*δεύτερη φύση*», το κοινωνικό ασυνείδητο που εσωτερικεύει κάθε άτομο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας κοινωνικοποίησής του). Αυτό που δείχνει συστηματικά ο Bourdieu στο βιβλίο του είναι ακριβώς η μακρά συλλογική διαδικασία της "κοινωνικοποίησης του βιολογικού" και της "βιολογικοποίησης του κοινωνικού", "η μετατροπή της ιστορίας σε φύση", όπως λέει, εννοώντας την εξάλειψη των ιστορικών παραμέτρων της *διαφοροποίησης*.⁵ Σ' αυτή τη διαδικασία που διαχέεται ανεπαίσθητως στις πιο συνηθισμένες εκδηλώσεις των κοινωνικών σχέσεων, εκεί έγκειται, κατά τον Bourdieu η συμβολική διάσταση της αρσενικής κυριαρχίας, η οποία υποδηλώνει και μία συμβολική βία, μία "ήπια βία", αόρατη σχεδόν, ακόμη και για τα υποκείμενα τα οποία την υφίστανται.

Υιοθετώντας την ιδέα ότι οι "γυναίκες" ή οι "άντρες" εν γένει δεν αποτελούν ενιαία κατηγορία, πριν προχωρήσουμε, θα ορίσουμε το φύλο στηριζόμενοι στην πρόταση της Harding: Το φύλο «είναι μια αναλυτική κατηγορία με την οποία συλλαμβάνουμε και οργανώνουμε την κοινωνική μας δραστηριότητα, και όχι μια φυσική συνέπεια σεξουαλικών διαφορών ή, έστω, μια απλή κοινωνική μεταβλητή που αποδίδεται σε μεμονωμένους ανθρώπους κατά διαφορετικό τρόπο από πολιτισμό σε πολιτισμό».⁶

1. Βλέπε Guionnet C. / Neveu E. (2004), *Féminins/Masculins. Sociologie du genre*, Armand Colin, σ. 11.
2. Bourdieu P. (1998), *La domination masculine*, Editions du Seuil.
3. Butler J. (2004), *Undoing Gender*, Routledge.

4. McNair B. (2005), *Η κουλτούρα του στριπτιζ. Σεξ, μέσα ενημέρωσης και ο εκδημοκρατισμός της επιθυμίας*, Σαββάλας, σ. 17.
5. Bourdieu, ό.π., σ. 12.
6. Harding S. (1986), *The Science Question in Feminism*, Cornell University Press.

Η Van Zoonen, στηριζόμενη σ'αυτή την αντίληψη περί φύλου, σημειώνει ότι « το νόημα του φύλου δεν είναι ποτέ δεδομένο αλλά ποικίλλει ανάλογα με συγκεκριμένες ιστορικές και πολιτισμικές συνθήκες και επίσης ότι είναι αντικείμενο διαρκούς θεωρητικής διαμάχης και διαπραγματεύσεως...».⁷ Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η Denise Riley⁸ : Οι 'γυναίκες' είναι μία κατηγορία που συγκροτείται ιστορικά και μέσω διαλόγου και πάντα σε σχέση με άλλες κατηγορίες, επίσης μεταβαλλόμενες. Η κατηγορία 'γυναίκες' είναι ένα ρευστό συνονθύλευμα, στο οποίο κάθε θηλυκό πρόσωπο κατέχει διαφορετική θέση. Έτσι, η φαινομενική συνέχεια του υποκειμένου 'γυναίκες' δεν είναι κάτι σταθερό. Οι 'γυναίκες', συγχρονικά και διαχρονικά, αποτελούν ευμετάβλητη συλλογική οντότητα.

Σκοπός της εισήγησής μας στα πλαίσια της δράσης του ΣΔΓ ήταν να κατανοήσουμε ορισμένα στοιχεία σχετικά με τη συμβολική κατασκευή της γυναικείας μορφής της τηλεοπτικής παρουσίας. Για το λόγο αυτό θα εστιάσουμε σε δύο μόνο τάσεις στην τηλεοπτική παρουσία των γυναικών στην οθόνη, τα τελευταία χρόνια. Η ανάλυσή μας, ως εκ τούτου, δεν αφορά σε ποσοτικά δεδομένα, αλλά σε χαρακτηριστικές εκφάνσεις έμφυλων τηλεοπτικών πρακτικών οι οποίες εδώ αναφέρονται εξαιρετικά συνοπτικά.

I. Η θεμελιώδης διχοτόμηση του κόσμου σε γυναικείο – ανδρικό : επιστροφή στην οικογένεια

*«Τέλος, μετά από τη χαρά που είχαμε,
η επόμενη που συμμετέχει στην παρέα μας είναι
... η γυναίκα μου...»*

[...]

«ποιος είναι ο αρχηγός σπίτι...»

*Π. Κωστόπουλος, έναρξη πρωινού Mega
(σεζόν 2013-2014)*

Η στροφή της πρωινής ψυχαγωγικής ζώνης σε «οικογενειακά» πρότυπα, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αποτελεί ένα πρώτο ενδεικτικό στοιχείο. Η προβολή της οικογένειας, η σύζυγος που πλαισιώνει τον σύζυγο (πχ. Μπαλατσινού-Κωστόπουλος, Τζαβαλιά-Σεφερλής) ή τα ζευγάρια παρουσιαστών (πχ. Σκορδά-Λιάγκας) αποτελούν εκφράσεις ιδιωτικών χώρων που αναδεικνύονται στη δημόσια ζωή/οθόνη. Η φαινομενική-τουλάχιστον- επιστροφή σε περισσότερο παραδοσιακές αξίες και καταστάσεις δεν είναι ανεξάρτητη και από το ανδρικό διαθέσιμο κοινό της πρωινής ζώνης σε μία Ελλάδα της κρίσης και της ανεργίας, όπου οι οικογενειακοί ρόλοι εναλλάσσονται σε μία «εκμοντερνισμένη» οικογένεια, όπως προβάλλεται από την πρωινή ζώνη της τηλεόρασης.

7. Van Zoonen L. (2004), «Φεμινιστικές θεωρήσεις των Μέσων», στο Curran J. / Gurevitch M. (επιμ.), *MME και Κοινωνία*, εκδ. Πατάκη, σσ. 53-83, εδώ σσ. 70-71.

8. Riley D. (1988), *Am I that name? Feminism and the category of 'women' in History*, Macmillan, Houndmills.

Εδώ, αυτό που παρατηρούμε είναι ότι η κοινωνική παραγωγή του φύλου ως *δυσδιακότητα* περνάει από τη 'σκηνοθεσία' μιας 'φυσικής' διαφοράς μεταξύ των φύλων.⁹ Επομένως, ένας κόσμος νοούμενος ως κόσμος διαχωρισμένος σε άντρες και γυναίκες, σε γυναικείες και αντρικές συμπεριφορές, δεν είναι ένας κόσμος στον οποίο οι γυναίκες θεωρούνται αντίπαλες των ανδρών. Η 'ευφυΐα' μιας τέτοιας αντίληψης του κόσμου έγκειται, αντιθέτως, στο γεγονός ότι η γυναίκα δεν μπορεί να νοηθεί παρά μόνο σε σχέση με τον άνδρα (και δη εκτός οικογενειακού πλαισίου), παρά μόνο σχετικά ή συγκριτικά.¹⁰ Αρκετές λοιπόν τηλεοπτικές πρακτικές (βλ. ζευγάρια ή έγκυες γυναίκες στην παρουσίαση εκπομπών) εδραιώνουν τη 'βιολογικοποίηση' ορισμένων κοινωνικών συμβάσεων και κανόνων, που τείνουν να θεωρούνται 'φυσικοί'.

Πέραν αυτού, (όπως επισημαίνουν οι Leroux και Sourd) ασφαλώς μια γυναίκα μπορεί να είναι ενεργή επαγγελματικά –και δη στην οθόνη- αλλά, και εδώ έγκειται η διαφορά με τους άνδρες, χρειάζεται να αποδείξει ότι διαχειρίζεται ικανοποιητικά τον ιδιωτικό της χώρο, ειδικά, ότι αντεπεξέρχεται στα 'οικογενειακά της καθήκοντα' (πχ. να μένει έγκυος) και αυτό ως ένδειξη ή περισσότερο, ως εγγύηση της διαφύλαξης του ηθικού και κοινωνικού ισχύοντος καθεστώτος. Κατ'αυτόν τον τρόπο και στο συγκεκριμένο παράδειγμα, το γυναικείο *ήθος* στην τηλεόραση αναγάγει σε παραδοσιακά πρότυπα, μητρικά ως επί το πλείστον, χωρίς, δηλαδή, να αλλιάζει άρδην τους κοινωνικούς όρους.

II. Η αντιστροφή του στίγματος

Κατά δεύτερο λόγο, στο πλαίσιο της τηλεοπτικής ενημέρωσης και σε πλείστα παραδείγματα, όχι μόνο η θηλυκότητα δε θεωρείται ασύμβατη με τη δημοσιογραφική / επαγγελματική δραστηριότητα αλλά αντίθετα η εικόνα των γυναικών δημοσιογράφων και παρουσιαστριών επαναλαμβάνεται με πολλαπλούς εκφραστικούς τρόπους (δεήτσιο ειδήσεων, εκπομπή λόγου, διαφημίσεις, social media, περιοδικά...), συγκροτώντας μία «brand value» από μόνη της, εγγεγραμμένη σε μία πρακτική αυτοδιαφήμισης και αυτοπροώθησης που ξεπερνά την επαγγελματική ιδιότητα των υποκειμένων.

RAXEVSKY Φθινόπωρο-Χειμώνας 2011-12. Μια σεμνή & αξιοπρεπής παρουσία στο χώρο των ειδήσεων που αποδεικνύει καθημερινά ότι η ενημέρωση τελικά είναι γυναικεία υπόθεση¹¹

9. Zaidman, εισαγωγή στο Goffman E. (2002), *L'arrangement des sexes*, γαλλική έκδοση, La Dispute. Πρωτότυπο : 'The Arrangement between the Sexes', *Theory and Society*, Kluwer academic publishers/Gillian Sankoff, 1977, σ. 26.

10. Πρβλ. Bertini M-J. (2002), *Femmes. Le pouvoir impossible*, Pauvert/Fayard, Paris.

11. <http://www.raxevsky.com/content-with-photogallery/sia-kosioni-ftthinoporoxeimonas-201112-18367.htm?lang=el> (τελευταία πρόσβαση: 11.12.2014)

Για παράδειγμα, η παραπάνω αναφορά σε ισότοπο γυναικείας ένδυσης είναι, άραγε, σεξιστική; Στο κοινωνικό πλαίσιο που μας περιβάλλει θα θεωρούσαμε μάλλον απίθανο να διαβάσουμε κάτι του τύπου: «ο x δημοσιογράφος αποδεικνύει καθημερινά ότι η ενημέρωση τελικά είναι *ανδρική* υπόθεση».

Σε αυτή την περίπτωση βρισκόμαστε αντιμέτωποι με την έννοια της 'κανονικότητας' και την απόκλιση από αυτή αφού παρατηρήσεις του τύπου «ο τάδε δημοσιογράφος είναι σοβαρός, ποιοτικός και αντικειμενικός *χωρίς* να χάνει τον ανδρισμό του» μάλλον θα ξάφνιαζαν και θα ήσαν πολύ λιγότερο αναμενόμενες στο κοινωνικό πλαίσιο που μας περιβάλλει. Εν ολίγοις, αν δεν μπορούμε να αντιστρέψουμε εύκολα τον παραδειγματικό (όπως ήνε οι γλωσσολόγοι) άξονα του λόγου (εδώ ανδρικό/γυναικείο) τότε υπάρχει σεξιστική αναφορά. Στο παράδειγμα αυτό, διακρίνουμε έναν αντεστραμμένο σεξισμό.

Η διπλή και αντιφατική δέσμευση, το *double bind*, που υποχρεώνει, από τη μια, τις γυναίκες να παραμένουν 'θηλυκές' και, από την άλλη, η ιστορικοκοινωνική συνθήκη που τοποθετεί τη θηλυκότητα στον αντίποδα της ικανότητας, της σοβαρότητας κλπ., μοιάζει να ξεπερνιέται για τις γυναίκες δημοσιογράφους στην τηλεόραση με μία αντιστροφή των όρων του μηνύματος που μοιάζουν να εκπέμπουν και που συνοψίζεται ως εξής: «παραμένω γυναίκα παρά τις επαγγελματικές μου ικανότητες και επιτυχία». Πέραν μίας αντιστροφής του στίγματος, όπως το εννοεί ο Goffman -δηλαδή το στίγμα, η αδυναμία/αναπηρία που μετατρέπεται σε έμβλημα- πα-

ρατηρούμε μία στρατηγική χρησιμοποίηση του φύλου (*instrumentalisation*).¹²

Σε αυτό το πλαίσιο καταλαβαίνουμε ότι ο κόσμος γίνεται αντιληπτός μέσα από τη διχοτομία θηλυκό/αρσενικό η οποία ανάγεται σε θεμελιώδη. Η τηλεόραση, διαιωνίζοντας, εν πολλοίς κοινωνικά στερεότυπα, μοιάζει να «ορίζει τους άνδρες βάσει της δράσης τους και, σε αντιστοιχή, τις γυναίκες βάσει της εμφάνισής τους», ενώ «η εξωτερική εμφάνιση των γυναικών εξακολουθεί να θεωρείται το κεντρικότερο χαρακτηριστικό της γυναικείας φύσης».¹³

Οι παρατηρήσεις αυτές μας οδηγούν στη διαπίστωση ότι σε μία κοινωνία όπου η 'ισότητα' ή η διευρυμένη συμμετοχή των γυναικών στο δημόσιο βίο, η οποία θεωρείται σαν μείωση των διαφορών και ανισοτήτων, οι δομές των *διαφοροποιήσεων*, οι δομές που παράγουν και αναπαράγουν τις διαφοροποιήσεις παραμένουν λιγότερο ευμετάβλητες.

Η Simone de Beauvoir στο *Δεύτερο Φύλο* (1949) υπενθυμίζει ότι οι ιστορικές συνθήκες που καθόρισαν τη μικρή σημασία των γυναικών στο δημόσιο γίνεσθαι -και όχι το αντίστροφο- είναι τόσο εσωτερικευμένες ώστε οι γυναίκες να ζητούν τη βελτίωση των όρων ζωής τους στο όνομα μίας *γυναικείας ιδιαιτερότητας* η οποία τις εγκλωβίζει σε παραδοσιακούς κοινωνικούς ρόλους. Κατά τον Bourdieu «οι ορατές αλλαγές που επηρέασαν τη γυναικεία κατάσταση κρύβουν τη σταθερότητα των αόρατων δομών...».¹⁴ Εν προκειμένω, ο δομικός άξονας γυναικεία/αντρική συμπεριφορά, ως σχήμα αντίληψης του κόσμου, παραμένει, μέχρι στιγμής και εν πολλοίς, αλώβητος.

Οι ακροατές / τηλεθεατές ως αποδέκτες μηνυμάτων των ΜΜΕ

Νίκη Καλτσόγια Τουρναβίτη

Ομότιμη Καθηγήτρια Συνταγματικού Δικαίου
Παντείου Πανεπιστημίου

1. Πρέπει να χαιρετίσει κανείς το Σχέδιο Δράσης που παρουσίασε απόψε ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας με αντικείμενο την καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά προβάλλονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), τα οποία είναι απαξιοτικά για τη θέση της γυναίκας στις σημερινές κοινωνίες, όπως διαπιστώνεται από πλήθος ερευνών. Και αυτό ανεξάρτητα από

τη θεσμική κατοχύρωση της ισότητας των φύλων, στο εθνικό, διεθνές και κυρίως ευρωπαϊκό δίκαιο που θεσμοθετήθηκε κυρίως μετά το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου. Η ουσιαστική ισότητα παραμένει ακόμα και σήμερα ως διεκδίκηση. Με τον όρο *στερεότυπα* αναφερόμαστε στις παγιωμένες αντιλήψεις για την ανωτερότητα του ανδρικού φύλου και την κατώτερότητα των γυναικών, σε πολλούς τομείς της

12. Βώβου Ι. (2009), «Από την 'προσωποποίηση' της πληροφορίας στη διαφοροποίηση λόγω φύλου. Υπάρχει ένα 'γυναικείο' δημοσιογραφικό ήθος τηλεοπτικής παρουσίας;», στο Μ. Ψύλλα (επιμ.), *Δημόσιος Χώρος και Φύλο*, Σειρά Πολιτική-Επικοινωνία, εκδόσεις Τυπωθήτω, σελ. 249-274.

13. Lemish D. (2009), *Παιδιά και Τηλεόραση. Μια παγκόσμια προοπτική*, Τόπος, σ. 121.

14. Bourdieu, ό.π. σ. 145.

κοινωνικής ζωής, οι οποίες φέρονται και από άνδρες αλλήλ και από γυναίκες. Και αυτό είναι φυσικό, αφού οι παράγοντες κοινωνικοποίησης του ανθρώπου, ανεξάρτητα φύλου, ήταν οι ίδιοι. *Οικογένεια, σχολείο, Εκκλησία, και κοινωνικές ομάδες*. Και οι παράγοντες αυτοί αντικατοπτρίζουν την κοινωνική εξέλιξη, η οποία σε μεγάλο βαθμό προσδιοριζόταν από τους παράγοντες της οργάνωσης της οικονομίας. Οι μεγάλοι σταθμοί στην εξέλιξη των κοινωνιών είναι η *αγροτική κοινωνία*, η *βιομηχανική* και η *αναπτυγμένη βιομηχανική* και από τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, *μεταβιομηχανική*, όπως επιστημονικά αναφέρεται. Ή για να χρησιμοποιήσουμε τις πιο γνωστές κατηγοριοποιήσεις, *νεωτερική* και *μετανεωτερική εποχή*, όροι που έχουν πολύ ευρύτερο περιεχόμενο, γιατί περιλαμβάνουν αξίες και στάσεις ζωής, που διαμορφώνονται όχι μόνο από τις συνθήκες παραγωγής αλλά και από ιστορικές και ιδιαίτερες κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας.

Όλες αυτές οι εξελίξεις είχαν αντίκτυπο στις γυναίκες, γιατί καθόριζαν τη θέση τους στην κοινωνία. Με δύο λόγια την περιθωριοποίησή τους και την άνιση θέση τους σε σχέση με τον άνδρα. Και φυσικά, υπόβαθρο όλης αυτής της κοινωνικής θέσης της νομιμοποιούνταν βάσει του προσδιορισμένου από τη φύση ρόλου της ως μητέρας. "*Δημόσιος άνδρας – ιδιωτική γυναίκα*", «*το φύλο των δικαιωμάτων είναι ανδρικό*» είναι οι μεγάλες καταγγελίες για τις κοινωνικές ανισότητες σε βάρος των γυναικών που κατήγγειλε με στέρεα επιχειρήματα το γυναικείο κίνημα εθνικό και διεθνοποιημένο.

Στη σημερινή εποχή τουλάχιστον των δυτικών κοινωνιών, πάρα πολλά έχουν αλλάξει. Οι ανατροπές είναι απίστευτες στους τρόπους ζωής, εργασίας, οικογένειας. Δεν αμφισβητείται το δικαίωμα συμμετοχής της στα κοινά και την πολιτική ζωή, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι έφθασε στο επίπεδο της κοινωνικής θέσης του άνδρα. Οι παγιωμένες αντιλήψεις που καλλιέργησαν για αιώνες οι φορείς κοινωνικοποίησής της δύσκολα γκρεμίζονται. Οι ανισότητες και ο σεξισμός είναι παρόντες, παρά τις αλλαγές που έχουν γίνει. Και στη συντήρηση των παγιωμένων αντιλήψεων στη νεώτερη αλλά και τη σημερινή μετανεωτερική μας εποχή οι νέοι και πολλοί δυναμικοί παράγοντες κοινωνικοποίησης, όπως γενικά αναγνωρίζεται, από την τελευταία κυρίως δεκαετία του περασμένου αιώνα, είναι τα ΜΜΕ: τύπος, ραδιόφωνο και κυρίως η Τηλεόραση. Όλα αυτά ασκούν έναν εξαιρετικά μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση αξιών ζωής και συμπεριφοράς, όπως διαπιστώνεται από πλήθος μελετών. Φυσικά, αν και μιλάμε γενικά για ΜΜΕ, όπως αποδεικνύεται, επίσης, από έρευνες, ο τύπος –και συγκεκριμένα ο τύπος που καλύπτει ειδησεογραφικά και πολιτικά νέα, έχει μικρότερη επίδραση στις γυναίκες, αφού το αναγνωστικό κοινό είναι κυρίως άνδρες υψηλού μορφωτικού επιπέδου, στο βαθμό που καλύπτουν πολιτικά και κοινωνικά εθνικά και διεθνή γεγονότα. Εξάιρεση βέβαια αποτελεί ο περιοδικός τύπος και τα λεγόμενα "*life style*" περιοδικά. Περιοδικά μόδας, κοινωνικού σχολιασμού και όμοια.

Ένα γενικό πόρισμα που διαπιστώνεται, με ελά-

χιστες εξαιρέσεις, είναι ότι τα σύγχρονα ΜΜΕ, στο σύνολό τους έχουν μεταβληθεί σε *μεγάλες οικονομικές μονάδες*, τεράστιες επιχειρήσεις που είτε ανήκουν σε μεγάλους οικονομικούς κολοσσούς είτε τα ίδια έχουν μετατραπεί σε εμπορικές επιχειρήσεις. Η μεγάλη δε συγκέντρωση οικονομικών πόρων και από τα ίδια τα καθιστά δυνατούς παίκτες στον οικονομικό στίβο, αφού η διάδοση πληροφοριών πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών μετατρέπεται σε εμπόρευμα με αγοραστική αξία. Η *διαφήμιση* είναι ο εκμαυλιστής των πολιτισμικών κυρίως αξιών. *Εμπορεύεται την αναγνωσιμότητα, την ακροατικότητα* και κυρίως την *τηλεθέαση*. Έχει μεταβληθεί σε βασικό παράγοντα στη λειτουργία της διάδοσης πληροφοριών, κοινωνικών και πολιτιστικών αξιών. Βέβαια, αν μη θεωρήσουμε ότι αυτό είναι απόλυτα δεδομένο. Μόνο που το ποσοστό, όπως και πάλι έρευνες διαπιστώνουν, της αντικειμενικής πληροφόρησης και εκείνης που συμβάλλει στην ανάπτυξη πολιτισμού και κοινωνικής και πολιτικής ευαισθησίας είναι συγκριτικά πολύ μικρότερη. Όπως έχει γραφτεί «*η τηλεόραση παραμένει εγκλωβισμένη στο ρόλο της θεραπευίδας της κατανάλωσης*». Ο *σεξισμός* περνάει κυρίως από τα τηλεοπτικά μέσα, με έντεχνους τρόπους δήθεν απειλευθέρωσης, ενώ στην πραγματικότητα διαιωνίζουν τις ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων.

II. Και το ερώτημα που πρέπει να τεθεί: Είναι ανήμποροι να αντιδράσουν οι αποδέκτες, άνδρες και γυναίκες, σε όλες αυτές τις διαπιστώσεις της αρνητικής επίδρασης των ΜΜΕ και κυρίως της τηλεόρασης, για την αξιοπρέπεια του ατόμου γενικά και ειδικά για τη θέση των γυναικών στις σημερινές κοινωνίες; Η απάντηση είναι σφασίως όχι. Ο «*σεβασμός της αξιοπρέπειας του ανθρώπου*», που αποτελεί τον πυρήνα των ελευθεριών και δικαιωμάτων του, όπως πανηγυρικά διατυπώνεται στο Προοίμιο της *Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου* εξειδικεύεται και ειδικά για το θέμα της πληροφόρησης με το άρθρο 19 για την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και μεταβίβασης πληροφοριών και απόψεων κάθε είδους. Ακολούθησε η *Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου*, η περίφημη ΕΣΔΑ της Ρώμης του 1950, το άρθρο 10 (παρ. 1) της οποίας αναφέρεται ρητά στο θέμα αυτό. Εξάλλου και οι συνθήκες της ευρωπαϊκής ενοποίησης αναφέρονται στην ΕΣΔΑ, ενώ ο *Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων* της Ευρωπαϊκής Ένωσης του 2000, επίσης αναφέρεται στο άρθρο 11 στο δικαίωμα ελευθερίας έκφρασης και πληροφόρησης. Αναφέρουμε επίσης το άρθρο 19 του *Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα* του 1966.

Ειδικά για το θέμα οι διατάξεις του Ελληνικού Συντάγματος είναι χαρακτηριστικές. Σ' αυτό ρητά αναφέρεται στη θεμελιώδη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 ότι «ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας». Ο όρος '*αξία*' στη διάταξη αυτή έχει την έννοια της *αξιοπρέπειας*. Η θεμελιώδης αυτή διάταξη εξειδικεύεται, ως προς το δικαίωμα της πληροφόρησης

και της ελευθερίας αλλά και των ΜΜΕ, με σημαντικές ειδικές διατάξεις. Συγκεκριμένα εκτός από τη βασική διάταξη του άρθρου 5 για την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, το νέο άρθρο 5^Α, που τέθηκε με την αναθεώρηση του 2001, αναφέρεται ρητά όχι μόνο στο δικαίωμα πληροφόρησης αλλά και στο δικαίωμα συμμετοχής στην «Κοινωνία της Πληροφορίας». Διατάξεις επίσης που αναφέρονται στην προστασία της προσωπικότητας απαντώνται και στον Αστικό και Ποινικό Κώδικα.

Ιδιαίτερη όμως αξία, λόγω της άμεσης ισχύος στην εσωτερική έννομη τάξη για το θέμα που εξετάζουμε, έχουν οι διατάξεις του ελληνικού Συντάγματος, οι οποίες ρητά αναφέρονται στην ελευθερία αλλά και τις υποχρεώσεις του τύπου, άρθ. 14, και ειδικά για τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση του άρθρου 15, η παρ. 2 του οποίου συγκροτεί *Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης* ως ανεξάρτητη αρχή, στην οποία αναθέτει τον άμεσο έλεγχο των εκπομπών, για τη μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων και άλλων εκπομπών λόγου και τέχνης, για την εξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, την οποία επιβάλλει η κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας. Ρητά όμως αναφέρεται στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας. Οι δεσμεύσεις αυτές που επιβάλλουν οι συνταγματικές διατάξεις για τον τύπο και τη ραδιοφωνία και τηλεόραση, για μεν τον τύπο εξειδικεύονται στον Κώδικα Επαγγελματικής, Ηθικής και Κοινωνικής Ευθύνης των Δημοσιογράφων μελών της Ε.Σ.Η.Ε.Α., ενώ για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση στις διατάξεις του βασικού νόμου (1866/1989), όπως έχει τροποποιηθεί μέχρι σήμερα, για τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του *Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης*. Σ' αυτά τα θεσμικά πλαίσια θα πρέπει να προστεθούν και οι αρμοδιότητες του *Συνηγόρου του Πολίτη* (ν. 2777/1997) και του *Συνηγόρου του Παιδιού*, που λειτουργεί από το 2003 ως Τμήμα του Συνήγορου του Πολίτη. Η ειδική άλληλωση προστασία του παιδιού και στο θέμα αυτό επιβάλλεται και από το άρθ. 13 της *Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού* του 1989.

Όμως τα ειδικά θεσμικά πλαίσια, σε εθνικό και διεθνές πλαίσιο, στα οποία γενικά αναφερθήκαμε, για το θέμα της διασφάλισης του σεβασμού της προσωπικότητας από προσβολές που προέρχονται από τα ΜΜΕ κατοχυρώνουν *ατομικά δικαιώματα*, για τα οποία το δίκαιο παρέχει έννομη προστασία σε περίπτωση προσβολής τους. Όμως όταν μιλάμε για *στερεότυπα* —κοινωνικά, πολιτισμικά, που αφορούν κοινωνικές ομάδες, τα θεσμικά αυτά πλαίσια δεν επαρκούν. Άλλωστε, όλη η ιστορία των αγώνων του φεμινισμού κινήματος δεν έβλεπε τη γυναίκα ως άτομο, αλλά κυρίως ως κοινωνική κατηγορία, ως *συλλογική προσωπικότητα*. Και οι αγώνες αυτοί ήταν σκληροί και άνισοι. Επιστέγασμα όλων αυτών των αγώνων, με τη σύμπραξη και του ΟΗΕ, αναγνωρίζεται ότι είναι η περίφημη *Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών*, του 1979, γνωστή με τα αρχικά της στον επίσημο αγγλικό τίτλο της CEDAW. Η σύμβαση αυτή θεωρείται ότι αποτελεί το

«*ευαγγέλιο των δικαιωμάτων των γυναικών*». Το σύνολο των διατάξεων της πρωτοποριακής αυτής Σύμβασης αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων, επιβάλλοντας την υποχρέωση των κρατών και για *θετικές δράσεις*, για την εξασφάλιση στις γυναίκες όλων των κατάλληλων μέτρων για την πρόοδο και την ίση με τον άνδρα συμμετοχή τους στον πολιτικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Θα πρέπει όμως να εξαρθούν ιδιαίτερα οι διατάξεις της παρ. α του άρθρου 5, οι οποίες ρητά αναφέρονται στην υποχρέωση των κρατών:

«*να τροποποιήσουν τα σχέδια και τα πρότυπα κοινωνικοπολιτιστικής συμπεριφοράς του άνδρα και της γυναίκας, με σκοπό να φθάσουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων και εθνικών ή κάθε άλλου τύπου συνηθειών, που βασίζονται στην ιδέα της κατωτερότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στην ιδέα ενός στερεοτύπου ρόλου των ανδρών και γυναικών*».

Η διάταξη αυτή εξειδικεύθηκε με συγκεκριμένους στόχους στη Διεθνή Διάσκεψη του Πεκίνου το 1995, η οποία αποτέλεσε και τη σημαντικότερη μέχρι σήμερα παγκόσμια διάσκεψη για τη θέση της γυναίκας γιατί, εκτός από τη *Διακήρυξη, το Σχέδιο Δράσης* που εκπόνησε ρητά αναφέρεται στο θέμα των στερεοτύπων που καλλιεργούνται από τα ΜΜΕ, και μάλιστα τις δράσεις αυτές ενέταξε στο κεφάλαιο της βίας κατά των γυναικών. Συγκεκριμένα αναφέρει (125, j) ότι είναι ανάγκη οι κυβερνήσεις των κρατών, οι δημοτικές αρχές, οι κοινοτικές οργανώσεις, οι μη-κυβερνητικές οργανώσεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ο ιδιωτικός και δημόσιος τομέας και ειδικά επιχειρήσεις και τα ΜΜΕ να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την προβολή των γυναικών και ανδρών χωρίς στερεότυπα, καθώς και ειδική μέριμνα ώστε να μη καλλιεργούν τη βία κατά των γυναικών. Και ποιος δεν αναγνωρίζει ότι κάθε μορφή βίας κατά των γυναικών, που καλύπτει πλήθος προγραμμάτων, δεν αποτελεί ίσως τον πλέον σημαντικό παράγοντα συντήρησης, αν μη μεγαλύτερης, προώθησης των στερεοτύπων που υπάρχουν για τη γυναίκα. Η καλλιέργεια του *φόβου* υπήρξε για αιώνες το κύριο μέσο που κράτησε τις γυναίκες στο περιθώριο της δημόσιας ζωής και της ίδιας της ιστορίας. Φυσικά στα στερεότυπα αυτά συντηρείται η θεωρούμενη εκ φύσεως ανωτερότητα των ανδρών. Θα πρέπει όμως στο σημείο αυτό να επισημάνουμε ότι προσβολές της προσωπικότητας δεν εμφανίζονται μόνο για τις γυναίκες, αλλά και με αυξανόμενο ρυθμό διαπιστώνονται και προσβολές της προσωπικότητας των ανδρών, οι οποίες προσβάλλουν συλλογικά το ανδρικό φύλο.

III. Όλοι οι παραπάνω διεθνείς κανόνες επιβάλλουν σε όλες τις βαθμίδες διοίκησης των κρατών, τη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την εξάλειψη των στερεοτύπων. Το ίδιο και στα ΜΜΕ και σε σχετικές επιχειρήσεις. Ιδιαίτερα όμως πρέπει να τονίσουμε την αρμοδιότητα εποπτείας της εφαρμογής των κανόνων αυτών την οποία αναθέτει και στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Οι ρυθμίσεις αυτές εί-

να εξαιρετικής σπουδαιότητας γιατί θέτουν τις βάσεις για τη λεγόμενη *διάδραση* μεταξύ παραγωγών και αποδεκτών. Και με τον όρο *διάδραση* εννοούνται γενικά οι μηχανισμοί τυπικών δράσεων στα πλαίσια των σχετικών νόμων, αλλά και συλλογικών δράσεων από ΜΚΟ ή ομάδες πολιτών. Ασφαλώς είναι μια νέα, αλλά εξαιρετικά δυναμική μορφή αγώνων, την οποία το φεμινιστικό κίνημα πρέπει να αξιοποιήσει όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα.

Όμως οι κανόνες του δικαίου, όσο άρτιοι και αν είναι δε λειτουργούν από μόνοι τους. Ιδίως σε θέματα που αφορούν συλλογικότητες. Χρειάζεται, τουλάχιστον για το συγκεκριμένο θέμα μας *η ενεργός συμμετοχή και αντίδραση των πολιτών με οργανωμένες τις δυνάμεις τους* και παράλληλα με την υιοθέτηση αιτημάτων τους, που μπορεί να τύχουν από πολιτικούς φορείς. Βέβαια οι φεμινιστικές οργανώσεις έχουν από καιρό θέσει σε εφαρμογή δράσεις για θέματα ισότητας των φύλων στον εργασιακό τομέα, όπου ισχύει η λεγόμενη *γυάλινη οροφή*, για θέματα ισότητας πολιτικής συμμετοχής και κυρίως βίας κατά των γυναικών. Όμως το πεδίο οργανωμένων δράσεων κατά των στερεοτύπων που παρουσιάζονται στα ΜΜΕ και κυρίως την τηλεόραση είναι τόσο θεμελιώδες, γιατί από την καταπολέμηση αυτών των στερεοτύπων εξαρτάται και η υλοποίηση όλων των δικαιωμάτων που διασφαλίζουν οι εθνικές νομοθεσίες και οι οικουμενικοί κανόνες ανθρωπιστικού δικαίου. Οι δράσεις όμως απαιτούν σχεδιασμό, που να απευθύνεται σε κάθε συγκεκριμένο μέσο επικοινωνίας. Και πρώτα πρώτα οι ίδιες οι γυναικείες οργανώσεις, αλλά και άλλοι φορείς που δραστηριοποιούνται για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των πολιτών, οφείλουν να καταστρώσουν σχέδια και πολιτικές για την καταπολέμηση των στερεοτύπων του σεξισμού, που προβάλλονται από τον τύπο στις ειδήσεις και τα ρεπορτάζ που παρουσιάζουν, αλλά και αξιολόγησή τους με κριτήριο την προσβολή της γυναικείας προσωπικότητας και την καλλιέργεια στερεοτύπων. Και φυσικά οι διαφημίσεις και "αγγελίες" σ' αυτές είναι απαξιοτικές για το γυναικείο φύλο. Αναμφίβολα, το ραδιόφωνο και η τηλεόραση έχουν την κύρια ευθύνη για την καλλιέργεια των στερεοτύπων αυτών. Ειδήσεις, εκπομπές, σίριαλ, εκπομπές που καλύπτουν γυναικείες ασχολίες και προτιμήσεις (εκπομπές αισθητικής, μαγειρικής ή πλήθος άλλων) είναι αυτές που είναι οι περισσότερο εμφανείς. Όμως υπάρχουν και άλλες, όπως οι τηλεοπτικές σειρές. Ποια πρότυπα δείχνουν οι γυναίκες που μετέχουν στα δελτία ειδήσεων και στα πάνελ των δημόσιων συζητήσεων, ακόμα και του καιρού. *Τίποτε δεν είναι αθώο*. Και μάλιστα όσο πιο "αθώο" τόσο πιο επικίνδυνο είναι.

Σ' αυτό το θέμα πρέπει να χαιρετήσουμε την ίδρυση Τμημάτων Μέσων Επικοινωνίας σε ελληνικά πανεπιστήμια. Τα τμήματα αυτά, εκτός των ειδικών για το αντικείμενό τους μαθημάτων δικαίου, θα πρέπει να περιλάβουν και μαθήματα καταπολέμησης γενικά των στερεοτύπων που αφορούν διάφορες κοινωνικές κατηγορίες, μεταναστών, προσφύγων κ.ά. που υπαγορεύονται και από διεθνείς συμβάσεις. Ειδικά όμως για την καταπολέμηση των στερεοτύ-

πων που αφορούν τις γυναίκες η ένταξη στα προγράμματα σπουδών τους ειδικών μαθημάτων είναι επιβεβλημένη από τους ίδιους τους κανόνες της *CEDAW*. Άλλωστε, σε όλη την ιστορική εξέλιξη του δυτικού πολιτισμού *ανάπτυξη παιδείας και σεβασμός δικαιωμάτων υπήρξαν αλληλένδετα*.

Ειδικά βέβαια για το θέμα της εξάλειψης των στερεοτύπων των φύλων και του σεξισμού πρέπει να στραφούμε και στον θεμελιώδη παράγοντα διαμόρφωσης στάσεων, αξιών, πίστεων, γνώσεων, που δεν είναι άλλος από την *παιδεία*. Και εδώ εκτός από τις βασικές διατάξεις των εθνικών έννομων τάξεων των αναπτυγμένων κρατών και τις διεθνείς διακηρύξεις και συμβάσεις για τα θέματα παιδείας, υπό το πρίσμα μάλιστα των διατάξεων της *CEDAW*, η καταπολέμηση των στερεοτύπων και του σεξισμού είναι ευθύνη όλων. Και όπως διαπιστώνεται από πορίσματα ερευνών των ίδιων των οργάνων της εκπαίδευσης ο σεξισμός υπάρχει. Ας μη ξεχνάμε τη *Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού*, που αναφέρεται εκτενώς σε θέματα παιδείας. Ιδιαίτερα όμως πρέπει να τονιστεί η αξία της *Έκθεσης προς την UNESCO*, της Διεθνούς Επιτροπής για την Παιδεία για τον 21^ο αιώνα, του 1998. Ευθύνες όμως και υποχρεώσεις έχει και η ίδια η σημερινή οικογένεια για την επίδραση των ΜΜΕ και κυρίως της τηλεόρασης, για τα παιδιά (*Δεκάλογος Οικογενειακής Τηλεθέασης*), αλλά και οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων.

IV. Φυσικά με όλα όσα υποστηρίζουμε δε σημαίνει ότι υποτιμούμε την εξέλιξη των γυναικών στη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο που ζούμε. Τη λεγόμενη *μεταμοντέρνα ή μετανεωτερική εποχή*. Τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι η μεγάλη τεχνολογική πρόοδος στην οποία οδήγησαν οι μεγάλες επαναστατικές ανακαλύψεις στον τομέα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, η *παγκοσμιοποίηση* και η επικράτηση ενός άκρατου ατομικισμού. Όλα αυτά είχαν άμεση επίδραση και στις γυναίκες. Όλοι οι διεθνείς στατιστικοί πίνακες ανάπτυξης και δύναμης μεταξύ των δύο φύλων, με διαφορετικούς βέβαια βαθμούς, δείχνουν την αναμφισβήτητη ανάπτυξη και πρόοδο των γυναικών. Ιδιαίτερα στις πολύ αναπτυγμένες χώρες. Όμως η *γυάλινη οροφή* ισχύει παντού. Ακόμα και στην παιδεία, όπου η πρόοδος της είναι πολύ υψηλή. Όλες αυτές όμως οι μεταβολές επηρέασαν βαθύτατα το γυναικείο κίνημα. Η σημερινή γυναίκα των αναπτυγμένων βιομηχανικών χωρών προβάλλεται ως *ισχυρή, κυρίαρχη του εαυτού και της τύχης της. Απελευθερωμένη*. Ακόμα απαξιοί το γυναικείο κίνημα. Το θεωρεί αναχρονιστικό. Είναι ο λεγόμενος *μεταφεμινισμός*. Η σημερινή γυναίκα μεταβάλλεται σε «*θηλυκή φαλλοκράτισσα*», όπως είναι ο τίτλος πολύ διαφωτιστικού για το θέμα βιβλίου της Ariel Levy, του 2011. Μιμείται τα ανδρικά πρότυπα. Ως πρότυπα εξάλλου προβάλλονται η διεθνής τραγουδίστρια Μπιγιονσέ, η Λαίδη Γκαγκά ή άλλες. Αλλά και γυναίκες πανίσχυρες πολιτικά, που αδιαφορούν για τα στερεότυπα που υποβαθμίζουν τη γυναίκα. Πρότυπο δράσης προβάλλονται οι FEMEN. Οι γυμνές νέες φεμινίστριες. Πόσο απατηλά πρότυπα. Πίσω απ' αυτά κλειιάζει ο άκρατος σεξισμός. Αξίζει ν'

αναφέρουμε αυτό που έγραψε το 1928 ο μεγάλος ψυχολόγος Καρλ Γιούνγκ, το οποίο παραθέτει ως επίμετρο στο βιβλίο της η Levy. Ένα μικρό απόσπασμα απ' αυτό αξίζει νομίζω: «η συζήτηση γύρω από το πρόβλημα της σύγχρονης Ευρωπαϊκής γυναίκας είναι το γεγονός ότι γράφουμε αναγκαστικά για μία μειονότητα.»

Όμως για την ολοκλήρωση της σύντομης αυτής εισήγησης είναι ανάγκη να τονίσουμε ότι το γυναικείο κίνημα και όχι μόνον αυτό είναι υποχρεωμένο να παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στα ΜΜΕ, και τη δύναμη των νέων μορφών επικοινωνίας που έχει αναδείξει η σημερινή τεχνολογία των υπολογιστών που οδηγούν στην απομόνωση του ατόμου. Και αυτό θα είναι η καταδίκη της επιτυχίας καταπολέμησης του σεξισμού και των στερεοτύπων. Γιατί ας μη το ξεχνού-

με. Ο αγώνας για την καταπολέμηση των στερεοτύπων είναι και αγώνας *εσωτερικός*. Εμείς οι παλιότερες γυναίκες, με την σεξιστική κουλτούρα που έχουμε πάρει και τα πρότυπα τα οποία μας επέβαλαν οι μορφές κοινωνικοποίησης που δεχθήκαμε, όπως και στην αρχή αναφέραμε, είμαστε εγκλωβισμένες σ' αυτά και διαιωνίζουμε την κατωτερότητα και την αδυναμία του φύλου μας απέναντι στο ανδρικό. *Η δύναμη, είναι διαπιστωμένο, είναι στα χέρια των ανδρών και αυτή δεν εκχωρείται.* Αλλά προς Θεού. *Όχι εξανδρισμός.*

Ο Σύνδεσμός μας, ο ιστορικός *Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας*, με τις πρωτοπόρες του Αύρα Θεοδωροπούλου και Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου έβαλε τα θεμέλια για τα δικαιώματα των γυναικών και συνεχίζει αυτόν τον αγώνα και με αυτή τη σημαντική δράση που ανέλαβε ειδικά για την καταπολέμηση των στερεοτύπων.

Παρεμβάσεις Δημοσιογράφων

Γιώργος Ε. Ανδρουτσόπουλος

*Δημοσιογράφος - Δημοσιολόγος
στην εφημερίδα Τύπος της Κηφισιάς*

Το ν' αναλύσουμε με κάποια σχετική σαφήνεια, είναι η πάσα αλήθεια, το θέμα περί «στερεοτύπων λόγω φύλου» και το πώς τα Media στη γενικότητά τους «εκμεταλλεύονται» τη γυναικεία φύση, εκχυδαίζοντας ιδιαίτερες πτυχές της προσωπικότητάς της, για να πετύχουν τους στόχους τους στον κυκλώνα της αγοράς, θα πρέπει πρώτα να ν' αναλύσουμε τρεις —κατά τη γνώμη μου— βασικές παραμέτρους.

Κι αυτό, γιατί το όλο «σκηνικό» στήνεται στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας κοινής γνώμης, κατά κάποιον τρόπο, ελεγχόμενης, εξαιτίας μιας αλληλοτριωμένης κοινωνικής κατάστασης, μόνο και μόνο επειδή προκαλούνται και διαμορφώνονται, σταδιακά, από ανθρώπινες δράσεις κι αντιδράσεις εντός συγκεκριμένων, σε χώρο και χρόνο, κοινωνικών ομάδων.

Κι αυτοί οι **τρεις παράμετροι**, δεν είναι άλλοι από

- τη **μεταστροφή της ιδιοκτησιακής σχέσης** των ΜΜΕ, η οποία στη χώρα μας είναι και πιο εμφανής,

- την αυτή καθ' εαυτή **τη λειτουργία των ΜΜΕ**, καθώς κι αυτά έχουν τα δικά τους, ιδιαίτερα «στερεότυπα» και τέλος

- τις **ψυχολογικές τάσεις**, οι οποίες διέπουν τη λειτουργία της **Διαφήμισης**

Ξεκινώντας, λοιπόν, από την πρώτη, θα πρέπει να πούμε πως το «κακό» ξεκίνησε πριν από είκοσι περίπου χρόνια, από τότε, δηλαδή, που οι τελευταίοι παραδοσιακοί εκδότες «αναγκάστηκαν» να εγκαταλείψουν την εκδοτική τους προσπάθεια και να πουλήσουν στους σημερινούς λεγόμενους «**βαρόνους του Τύπου**» τα έντυπά τους, αλλά

κυρίως από την είσοδο που έκαναν μεγαλοκατασκευαστές, εφοπλιστές και μεγάλα επιχειρηματικά συγκροτήματα στην ιδιωτική τηλεόραση.

Αυτό, στην ουσία, έφερε τον αλόγιστο «ανταγωνισμό» των ΜΜΕ, γιατί κάτω από τα υπέρογκα έξοδα κυκλοφορίας και προσέληκσης τηλεθεατών, έπεσαν στο τραπέζι τεράστια κεφάλαια και ακόμη περισσότερα δάνεια, η αποπληρωμή των οποίων κατέληξε για τους περισσότερους «θηλιά» στο λαιμό τους, με αποτέλεσμα να επιδοθούν στις «προσφορές» και να καταντήσουν τα έντυπά τους περιτύλιγμα της... κατασρόφης και του χαλιού, του cd και του dvd πορνογραφικού συνήθως υλικού, που θα μπορούσε να κερδίσει ο επίδοξος αναγνώστης, αλλά και των χυδαίων προγραμμάτων, που σήμερα «βαφτίζονται» ως έργα τηλεοπτικής «κουλτούρας», στην Κολλημβήθρα της ανάγκης για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου των ιδιοκτητών των ΜΜΕ.

Είναι, ακριβώς, το ίδιο κατόντημα που παρουσιάζεται σήμερα με την προβολή των προσφορών και όχι πλέον των θεμάτων, στη φτηνιάρική και «εύπεπτη» τηλεοπτική «παρεούλα» του ανόητου κουτσομπολιού περί των αγαπητικών, όχι πια της... βοσκοπούλας, αλλά ακόμη και των πιο ατάλαντων και άσημων ξανθόμαλλων και ημίγυμων δήθεν «αστέρων», που εισβάλλουν κυριολεκτικά στην αλληλοτριωμένη πλέον κουλτούρα των νοικοκυριών, τα μέλη των οποίων θα «στηθούν» στις οθόνες των τηλεοράσεων, για να δώσουν τα νούμερα τηλεθέασης με τα μηχανάκια της GPO, δείχνοντας έτσι μια φαινομενικά «δυναμική» τους προς άντληση διαφημιστικών spots, που είναι η οικονομική

κή κινητήρια δύναμη του όποιου καναλιού ή και του όποιου εντύπου.

Κι αυτή η καθημερινή προσπάθεια, του να ξεπεράσεις τις συμπληγάδες των δυσμενών οικονομικών συνθηκών, είναι το στοιχείο εκείνο που τους κάνει να προκαλούν στην αγορά εφημερίδων και τη θέαση των καναλιών, προκαλώντας έναν εθισμό στο φτηνιάρικο, αλλιά άκρως προκλητικό, δημοσίευμα ή τηλεοπτικό πρόγραμμα!

Από την άλλη, για να έρθουμε στη δεύτερη παράμετρο, όλο αυτό «ντύνεται» πολύ έντεχνα, προκειμένου ν' ανταποκριθεί, όσο το δυνατό καλύτερα, για να γίνει πιστευτό στο λεγόμενο «γενικό ενδιαφέρον», το «common interest», ως μια από τις βασικότερες λειτουργίας προβολής. Γιατί καμιά δημοσιογραφική είδηση δεν επιτρέπεται να δημοσιοποιείται, αλλιά και κανένα πρόγραμμα να προβάλλεται, χωρίς να προκαλεί το «γενικό ενδιαφέρον» του κοινού, το οποίο και συνοψίζεται, κατά κανόνα, στον «ανθρώπινο παράγοντα», με τα γενικά του στοιχεία που είναι: η πείνα, ο φόβος του θανάτου ή των φυσικών δυνάμεων, το συγγενικό συναίσθημα και η γενετήσια επιθυμία ικανοποιημένη, απωθημένη ή εξυψούμενη.

Κι έχει πλέον περίτρανα αποδειχτεί ότι η απωθημένη γενετήσια επιθυμία, η οποία εντέχνως εξυψώνεται, είναι αυτή που «μετράει» αναγνώστες και, πολύ δε περισσότερο, τηλεθεατές. Και το «θύμα» στην περίπτωση αυτή, δεν είναι άλλο από το γυναικείο φύλο, το οποίο «λιγώνεται» στον καφέ που πίνει ο αρρενωπός Τζορτζ Κλόουι, στη μυρουδιά της κοιλότητας του αθλητικού νεαρού ή στη γεύση της απόλαυσης ενός ποτού, που το προσφέρει με σεξιστική διάθεση ο «γός» της υπόθεσης!

Κι αυτό, γιατί τα πρότυπά μας —ή όπως λένε εδώ οι κυρίες της Κοινωνιολογίας— τα «στερεότυπά» μας έχουν σήμερα αλλιάξει. Έπαψε από αιώνες να ισχύει το μοντέλο του «καλού κ' αγαθού» των αρχαίων ή αυτό του «αντρωμένου» των βυζαντινών, ξεπεράστηκε κι αυτό του «ήρωα» και του «πατριώτη» στα μετέπειτα χρόνια ή κι αυτό ακόμη του «νοικοκύρη» της μεταπολεμικής εποχής.

Σήμερα, το κυρίαρχο μοντέλο της κοινωνίας μας είναι αυτό που άρχισε να φαίνεται λίγα χρόνια μετά τη Μεταπολίτευση και δεν είναι άλλο από το μοντέλο του «οικονομμένου»! Γιατί σήμερα μετράει πολύ περισσότερο το... γκλαμουράτο «4Χ4» και το «Αρμάνι», με άλλα λόγια η επίδειξη χρήματος, ιδιαίτερα μάλιστα στο πώς αυτό ξοδεύεται και όχι στο πώς αυτό μαζεύεται. Σήμερα, ως πρότυπο της κοινωνίας μας προβάλλεται αυτός που προκαλεί συζητήσεις, αυτός που «τραβάει το μάτι» άσχετα αν αυτός είναι νομοταγής ή και απατεώνας, έμπορος ναρκωτικών ή όπλων, γυναικών ή μυστικών του κράτους, άνθρωπος της Εκκλησίας ή του υποκόσμου, στέλεχος της πολιτικής, της επιστημονικής ή και της επιχειρηματικής ζωής του τόπου. Αρκεί να «ξοδεύει» για προβολή στα κέντρα διασκέδασης, στις επιδείξεις μόδας, στα γήπεδα, στις... παραλίες, στις κοσμικές ταβέρνες, ακόμη και στο... Κοινοβούλιο, με τη «μάσκα» της επιτυχίας.

Και τα ΜΜΕ, με τη σειρά τους, δεν κάνουν πια τίποτε άλλο παρά κακόγουστο κουσομπολιό στην πολιτική ζωή των... τηλεοπτικών «παράθυρων», στην εξωτερική πολιτική του... ζειμπέκικου, στην δήθεν έκφραση της Τέχνης των γυμνάσιων δήθεν καλλιτεχνιδων, στην κοινωνική ζωή των... σουαρέ, μόνο και μόνο θέλοντας να νιώθει και αυτός ευθυγραμμισμένος στα standards της κοινωνίας, που προωθούν το σημερινό process της Ιστορίας.

Κι όταν έχουμε ειδήσεις σεξουαλικού περιεχομένου ή όταν προβάλλονται προγράμματα με προκλητικά και σεξιστικά υπονοούμενα από ημίγυμνες ξανθομαλλούσες κόρες της... τηλεπαρουσίας ή και καλεσμένες, οι οποίες εμφανισιακά μπορεί να προκαλούν, άσχετα αν, όταν ανοίγουν το στόμα τους, μπορεί και ν' απωθούν ακόμη, δεν είμαστε έξω απ' όσα επιβάλλει η φόρμα του «κοινού ενδιαφέροντος», άσχετα αν σήμερα φαντάζει ως καρικατούρα του αρχικού προτύπου.

Ακριβώς, κάτω απ' αυτό το μοτίβο, κρύβεται και η ψυχολογική «διαστροφή», αν μου επιτρέπετε τον όρο, της Διαφήμισης, ως λειτουργία της αγοράς περισσότερο, μπλεγμένη όμως στα γρανάζια του γνωστικού αντικείμενου της Δημοσιότητας.

Γιατί η Διαφήμιση ένα και μόνο στόχο έχει: **να πείσει, για να πουλήσει**. Οπότε δεν την ενδιαφέρει αν λιοιδορεί τη γυναίκα σαν ευτελές αντικείμενο του αντρικού πόθου, αλλιά ούτε και σαν υποκείμενο μιας ίδιας κατάστασης στην αντίστροφη διάθεση.

Εξάλλου, η επιτυχία της Διαφήμισης είναι τέτοια και τόση, επειδή «σημαδεύει» τον ψυχικό μας κόσμο περισσότερο, γιατί αν το διαφημιστικό μήνυμα σε προκαλέσει να σκεφτείς, αντί μόνο να νιώσεις, τότε έχει αποτύχει του αρχικού του στόχου. Μάλιστα, πρέπει να προκαλεί την ψυχολογική ψευδαίσθηση του προσωπικού μας γοήτρου, καθώς προτρέπει για την απόκτηση ενός προϊόντος, χάρις του οποίου θα είσαι —ή θα νιώθεις πως είσαι— «in» στο κοινωνικό σου περίγυρο, καθώς είναι ένα μέσο που φέρνει σε επικοινωνία μεγάλες μάζες πληθυσμού, κατευθύνοντας, κατά κάποιο τρόπο, τις πιθανές τους ενέργειες ή «καλλοιώνοντας» ακόμη και τις θελήσεις τους ή, τέλος, προσδιορίζοντας τις ανάγκες τους.

Μόνο να σας αναφέρω ότι το διαφημιστικό σλόγκαν, που θεωρήθηκε ως το καλύτερο απ' όσα μέχρι και σήμερα ακόμη έχουν παρουσιαστεί, είναι αυτό που έλεγε: «**σκεφτόμαστε για σας, πριν από σας**»! Αυτό και μόνο, τα λείει όλα.

Έτσι, αν αναλύσετε —κι όχι απλώς να «δεείτε»— τις περισσότερες διαφημίσεις, μ' ένα μάτι εντελώς διαφορετικό από το συνηθισμένο, θα παρατηρήσετε πως το γυναικείο φύλο «πρωταγωνιστεί» πάντοτε σοκάροντας σεξουαλικά είτε ως αντικείμενο είτε ως υποκείμενο μιας κατάστασης, στην οποία όλοι και όλες μας θα θέλαμε να βρεθούμε... νοερώς, τουλάχιστον!

Κι αν από τη μια, αν η τοποθέτηση αυτή θεωρείται ως απαράδεκτη ηθικά, είναι άκρως παραδεκτή εμπορικά, που αυτό σημαίνει είναι καταξιωμένη κοινωνικά. Από την άλλη,

όμως, κι αυτές οι δήθεν απλοϊκές διαφημίσεις... απορροπαντικών, κάνουν ακριβώς το ίδιο πράγμα με τις πρώτες, καθώς το μόνο που κάνουν είναι να υποβιβάζουν τη γυναίκα στο αντικείμενο της... μπουγάδας, στερώντας της την ανωτερότητα που, δικαιωματικά, της ανήκει.

Μάλιστα, με τα πρόχειρα στοιχεία, λόγω πολυετούς περισσότερου ενασχόλησής μου με τα Μέσα Δημοσιότητας, καθώς επίσημες στατιστικές, ως απόρροια ειδικών ερευνών, δεν υπάρχουν, μπορούμε να καταδείξουμε ότι οι διαφημίσεις που «εκμεταλλεύονται» τη γυναίκα, προκαλώντας σεξουαλικούς κυρίως συνειρμούς, καλύπτουν το 70% των διαφημιστικών spots, ποσοστό αντιστρόφως ανάλογο του σεβασμού στην αξιοπρέπεια που απαιτεί ο ρόλος της.

Εν κατακλείδι, κάτω απ' αυτές τις συνιστώσες, δεν μπορώ να ισχυριστώ ότι τα ΜΜΕ βοηθούν στην εξάλειψη των «στερεότυπων λόγω φύλου». Αντίθετα, ανεπιφύλαχτα μπορώ να επισημάνω ότι ασύστολα τα αναπαράγουν, κάτω από την παγιωθείσα πρακτική της άποψης πως «**το γυμνό πουλάει!**»!

Και τόσο πολύ «**πουλάει!**» που μπορώ να σας φέρω ως κλασικό παράδειγμα την ανεπανάληπτη διαφημιστική επιτυχία της **Coperton**, από τη δεκαετία του '60 ακόμη, εκείνη

που έδειχνε την πίσω πλευρά μιας καλλιγράμμης νεαρής που βάδιζε προς την παραλία, παρέα μ' ένα μαύρο σκυλάκι, προσπαθώντας όμως να κρατήσει με την άκρη του δακτύλου της ένα μπουρνούζι, που ίσα και κάλυπτε τα οπίσθιά της! Και ποιος σήμερα είναι σε θέση να μας πει ότι, όταν έβλεπε αυτή τη ρεκλάμα, κοιτούσε το... σκυλάκι!

Και αυτή η αρχή «**το γυμνό πουλάει!**» αποδείχτηκε περίτρανα στις μετρήσεις μιας διαφημιστικής καμπάνιας, το 1980, αυτή τη φορά, μιας νέας γαλλικής διαφημιστικής εταιρίας, της «Avenir», που ξεκίνησε την πρώτη βδομάδα δείχνοντας μια κοπέλα με φόρεμα να λέει «*την άλλη βδομάδα θα σας αποκαλύψω περισσότερα*», να έρχεται η άλλη βδομάδα κι αυτή να εμφανίζεται με... μπικίνι και το σλόγκαν «*την επόμενη βδομάδα θα τα δείτε την αλήθεια γυμνή!*», οπότε την τρίτη βδομάδα το σλόγκαν να επιβεβαιώνεται ότι «*Η Avenir κρατά τον λόγο της!*» και η κοπέλα να ποζάρει πράγματι ολόγυμνη, δείχνοντας όμως την... πλάτη της! Σας πληροφορώ, λοιπόν, ότι αυτή τη διαφημιστική καμπάνια την «πρόσεξαν», σύμφωνα με ομολογίες τους, σε σχετική αναλογία, φυσικά, πάνω από το 78% των Γάλλων και των δύο φύλων, για διαφορετικούς λόγους εννοείται.

Και μόνο μ' αυτό, μπορείτε να βγάλετε τα δικά σας συμπεράσματα...

Το σύνδρομο του Καραγκιόζη και του Μέγα Αλέξανδρου και στην Ισότητα των φύλων;

Γιώργος Ιγνατίου

Δημοσιογράφος στην εφημερίδα "Ο Λόγος"

Σχετικά με την ισότητα των φύλων πολλές συζητήσεις γίνονται. Προβληματισμοί, ερωτήματα και αγωνίες για το αν παραμένουν σε συζητήσεις τα ζητούμενα της προώθησης της ισότητας και δεν γίνονται ουσιαστικά πράγματα. Κάνοντας, όμως, μια μικρή αναδρομή θα δούμε πόσα έχουν γίνει. Αν σκεφτούμε πώς πριν από κάποιες δεκαετίες οι γυναίκες, ούτε είχαν δικαίωμα να εκλεγούν στη βουλή, αλλά ούτε-καν- να ψηφίσουν και σήμερα αποτελούν πάνω από το μισό των ψηφοφόρων αντιλαμβανόμαστε την εξέλιξη που υπάρχει.

Σήμερα είναι πάνω από το 20% στο ελληνικό κοινοβούλιο γυναίκες και έφθασε να υπάρχει κόμμα που το 40% των βουλευτών του αποτελείται από γυναίκες. Αντιφατικό, όμως, η πλειοψηφία των ψηφοφόρων να αποτελείται από γυναίκες και η αντιστοιχία στη βουλή να είναι στο 20%.

Άλλο, πάλι, που ακούγεται παράταιρο στην εποχή μας, αλλά αποτελούσε κανόνα πριν από κάποιες δεκαετίες ήταν πως δεν είχαν δικαίωμα οι γυναίκες να σπουδάσουν, να πάνε στο πανεπιστήμιο, άσχετα από τις όποιες δυνατότητές τους.

Σήμερα στα ελληνικά πανεπιστήμια στις βαθμολογίες υπερτερούν οι γυναίκες με πολλές να είναι πανεπιστημιακοί, αλλά με το οξύμωρο να μην είναι καμία Πρύτανης, ανάμεσα στους δεκάδες Πρυτάνεις που υπάρχουν στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα στη Γαλλία τη θέση της προέδρου των πρυτάνεων την κατέχει ελληνίδα...

Στα διοικητικά συμβούλια των εταιριών οι ελληνίδες γυναίκες κατέχουν ένα ελάχιστο ποσοστό. Όσες όμως έχουν θέση επικεφαλής φέρνουν αποτελέσματα πολύ καλύτερα από το μέσο όρο των ανδρών.

Στα δικαστήρια, οι έλληνες δικαστές αποτελούνται από 20% άνδρες και 80% γυναίκες, γιατί πολύ απλά το ποιος θα εισαχθεί στο δικαστικό σώμα έχει να κάνει -καθαρά- με γραπτές εξετάσεις στις οποίες οι γυναίκες υπερτερούν έναντι των ανδρών. Ποσοστό συντριπτικό που έδωσε αφορμή σε σύλληγο διαζευγμένων ανδρών να μιλάει για διάκριση σε βάρος των χωρισμένων πατεράδων όταν διεξάγονται δίκες που αφορούν διαζύγια, επιμέλεια παιδιών κ.λ.π.

Στον αθλητισμό, ενώ για πολλά χρόνια οι άνδρες αθλη-

τές έφεραν μετάλλια, δύο γυναίκες —ξαφνικά— έγιναν η μια παγκόσμια πρωταθλήτρια και μια άλλη πανευρωπαϊκή πρωταθλήτρια ανοίγοντας τον δρόμο για άλλες.

Στον χώρο της δημοσιογραφίας, ενώ λίγες γυναίκες έχουν διοικητικές θέσεις, στην πλέον απαιτητική θέση της κεντρικής παρουσίας ειδήσεων συναντάμε-σχεδόν-σε όλα τα κανάλια γυναίκες.

Αν ανατρέξουμε σε νόμους θα βρούμε πώς μέχρι το 1985 δεν μπορούσε να παντρευτεί μια ελληνίδα έναν αξιωματικό από το ναυτικό, κάτι που τότε καταργήθηκε, αν δεν είχε συγκεκριμένη οικονομική επιφάνεια ή "προίκα". Αυτό το μέχρι πριν από λίγα χρόνια αναχρονιστικό μας κάνει και καταλαβαίνουμε το μέγεθος αυτών που παίδευαν και ταλιάνιζαν γυναίκες και άνδρες για θέματα βασικά, όπως αυτό του γάμου. Κάτι παρόμοιο που γινόταν και με τα διαζύγια, που ο χωρισμός ήταν δύσκολος, έως αδύνατος, αλλά και κοινωνικό στίγμα για τις γυναίκες, κατά βάση.

Στη σημερινή κρίση της ελληνικής κοινωνίας, που οι οικογένειες πλήττονται για να τα βγάλουν πέρα, η μέση ελληνίδα έχει το βάρος της διατροφής, της διαχείρισης της καθημερινότητας και της ισορροπίας, ειδικά αν αναλογιστού-

με τον τεράστιο αριθμό ανδρών που έχουν χάσει τη δουλειά τους..

Για να προχωρήσει ακόμα περισσότερα η ισότητα των φύλων, κάτι που θα δώσει καλύτερη ποιότητα ζωής σε γυναίκες και άνδρες, αφού δεν θάναί έρμαια στερεοτύπων που δεν αφήνουν να εκφραστούν δεξιότητες και αδυναμίες σε αρκετές περιπτώσεις, τα παραδείγματα, αλλά και η παιδεία και η εκπαίδευση από δασκάλους και γονείς-κυρίως-είναι αυτά που θα διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο. Εξάλλου, η αξία των ανθρώπων δεν φαίνεται από την ισχύ απέναντι στον-στην σύντροφο, απέναντι στην-στον συνάδελφο, απέναντι στο άλλο φύλο γενικότερα, αλλά στον τρόπο που στεκόμαστε και δρούμε στην κοινωνία, στη ζωή, στην αλληλεγγύη, στην καθημερινότητα.

Συμπερασματικά, με το να γίνει συνείδηση πως αν επικρατήσει ανάμεσα στους ανθρώπους η αλληλοϊδιοποίηση με βάση τις δεξιότητες και τις αδυναμίες που έχουν και όχι αν είναι άνδρες ή γυναίκες, το μόνο σίγουρο είναι πως θα βγουν όλοι ωφελημένοι, γιατί πολύ απλά δεν θα μας "κατατρέχουν" τα σύνδρομα και τα στερεότυπα που δεν αφήνουν να υπάρξει η καλύτερη δυνατή έκφραση...

Ιωάννα Φωτιάδου

Δημοσιογράφος στην εφημερίδα, Η Καθημερινή

Το καλοκαίρι του 2007 το κατάμεστο θέατρο της Επιδάουρου «αποθεώνει» τη νεαρή και τότε λίγο πολύ άγνωστη ηθοποιό, Στεφανία Γουλιώτη, που είχε τον πρωταγωνιστικό ρόλο στην «Ηλέκτρα» του Peter Stein. Η συγκεκριμένη παράσταση, άλλωστε, της χαρίζει τα βραβεία «Μελίνα Μερκούρη» και «Κάρολος Κουν». Ως κεραυνός εν αιθρία καταγράφεται μια αλλόκοτη δήλωση της μητέρας της ηθοποιού, «καλά όλα αυτά, αλλά εγώ θέλω να σε δω να παντρεύεσαι και να κάνεις παιδιά».

Όσο τα χρόνια περνούν, επομένως και η ηλικία της γράφουσας, θυμάμαι όλο και πιο συχνά το εν λόγω περιστατικό. Η στάση της κοινωνίας- όχι μόνο του στενού οικογενειακού περίγυρου- παραμένει ανάληπτη έναντι των «μη αποκατεστημένων» γυναικών. Ακόμα και όταν εκείνες διαγράφουν μια αξιόλογη πορεία σε άλλους τομείς, τα «πότε με το καλό;» και τα επίμονα «γιατί» τίθενται συνεχώς με αδιακρίσία, επικαλύπτοντας οποιαδήποτε άλλη πτυχή της προσωπικότητας των γυναικών.

Η εν λόγω στάση καταδεικνύει δύο αλήθειες. Παρά την ομοιογενή εντυπωσιακή πρόοδο σε θέματα ισότητας οι γυναίκες σπουδάζουν, εργάζονται, πολιτεύονται, διακρίνονται κοινωνικά- μένει ακόμα πολύς δρόμος να διανύσουμε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο αριθμός των γυναικών που εξελέγησαν προ ολίγων ημερών βουλευτές- παρά τη μεγάλη εκπροσώπησή τους στον νικητή των εκλογών ΣΥΡΙΖΑ- που είναι μόλις 68.

Στην ήδη αργή εξέλιξη —ειδικά εν Ελλάδι— ήρθε η κοινωνικοοικονομική κρίση να προκαλέσει ένα ολέθριο «πισωγύρισμα». Υπό τον φόβο ενός άδηλου επαγγελματικού μέλλοντος ή ενός πενιχρού μισθού, οι γυναίκες ενθαρρύνονται να δεσμευτούν νέες και να μείνουν στο σπίτι. Ρεαλιστικά σκεπτόμενα, βέβαια, αυτό δεν είναι παράλογο. Με μισθούς των 600 ή 800 ευρώ που μπορεί να κερδίζει μια νεαρή επαγγελματίας, έχει δύο επιλογές: είτε να επιστρέψει στην εργασία της μετά τη ληξεία και να δίνει τα χρήματα αυτά σε μια τροφή είτε να μείνει η ίδια σπίτι. Στο εν λόγω δίλημμα, η στάση της οικογένειας είναι λίγο πολύ προβληματική. Σε άλλες περιπτώσεις, για την εξασφάλιση ενός «καλύτερου» μέλλοντος, πολλοί ωθούνται σε κάποιο γραφείο συνοικισίων. Εξ ου και αυτά εν καιρώ κρίσης ζουν μέρες δόξας!

Όστόσο, θα ήμασταν άδικοι, αν προσδίδαμε αυτές τις σπασμωδικές κινήσεις, συνέπεια της γενικευμένης ανασφάλειας, μόνον στις γυναίκες. «Συντηρητικοποίηση» παρατηρείται εξίσου και στα δύο φύλα.

Στο σημείο αυτό «παίζουν» και τα ΜΜΕ τον δικό τους ρόλο. Αποτελούν καθρέπτη, άλλοτε παραμορφωτικό και άλλοτε κανονικό της κοινωνίας. Ετσι, στην πρωινή ζώνη «βομβαρδιζόμαστε» με θεματολογία σχετική με την ομορφιά, τη μητρότητα και την εγκυμοσύνη, τη μαγειρική. Σίγουρα πιο ευχάριστα όλα αυτά να προβληματιζόμαστε σχετικά με την οικονομική κρίση, αλλά οι ορίζοντες μας μοιραία

περιορίζονται. Παράλληλα, εκθειάζεται ο ρόλος της νοικοκυράς και μητέρας. Ουκ ολίγες φορές, πλέον, η παρουσιάστρια βρίσκεται σε ενδιαφέρουσα. Πριν από είκοσι περίπου χρόνια, όλες οι λαμπερές γυναικείες παρουσίες στην παραδοσιακή ερώτηση «καριέρα ή οικογένεια», ψήφιζαν το πρώτο, υποτιμώντας το δεύτερο. Σήμερα, οι όροι έχουν πλήρως αντιστραφεί. Εν προκειμένω, ευθύνη φέρει και η ελληνική υπερβολή επί παντός.

Θύματα των στερεοτύπων, επομένως, όχι μόνο οι τηλεθεατές γένους θηλυκού, αλλά και όσες εργάζονται στα Μέσα. Η απόρριψη της Ελληνίδας Στάη εξαιτίας της ηλικίας της από τον ρόλο της στην παρουσίαση ειδήσεων, την οποία έκανε με μεγάλη επιτυχία, εξαιτίας της ηλικίας της, τα «λίζει» όλα. Όπως αποδείχθηκε ήταν συνομήλικη με έτερο δημοσιογράφο- παρουσιάστρη. Επομένως, στον κλάδο μας οι γυναίκες γερνούν οι άνδρες συνάδελφοί τους ωριμάζουν. Και παράλληλα ανεβαίνουν στην ιεραρχία. Όχι μόνον στην Ελλάδα.

Η εμφάνιση- καλή ή κακή- παραμένει δίκικο μαχαίρι. Οι επιθετικοί προσδιορισμοί που συνοδεύουν τις περιγραφές γυναικών- σε life style ή σκανδαλοθηρικά έντυπα- είναι αφοηλιστικές. Υπερβολικά αυστηροί ή σκωπτικοί όταν έχουν υποπέσει σε σφάλματα ή έχουν διαπράξει εγκλήματα (θυμίζω το πανδαιμόνιο των σχολίων για την παπαδιά στην Ηλεία), γεμάτοι σεξουαλικά υπονοούμενα για όσες έχουν κατορθώσει να διακριθούν. Κάπου εδώ τα «μέτρα και τα σταθμά» για την κρίση μας για τους άλλους διαφοροποιούνται- ανάλογα με το φύλο.

Η διαφήμιση, καθώς είναι το μέσον που κατεχοχόν παίζει με την εικόνα, χρησιμοποιεί κατά κόρον το γυναικείο κορμί ως σύμβολο του σεξ. Και παράλληλα δεν φείδεται συνειρμών και συμβολισμών, που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η γυναίκα είναι αφελής, επιρρεπής στην κατανάλωση, έχει εμμονή με τον γάμο... Ωστόσο, η σαρωτική δύναμη της διαφήμισης δεν σταματά την γυναικεία φιγούρα. Εξαιρετικά υποτιμητικές απεικονίσεις έχουμε και για τους ομοφυλόφιλους αλλά και για τους άνδρες. Η μορφή του άνδρα- «μαμάκια» ή εξαρτημένου από τη σύζυγο ή οποιοδήποτε θηλυκό δεν σπανίζει. Εν προκειμένω, βέβαια, πέραν από τη γελοιοποίηση της ανδρικής φιγούρας προκύπτει και μια δαιμονοποίηση της γυναίκας.

Τα ήθη στον εικονικό κόσμο του ίντερνετ δεν είναι καλύτερα. Σε κάθε ιδεολογική σύγκρουση στα κοινωνικά δίκτυα, αντί επιχειρημάτων επιστρατεύονται σεξιστικά σχόλια (που συχνά φτάνουν στη λεκτική βία)- ακόμα και από επώνυμους, όπως ο Κώστας Βαξεβάνης ή ο Θανάσης Χειμωνάς. Όσες γυναίκες τους αντιμιλούν είναι τουλάχιστον «στερμένες»...

Το συμπέρασμα; Πρέπει να εκπαιδύσουμε εκ νέου διαφημιστές και δημοσιογράφους, οι οποίοι ούτως ή άλλως υπακούουν στους όρους της αγοράς; Σε ό,τι πουλάει; Μήπως είναι προτιμότερο να στραφούμε στους εκπαιδευτικούς και δη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, εκεί που διαμορφώνεται η ταυτότητα φύλου και οι μύθοι που ακολουθούν το καθένα;

Από αριστερά: Λ. Κουράκου, Τζ. Τσουμάνη και Λ. Μαράτου

Από αριστερά: Λ. Μαράτου, Λ. Κουράκου, Τζ. Τσουμάνη, Ι. Βώβου και Ν. Κατσόγια-Τουρναβίτη

Τα μέλη του Δ.Σ. του Συνδέσμου με τις ομιλήτριες

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΝΑΡΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΣΠΑ «ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΛΟΓΩ ΦΥΛΟΥ ΟΠΩΣ ΑΥΤΑ ΕΜΦΑΝΙΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΜΜΕ»

ΒΡΑΒΕΙΑ ΣΕ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥΣ

Με επιτυχία έγινε στις 29 Ιανουαρίου 2014, στο Ξενοδοχείο ΠΛΑΖΑ, η εκδήλωση του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας για την πρώτη παρουσίαση ενός προγράμματος ΕΣΠΑ που ο Σύνδεσμος υλοποιεί για το 2014 και το 2015, για τα στερεότυπα λόγω φύλου όπως αυτά εμφανίζονται στα ΜΜΕ. Στη διάρκεια της εκδήλωσης έγινε και η απονομή βραβείων σε δημοσιογράφους που κατά το προηγούμενο έτος υπεστήριξαν την ισότητα των φύλων. Η εκδήλωση αυτή πήρε πανηγυρικό χαρακτήρα, καθώς στην εκδήλωση αυτή είχαν κληθεί να παραστούν και όλοι οι δημοσιογράφοι από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο που κατά το παρελθόν είχαν βραβευθεί για τον ίδιο λόγο. Τέλος ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας έκοψε και την πίτα του για το καλό του καινούργιου χρόνου 2014.

Ανάμεσα στις εκλεκτές παρουσίες που τίμησαν την εκδήλωση αυτή ήταν η πάντα παρούσα και πάντα πρωτοπόρος επίτιμη Πρόεδρος του Συνδέσμου κ. Αλίκη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Παρούσες και αρκετές βουλευτίνες, καθώς και πρώην Γενικές Γραμματείες Ισότητας. Η νυν Γεν. Γραμματέας Ισότητας κ. Κόλληια δυστυχώς δεν μπόρεσε να παραστεί, την εκπροσώπησε η κ. Υφαντή η οποία και διάβασε μήνυμά της. Μαζί μας ήταν και εκπρόσωποι πολλών Γυναικείων Οργανώσεων, καθώς και ο δημοσιογράφος κ. Θεόδωρος Καρζής, πολύτιμος φίλος και συμπαραστάτης, και η κ. Καρζή. Και βέβαια, μαζί μας τη βραδιά αυτή ήταν και πολλές και πολλοί από τους δημοσιογράφους

που είχαν βραβευθεί στη διάρκεια των τελευταίων 30 πενήντα ετών από το ΣΔΓ, για τη σωστή και συνεπή υποστήριξη των θεμάτων Ισότητας. Με μεγάλη χαρά ξαναείδαμε στο πρόσωπό τους παλιές φίλες και παλιούς φίλους, συμπαραστάτες και συνοδοιπόρους.

Τα στερεότυπα λόγω φύλου, που ήταν το θέμα της βραδιάς, έκαναν επιτακτική την παρουσία των φίλων αυτών, γιατί είχαν εργαστεί και είχαν συμβάλει στην καταπολέμησή τους. Δύο νέοι δημοσιογράφοι πήραν τη σκυτάλη και βραβεύθηκαν από το Σύνδεσμο για την υποστήριξη της ισότητας.

Κατά την εναρκτήρια αυτή ενέργεια του προγράμματος ΕΣΠΑ, που ο Σύνδεσμος υλοποιεί με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Ελληνικούς πόρους, έγινε συνοπτική παρουσίαση του πολύ σημαντικού αυτού προγράμματος «Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά εμφανίζονται στα ΜΜΕ» από την κ. Λάουρα Μαράτου Αλιπράντη, μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής για το Πρόγραμμα. Η Πρόεδρος του ΣΔΓ κ. Λιλή Κουράκου παρουσίασε τις δραστηριότητες του ΣΔΓ τη χρονιά που πέρασε, ενώ η κ. Αλίκη Γιωτοπούλου Μαραγκοπούλου έκανε ένα χαιρετισμό με επισημάνσεις. Ακολούθησε η βράβευση των δημοσιογράφων και ένα ευχάριστο μουσικό διάλειμμα με την Αναστασία Λιτσαρδοπούλου και το υπέροχο βιολί της.

Παρουσιάζουμε εδώ συνοπτικά τα κυριότερα συμβάντα της βραδιάς.

Από αριστερά: Ε. Φερέτη, Τ. Λαμπρινοπούλου, Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Λ. Κουράκου και Θ. Καρζής

Ομιλία της Προέδρου του ΣΔΓ Λιής Κουράκου

Αγαπητές φίλες, αγαπητοί φίλοι

Εύχομαι σε όλες και σε όλους καλή χρονιά, με υγεία, δύναμη και κουράγιο. Με αγάπη στην οικογένεια, με ειρήνη στον κόσμο, με καλύτερες συνθήκες για τη χώρα μας.

Όπως θα διαβάσατε στην πρόσκλησή μας, η αποψινή εκδήλωση αποτελεί την πρώτη, την εναρκτήρια ενέργεια ενός Προγράμματος ΕΣΠΑ που ο Σύνδεσμος υλοποιεί, με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και Ελληνικούς πόρους. Το πολύ σημαντικό αυτό πρόγραμμα είναι: «Συμβολή στην καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγω φύλου, όπως αυτά παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ». Θα γίνει, αμέσως μετά, μια συνοπτική παρουσίαση του Προγράμματος. Εγώ θα περιοριστώ σε μια σύντομη ενημέρωση για τη χρονιά που πέρασε.

Όπως όλες και όλοι ξέρετε, ήταν μια χρονιά εξαιρετικά δύσκολη για όλο τον κόσμο. Αυτό που ίσως δεν ξέρετε είναι πόσο δύσκολο ήταν το 2013 για τις Γυναικείες Οργανώσεις. Για πρώτη φορά φόροι και χαράτσια. Πόροι από πουθενά. Το έργο μας έτσι πολύ δύσκολο, αλλά εξαιρετικά αναγκαίο αυτή την εποχή, όταν η ανεργία και οι οικογενειακές ανάγκες ξαναφέρνουν τη γυναίκα μέσα στο σπίτι να ασχολείται με τα οικιακά και τη φροντίδα των μελών της οικογένειας, στερημένη από ατομικό εισόδημα, από ασφαλιστική κάλυψη για σύνταξη και περίθαλψη. Και όταν πολλές από τις κατακτήσεις του Γυναικείου Κινήματος, που με τόσους αγώνες κερδήθηκαν, βλέπουμε να υποχωρούν ή να χάνονται. Και να λησμονώ βρισκουν χώρο τα στερεότυπα, για τα οποία μιλάμε απόψε, να ξανακάνουν την παρουσία τους, ενώ τα ΜΜΕ, τουλάχιστον τα περισσότερα, παρουσιάζουν τη γυναίκα όπως θέλουν και διαιωνίζουν προ πολλού ξεπερασμένες ιδέες για το ποιος είναι ο ρόλος και η προσφορά της στην οικογένεια και την κοινωνία και ποια η σχέση της με το άλλο φύλο.

Τη χρονιά που πέρασε, για λόγους οικονομικούς δεν ήρθαμε συχνά κοντά με τα μέλη και τους φίλους του Συνδέσμου, ούτε καν μέσω του Περιοδικού μας «Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ», που για τους ίδιους λόγους δεν έχει κυκλοφορήσει για καιρό. Θέλω όμως να ξέρετε ότι δεν αδρανήσαμε, δεν το βάλουμε κάτω. Στρέψαμε την προσοχή μας σε ότι ήταν σημαντικό και σε ότι ήταν επείγον. Ανταποκριθήκαμε σε κάθε κάλεσμα για δράση στο εσωτερικό (θέματα ανεργίας,

υγείας, βίας, διά βίου μάθησης, Ατζέντα Ευρωπαϊκής Προεδρίας κλπ). Σε κάθε ευκαιρία αντιδράσαμε σε κακώς κείμενα, όπως όταν έκλεισε η ΕΡΤ, όταν απειλήθηκε η υποβάθμιση της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, όταν κατά τις εξεγέρσεις στην Αίγυπτο γυναίκες διαδηλώτριες έπεφταν θύματα βιασμού και άλλων κακοποιήσεων, και σε πολλές άλλες περιπτώσεις, υψώνοντας φωνή διαμαρτυρίας. Συνεργαστήκαμε με διεθνείς Γυναικείες Οργανώσεις στις οποίες ήμαστε μέλη, σε προγράμματα και δράσεις για τη βία, για τη μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, σε καταγγελίες αδικιών σε βάρος των γυναικών κλπ.

Ακόμη εκμεταλλευτήκαμε ευκαιρίες και ενδιαφέρον διεθνών οργανισμών που ήρθαν στην Ελλάδα για να εξακριβώσουν τις συνέπειες των μέτρων λιτότητας στην κοινωνία (π.χ. η Επιτροπή CEDAW του ΟΗΕ, η Ύψατη Αρμοστεία για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου επίσης του ΟΗΕ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη, η οργάνωση Social Platform κλπ.), και κάναμε παντού ενημερώσεις προφορικά και με γραπτά υπομνήματα για την οικονομική, κοινωνική και πλέον **ανθρωπιστική κρίση** που πλήττει τη χώρα, για την επίδραση των μέτρων λιτότητας στην παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, νόμων και Συντάγματος, και κυρίως για τις **οδυνηρές συνέπειες των μέτρων στις γυναίκες...**

Αυτή τη στιγμή επιστρατεύουμε όλες τις δυνάμεις μας για να εργαστούμε για το Πρόγραμμα ΕΣΠΑ, γιατί πιστεύουμε ότι τα στερεότυπα λόγω φύλου αποτελούν σοβαρό εμπόδιο για την Ισότητα. Το Πρόγραμμά μας προβλέπει δράσεις σε Αθήνα και Επαρχία, προκειμένου να συμβάλουμε στο να εκριζωθούν κάποιες ξεπερασμένες αντιλήψεις, όπως αμέσως θα ακούσετε.

Το Περιοδικό μας θα είναι σύντομα στα χέρια σας με όλα όσα αφορούν στα δικαιώματα των γυναικών, και φυσικά στο Πρόγραμμα ΕΣΠΑ. Ελπίζουμε να μη χάσουμε, ούτε εμείς ούτε εσείς, φίλες και φίλοι, το στόχο από τα μάτια μας, που είναι η πραγματική, ουσιαστική ισότητα των φύλων, όπως την επιτάσσει η δημοκρατία, η δικαιοσύνη, ο ανθρωπισμός, και αυτή ακόμη η προκοπή και η ευημερία του τόπου μας.

Σας ευχαριστώ όλους και όλες, και σας εύχομαι και πάλι καλή και ευτυχημένη χρονιά.

Φίλες και φίλοι του Συνδέσμου στην εκδήλωση

Ομιλία της Αθήνης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Επίτιμης Πρόεδρου του ΣΔΓ Προέδρου του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι,

Ευχαριστώ το Σύνδεσμο που μου έκαμε τη χαρά και την τιμή να με καλέσει να σας πω τις ευχές μου. Εύχομαι σε όλες και σε όλους σας υγεία, γαλήνη ψυχική, και αγάπη να βασιλεύει στα σπίτια σας. Και εύχομαι για όλο τον κόσμο να γίνουν πιο σεβαστά τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Εάν αυτά ήταν σεβαστά, δεν θα είχε δημιουργηθεί ούτε η διεθνής κρίση, την οποία σκοπίμως δημιούργησαν τα αρπακτικά όρνια οιασδήποτε εθνικότητας, αλλά και δεν θα είχε φτάσει ο κόσμος στο σημερινό ελλεινό χάλι. Δηλαδή να υπάρχει πλέον σαφής κίνδυνος να καταργηθούν από το χάρτη μερικές χώρες, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Δεν σας το κρύβω, η Ελλάδα χάνει όλα τα πολύτιμα περιουσιακά στοιχεία της τα οποία με απαίτηση των ξένων πουλιούνται από τους Έλληνες Κυβερνήτες, οι οποίοι ανέθεσαν σε μία ανώνυμη εταιρία να φέρει σε πέρας αυτό το έργο. Η Εταιρία αυτή, αφού αποκτήσει όλα τα πολύτιμα αγαθά, κινητά, ακίνητα, δικαιώματα, επιχειρήσεις, ακόμα και τα είδη τα οποία είναι απαραίτητα για την ύπαρξη ενός κράτους ανεξάρτητου, όπως είναι αερολιμένες, όπως είναι λιμάνια, όπως είναι σιδηρόδρομοι, όπως είναι εθνικές οδοί, όπως είναι στρατιωτικές δυνάμεις κλπ., όλα, όλα, που της έχουν μεταβιβαστεί, τα ξεπουλάει σε εξευτελιστικές τιμές. Σας λέω καθαρά και ξάστερα, το έχω γράψει πολλές φορές και το επαναλαμβάνω. Αυτό το ΤΑΙΠΕΔ, είναι αυτή η εταιρία που ξεπουλάει τα πάντα, η ανώνυμος εταιρία, δεν υπάρχει σε καμία άλλη χώρα του κόσμου. Μπορεί να πωλούνται και αλλού περιουσιακά στοιχεία λόγω της κρίσης διεθνώς, αλλά τα περιουσιακά στοιχεία τα αποφασίζει ad hoc κυβερνητικό όργανο και όχι ανώνυμος εταιρία στην οποία διαβιβάζονται για να τα ξεπουλήσει κατά την κρίση της. Καμία άλλη χώρα του κόσμου δεν απεδέχθη τέτοιο σύστημα. Το έχω γράψει και το επαναλαμβάνω, μην ακούτε τι λένε. Η πραγματικότητα είναι αυτή, και ουδείς με διέψευσε ούτε θα με διαψεύσει σε αυτό που λέω. Γιατί είναι αλήθεια. Προσέξτε όλοι και όλες, εύχομαι να αποκτήσετε και να αποκτήσουμε όλοι μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τα κοινά, και για την τύχη της χώρας μας.

Δεν θα σας αποκρύψω ότι προ ολίγων ημερών αντάλλαξα ευχές με μία εξαιρετη επιστήμονα η οποία δρα στο Παρίσι, Γαλλίδα την ιθαγένεια, η οποία είχε παρακολουθήσει τα πάντα. Και μου λέει πώς βλέπετε την κατάσταση στην

Ελλάδα; Λέω φοβούμαι αγαπητή μου, ότι πηγαίνουμε προς διαγραφή της Ελλάδος από το χάρτη ως ανεξάρτητου κράτους. Εσύ, λέω, τι λές; Εγώ λέω ότι χάσαμε ήδη την εθνική ανεξαρτησία μας και ο ελληνικός λαός δεν το έχει πάρει είδηση. Να σας πω την αλήθεια, στην αρχή με σοκάρισε μια τόσο ακραία τοποθέτηση. Και αφού κάθισα και σκέφτηκα λίγο, είδα ότι δυστυχώς ήταν αληθινή. Διότι στην πραγματικότητα, για όλα τα μεγάλα θέματα, τις αποφάσεις τις έχουν πάρει ξένοι. Οι Ελληνικές αρχές κάνουν τα εντελώς δευτερεύοντα, τους διορισμούς απλώς των προσώπων, που θα εφαρμόσουν τις αρχές και τις θυσίες τις οποίες μας επιβάλλουν οι ξένοι. Και κατά ποιο τρόπο κάνουν τους διορισμούς είναι περιττό να το πούμε γιατί είναι γνωστό από όλους. Αλλά πάντως τους θεσμούς, τις βασικές αποφάσεις, τις παίρνουν για λογαριασμό μας οι ξένοι. Προσέξτε, είναι ανάγκη αυτό το χρόνο τον κρίσιμο, που μάλιστα θα έχουμε και την προεδρία, να προσέξουμε πολύ όλοι μας. Να είμαστε πολύ πιο ευαισθητοποιημένοι. Τι θα γίνει, μπορείτε να μου πείτε, εάν φτωχαίνουμε διαρκώς χάνοντας όλα τα πολύτιμα οικονομικά μας μέσα, και συγχρόνως διώχνοντας προς το εξωτερικό τη νεολαία μας, που δεν έχει πώς να ζήσει εδώ, ποιος θα την αναστήσει αυτή τη χώρα κάποια στιγμή; Ποιός; Προσέξτε, μην τα περνάμε τα πράγματα επιπόλαια. Μην είμαστε έτοιμοι να αποδεχθούμε τις εύκολες απαντήσεις και λύσεις, που φαίνονται εύκολες και είναι βουνό το οποίο δεν μπορούμε να υπερβούμε έτσι όπως πάμε.

Εύχομαι λοιπόν να συνειδητοποιηθούμε με τον καινούριο χρόνο περισσότερο. Να επικρατήσουν τα δικαιώματα του ανθρώπου στον κόσμο. Δεν σας λέω απολύτως, αυτό δεν θα γίνει ποτέ, λόγω των αρπακτικών και του παγκόσμιου πλούτου ο οποίος ενδιαφέρεται να απομυζά. Η γραμμή η οποία ισχύει διεθνώς ήδη αρκετά χρόνια, είναι: οι πολύ πλούσιοι να απορροφήσουν όλα, οι μεσαίοι να φτωχύνουν, και οι φτωχοί να εξοντωθούν. Αυτή τη γραμμή να τη σπάσουμε, όλοι μαζί, όλος ο κόσμος δικαιούται να ζήσει, όλος ο κόσμος δικαιούται να περιμένει καλύτερες μέρες. Σε μας εναπόκειται, σε σας και σε όλους μας. Όσοι είμαστε εδώ και όσοι δεν είμαστε. Το διαλαλώ, και το γράφω, και αγωνίζομαι συνεχώς παρά την ηλικία μου, η οποία κοντεύει τον αιώνα.

Ευχαριστώ πάρα πολύ που μου δώσατε την ευκαιρία να πω αυτά τα λόγια.

Ομιλία της Λάουρα Μαράτου Αλιπράντη Αντιπροέδρου του ΣΔΓ, Μέλους της Επιστημονικής Επιτροπής για την υλοποίηση του Προγράμματος ΕΣΠΑ

Χρόνια πολλά και από μένα. Στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος «Καταπολέμηση των στερεοτύπων λόγου φύλου όπως αυτά παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ», υπάρχει επιστημονική ομάδα που συμμετέχουν οι κυρίες Ειρήνη Φερέτη, Χαρά Καραγιαννοπούλου και Θεοδώρα Παπαδοπούλου. Όλες μαζί συμβάλλουμε στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος που πρόσφατα μας ανατέθηκε και χρηματοδοτείται πλέον.

Οι οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις του 20ου αιώνα, οδηγούν στη μαζική είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας και συμβάλλουν στις μεταβολές στους ρόλους των ανδρών και των γυναικών στην κοινωνία μας αλλά και στον ιδιωτικό βίο. Παράλληλα όμως, από το Δεκέμβριο του 1995, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αναγνώρισε την υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση της Πλατφόρμας Δράσης του Πεκίνου, ως πλαίσιο δράσης για την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και την ενδυνάμωση των γυναικών. Έτσι, ένας από τους 12 βασικούς τομείς στην Πλατφόρμα Δράσης για την επίτευξη της ισότητας είναι και οι «γυναίκες και ΜΜΕ». Είναι ένα θέμα βέβαια που άπτεται των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δυστυχώς όμως οι μεταβολές που πραγματοποιήθηκαν στις σύγχρονες κοινωνίες δεν απεικονίζονται στις αναπαραστάσεις των ΜΜΕ, και οι δράσεις και οι πρωτοβουλίες σε διάφορα επίπεδα διεθνώς δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η ποιότητα των ΜΜΕ δεν ήταν ούτε είναι η αναμενόμενη. Πράγματι, ακολουθώντας τους κανόνες της αγοράς και της υψηλής ακροαματικότητας, δεν προωθούν τον πλουραλισμό και την ποιότητα, αλλά κατά κανόνα επιβάλλουν τις δικές τους απόψεις, κανόνες, αξίες, και έμφυλα πρότυπα, αναδεικνύοντας τη γυναίκα ως κατώτερη, ενώ το γυναικείο σώμα γίνεται συχνά αντικείμενο εμπορευματοποίησης. Επίσης, παρά τη θέσπιση ευνοϊκών ρυθμίσεων και πολιτικών για την προώθηση των γυναικών στον εργασιακό χώρο και την εξάλειψη των διακρίσεων, η πρόοδος στον τομέα των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας είναι εξαιρετικά αργή. Η αναλογία των γυναικών στελεχών σε υψηλές θέσεις διοίκησης και στα διοικητικά συμβούλια στους φορείς των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας είναι εξαιρετικά χαμηλή.

Οι μορφές ανισότητας που ως γνωστόν αφορούν την υποεκπροσώπηση σε υψηλές θέσεις και στα όργανα λή-

ψης αποφάσεων, τη γυάλινη οροφή σε ζητήματα εργασιακής εξέλιξης, και στις διαφορές αμοιβών ανδρών και γυναικών, αποτελούν διακρίσεις που παραμένουν σταθερά ενσωματωμένες στη λειτουργία των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας.

Όλα αυτά τα ζητήματα, δηλ. οι υφιστάμενες διακρίσεις και διαφοροποιήσεις όπως προβάλλονται σήμερα από τα ΜΜΕ, και η μικρή παρουσία των γυναικών σε όργανα διοίκησης των οργανισμών ΜΜΕ, όλα αυτά έχουν μελετηθεί και επισημανθεί σε διάφορες ευρωπαϊκές έρευνες και μελέτες που έχουν διεξαχθεί κατά την τελευταία 10ετία.

Ο Σύνδεσμος λοιπόν αποφάσισε να υλοποιήσει αυτή τη δράση γιατί πραγματικά στη χώρα μας έχουμε γίνει μελέτες, αλλά δεν έχουμε γίνει δράσεις ευαισθητοποίησης γι' αυτά τα θέματα, και απευθύνεται σε νέες και νέους επιστήμονες, απόφοιτους σχολών ΜΜΕ και Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, σε δημοσιογράφους και εργαζόμενους στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, σε διαφημιστές διαφημιστριες που συνεργάζονται σε ΜΜΕ. Επίσης η δράση που θα υλοποιήσουμε απευθύνεται και στα μέλη των Γυναικείων Οργανώσεων καθώς και στο ευρύτερο κοινό ανεξαρτήτως φύλου.

Προβλέπονται πάρα πολλές ενέργειες, συνοπτικά θα σας πω ότι οι ενέργειες αφορούν συμβουλευτική, θα υλοποιήσουμε εργαστήρια σε δημοσιογράφους και νέους επιστήμονες, εκδηλώσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στην Αθήνα και στην Περιφέρεια, θα συνεργαστούμε με περιφερειακά ΜΜΕ, επίσης θα παραχθεί υλικό πληροφόρησης και αναμένεται να ωφεληθούν πάρα πολλοί νέοι επιστήμονες και απασχολούμενοι ή μη, γιατί σήμερα στον τομέα αυτό υπάρχει αρκετή ανεργία, όπως και παντού βέβαια.

Η πραγματοποίηση λοιπόν αυτών των ενεργειών θα συμβάλει στην προώθηση της αρχής της ισότητας των δύο φύλων στο χώρο των ΜΜΕ, που οφείλουν να την προωθούν και να την υπηρετούν μέσα από την προβολή θετικών και σύγχρονων εικόνων προτύπων και αναπαραστάσεων των δύο φύλων απαλλαγμένων από τα στερεότυπα και τις έμφυλες διακρίσεις.

Το Σχέδιο όπως σας είπα προβλέπει και άλλες δράσεις και ενέργειες, και θα χαρούμε να σας δούμε και σε άλλες εκδηλώσεις μας.

Μήνυμα της Γενικής Γραμματέα Ισότητας των φύλων κ. Βάσως Κόλλια*

Η Γενική Γραμματέα Ισότητας των δύο φύλων κ. Βάσω Κόλλια, με λύπη της δυστυχώς δεν μπορεί, λόγω εργασιακού κωλύματος, να βρίσκεται σήμερα εδώ σε αυτή την εκδήλωση, μου ζήτησε όμως να μεταφέρω τις θερμές ευχές της για την καινούργια χρονιά και το χαιρετισμό της.

Κυρία Επίτιμη Πρόεδρε, Κυρία Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι,

Η σημερινή εκδήλωση πραγματοποιείται σε μια φάση που το δημόσιο βίο έχει κατακλύσει ένα λεξιλόγιο οικονομίας, αλλά και προβληματισμοί για το μέλλον των ευρωπαϊκών κοινωνιών μας. Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας φροντίζουν να μας θυμίζουν τη μικρή κλίμακα των ανθρώπων που αγωνιούν, που πάσχουν, αλλά και που αριστεύουν, πρωτοπορούν. Φέρνουν ενώπιον μας εικόνες ανθρώπων που βρίσκονται αντιμέτωποι με τα πολλά είναι αλήθεια προβλήματα που προκάλεσε η ύφεση. Είναι γεγονός ότι διανύουμε μια φάση μεγέθυνσης των ανισοτήτων. Ειδικά το γυναικείο φύλο πλήττεται πολλαπλά. Πλήττεται από την ανεργία, τη φτώχεια και την περιθωριοποίηση. Είναι πράγματι ευχής έργο το γεγονός ότι ανοίγεται αυτή τη χρονική στιγμή αυτό το μεγάλο θέμα των έμφυλων στερεοτύπων. Γιατί ακριβώς λόγω των στερεοτύπων, σήμερα η άνεργη γυναίκα φαίνεται ως η καλύτερη υποψήφια για να επωμισθεί και πάλι εξ ολοκλήρου τη φροντίδα των παιδιών, της οικογένειας και των ευάλωτων μελών της. Για να προσφέρει και πάλι μονομερώς, και χωρίς όρους. Αυτή η προσφορά που δεν αμείβεται και συνήθως δεν αναγνωρίζεται ηθικά, φαίνεται φυσική για το φύλο της. Είναι αόρατη για την κοινωνία. Γιατί άραγε; Ποιος ωθεί τη γυναίκα σε αυτό τον υποχρεωτικό αλτρουισμό που όμως την καθηλώνει σε ένα ρόλο χωρίς προοπτική; Χρειάζεται δύναμη, επιμονή και πολλά επιχειρήματα για να αποδομήσουμε το σύνθετο πλέγμα των στερεοτύπων, εκείνων που κρατούν τη γυναίκα εγκλωβισμένη σε παρωχημένους ρόλους αναπαράγοντας την ανισότητα.

Η συζήτηση για τα στερεότυπα δεν θα είναι εύκολη. Τα αντιπαραγωγικά έμφυλα στερεότυπα βρίσκονται γύρω μας, αλλά και μέσα μας. Είναι ριζωμένα στη γλώσσα της καθημερινότητας. Κατάφεραν να παρεισφρήσουν σε κείνα που λέγονται αλλά και σε κείνα που παραλείπονται.

Τα έμφυλα στερεότυπα τα συναντάμε και στην πολιτική, ακόμα και στη γλώσσα του Κοινοβουλίου. Τα συναντάμε στο παιχνίδι της αντιπαλότητας των φύλων που παίζεται σε κάθε σχολικό προαύλιο. Αρνητικά έμφυλα στερεότυπα επιζούν ή και αναγεννώνται στο λόγο των ΜΜΕ, παραδοσιακών, αλλά και νέων, αλλά και της διαφήμισης. Καθημερινά, το τηλεοπτικό κοινό παρακολουθεί πληθώρα απροκάλυπτων σεξι-

στικών και αρνητικών για το γυναικείο φύλο διαφημίσεων χάριν της πώλησης προϊόντων και υπηρεσιών. Το γυναικείο σώμα σταθερά αντιμετωπίζεται ως σεξουαλικό εργαλείο πειθούς του καταναλωτή. Διαπιστώνουμε ότι τα παισιοθηρικά στερεότυπα του ισχυρού άνδρα κυνηγού και της γυναίκας θηράματος επιβιώνουν ακόμη και στο σήμερα. Οι νέες μορφές επικοινωνίας μέσω των νέων τεχνολογιών δημιουργούν φαινόμενα. Η υπερσεξουαλικοποίηση και τα σεξιστικά στερεότυπα οδηγούν, δυστυχώς συχνά, σε εκφράσεις άγριου μίσους στο διαδίκτυο, αλλά και στο φαινόμενο ψηφιακού εκφοβισμού που γνωρίζουν ραγδαία εξάπλωση ειδικά ανάμεσα στα νεανικά κοινά.

Τι μπορούμε λοιπόν να κάνουμε; Κατά κοινή ομολογία, τα ΜΜΕ αποτελούν ανδροκρατούμενο επαγγελματικό στίβο. Η ευθύνη όλων όσων μπορούμε να αναλάβουμε πρωτοβουλίες είναι μεγάλη. Η Γενική Γραμματέα Ισότητας των Φύλων, ως αρμόδιος φορέας για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, καταγγέλλει μερικές διαφημίσεις ή τηλεοπτικές εκπομπές με στόχο τη λήψη μέτρων. Όμως αυτό δεν είναι αρκετό. Έχουμε ήδη επιδιώξει συνεννόηση με το χώρο των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας και της Διαφήμισης, και έχουμε προγραμματίσει συνάντηση εργασίας τον επόμενο μήνα. Θα ζητήσουμε δέσμευση σε μια κοινή και μακροπρόθεσμη συνεργασία για τα θέματα των έμφυλων στερεοτύπων. Πιστεύουμε ότι προς την κατεύθυνση αυτή θα βοηθούσε η αύξηση του ποσοστού των γυναικών σε ηγετικές θέσεις στα κέντρα λήψης αποφάσεων στο χώρο των ΜΜΕ. Σε μια τέτοια προσπάθεια δεν θα είμαστε μόνοι μας. Η διεθνής συγκυρία είναι ευνοϊκή. Πρόσφατα η UNESCO ξεκίνησε μια μεγάλη εκστρατεία με τίτλο «Οι γυναίκες κάνουν την είδηση» (women making news), προωθώντας μια διεθνή συμμαχία για την ισότητα στα ΜΜΕ. Αλλά και το Συμβούλιο της Ευρώπης προετοιμάζει σχετική σύσταση, η οποία στη συνέχεια θα ερμηνευθεί από τα κράτη μέλη.

Στην προσπάθεια καταπολέμησης των στερεοτύπων θεωρούμε τον ιστορικό Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας ως πολύτιμο σύμμαχό μας. Είναι ανεκτίμητη η εμπειρία σας, η οποία αποκτήθηκε σε μια διαδρομή εκατό ετών προσφοράς στη γυναίκα και στην Ελληνική κοινωνία. Ας αναζητήσουμε λοιπόν νέους τρόπους να πείσουμε την κοινωνία, ξεκινώντας από τους εαυτούς μας, ότι μπορούμε να σπάσουμε τα στερεότυπα για να διεκδικήσουμε μια ουσιαστική ισότητα των φύλων. Εύχομαι καλή δύναμη, κάθε επιτυχία στο έργο σας, και στο Σχέδιο Δράσης που παρουσιάζεται απόψε. Ευχαριστώ πολύ.

*Διαβάστηκε από την κ Υφαντή

Τα Βραβεία σε δημοσιογράφους

Τα βραβεία σε δημοσιογράφους «που κατά το σωστότερο και συστηματικότερο τρόπο προώθησαν τα θέματα της ισότητας των φύλων κατά το 2013», μετά από απόφαση της Επιτροπής Κρίσεως, βασισμένη σε εξέταση των δημοσιευμάτων στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο που συνέλεξε και αρχειοθέτησε το Κέντρο Τεκμηρίωσης και Μελετών Γυναικείων Προβλημάτων (ΚΕΤΕΜΕ) του Συνδέσμου, απονεμήθηκαν στους εξής:

Στη δημοσιογράφο **Δήμητρα Αθανασοπούλου**, απονεμήθηκε το Βραβείο «ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ», γιατί μέσα από τη μόνιμη στήλη «Ανθρωπογεωγραφικά» του Περιοδικού Επίκαιρα, αποκαλύπτει και αναλύει καταστάσεις και φαινόμενα που αφορούν σε μεγάλα κοινωνικά προβλήματα σε όλο τον κόσμο. Μεγάλο μέρος των άρθρων της αναφέρονται σε γυναίκες θύματα αδικιών, καταπίεσης, εκμετάλλευσης, κακοποίησης, αλλά και σε γυναίκες που είχαν το σθένος να αντισταθούν και να ξεκινήσουν ένα άνισο αγώνα. Εκθέτει έτσι, χωρίς να σχολιάζει, τη θέση των γυναικών σε διάφορα μέρη

του πλανήτη, τα κατάλοιπα της μειονεκτικής θέσης της γυναίκας, αλλά και της νησίδας ελπίδας από τους αγώνες γυναικών. Αναδεικνύει κατάλοιπα από ξεπερασμένες παραδοσιακές αξίες, έθιμα και στερεότυπα, που επιβιώνουν στις μέρες μας, που όλα παραβιάζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών.

Στο δημοσιογράφο **Γιώργο Ιγνατίου** απονεμήθηκε Έπαινος, για τη συνεπή και σωστή παρουσίαση της δραστηριότητας των Γυναικείων Σωματείων, τον εντοπισμό γυναικείων προσωπικοτήτων στο χώρο της επιστήμης, της τέχνης, και της επαγγελματικής δραστηριότητας, υποστηρίζοντας με τον τρόπο αυτό την ισότητα των φύλων.

Οι βραβευθέντες δημοσιογράφοι ευχαρίστησαν με θερμά λόγια για την τιμητική διάκριση.

Το Βραβείο «Αύρα Θεοδωροπούλου» για τον ηλεκτρονικό τύπο δεν απονεμήθηκε για το 2013, γιατί δεν εντοπίστηκε «σωστή και συστηματική» υποστήριξη της ισότητας από τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας για τη χρονιά αυτή.

Το μουσικό διάλειμμα

Η βραδιά έκλεισε ευχάριστα με τη νεαρή μουσικό Αναστασία Λιτσαρδοπούλου και το υπέροχο βιολί της, που εκτέλεσε τρία έργα κλασικής μουσικής, μάγεψε τους παρισταμένους και καταχειροκροτήθηκε.

Η Πρόεδρος απονέμει το βραβείο τη δημοσιογράφο Δήμητρα Αθανασοπούλου

Ο δημοσιογράφος Γιώργος Ιγνατίου παραλαμβάνει τον έπαινο

Η Αναστασία Λιτσαρδοπούλου μαγεύει με το βιολί της

XVIII ISA WORLD CONGRESS OF SOCIOLOGY

FACING AN UNEQUAL WORLD:
CHALLENGES FOR GLOBAL SOCIOLOGY

13-19 July 2014

横浜
YOKOHAMA

18ο Παγκόσμιο Συνέδριο Κοινωνιολογίας, Yokohama, Ιαπωνία «Αντιμετωπίζοντας έναν άνισο κόσμο: προκλήσεις για μια συνολική-παγκόσμια κοινωνία»

της Α.Μαράτου-Αλιπράντη,

Δρ Κοινωνιολογίας, Β΄ Αντιπρόεδρος ΣΔΓ

Στην εντυπωσιακή και γεμάτη αντιθέσεις Ιαπωνία (Ιαπωνικά: 日本,) που το όνομά της είναι συνδυασμός δύο ιδεογραμμάτων, που σημαίνουν ήλιος και αρχή αντίστοιχα, πραγματοποιήθηκε από τις 13 έως τις 19 Ιουλίου 2014, το 18^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Κοινωνιολογίας. Ο γενικός τίτλος του Συνεδρίου ήταν πολύ επίκαιρος: «Αντιμετωπίζοντας έναν άνισο κόσμο: προκλήσεις για μια Συνολική Κοινωνιολογία/Facing an unequal world: Challenges for Global Sociology». Στις δεκάδες οδομέλειες και στρογγυλά τραπέζια που πραγματοποιήθηκαν συμμετείχαν κορυφαίοι επιστήμονες της παγκόσμιας κοινωνιολογικής σκέψης και θεωρίας, όπως οι Goran Therborn, Παν/μιο Cambridge, UK, Saskia Sassen, Columbia University USA, Margaret Abraham, Hofstra University, USA, Markus Schultz, New York University κλπ., οι οποίοι αναφέρθηκαν στην παγκόσμια κρίση, στις ανακατάταξεις, και στις αλλαγές στην κοινωνική δομή και στην κοινωνική συνοχή που έχει αυτή επιφέρει και μέσα από διαφορετικές ερμηνείες, έδωσε ο καθένας τους το δικό του στίγμα στην προσπάθεια ανάλυσης και κατανόησης των επιπτώσεων και των επιδράσεων στη σύγχρονη παγκόσμια κοινωνία. Παράλληλα, στις 990 θεματικές συνεδρίες συμμετείχαν 5.500 σύνεδροι, διεθνώς καταξιωμένοι επιστήμονες αλλά και πολλοί νέοι κοινωνιολόγοι που παρουσίασαν μέσα από μια τεράστια ποικιλία θεμάτων ενδιαφέρουσες εργασίες και κατέθεσαν τις δικές τους απόψεις μέσα από νέες προσεγγίσεις, ερμηνείες για τα σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα επιβεβαιώνοντας το συστημικό προβληματισμό του Κοινωνιολόγου. Μια από τις πιο δραστήριες και με πολλά μέλη Ερευνητική Επιτροπή της ISA είναι εξάλλου η RC32 «Women in Society/Γυναίκες στην Κοινωνία» που Πρόεδρος για την περίοδο 2010-2014 ήταν η Καθηγήτρια Εύη Τασσόγλου, St Mary's University, Canada. Στο πλαίσιο της επιτροπής αυτής διοργανώθηκαν 22 συνεδρίες και στρογγυλά τραπέζια σχετικά

με διάφορα θέματα, συγκριτικές προσεγγίσεις και θεωρητικές αναζητήσεις γύρω από τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, στην απασχόληση, στον ιδιωτικό βίο, τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, την έμφυλη βία, το φύλο και οικονομική κρίση κλπ.

Εξάλλου στο πρόγραμμα αυτής της Ερευνητικής Επιτροπής περιλήφθηκε η πολύ ενδιαφέρουσα και επίκαιρη συνεδρία με θέμα: «Women and the Economic Crisis: New Challenges and New forms of Gender Inequalities»/Γυναίκες και Οικονομική Κρίση: Νέες προκλήσεις και μορφές έμφυλων ανισοτήτων», η οποία συντονιζόταν από το μέλος του Δ.Σ. του ΣΔΓ κ. Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη τ. ερευνήτρια ΕΚΚΕ και συνεργάτη του «Εργαστηρίου Ερευνών για το Φύλο του ΕΚΚΕ» και τη Χρύσα Ζάχου, Καθ. Κοινωνιολογίας στο Deree College. Στη συνεδρία συμμετείχαν πολλοί γνωστοί επιστήμονες: οι João FERREIRA DE ALMEIDA, Anália TORRES, María MARTINEZ, Roberta VILLALON, Tracey WARREN, Calda DE VRIES, Wynne WRIGHT, Joanna TSIGANOU και Maria THANOPOULOU (ΕΚΚΕ), Brigitte AULENBACHER, Lina COELHO, M. Alexandra FERREIRA-VALENTE και Dionysis BALOURDOS (ΕΚΚΕ). Στις ενδιαφέρουσες εισηγήσεις τους οι συμμετέχοντες παρουσίασαν μέσα από σύγχρονα δεδομένα και ποικίλες προσεγγίσεις τις εξελισσομένες διαδικασίες, τις νέες έμφυλες ανισότητες που έχει επιφέρει η κρίση, σκιαγραφώντας τις επιπτώσεις των κοινωνικών ανισοτήτων στις διαφορετικές ομάδες γυναικών διεθνώς.

Ακόμη, στο πλαίσιο του παγκόσμιου Συνεδρίου δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο της σύγχρονης Κοινωνιολογικής επιστήμης και των Κοινωνιολόγων για την κατανόηση των νέων καταστάσεων και προκλήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Όπως επισήμανθηκε, υπάρχει αναγκαιότητα να διαμορφωθεί μια νέα Συνολική Κοινωνιολογία/Global Sociology για την αντιμετώπιση των αδιεξόδων και των νέων κοινωνικών συνθηκών που διαμορφώνονται διεθνώς εξαιτίας της κρίσης που είναι αποτέλεσμα τόσο ενδογενών όσο και εξω-

γενών παραγόντων. Εξάλλου, στην εναρκτήρια ομιλία, ο απερχόμενος Πρόεδρος της ISA, Καθηγητής Michael Burawoy (Berkeley University, USA) είπε χαρακτηριστικά: «**Κοινωνιολογία στην Κοινωνία. Κοινωνιολογία για την Κοινωνία. Κοινωνιολόγοι όλο του κόσμου ενωθείτε: έχουμε έναν ολόκληρο κόσμο να κατακτήσουμε!**» Μπορείτε να ακούσετε την ομιλία του στο <http://www.ustream.tv/recorded/50037100>

As σημειωθεί ότι νέα πρόεδρος της ISA για την περίοδο 2014-2018 εξελέγη η **Καθηγήτρια Margaret Abraham**, Hofstra University USA, φεμινίστρια, διδάσκει θέματα έμφυλων διακρίσεων, έχει επισκεφτεί στο πλαίσιο επιστημονικού συνεδρίου τη χώρα μας και έχει συνεργαστεί με το μέλος του Δ.Σ. κ. Λ. Μαράτου-Αλιπράντη στο πλαίσιο του συλλογικού τόμου που είχαν από κοινού επιμέ-

λεια: Abraham, M., Ngan-Ling Chow E., Maratou-Alipranti L. and Tastsoglou E. (eds.), 2010. *Contours of Citizenship. Women, Diversity and Practices of Citizenship*. Aldershot: Ashgate Publications.

Τόσο η άσπογη διοργάνωση του Συνεδρίου και το υψηλό επίπεδο των εργασιών που παρουσιάστηκαν όσο και η μοναδικότητα αυτής της χώρας, της Ιαπωνίας, συνέθεσαν ένα μοναδικό και ανεπανάληπτο Παγκόσμιο Κοινωνιολογικό Συνέδριο που δύσκολα θα το ξεχάσουμε όλοι όσοι συμμετείχαμε.

Για το πρόγραμμα του Συνεδρίου βλέπε
<http://www.isa-sociology.org/congress2014>

Από αριστερά: Η Καθηγήτρια Ε. Τατσόγλου, Μ. Abraham, Λ. Μαράτου και Χ. Ζάχου

Απο την συνεδρία «Γυναίκες και Οικονομική Κρίση: Νέες προκλήσεις και μορφές έμφυλων ανισοτήτων» με τους εισηγητές και τις εισηγήτριες.

Ψηφιακή Συμμαχία για την Γυναικεία Απασχόληση

Women and Girls go Digital

της Κούλας Αναγνωστοπούλου-Κουράκου*

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων διοργάνωσε στην Αθήνα στις 4 Απριλίου 2014 Συνέδριο με τίτλο «Ψηφιακή Συμμαχία για την Γυναικεία Απασχόληση/Women and Girls Go Digital».

Το Συνέδριο διοργανώθηκε στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Γυναίκες και την Τεχνολογία (ECWT) και με την υποστήριξη Ελλήνων και Ευρωπαίων Εταίρων.

Η Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων κα Βάσω Κόλλια παρουσίασε τα βασικά στοιχεία της «Ψηφιακής Συμμαχίας». Είναι μια ανοικτή σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μια συμφωνία σε επίπεδο αρχών στη βάση συγκεκριμένου Πρωτοκόλλου Συνεργασίας μεταξύ 21 εταίρων από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, με στόχο την προώθηση περισσότερων γυναικών σε τομείς ψηφιακής απασχόλησης. Είναι μια διοικητική καινοτομία που εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, την οποία συντονίζει η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων. Αποτελεί μια νέα μορφή πολυμερούς εταιρικής σχέσης μεταξύ Ευρωπαϊκής Επιτροπής και φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Έχει τριετή διάρκεια με δυνατότητα ανανέωσης. Έχει τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και βασίζεται στο συνεργατικό πρότυπο που εγκαινιάστηκε πριν από ένα έτος με τίτλο «Μεγάλος Συνασπισμός για την Ψηφιακή Απασχόληση» (Grand Coalition for digital jobs). Είναι εναρμονισμένη με τον πολιτικό σχεδιασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως εκφράζεται στο πλαίσιο της Digital Agenda 2020 και με τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής e-skills for jobs, Grand Coalition for Digital jobs και Opening up Education. Σημειωτέον ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εγκαινιάσει τη Δράση 60 (Action 60) με στόχο την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.

Οι ωφεληόμενες από την «Ψηφιακή Συμμαχία» είναι κατ' αρχήν οι Ελληνίδες και ιδιαίτερα οι νέες γυναίκες.

Η βασική αιτία της δημιουργίας όλων αυτών των δράσεων —όπως αναφέρεται στο κείμενο της κας Κόλλια— είναι η προσπάθεια να μειωθεί το έλλειμμα στο ενεργό εργατικό δυναμικό της Ευρώπης, έλλειμμα το οποίο υπολογίζεται σε 24 περίπου εκατομμύρια άτομα μέχρι το έτος 2040. Εάν τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών εξισωθούν με αυτά των ανδρών, το έλλειμμα μειώνεται από 24 σε 3 εκατομμύρια άτομα περίπου.

* Η κ. Κούλα Αναγνωστοπούλου-Κουράκου είναι νομικός-οικονομολόγος, τ. Διευθύντρια Ε.Τ.Β.Α. και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Σ.Δ.Γ.

Ο τομέας των νέων τεχνολογιών θεωρείται ότι είναι αυτός που θα συντελέσει στην ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας: υπολογίζεται ότι συνεισφέρει στο ευρωπαϊκό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μεταξύ 7-9 % και παράλληλα υποστηρίζει την ανάπτυξη όλων των άλλων τομέων της οικονομίας. Είναι η δραστηριότητα του μέλλοντος. Μετά το έτος 2015 το 90% περίπου του συνόλου των θέσεων εργασίας θα απαιτεί βασικές δεξιότητες των Τεχνολογιών της Πληροφορικής και των Επικοινωνιών. (ΤΠΕ)

Σ' αυτόν όμως τον τομέα η γυναικεία παρουσία είναι μικρή. Στους κλάδους των νέων τεχνολογιών όπου εργάζονται 7 εκ. άτομα περίπου, η γυναικεία συμμετοχή δεν υπερβαίνει το 30%. Και όπως αναφέρει η κα Κόλλια, σύμφωνα με μελέτες που έχουν εκπονηθεί, αν οι γυναίκες απασχολούνταν στον τομέα των νέων τεχνολογιών και της ψηφιακής οικονομίας εξίσου με τους άνδρες, το Ευρωπαϊκό ΑΕΠ θα αυξανόταν ετησίως κατά 9 δις ευρώ.

Είναι λοιπόν φανερό ότι η αύξηση της απασχόλησης των γυναικών σ' αυτόν τον τομέα μπορεί να συντελέσει αποφασιστικά στην αύξηση του ΑΕΠ και στην μείωση του ελλείμματος στο εργατικό δυναμικό σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η υστέρηση της γυναικείας απασχόλησης στους τομείς της ψηφιακής οικονομίας, όπως επισημαίνει η κα Κόλλια, φαίνεται από τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία:

- Στις 1000 γυναίκες πτυχιούχους στην Ευρώπη μόνον 29 κατέχουν πτυχίο πληροφορικής και μόνον 4 θα απασχοληθούν τελικά στον τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).
- Μόνον 9 στους 100 προγραμματιστές εφαρμογών στην Ευρώπη είναι γυναίκες
- Μόνον το 19% των εργαζομένων σε τομείς ΤΠΕ έχουν γυναίκες προϊσταμένους.
- Μόνον 1 στους 5 επιχειρηματίες πληροφορικής είναι γυναίκα.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι για τις γυναίκες στην Ευρώπη και ειδικότερα για τις Ελληνίδες, υπάρχει ανοικτή μια μεγάλη αγορά εργασίας: υπολογίζεται ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργούνται κάθε χρόνο 120.000 νέες θέσεις εργασίας στους τομείς ΤΠΕ και διαπιστώνεται μια έλλειψη 500.000 επαγγελματιών περίπου μέχρι το 2015.

Για να βοηθηθούν οι γυναίκες να μπουν στο χώρο των ΤΠΕ, η κα Κόλλια τονίζει ότι απαιτείται μεταξύ άλλων:

- Να εντοπισθούν τα κενά γνώσεων και δεξιοτήτων και να ενθαρρυνθεί η βελτίωση των προσόντων τους.

(συνέχεια στη σελίδα 64)

Ν Ο Μ Ι Κ Α

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης)

Αμαλία Σαρρή*

Την 1η Αυγούστου 2014 τέθηκε σε ισχύ η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης).

Τη Σύμβαση έχουν υπογράψει 23 χώρες μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, τον Μάιο του 2011. Στη Σύμβαση έχουν προσχωρήσει 13 ευρωπαϊκές χώρες, η Αλβανία, η Ανδόρα, η Αυστρία η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Δανία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Μαυροβούνιο, η Πορτογαλία, η Σερβία, η Ισπανία, η Σουηδία και η Τουρκία. Έντεκα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης δεν έχουν προβεί σε καμμία ενέργεια σχετικά με την προσχώρηση. Η Σύμβαση στόχο έχει την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών σε όλες τις μορφές της και αποτελεί το πρώτο διεθνές κείμενο για την πρόληψη της βίας, την προστασία των θυμάτων και την τιμωρία των δραστών.

Τοποθετεί το θέμα της βίας στο πλαίσιο της ανισότητας των φύλων και της έλλειψης σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των γυναικών.

Αναλυτικότερα:

Πρόληψη

Η Σύμβαση εστιάζει στην πρόληψη. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη και οι Κυβερνήσεις τους θα πρέπει να προβούν στα ακόλουθα:

- Να εκπαιδεύουν τους επαγγελματίες
- Να διοργανώνουν συχνές ενημερωτικές εκστρατείες
- Να συμπεριλαμβάνουν στην εκπαιδευτική ύλη θέματα όπως η ισότητα των φύλων και η επίλυση συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις
- Να υλοποιούν προγράμματα θεραπείας για τους δράστες ενδοοικογενειακής βίας
- Να συνεργάζονται στενά με τις ΜΚΟ
- Να εμπλέκουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τον ιδιωτικό τομέα στην εξάλειψη των στερεοτύπων και την προώθηση του αμοιβαίου σεβασμού

Η πρόληψη της βίας κατά των γυναικών δεν είναι υπόθεση μόνο των Κυβερνήσεων. Η Σύμβαση καλεί τα μέλη της

κοινωνίας, ιδιαίτερα άνδρες και αγόρια, να δημιουργήσουν μια κοινωνία ελεύθερη από κάθε μορφή βίας.

Προστασία

Πώς μπορεί η Σύμβαση να βελτιώσει την προστασία των θυμάτων; Όταν τα προληπτικά μέτρα έχουν αποτύχει και έχουν συμβεί περιστατικά βίας, είναι σημαντικό να παρέχουμε στα θύματα και στους μάρτυρες προστασία και υποστήριξη. Αυτό σημαίνει παρέμβαση της Αστυνομίας, καθώς επίσης ύπαρξη ειδικών υπηρεσιών όπως ξενώνες, γραμμές υποστήριξης κλπ.

Η Σύμβαση προβλέπει μέτρα όπως :

Εξουσία στην Αστυνομία να απομακρύνει τον δράστη της ενδοοικογενειακής βίας από το σπίτι του θύματος

Διασφάλιση πρόσβασης των θυμάτων σε πληροφόρηση για τις διαθέσιμες υπηρεσίες σε γλώσσα που γνωρίζουν

Λειτουργία επαρκών ξενώνων εύκολα προσβάσιμων και σε αγροτικές περιοχές.

Λειτουργία τηλεφωνικών γραμμών υποστήριξης δωρεάν

Είναι εξίσου σημαντικό να διασφαλίζεται για τα θύματα η πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους και η ενημέρωση για την βοήθεια που μπορούν να έχουν.

Δίωξη

Πώς διασφαλίζει η Σύμβαση την δίωξη των δραστών;

Η Σύμβαση ορίζει και ποινικοποιεί τις διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών καθώς επίσης και την ενδοοικογενειακή βία. Τα κράτη θα πρέπει να εισάγουν στο δίκαιό τους έναν αριθμό νέων αδικημάτων που δεν υπάρχουν μέχρι τώρα. Αυτά μπορεί να είναι :η ψυχολογική βία, η σεξουαλική βία ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων των γυναικών, αναγκαστικός γάμος, αναγκαστική άμβλωση, αναγκαστική στέρωση κλπ. Επίσης τα κράτη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι παραδόσεις, ήθη και έθιμα δεν μπορούν να δικαιολογούν οποιαδήποτε μορφή βίας κατά των γυναικών.

Ολοκληρωμένες Πολιτικές

Η Σύμβαση προβλέπει ότι μια αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών απαιτεί

* Η Αμαλία Σαρρή είναι νομικός και μέλος του ΔΣ του ΣΔΓ.

συντονισμένες δράσεις από πολλούς διαφορετικούς παράγοντες, όπως είναι οι κυβερνητικοί φορείς, η δικαστική εξουσία, οι ΜΚΟ, φορείς προστασίας των παιδιών κλπ σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η εμπειρία από τα κράτη που έχουν ήδη εφαρμόσει τέτοιες δράσεις αποδεικνύει ότι υπάρχουν θετικά αποτελέσματα, όταν οι φορείς αυτοί ενώνουν τις δυνάμεις τους για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Παρακολούθηση

Πώς θα διασφαλιστεί ότι τα κράτη θα τηρούν τις υποχρεώσεις τους;

Η Σύμβαση προβλέπει ένα μηχανισμό παρακολούθησης για να αξιολογεί κατά πόσο οι διατάξεις της θα εφαρμόζονται στην πράξη. Αυτός ο μηχανισμός αποτελείται από δύο μέρη: την Ομάδα των Εμπειρογνομόνων για την Δράση ενάντια στη βία κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία (GREVIO), ένα ανεξάρτητο σώμα εμπειρογνομόνων καθώς επίσης και την Επιτροπή των Μερών, ένα πολιτικό σώμα αποτελούμενο από εκπροσώπους των κρατών.

Το GREVIO χρησιμοποιώντας μια διαδικασία θα αξιολογεί τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη σχετικά με τη Σύμβαση. Εκτός από τις αναφορές των κρατών η Ομάδα θα λαμβάνει πληροφόρηση κι από τις ΜΚΟ. Επίσης τα εθνικά κοινοβούλια θα καλούνται να συμμετάσχουν στην παρακολούθηση των μέτρων.

Η Ομάδα εάν λαμβάνει ανεπαρκή πληροφόρηση, ή εάν κάποιο θέμα απαιτεί άμεση προσοχή μπορεί να ταξιδεύει στη χώρα και να κάνει επιτόπου εξέταση. Η Ομάδα λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που θα έχει στη διάθεσή της θα βγάζει συμπεράσματα με στόχο να τα κράτη να εφαρμόζουν καλύτερα τη Σύμβαση. Μπορεί επίσης να υιοθετεί συστάσεις που απευθύνονται στα κράτη. Τα καθήκοντα της Επιτροπής των Μερών θα περιλαμβάνουν εκτός των άλλων την εκλογή των μελών του GREVIO και την έκδοση συστάσεων προς τα κράτη σχετικά με τα μέτρα που λαμβάνουν για να εφαρμόσουν τα συμπεράσματα του GREVIO.

Εκτός των άλλων θα πρέπει να επισημανθεί και η σπουδαιότητα των άρθρων 60 και 61 σχετικά με τα αιτήματα ασύλου βασισμένα στο φύλο και τη μη επαναπροώθηση γυναικών θυμάτων βίας.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Κεφάλαιο Ι - Σκοποί, ορισμοί.

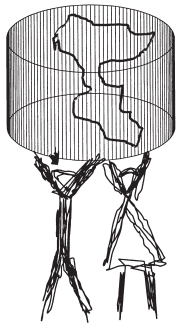
Άρθρο 1- Σκοποί της Σύμβασης 1. Οι σκοποί της παρούσας Σύμβασης συνίστανται στα εξής: α. την προστασία των γυναικών ενάντια σε όλες τις μορφές βίας, καθώς και την πρόληψη, την ποινική δίωξη και εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών καθώς και της ενδοοικογενειακής βίας. β. τη συνεισφορά στην εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών και στην προώθηση ουσιαστικής ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών συμπεριλαμβανομένης της παροχής ενδυνάμωσης στις γυναίκες. γ. το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου πλαισίου, πολιτικών και μέτρων για την προστασία και την υποβοήθηση όλων των θυμάτων βίας κατά των γυναικών καθώς και της ενδοοικογενειακής βίας. δ. την προαγωγή διεθνούς συνεργασίας με σκοπό την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. ε. την παροχή υποστήριξης και συνδρομής σε οργανισμούς και φορείς επιβολής του δικαίου για αποτελεσματική συνεργασία τους με στόχο την υιοθέτηση μίας συνεκτικής προσέγγισης που οδηγεί στην εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. 2. Προς το σκοπό της διασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής των διατάξεών της από τα μέρη, η παρούσα Σύμβαση θεσπίζει έναν ειδικό μηχανισμό παρακολούθησης.

Άρθρο 2- Πεδίο εφαρμογής της Σύμβασης 1. Η παρούσα Σύμβαση θα τυχάνει εφαρμογής αναφορικά με όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία έχει δυσανάλογη επίπτωση επί των γυναικών. 2. Τα μέρη ενθαρρύνονται σε εφαρμογή της παρούσας Σύμβασης αναφορικά με όλα τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Τα μέρη θα καταβάλουν ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά τις γυναίκες θύματα βίας που συνδέεται με το φύλο κατά την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης.

3. Η παρούσα Σύμβαση θα τυχάνει εφαρμογής τόσο σε περιόδους ειρήνης όσο και σε περιστάσεις ενόπλιων συγκρούσεων.

Άρθρο 3- Ορισμοί. Προς τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης: α. Ο όρος «βία κατά των γυναικών» νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μία μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις μίας βίας βασιζόμενης στο φύλο οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα, φυσική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας, είτε αυτή συμβαίνει στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο. β. Ο όρος «ενδοοικογενειακή βία» σημαίνει όλες τις πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα. γ. Ο όρος «φύλο» υποδηλοί τους κοινωνικά δομημένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνωρίσματα) τις οποίες μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί προσήκουσες και ενδεδειγμένες για τις γυναίκες και τους άνδρες. δ. Ο όρος «βία κατά των γυναικών» που βασίζεται στο φύλο σημαίνει τη βία η οποία έχει ως αντικείμενο τη γυναίκα για μόνο το λόγο ότι είναι γυναίκα ή η οποία επηρεάζει τη γυναίκα κατά τρόπο δυσανάλογο. ε. Ο όρος «θύμα» σημαίνει οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο το οποίο αποτελεί αντικείμενο συμπεριφοράς η οποία προσδιορίζεται στα εδάφια α και β. στ. ο όρος «γυναίκες» συμπεριλαμβάνει κορίτσια ηλικίας κάτω των 18 ετών.

ΠΗΓΕΣ: 1. Ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης Treaty office on <http://conventions.coe.int> / 2. Ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων www.isotita.gr

ΔΙΕΘΝΗ

Το Ισλαμικό Κράτος, η Σεξουαλική Βία και η Στάση της Εξωτερικής Πολιτικής της Δύσης

της Χαράς Καραγιαννοπούλου*

Οι Τζιχαντιστές ασκούν σεξουαλική βία σε Ιράκ και Συρία. Αυτό δεν είναι απλώς ένα γυναικείο ζήτημα. Είναι τακτική τρομοκρατίας και έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Αν όμως είναι έτσι τα πράγματα τότε γιατί η Δύση σιωπά;

Ο ISIS ασκεί σεξουαλική βία σε μεγάλη κλίμακα και εύρος. Ο ΟΗΕ τον Αύγουστο έκανε λόγο για 1.500 γυναίκες και έφηβες αλλά και για αγόρια που υποχρεώθηκαν σε σεξουαλική σκλαβιά.¹ Η δε Διεθνής Αμνηστία δημοσιεύει συνεχώς κείμενα υπογραμμίζοντας πως ολόκληρες οικογένειες στο Βόρειο Ιράκ υποχρεώθηκαν σε βιασμό. Ακόμη και τις πρώτες μέρες μετά την πτώση της Μοσούλης, ακτιβίστριες των γυναικείων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανέφεραν πολλαπλά περιστατικά όπου μαχητές του ISIS πήγαιναν πόρτα – πόρτα απαγάγοντας και βιάζοντας γυναίκες.

Παρά το γεγονός πως το ISIS ευαγγελίζεται τη δημιουργία του Χαλιφάτου και την υιοθέτηση κωδίκων σεμνότητας και συμπεριφοράς που παραπέμπουν στην εποχή του Μωάμεθ, τα γεγονότα αποτελούν μια έμπρακτη μαρτυρία πως ο Ισλαμισμός είναι ιδεολογία και όχι θρησκεία. Αυτό που επικαλείται ο ISIS δεν είναι θρησκευτικός συντηρητισμός, αλλά βιασμός ενδεδυμένος θρησκευτικές επικλήσεις. Οι αρχηγοί του ISIS έχουν πλήρη επίγνωση του γεγονότος πως ό,τι συμβαίνει εκεί είναι ακόμη μια έκφανση του πολέμου – άσκηση μιας πολεμικής τακτικής.

Το ερώτημα που δημιουργείται είναι γιατί ένα τέτοιο έγκλημα δεν έλκει την προσοχή της Δύσης. Η άσκηση της σεξουαλικής βίας βρίσκεται εκτός του πλαισίου εστιασμού των πολιτικών σχολίων και σχεδίων αντιμετώπισης. Στις 10 Σεπτεμβρίου ο Πρόεδρος της Αμερικής Barack Obama αφιέρωσε μόνο 8 λέξεις σχετικά με το ζήτημα "They enslave, rape and force women into marriage"². Η συνήθεια του να παραβλέπει η πολιτική αυτή τη διάσταση της πραγματικότητας δεν είναι καινούρια. Ήδη αναλυτές της CIA αναφέρουν πως σε όλη την διάρκεια της ενασχόλησής τους με τον αντι-

τρομοκρατικό πόλεμο δεν υπήρξε ενασχόληση με το σχεδιασμό πολιτικών για την αντιμετώπιση αυτών των γεγονότων.

Γιατί λοιπόν υπάρχει τόσο ελλειπής ενασχόληση με αυτή τη μορφή βίας σε σχέση με τις υπόλοιπες;

Πρώτον, τα περισσότερα από τα περιστατικά σεξουαλικής βίας δεν καταγγέλλονται ποτέ καθιστώντας πολύ δύσκολο για Ιρακινούς και Σύριους, για τη Δύση (Αμερικανική Κυβέρνηση και ΕΕ) και για τις Διεθνείς Οργανώσεις να παρακολουθήσουν το μέγεθος και την έκταση που λαμβάνουν και συνεπώς να προβούν στην αντιμετώπισή τους. Ας μην ξεχνάμε πως το φαινόμενο της μη καταγγελίας συναντάται και στη Δύση πόσο δε μάλλον σε κοινωνίες περισσότερο συντηρητικές. Στις ΗΠΑ το 60% των περιστατικών σεξουαλικής βίας δεν καταγγέλλονται ποτέ. Ενώ η Πανερωπαϊκή έρευνα «Βία κατά των γυναικών» (2014) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων [European Union Agency for Fundamental Rights] (FRA) κατέδειξε πως το 35% των γυναικών που είχαν υποστεί σεξουαλική βία δεν το ανέφερε ποθενά³. Τα στερεότυπα και τα ταμπού που σχετίζονται με το γεγονός της σεξουαλικής βίας επισύρουν τόσο την κοινωνική κατακραυγή όσο και την αυτοεπίκριση των θυμάτων, παρεμποδίζοντας την γνωστοποίηση και οδηγώντας μεγάλο αριθμό θυμάτων του ISIS στην αυτοκτονία.

Δεύτερον, η στερεότυπη αντίληψη της υποτίμησης της σεξουαλικής βίας ως «γυναικείο ζήτημα» που ανήκει στην περιφέρεια και όχι στο κύριο και κεντρικό πεδίο άσκησης της τρομοκρατικής βίας, σπρώχνει τα περιστατικά αυτά στο περιθώριο του ενδιαφέροντος της εξωτερικής πολιτικής.

Τρίτον, οι άνθρωποι που καλύπτουν τον πόλεμο (ανταποκριτές, παρατηρητές κλπ.) είναι ειδικευμένοι να εστιάζουν σε ζητήματα «σκληρής» ασφάλειας κι όχι στα «ήπια» ανθρωπιστικά θέματα. Τους ενδιαφέρει περισσότερο να γίνουν αναφορές σε αεροπορικές επιδρομές, βομβαρδισμούς, αποκεφαλισμούς, διότι αυτά κατηγοριοποιούνται ως κατ' εξοχήν

* Η Χαρά Καραγιαννοπούλου είναι Λέκτορας Διεθνών Σχέσεων & Διπλωματίας στην Ν.Α. Ευρώπη στο Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

1. UN Report of the Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, Rule of Terror: Living under ISIS in Syria, Distr.: General, 14 November 2014, Available at: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/HRC_CRP_ISIS_14Nov2014.pdf

2. Transcript: President Obama's Speech on combating ISIS and Terrorism, Available at: <http://edition.cnn.com/2014/09/10/politics/transcript-obama-syria-isis-speech/>

3. Violence against Women: a EU-wide survey, Available at: http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_en.pdf

θέματα ασφαλείας. Έτσι ερμηνεύεται και το γεγονός πως η δήλωση του State Department για το ζήτημα της σεξουαλικής βίας που ασκείται από τον ISIS δεν συντάχθηκε από το Γραμματέα John Kerry αλλά από την Πρέσβειρα Catherine M. Russell που είναι υπεύθυνη για ζητήματα γυναικών στον κόσμο.

Τέταρτον, η εκδήλωση σεξουαλικής βίας δεν θεωρείται ισχυρό μέτρο για την εκτίμηση της έντασης του εκφοβισμού και της επιβολής, ούτε και η μείωση ή εξάλειψή της εκλαμβάνεται ως χρήσιμο μέτρο για τον υπολογισμό της επιτυχίας μιας στρατιωτικής ή στρατηγικής αντίδρασης στην διαδικασία της καταστολής μιας εμπόλεμης σύγκρουσης.

Η σεξουαλική βία θεωρείται ακαδημαϊκό ζήτημα και διδάσκεται κυρίως στο πλαίσιο των Σπουδών Φύλου (Gender Studies) ή στην περιφέρεια των Διεθνών Σχέσεων. Αλλά η σεξουαλική βία που ασκείται στο πλαίσιο της τρομοκρατίας είναι κάτι περισσότερο από απλώς «γυναικείο ζήτημα», και δεν μπορεί να κατηγοριοποιείται ως τέτοιο επειδή τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες.

Η σεξουαλική βία που ασκείται από τον ISIS σε Συρία και

Ιράκ θα έχει μακροχρόνιες συνέπειες για τους επιζήσαντες αυτής της σύγκρουσης (Ιρακινούς και Σύριους). Η επόμενη μέρα (μετά το τέλος του πολέμου) θα απαιτήσει την ανοικοδόμηση της ειρήνης και την ανασύσταση των κοινωνιών που επλήγησαν. Σ' αυτή τη διαδικασία, γνωρίζουν καλά οι διεθνολόγοι, πως οι γυναίκες έχουν κύριο ρόλο. Όμως αυτές, στην παρούσα περίπτωση και σε μεγάλα αριθμητικά μεγέθη, έχουν θυματοποιηθεί με τον πιο μύχιο τρόπο, προκαλώντας ανησυχία σχετικά με το μέλλον της επανασυγκρότησης αυτών των κοινωνικών.

Η δημοσιοποίηση της σεξουαλικής βίας που ασκείται από τον ISIS θα συνέβαλε στο ρεαλιστικό αφήγημα του ISIS ακαλύπτοντας την αφερεγγυότητα των «καθάρων προθέσεων» του. Στην προκειμένη περίπτωση αυτό που συμβαίνει είναι πως για μια ακόμη φορά βρισκόμαστε ενόπιον μιας τακτικής πολέμου όμοιας με τη γενοκτονία και την εθνική κάθαρση.

Η σεξουαλική βία δεν είναι παρά «τρομοκρατική επίθεση» και η επίδειξη αδιαφορίας όσον αφορά την εκδήλωσή της είναι επ' οφειλή του Ισλαμικού κράτους.

(συνέχεια από τη σελίδα 60)

- Να δημιουργηθούν ευκαιρίες για γυναίκες στη μεταδευτεροβάθμια και στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε πεδία θετικών επιστημών.

- Να δημιουργηθούν προγράμματα δια βίου μάθησης για γυναίκες επιχειρηματίες.

- Να ενθαρρυνθούν οι γυναίκες να στραφούν επαγγελματικά στην ψηφιακή οικονομία και να πεισθούν ότι οι νέες τεχνολογίες δεν προσιδιάζουν μόνο στους άνδρες. Αντιθέτως η απασχόληση σ' αυτούς τους τομείς ευνοεί τις γυναίκες, διότι παρέχει εργασιακή ευελιξία η οποία διευκολύνει τη συμφιλίωση της εργασιακής με την προσωπική και οικογενειακή ζωή. Η συμφιλίωση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική σε ορισμένες περιόδους της ζωής της γυναίκας. (Μητρότητα, ανατροφή παιδιών κλπ.)

Στις 30 Σεπτεμβρίου 2104 έγινε στο Μεξικό το 19ο Παγκόσμιο Συνέδριο Πληροφορικής (WCIT 2014) το οποίο διοργανώθηκε από τον Παγκόσμιο Σύνδεσμο Τεχνολογίας και Υπηρεσιών Πληροφορικής. Στο πλαίσιο αυτού του Συνεδρίου απονέμονται κάθε δυο χρόνια τα βραβεία WITSA Global ICT Excellence Awards σε φορείς και επιχειρήσεις που αξιοποιούν με πρωτοποριακό τρόπο της ψηφιακές τεχνολογίες προς όφελος του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και ειδικότερα του επιχειρηματικού χώρου.

Η «Ψηφιακή Συμμαχία για τη Γυναικεία Απασχόληση» βραβεύτηκε με το βραβείο WITSA Global ICT Excellence Awards στο πεδίο της «Ψηφιακής Ευκαιρίας». Η υποψηφιότητα της είχε υποβληθεί από το Σύνδεσμο Επιχειρήσεων Πληροφορικής και Επικοινωνιών Ελλάδος (ΣΕΠΕ).

Όπως τόνισε η Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων κα Βάσω Κόλλια, η διεθνής αυτή αναγνώριση πέραν της ικανοποίησης που δίνει, ανοίγει νέους ορίζοντες για τις γυναίκες στον χώρο των νέων τεχνολογιών και της ψηφιακής οικονομίας.

Στις 10 Νοεμβρίου 2014, η Γενική Γραμματέας Ισότητας των Φύλων παρουσίασε το Σχέδιο Δράσης 2015-2017 για την «Ψηφιακή Συμμαχία για την Γυναικεία Απασχόληση».

Το Σχέδιο Δράσης στηρίζεται σε πέντε θεματικούς άξονες:

- Ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και της επιχειρηματικότητας των γυναικών μέσω δράσεων δια βίου μάθησης
- Ανάδειξη γυναικείου ταλέντου με την ενίσχυση συμμετοχής περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας.

- Δημιουργική προσέγγιση της Επιχειρηματικότητας και της Ανάπτυξης.

- Προσέλκυση περισσότερων γυναικών στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας.

- Ευρωπαϊκή και Διεθνής Διάσταση. Δημιουργία ενός κοινού Ευρωπαϊκού μοντέλου.

Το Σχέδιο Δράσης της Ψηφιακής Συμμαχίας και οι δυνατότητες συνεργασίας Ελλάδος και Κύπρου διερευνήθηκαν σε πρόσφατη συνάντηση στην Κύπρο μεταξύ της κας Κόλλια και της Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων της Κυπριακής Δημοκρατίας κας Ιωσηφίνας Αντωνίου. Στις συζητήσεις που έγιναν τονίσθηκε ότι η ψηφιακή οικονομία αποτελεί ένα τομέα που προσφέρει βιώσιμες εναλλακτικές επιλογές σταδιοδρομίας στο γυναικείο πληθυσμό.

Η συμβολή του EIGE στη μελέτη της βίας κατά των γυναικών στην Ευρώπη

της Λάουρας Μαράτου-Αλιπράντη*

Το EIGE (Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων) που λειτουργεί από το 2010 ως αυτόνομος διοικητικά ευρωπαϊκός οργανισμός με έδρα το Vilnius της Λιθουανίας έχει ως βασικό έργο την ενίσχυση και προώθηση του στόχου της ισότητας των δυο φύλων στην Ευρώπη και την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου. Ακόμη έργο του είναι να συμβάλει στην προώθηση της ισότητας των φύλων ενσωματώνοντας τη διάσταση της ισότητας σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ αλλά και στις εθνικές πολιτικές. Με τις ποικίλες δραστηριότητές που έχει αναπτύξει και την υψηλού επιπέδου εμπειρογνώμοσύνη που διαθέτει στοχεύει να καταστεί πρωτοπόρος στην ανάπτυξη αξιόπιστων στοιχείων και συγκριτικών δεδομένων σε μια σειρά από θέματα σχετικά με τη ισότητα των φύλων και τα οποία περιλαμβάνονται στην Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου καλύπτοντας με τον τρόπο αυτό την ανάγκη για παρακολούθηση της πρόοδου στα 28 κράτη-μέλη της ΕΕ. Από το 2010 έχει εκπονήσει πολλές συγκριτικές μελέτες σε σημαντικούς τομείς και δημοσιεύσει μεγάλο αριθμό μελετών. Στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τις μελέτες για τα θέματα σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.

Μελέτες για την έμφυλη βία

Όπως έχει επισημανθεί, η έμφυλη βία αντανακλά και ενισχύει τις ανισότητες μεταξύ γυναικών και ανδρών, εξακολουθεί δε να είναι μία από τις πιο διαδεδομένες μορφές παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην εποχή μας, ενώ παραμένει σημαντικό πρόβλημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έμφυλη βία και ιδιαίτερα η ενδο-οικογενειακή βία αποτελεί την πλέον συχνή μορφή βίας. Στην Ευρώπη 9 στα 10 θύματα που υφίστανται βία από την/το σύντροφό τους είναι γυναίκες. Θύματα της βίας δεν είναι εξάλλου μόνο οι ίδιες οι γυναίκες αλλά και ολόκληρες οι οικογένειες, οι κοινότητες και η κοινωνία συνολικά.

Το EIGE κατά τη τελευταία τριετία εκπόνησε μια σειρά μελετών για την έμφυλη βία που αποτελούν μια πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια αποτύπωσης του φαινομένου αυτού συνολικά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι μελέτες επικεντρώνονται τόσο στη συγκέντρωση συγκριτικών στατιστικών δεδομένων, μεθόδων και εργαλείων μέτρησης όσο και σε θέματα σχετικά με την πρόληψη της βίας, τις καλές πρακτικές, τις υπάρχουσες υπηρεσίες για την προστασία των θυμάτων βίας, τα ζητήματα σχετικά με την εκπαίδευση των εργαζόμενων σε σχετικές υπηρεσίες, των αστυνομικών, την ευαισθητοποίηση του κοινού κλπ. Όπως υπογραμμίζεται στα διάφορα φυλλάδια το EIGE εργάζεται για μια Ευρώπη απαλλαγμένη από την βία που έχει σχέση με το φύλο.

Οι μελέτες που εκπονήθηκαν κατά την περίοδο 2011-2014 αφορούν 3 τύπους βίας:

1. Την ενδοοικογενειακή βία.
2. Την σεξουαλική βία &
3. Τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων

Σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία η ολοκληρωμένη σειρά μελετών επικεντρώθηκε σε τρεις βασικούς τομείς: στις υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων, στην εκπαίδευση υπηρεσιακών παραγόντων και αστυνομικών σε θέματα έμφυλης βίας καθώς και στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Όσον αφορά τη μελέτη για τη στήριξη των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνει συγκριτικά δεδομένα για τη νομοθεσία, για τις πολιτικές που εφαρμόζονται, για τις υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων ενώ γίνεται σε βάθος διερεύνηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο της μελέτης για τη σεξουαλική βία/το βιασμό που υλοποιήθηκε γίνεται χαρτογράφηση των διαθέσιμων πληροφοριών όπως: παρουσίαση στατιστικών στοιχείων από επίσημες πηγές, μέθοδοι και εργαλεία υποστήριξης των θυμάτων, εκπαιδευτικά προγράμματα ευαισθητοποίησης, σχέδια δράσης, φορείς και πρωτόκολλα για την καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο ανάλογα τον τύπο της σεξουαλικής κακοποίησης κλπ.

Η μελέτη σχετικά με τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων επιχειρεί μια καταγραφή των τάσεων που επικρατούν σήμερα σχετικά με το φαινόμενο αυτό προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάληψη αποτελεσματικότερων δράσεων και ο σχεδιασμός πολιτικών να βασίζεται σε τεκμηριωμένα δεδομένα. Για τον λόγο αυτό απαιτείται η συ-

* Η Λάουρα Μαράτου-Αλιπράντη είναι Δρ Κοινωνιολογίας, τ. Διευθύντρια Ερευνών στο ΕΚΚΕ, Αντιπρόεδρος του ΣΔΓ και μέλος του Expert Forum του EIGE εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

γκέντρωση αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων για τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ.

Η σειρά των μελετών για την έμφυλη βία συμπληρώνεται με τρεις πρόσφατες πολύ ενδιαφέρουσες γενικότερες μελέτες. Η πρώτη αφορά τις «Δράσεις διεθνώς στον τομέα της συγκέντρωσης δεδομένων σχετικά με την έμφυλη βία/Study on international activities in the field of data collection on gender-based violence across the EU», 2013 και περιλαμβάνει όλες τις δράσεις που έχουν αναληφθεί από διάφορους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΟΣΑ, τον ΟΗΕ, από ΜΚΟ για το θέμα της έμφυλης βίας.

Η δεύτερη μελέτη αφορά τις «Διοικητικές πηγές συγκέντρωσης δεδομένων σχετικά με την έμφυλη βία/Administrative data sources on gender-based violence against women in the EU. Current status and potential for the collection of comparable data» (2014). Η μελέτη στοχεύει στην αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης και στη βελτίωση των δυνατοτήτων από τη μεριά των διοικητικών υπηρεσιών όσον αφορά τη συγκέντρωση και την ομογενοποίηση αυτών των δεδομένων. Όπως επισημαίνεται εξάλλου, κάθε οργανισμός συγκεντρώνει δεδομένα για τις δικές του ανάγκες, για να εφαρμόσει κάποιες πολιτικές και δεν τα συγκεντρώνει για στατιστικούς λόγους με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η συγκριτική διερεύνηση και η διαχρονική

παρακολούθηση του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών. Η μελέτη αναφέρεται στις εξής διοικητικές υπηρεσίες: Αστυνομία, Δικαιοσύνη, Υγεία (Κέντρα Υγείας, Πρώτες βοήθειες), Κοινωνικές Υπηρεσίες και σε ανεξάρτητους θεσμούς, ΜΚΟ κλπ

Η τρίτη και πιο πρόσφατη μελέτη του EIGE αναφέρεται στην «Εκτίμηση του κόστους της έμφυλης βίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση/ Estimating the costs of gender-based violence in the European Union: Report» (2014). Η Έκθεση αναφέρεται στην ανάλυση των μεθοδολογικών όψεων για τον υπολογισμό του κόστους της έμφυλης βίας στην ΕΕ ενώ παρέχει σχετικές συστάσεις για την καταπολέμηση αυτής.

Όπως βλέπουμε, το EIGE προσφέρει μια σφαιρική και ολοκληρωμένη σειρά συγκριτικών μελετών που καλύπτουν πολλές πτυχές του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών. Η προσφορά του ωστόσο δεν περιορίζεται μόνο στις μελέτες που εκπονεί αλλά και στο «Κέντρο Τεκμηρίωσης/Resource and Documentation Centre (RDC) που διαθέτει στην οποία έχουν καταχωρηθεί πλούσια βιβλιογραφία και στατιστικά δεδομένα για την έμφυλη βία σε ευρωπαϊκό επίπεδο και η οποία αποτελεί την πρώτη βάση δεδομένων στον τομέα αυτό και μπορεί κάθε ενδιαφερόμενος να αναζητήσει σχετικά δεδομένα στην ιστοσελίδα του EIGE (<http://eige.europa.eu/content/rdc>).

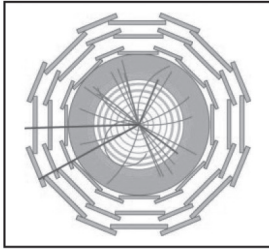
Estimating the costs of gender-based violence in the European Union

Administrative data sources on gender-based violence against women in the EU: Report

Για τις μελέτες του EIGE σχετικά με την έμφυλη βία βλ.ε: <http://eige.europa.eu/content/activities/gender-based-violence>

Γυναίκα & Επιστήμη

Επιμέλεια: της Θεοδώρας Δ. Παπαδοπούλου*

Fabiola Gianotti

Η Ιταλίδα φυσικός Fabiola Gianotti εκλέχθηκε από το Συμβούλιο του CERN ως η επόμενη Γενική Διευθύντρια του Εργαστηρίου (CERN Director General) από την 1η Ιανουαρίου 2016 και για μια περίοδο πέντε ετών. Είναι η πρώτη γυναίκα που θα καταλάβει αυτή τη θέση από την ίδρυση του CERN!

Η Fabiola Gianotti έλαβε το διδακτορικό της από το Παν/μιο του Μιλάνου το 1989. Από το 1994 εργάζεται ως ερευνήτρια φυσικός στο τμήμα Φυσικής (Department of Physics) του CERN.

Από το 2009 μέχρι το 2013 υπήρξε αρχηγός (Spokesperson) του πειράματος ATLAS, ενός από τα μεγαλύτερα πειράματα στο μεγάλο αδρονικό επιταχυντή (LHC).

Στις 4 Ιουλίου 2012, παρουσίασε τα αποτελέσματα του ATLAS για την αναζήτηση του σωματιδίου Higgs, σε ένα ιστορικό σεμινάριο στο αμφιθέατρο του CERN μαζί με τον αρχηγό του πειράματος CMS, ενώ ταυτόχρονα (two way video) τα αποτελέσματα παρουσιάζονταν στο Διεθνές Συνέδριο της Φυσικής Υψηλών Ενεργειών (ICHEP) της Μελβούρνς.

Ένα πρωταρχικό ερώτημα που ανέμενε απάντηση από τις μετρήσεις στο LHC ήταν η αναζήτηση της προέλευσης

της μάζας των στοιχειωδών σωματιδίων. Η ανακάλυψη του σωματιδίου Higgs (SM like Higgs) που είναι ένα επίτευγμα πάνω από 20 χρόνια προσεκτικής, επίπονου και υψηλού επιπέδου εργασίας από πολλούς συνεργάτες από διάφορα ερευνητικά εργαστήρια και πανεπιστήμια που εργάστηκαν στον επιταχυντή, στους ανιχνευτές, στα προγράμματα και στη φυσική. Η Fabiola Gianotti έπαιξε ηγετικό ρόλο στην αναζήτηση του σωματιδίου Higgs.

Για την προσφορά της αυτή, τιμήθηκε με πολλά επιστημονικά βραβεία. Η εφημερίδα Guardian (UK, 2011) την συμπεριέλαβε μεταξύ των "100 γυναικών που εμπνέουν περισσότερο" και το περιοδικό Time την ονόμασε "5η προσωπικότητα του έτους 2012".

Επομένως, αναμένεται πως η Fabiola Gianotti θα επιδείξει μία άριστη θητεία στο τιμόνι του CERN, όπως έδειξαν τα μέχρι τώρα δεδομένα της προσφοράς της στο πεδίο της σωματιδιακής φυσικής.

Η Ελλάδα είναι μεταξύ των 12 ιδρυτικών μελών του CERN (1954). Η έρευνα στο πεδίο αυτό (ΦΥΕ) έχει δημιουργήσει παράδοση στην Ελλάδα και έχει συμβάλει στην ποιοτική άνοδο της εκπαίδευσης στα ΑΕΙ.

* Η Θεοδώρα Παπαδοπούλου είναι περίπου 40 χρόνια ερευνήτρια στο CERN, αρχηγός ερευνητικής ομάδας, Καθηγήτρια ΕΜΠ και τ. Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Φυσικής Υψηλών Ενεργειών. Είναι μέλος του Δ.Σ. του Σ.Δ.Γ.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ

Συμμετοχή του Συνδέσμου στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή Ελλάδας

της Ιλιάννας Σακκά*

Την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή ιδρύθηκε το 1957 και η πρώτη της συνεδρίαση έγινε το 1958.

Η χώρα μας με καθυστέρηση χρόνων προχώρησε στη δημιουργία της Ελληνικής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής. Συγκεκριμένα η ελληνική ΟΚΕ ιδρύθηκε το 1994 με πρότυπο την Ευρωπαϊκή ΟΚΕ.

Σύμφωνα με το άρθρο 82 παράγραφος 3 του Συντάγματος «νόμος ορίζει την σύνθεση, την λειτουργία και τις αρμοδιότητες της ΟΚΕ, αποστολή της οποίας είναι η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου για την γενική πολιτική της χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, καθώς και τη διατύπωση γνώμης επί των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων που παραπέμπονται σ' αυτήν».

Η σύνθεσή της αποτελείται από εκπροσώπους όλων των φορέων και υπάρχει τριμερής διαχωρισμός.

Στην πρώτη ομάδα μετέχουν εργοδότες, -ιες και επιχειρηματίες, στην δεύτερη εργαζόμενοι, -ες ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και στην τρίτη ομάδα όλοι οι υπόλοιποι φορείς (αγρότες, οργανώσεις καταναλωτών, προστασίας του περιβάλλοντος, ανθρώπων με αναπηρία, πολιτεκνών και ισότητας των φύλων).

Η εκπροσώπηση για την ισότητα των φύλων προστέθηκε πριν 3-4 χρόνια στη σύνθεση της ολομέλειας της ΟΚΕ, δυ-

στυχώς, όμως, ως λοιπή ομάδα και όχι με ισότιμη συμμετοχή των γυναικών. Και αυτό γιατί η πλειοψηφία των φορέων εκπροσωπείται μόνο από άνδρες.

Ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας εκπροσωπείται με το αναπληρωματικό μέλος, την Ιλιάννα Σακκά. Το Τακτικό μέλος προέρχεται από τον Πολιτικό Σύνδεσμο Γυναικών και είναι η Έφη Μπέκου.

Τα τελευταία χρόνια που η Βουλή νομοθετεί σχεδόν πάντα με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου και με τη μορφή του κατεπείγοντος η ΟΚΕ, ως ανεξάρτητη αρχή, παραγκωνίστηκε και υποβαθμίστηκε. Περιορίστηκε δραστικά η κρατική οικονομική επιχορήγηση και ως εκ τούτου δυσκολεύεται να ανταποκριθεί στο θεσμικό της ρόλο.

Η μέχρι σήμερα λειτουργία της έχει να επιδείξει σημαντικό θετικό έργο και το κυριότερο να διατυπώνονται σημαντικές γνώμες επί των νομοσχεδίων και των προτάσεων νόμων η απλές γνώμες της ΟΚΕ για σημαντικά ζητήματα με ομοφωνία, παρ' ότι στην σύνθεση της μετέχουν μέλη όλων των πολιτικών αποχρώσεων.

Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι και η πιο σοβαρή κατάσταση της ΟΚΕ. Μέσα από ένα πλούσιο κοινωνικό διάλογο με τους/τις εκπροσώπους όλων των φορέων το αποτέλεσμα να είναι ομόφωνα συμπεράσματα.

Ίσως αυτή να είναι και η αιτία που συνειδητά γίνεται προσπάθεια να υποβαθμιστεί η λειτουργία της.

* Η Ιλιάννα Σακκά είναι τεχνολόγος ραδιολογίας και μέλος του Δ.Σ. του Σ.Δ.Γ.

Νέα από παντού

Επιμέλεια: Κ. Μποτοπούλου*

Νόμπελ Ειρήνης Μαλάλα Γιουσαφζάι

Στις 13 Δεκεμβρίου 2014 απονεμήθηκε στο Όσλο της Νορβηγίας, το Νόμπελ Ειρήνης στην Μαλάλα Γιουσαφζάι και στον Καϊλάς Σατιάρτι¹. Η νεαρή δεκαεπτάχρονη πακιστανή ακτιβίστρια μάχεται για το δικαίωμα των κοριτσιών όλο του κόσμου στην εκπαίδευση. Κατά την απονομή του βραβείου, υπογράμμισε ότι δεν αποτελεί μεμονωμένη φωνή και ότι εκπροσωπεί τα 66 εκατομμύρια κορίτσια που στερούνται την εκπαίδευση, αμέσως μετά την ανάρρωση της από την άγρια επίθεση που δέχθηκε το 2012 όταν είχε τραυματιστεί από πυρά Ταλιμπάν του Πακιστάν μέσα σε σχολικό λεωφορείο. Αφού ξεπέρασε τον κίνδυνο για τη ζωή της η Μαλάλα μίλησε ενώπιον του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, συναντήθηκε με τον Μπαράκ Ομπάμα και συμπεριελήφθη στη λίστα των 100 ανθρώπων με τη μεγαλύτερη επιρροή στον κόσμο από το περιοδικό «Τάιμς». Το βιβλίο που έγραψε έχει τίτλο «Με λένε Μαλάλα». Το ηλικίας 17ετών κορίτσι έγινε το νεότερο άτομο στην ιστορία, που τιμάται με τη βράβευση του Νόμπελ Ειρήνης.

Το Nobel Ειρήνης του 2011 έχει απονεμηθεί σε τρεις γυναίκες: την Έλεν Τζόνσον Σιρλίφ (Ellen Johnson Sirleaf) πρώτη δημοκρατικά εκλεγμένη Πρόεδρο στην Αφρική, την Λεϊμα Γκοβι (Leymah Gbowee) από την Λιβερία που οργάνωσε το γυναικείο κίνημα για την συμμετοχή των γυναικών στις εκλογές στη Δ. Αφρική και την Ταβακούλ Κάρμαν (Tawakkul Karman) που κατά την "Αραβική Άνοιξη" έδωσε μάχη για τα γυναικεία δικαιώματα, για δημοκρατία και για ειρήνη στην Υεμένη.

Σενεγάλη

Στη νέα Βουλή που προήλθε από τις εκλογές του 2012 στην Σενεγάλη, εξελέγησαν 64 γυναίκες που εκπροσωπούν τις χώρες της Δ. Αφρικής. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους νέους νόμους για την ισότητα και την ποσόστωση που προωθήθηκαν από τις γυναικείες οργανώσεις των χωρών αυτών.

Σομαλία

Το Κοινοβούλιο της Σομαλίας απέκτησε 30 νέες έδρες γυναικών. Το νέο αυτό αντιμετωπίστηκε θετικά από τα μέσα ενημέρωσης της χώρας αυτής τα οποία τονίζουν ότι το γε-

γόνος της αύξησης των γυναικών στη δημόσια ζωή αποδεικνύει την ικανότητα και την ποιότητα των γυναικών αυτών. Όμως η παραδοσιακή και η θρησκευτική elite της χώρας δεν βλέπει με καλό μάτι την ανάμιξη των γυναικών στη δημόσια ζωή. Παρ' όλα αυτά οι γυναίκες συνεχίζουν.

Λιβύη

Στις πρώτες εκλογές μετά την εποχή Καντάφι που έλαβαν χώρα τον Ιούλιο του 2012, εξελέγησαν 33 γυναίκες, σε σύνολο 624 υποψηφίων. Ο αριθμός αυτός των εκλεγμένων γυναικών αντιστοιχεί στο 16,5% των εδρών του Κοινοβουλίου. Αυτές ήταν οι πρώτες γενικές εκλογές μετά το 1952 και διεξήχθησαν σε γενικά ήρεμο κλίμα για το οποίο συντέλεσε και η ήρεμη και υπεύθυνη παρουσία των γυναικών που για πρώτη φορά συμμετείχαν μαζί με τους άνδρες σε όλες τις διαδικασίες.

Τουγκσέ Αλμπεϊράκ

Η νεαρή Γερμανίδα φοιτήτρια, τουρκικής καταγωγής, Τουγκσέ Αλμπεϊράκ έχασε τη ζωή της όταν αυθόρμητα έτρεξε να προστατεύσει δύο νεαρά κορίτσια 13 και 16 ετών που δέχθηκαν επίθεση από τρεις νεαρούς στις τουαλέτες ενός Mc. Donald's στην περιφέρεια της Φρανκφούρτης.

Η Τουγκσέ ήταν η μόνη που αντέδρασε στην επίθεση κατά των κοριτσιών και κατάφερε να διώξει τους νεαρούς.

Λίγα λεπτά αργότερα όμως δέχθηκε η ίδια επίθεση ενός από τους νεαρούς που την χτύπησε στο κεφάλι με ένα μπαστούνι του μπέιζμπολ. Η κοπέλα έχασε την ισορροπία της και το κεφάλι της χτύπησε στο κράσπεδο. Δεν ανέκτησε ποτέ τις αισθήσεις της και ανήμερα των γενεθλίων της (έγινε 23 ετών) έχασε τη μάχη.

Γερμανοί κάθε ηλικίας και κάθε τάξης εκδηλώνουν καθημερινά την αναγνώριση και σεβασμό τους στο πρόσωπο της 23 ηρωίδας ζητώντας από τον Πρόεδρο Γιοαχίμ Γκάουκ να απονεμίσει μετά θάνατον στην Τουγκσέ Αλμπεϊράκ εθνικό μετάλλιο τιμής.

Σούντι Κανκάρια

Στην πατρίδα της, την Ινδία, ελάχιστες γυναίκες αποκτούν πρόσβαση στην επιστήμη. Η ίδια είναι επιτυχημένη

* Η Καίτη Μποτοπούλου είναι αρχαιολόγος και μέλος του ΔΣ του ΣΔΓ.

οφθαλμίατρος με έντονη ακτιβιστική δράση. Μέλος σε πολλές οργανώσεις για τα δικαιώματα των γυναικών, τον τελευταίο καιρό έχει αφιερώσει τις δυνάμεις της στο Save Girl Child (την διάσωση εμβρύων θηλυκού γένους). Σύμφωνα με σημαντικές μελέτες, ο προγεννητικός καθορισμός του φύλου και οι επιλεκτικές αμβλώσεις ευθύνονται για το ότι κάθε χρόνο στην Ινδία μένουν αγέννητα 500.000 κορίτσια. Η Σούντι Κανκάρια μάχεται να σταματήσει αυτές τις πρακτικές κάτι που δεν κατάφερε ο νόμος που υπάρχει από το 1994. Θέλει να διαδώσει το ανθρωπιστικό της έργο και θεωρεί ότι είναι φυσικό να νοιάζεται κάποιος για τον συνάνθρωπό του. Ελπίζει ότι μπορούν με τη μόρφωση και την πληροφόρηση να αλλάξουν οι κοινωνικές συνθήκες και οι επικρατούσες αντιλήψεις που θέλουν τα κορίτσια να αποτελούν πάντα οικονομικό βάρος στην οικογένεια «Σκοτώνοντας τα κορίτσια κόβουμε το νήμα της ίδιας της ζωής» τονίζει η σημαντική αυτή γυναίκα.

Ακτή Ελεφαντοστού πρόβλημα υπεργεννητικότητας

Μεγάλο πρόβλημα στη χώρα αυτή της Δ. Αφρικής έχει δημιουργηθεί με την υπεργεννητικότητα. Νεαρές γυναίκες μετά τον γάμο τους αποκτούν παιδί κάθε χρόνο και συμβαίνει, στα 23 ή 24 χρόνια τους να έχουν ήδη τέσσερα ή πέντε παιδιά. Έως το 2013 το 73% των γυναικών στη χώρα αυτή της Δ. Αφρικής δεν είχαν ακούσει καν για αντισύλληψη. Η γυναικεία θνησιμότητα παρουσιάζει πολύ υψηλά ποσοστά. Από το 2013 το κράτος αποφάσισε να εφαρμόσει ένα εκτεταμένο πρόγραμμα αντισύλληψης. Με οργανωμένες συγκεντρώσεις στις πόλεις, στα χωριά, στα σχολεία ειδικευμένοι εκπαιδευτές, γιατροί, νοσηλευτές, δάσκαλοι πληροφορούν τον γυναικείο πληθυσμό για το πολύ σημαντικό αυτό κοινωνικό πρόβλημα. Η ανταπόκριση του πληθυσμού είναι άμεση, σύμφωνα με τις στατιστικές. 27% των γυναικών δήλωσαν, τους πρώτους μήνες του προγράμματος, συμμετοχή στον οικογενειακό προγραμματισμό για την αντισύλληψη. Οργανωμένες από το κράτος αποστολές αντισυλληπτικών φαρμάκων αποστέλλονται συστηματικά και στα πιο απομακρυσμένα χωριά της χώρας που σύμφωνα με τις στατιστικές η θνησιμότητα των γυναικών έχει ήδη υποχωρήσει. Ενδιαφέρον είναι ότι η κατανόηση των ανδρών για το πρόβλημα υπήρξε σημαντική.

Μάγια Φερνάντες Αλιέντε

Η σοσιαλίστρια κτηνίατρος και βιολόγος, εγγονή του ανατραπέντος σοσιαλιστή προέδρου της Χιλής Σαλβαδόρ Αλιέντε έχει εκλεγεί από το 2012 δήμαρχος στην περιοχή Νουνόα, στην πρωτεύουσα Σαντιάγο. Η 41 ετών Φερνάντες Αλιέντε, νίκησε τον δήμαρχο Πέδρο Σάμπαθ του κεντροδεξιού κόμματος Εθνικής Ανανέωσης. Η Μάγια μεγάλη-

σε στην Κούβα όπου η μητέρα της Μπεατρίς, κόρη του προέδρου Αλιέντε ζούσε εξόριστη μετά την ανατροπή και δολοφονία του πατέρα της το 1973. Οπαδός της άμεσης δημοκρατίας αποφάσισε να περάσει από όλες τις βαθμίδες της τοπικής αυτοδιοίκησης για να διαπιστώσει πως δουλεύει το σύστημα και να μην εμπλακεί κατευθείαν στην κεντρική πολιτική σκηνή όπως θα της επέτρεπε το όνομά της. «Ήρθε η ώρα για αλλαγή των γενεών στην πολιτική της Χιλής» τονίζει η νέα πολιτικός με το βαρύ όνομα.

Νιγηρία –Απαγωγές κοριτσιών

Η οργάνωση Μπόκο Χαράμ των ακραίων ισλαμιστών έχει οργανώσει αιματηρές επιθέσεις σε όλη τη Νιγηρία για την, δια της βίας, επιβολή του ισλαμικού νόμου με επιθέσεις σε σχολεία στα διάφορα χωριά της χώρας. Η απαγωγή 300 κοριτσιών 12-15 ετών από αντάρτες της Μπόκο Χαράμ επειδή τα κορίτσια επιθυμούσαν να μορφωθούν, (πράγμα που αντίκειται στον ισλαμικό νόμο) έχει ξεσηκώσει την παγκόσμια κοινή γνώμη. Εκτός από 50 κορίτσια που κατόρθωσαν να αποδράσουν, η τύχη των υπόλοιπων αγνοείται.

Η παγκόσμια κατακραυγή κατά της ωμής βίας απαιτεί συστηματικά μέτρα προστασίας του πληθυσμού και ανάληψη συγκεκριμένης δράσης από το επίσημο κράτος.

Κομπάνι

Γενναίες γυναίκες των δυνάμεων λαϊκής αυτοάμυνας (ΥΠΙ) ντύθηκαν και πολεμούν κατά των τζιχαντιστών της πόλης-σύμβολο της Συρίας, το Κομπάνι. Οι ελάχιστοι δημοσιογράφοι που τολμούν να πλησιάσουν στην πόλη-σύμβολο αντίστασης βλέπουν τις γυναίκες αυτές να κρατούν συχνά την τελευταία τους χειροβομβίδα που, όπως δηλώνουν ψύχραιμα, την προορίζουν για τον εαυτό τους. Στο Κομπάνι ζουν επίσης 2.000 Κούρδοι με τις οικογένειές τους οι οποίοι αρνούνται πεισματικά να εγκαταλείψουν τον τόπο τους.

Η συμμετοχή γυναικών στα Δ.Σ. εισηγμένων

Στις 14 Οκτωβρίου 2013 η Επιτροπή Νομικών Θεμάτων και Δικαιωμάτων των Γυναικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, έλαβε την απόφαση ότι το 40% των μη εκτελεστικών θέσεων στα Διοικητικά Συμβούλια των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων θα πρέπει να καταλαμβάνουν γυναίκες. Τον κανονισμό αυτόν θα πρέπει ως το 2020 να τον εφαρμόσουν οι εισηγμένες ευρωπαϊκές εταιρείες, ενώ για το δημόσιο τομέα τα χρονικά όρια είναι το 2018.

Τns υποχρέωσης αυτής εξαιρούνται οι μικρομεσαίες εταιρείες, ενώ οι εταιρείες εκείνες που ως το 2020 δεν θα έχουν πετύχει τον στόχο αυτό, θα κληθούν να δώσουν εξηγήσεις.

No 92
April 2015

WOMEN'S STRUGGLE (O AGONAS TIS GYNAEKAS)

A Journal of the Greek League for Women's Rights

60, Skoufa st., Athens 106 80, Greece

Tel.: 210-36 26 460 - Fax: 210-36 16 236 - e-mail: L.Women-rights@otenet.gr

<http://www.leagueforwomenrights.gr>

This journal was first published in September 1923. Its publication was suspended by the Metaxas dictatorship (1936-1940), while the League ceased the publication during the colonel's dictatorship (1967-1974) in order to avoid censorship. It is being published in a new format.

Editor:	Lili Kourakou
Columnists:	K. Anagnostopoulou-Kourakou, Kety Botopoulou, Chara Karayannopoulou, Laoura Maratou-Alipranti, Theodora Papadopoulou, Ileana Sakka, Amalia Sarri
Copy Editor:	Terpsi Lambrinopoulou

GREEK LEAGUE FOR WOMEN'S RIGHTS: THE BOARD

Honourary President: Alice Yotopoulos-Marangopoulos

President: Lili Kourakou

Vice-Presidents: Irini Fereti, Laura Maratou-Alipranti

Secretary General: Terpsi Lambrinopoulou

Secretary: Chara Karayiannopoulou

Treasurer: Koula Anagnostopoulou-Kourakou

Members:

Kety Botopoulou, Dora Chiliadaki, Pinio Ioannidou, Koula Kassimati, Lena Kontoyiorgou, Theodora Papadopoulou, Ileana Sakka, Amalia Sarri, Metaxia Stavrianaki

ENGLISH SUMMARIES

TIME TO CLAIM SETTLEMENT OF PENDING GENDER EQUALITY ISSUES (p. 1)

By Lili Kourakou

President Lili Kourakou writes on the need for Greek Women's Organisations to try to put on the Government Agenda the settlement of gender equality issues, which had not been dealt with for years, due to the economic crisis. Many of the women's pending demands do not involve financial cost. A well coordinated study and common action of the country's Women's Organisations, could lead to a list of demands that the Government could accept and agree to settle. The League for Women's Rights is willing to take the lead for such a movement. Omens seem to favour it.

SOULA PANARETOU (p. 3-19)

A FIGHTER FOR HUMAN RIGHTS, AN UNFORGETTABLE FRIEND TRIBUTE TO HER MEMORY

Suddenly, unexpectedly, in early August 2014, our beloved former President Soula Panaretou, passed away.

Soula Panaretou was a remarkable woman, and a great President for the League for Women's Rights. Those of us who had a chance to know her moral and intellectual virtues, her noble feelings, the power invested in her thoughts, words and writings, will miss her enormously. Early in her life Soula became involved and was totally devoted to the fight for human rights, especially women's rights. She worked hard, among others, for the elimination of inequalities between women and men, and for the achievement of substantive equality. She joined the "League for Women's Rights" in 1995, and was soon elected member of the Board. She immediately won the recognition, appreciation and love of all of us. In November 2000 was elected Vice- President and in January 2007 took over as President of the League. In December 2001 she resigned from this post for health reasons. She is one of a series of great women, who, through the "League" made great contribution to the advancement of equality of men and women and the improvement of the lives of Greek Women.

The Greek League for Women's Rights, wishing to honor her memory, asked her friends who had worked with her in fair and righteous causes, who loved and appreciated her, to pay tribute to her memory through the pages of our Magazine "Women's Struggle", dedicated to her. We believe it is the best way to remember her, even to know her better through the memories cherished by those who knew and loved her.

In the 16 pages of this tribute, we publish funeral orations, as well as her friends' farewell.

We will always cherish her memory, and she will always remain in our hearts.

INTERNATIONAL WOMEN'S DAY (8TH MARCH (p. 20-32)

The International Women's Day is honored each year by a special celebration, during which the GLWR reviews achievement and regress in promoting gender equality, refers to necessary action ahead, and acknowledges the social achievement of women by special awards. These awards, by decision of the Board, bear the name of our honorary President Alice Yotopoulos Marangopoulos, as from the time she resigned from the post of President in 2003,

For 2014 the Social Achievement award "Alice Yotopoulos Marangopoulos" went to «Anoixti Agalia», a very special case of NGO mainly consisting of volunteer doctors and medical attendants, acting on a volunteer basis on two critical fronts: children's health, and preventive medicine for children and adults in far away and economically weak districts. They visit these areas once a year to examine, recommend treatment and medication, keep records, inform, advise, educate, support these lonely forgotten people. The name "Anoixti Agalia" means "Open Hug", "Friends of Social Paediatrics/Medicine" and they are a true and very special case of manifesting human feelings and solidarity, impressive for the spirit in which it is done, the magnitude of the effort and the social benefits resulting. The Award was given to the President and initiator of "Anoixti Agalia", Mrs. Yolanda Vlachou.

APPLYING THE LAWS OF BIOLOGY TO SOCIAL ISSUES (p. 33-34)

Helen Kousta, Dr. Endocrinologist, and N. Fakiolas, Dr. Sociologist, examine, in a scientifically well documented article, how nature can indicate wise solutions to handle a series of social problems, with particular emphasis on gender issues.

OFFICIAL PRESENTATION OF THE NSFP PROGRAMME "CONTRIBUTION IN COMBATING GENDER STEREOTYPES AS THEY APPEAR IN MASS MEDIA (p. 52-57)

Summary by I. Fereti

For the period 2014-2015, the GLWR is carrying out an important project whose scope is to combat gender stereotypes in Mass Media. This action is co funded by the European Social Fund and national resources. The main focus is on informing and sensitizing students and graduates in Mass Media, journalism and advertising, as well as professionals and the wider public, on gender discrimination,

gender stereotypes and attitudes portrayed by Mass Media, the overall aim being the promotion of gender equality.

The Action Plan involves various activities, such as counseling seminars, workshops, production of information material, including a Guide of good practices, as well as open discussions in the Athens area, in two towns in central Greece, as well as smaller prefectures, with the involvement of local journalists and media organisations.

In this present issue of our journal _____ pages are devoted to the project content and activities. More specifically, a public discussion was organised under the theme: "Gender Stereotypes: Do the Mass Media contribute to their elimination or facilitate their reproduction?"

The event took place in Kifissia, in the exceptionally beautiful and hospitable environment of the Kouvousaki Exhibition Gallery, on the 19th of November 2014. The program, coordinated by f. General Secretary of Equality, Ms E. Tsoumani included in the first part:

- a) An opening speech by our President, Ms L. Kourakou, in which she emphasized the existing problems created by gender stereotypes and the efforts needed in order to overcome them.
- b) A presentation, by L. Maratou – Alipranti, of the project, including an update of the procedures followed and activities completed so far.
- c) A presentation, by C. Karagiannopoulou, on 'Social Representations of Gender in the Mass Media: The Case of Advertising'.
- c) A presentation by J. Vovou on: 'Gender Representations in Television Programs'.
- d) A presentation by N. Kaltsogia-Tournaviti on: 'Listeners and Viewers as Recipients of Mass Media Messages'.

In the second part of the program three professional journalists, Mr. Andritsopoulos, Ms J. Fotiadis and Mr. G. Ignatiou made separate interventions in which they spoke about their experiences and raised important issues relating to the central theme with specific reference to the major obstacles confronted in the elimination of gender stereotypes.

The event was highly attended by an audience of women and men, from various age groups and backgrounds, who showed a genuine interest in the topic and participated in the discussion.

AWARDS TO JOURNALISTS FOR SYSTEMATIC SUPPORT OF GENDER EQUALITY

XVIII ISA WORLD CONGRESS OF SOCIOLOGY (p. 58-59)

Facing an unequal world: Challenges for Global Sociology

L. Maratou-Alipranti, Dr. Sociologist, reports on the work and conclusions of the XVIII World Congress of Sociology, which she attended in Yokohama, Japan.

DIGITAL ALLIANCE IN SUPPORT OF FEMALE EMPLOYMENT WOMEN AND GIRLS GO DIGITAL (p. 60)

Koula Anagnostopoulou-Kourakou, jurist-economist, writes of a campaign launched by the General Secretariat for Gender Equality in April 2014, in collaboration with the European Center for Women and Technology. It is a joint action of the public and private sectors, aiming at promoting female employment in the digital business sector.

COLUMNS BOARD MEMBERS WRITE ON:

Legal Issues: The Council of Europe Convention of preventing and combating violence against women and domestic violence. (Amalia Sarri, p. 61-62)

International Issues: The Islamic State, Sexual Violence and the stand of Western Foreign Policy. (Chara Karayannopoulou, (p.63-64)

European Issues: The contribution of EIGE in studying violence against women in Europe. (L. Maratou-Alipranti, (p. 65-66)

Woman and Science: Fabiola Gianotti: The Italian physicist elected to be Director General of CERN as from the 1st of January 2015 for a period of five years. (Theodora Papadopoulou, (p. 67)

Labour Issues: The Greek League for Women's Rights member of the Economic and Social Issues Committee of Greece. (Ileana Sakka, p. 68)

News from every where: A brief account of developments the world over, with emphasis on news concerning women. (Kety Botopoulou, (p. 69-70)

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΙΩΑΝΝΑ ΜΑΓΓΑΝΑΡΑ

*Με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
και του Υπουργείου Απασχόλησης
και Κοινωνικής Προστασίας της Ελλάδας*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΙΑ
ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

*Τα 90 χρόνια του και η
Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου*

AFEM
Association des Femmes de l'Europe Méridionale
en collaboration avec la
Ligue Hellénique pour les Droits des Femmes

*Égalité des genres et combat contre
le harcèlement sexuel: les politiques
de l'Union européenne*

*Avec le soutien de la Commission Européenne
et du Gouvernement français*

ANT. N. SAKKOULAS
ATHÈNES

2009

BRUYLANT
BRUXELLES